LŐRINCZ L. LÁSZLÓ

LHÁSZÁIG HOSSZÚ AZ ÚT

LŐRINCZ L. LÁSZLÓ
LHÁSZÁIG HOSSZÚ AZ ÚT

A GLECCSEROROSZLÁN

Az újévet követő napokban téldémon katonái lecsaptak Lhászára. Még a legöregebb szerzetesek sem emlékeztek rá, hogy valaha is ilyen hideg lett volna közvetlenül újév után. A hegyekre kapaszkodó glecscserek fehér oldalain vakító napfény csillogott; a hegyóriások csúcsai közt szürke felhőpamacsok lebegtek, a fenekéig befagyott folyó jegén nyugatról érkezett nomádok noszogatták ide-oda csúszkáló jakjaikat.

A fiatal szerzetes fázósan burkolódzott béleletlen kaftánjába, és tűnődve merengett a szájából kiáramló apró leheletfelhőkre; a pára rövid szárnyalás után zúzmarává kristályosulva pergett le csizmája orra elé. Valahol a messzeségben kutyaugatás neszezett, s ide, a hegyoldalba is felhallatszott a paták kopogása, amint a jakok odalent igyekeztek megvetni lábukat a jégpáncélon.

A gleccserről visszaverődő fénysugarak rávetültek a kolostor tetejére, s megcsillogtatták a sűrűn rakott aranydíszeket. Az imazászlók csüggedten lógtak a gyönge szélben, s a tetők alá erősített csengettyűk hangja is alig-alig csendült. Mintha téldémon végérvényesen legyőzte volna Őszentsége városát.

A szerzetes megpróbálta elképzelni, hogy mi történhet most odabenn, a palotában.

Őszentsége lakóhelye és a tibeti állam központja, a Potala palotája gőgösen uralkodott a város fölött; mintha csak az istenek érdekelnék, a halandók alig...

Pedig most alighanem nagyon is emberi dolgok történnek odabenn. ..

A szerzetes megrázta a fejét, és igyekezett elhessegetni magától szentségtelen gondolatait. A Potala szent, a Potala örök, a Potala tudja, mit csinál. Ő pedig, Melong, Buddha felszentelt papja köteles alávetnie magát a palota törvényeinek.

Óvatosan leereszkedett a hegyoldalon. A léptei nyomán legördülő kavicsok és göröngyök fémes zajjal pendültek a fagyott földön; Melong tudta, hogy ez erős lehűlést jelez.

Mire elérte a legszélső sátrakat, a gleccsereken pirosra váltottak a sárga sugarak, s a bágyadt, sárga napkorong is vörösbe fordulva keresett fészket magának az óriások közt. Az égig érő szirtek birodalmából még dermesztőbb léghullámok törtek a mozdulatlanul lapuló városra, mintha egyenest a legalsó hidegpokolból lehelték volna ki őket a haragos istenek.

Amikor a sárból és kőből tapasztott kalyiba mellé ért, már fogvacogtató léghullámok özönlöttek körül. Nem irigyelte azokat, akiknek a szabadban kell majd tölteniük az éjszakát.

A szerzetes benyitott; Pema, a szállásadója illedelmesen felállt a vacsora mellől. Az ajtón át farkasordító hideg szökött be a kis szobába, a meleg pedig kékes gőzfelhőkben gomolyogva illant ki a szabadba.

A szerzetes illendően meghajolt. Pema felesége, Gagza átnyalábolta a gyermeket, aki avas vajat nyalogatott az alacsony asztal sarkán, s intett Melongnak, hogy helyezze magát kényelembe. A szerzetes azonban nem vetette le csizmáit, csak kinyújtotta a lábát, s lehunyt szemmel szagolgatta a párolgó teát, amelyet az asszony tett eléje. Arca komor maradt, mintha a kinti zimankó ráfagyasztotta volna nyugtalan gondolatait.

– Még az öregapám se látott ilyet – suttogta az asszony, s a szerzetes keze ügyébe helyezte az edényt –, mintha csak most fordultunk volna a télbe. Ki hallott olyat, hogy még újév után is ilyen harapós maradjon az idő?!

A szerzetes nem szólt semmit, csak óvatosan kezébe vette a fületlen csészét, s előbb megmelengette elgémberedett ujjait. Csak amikor már érezte, hogy biztosan ül a tenyerében, akkor emelte a szájához, s áhítattal szürcsölt a tápláló nedűből. Kellemesen elzsongította, amint a meleg folyadék végigszaladt a nyelőcsövén, s az avas faggyú kesernyés íze jólesően csiklandozta a torkát.

Pema elégedetten bólintott, amikor látta, hogy a szerzetes szívelelke belemelegszik az italba, s hogy fiatal, de gondokkal barázdált homlokán megjelennek az első verejtékcsöppek. Most már tudta, hogy érdemes puhatolódznia, s választ is kap majd kíváncsi kérdéseke.

– Hol töltötted a délutánt, testvérem? – érdeklődött nyájasan, amikor maga is felhajtotta az utolsó cseppeket. Koppanva letette csészéjét az asztalra, s várakozó tekintettel a szerzetesre nézett.

Melong még melengette egy darabig az ujjait, aztán egyetlen hajtásra
kiitta ő is a maradékot, majd két karját lassan összefonta a mellén. Tudta, hogy szállásadója előtt nyugodtan beszélhet, hiszen Sigacében ezért adták meg neki Pema templomszolga címét.

– Biztosabban erezheted magadat Pema kalyibájában, mintha a kolostorban vagy a palotában szállnál meg – javasolták bólogatva. S ő nem is bánta, hogy itt kényelmetlenebbül kell élnie, mintha valamelyik láma díszes sátrában vendégeskednék, így legalább megőrizheti magának komor gondolatait, s a reggeltől estig tartó szertartásokon való részvétellel sem kell fárasztania magát. Néhányszor elimádkozza az olvasóját, és kész.

Pema felesége szerényen hátrébb telepedett le; remélte, hogy komolyabbra fordul a beszélgetés, ezért gyermekét eltüntette a bárányбőrök alatt, ő maga igyekezett olyan kicsire összehúzni

magát, amilyenre csak tudta, hogy ne zavarja a férfiak csendes társalgását.

– Fenn kószáltam a domboldalban – válaszolt a szerzetes bágyadtán; most tört rá a délutáni séta fáradtsága. – Még Sigacéban említették, hogy napsütésben csodaszépen csillognak a palota aranydíszei... Felkapaszkodtam hát, hogy megnézzem.

– S láttál-e valami rendkívülit?

– Semmit... Nekem a gleccserek jobban tetszenek...

– Hírt, azt nem hallottál? – kérdezte Pema árnyalatnyi türelmetlenséggel a hangjában.

A szerzetes megrázta a fejét.

–Nem találkoztam senkivel. A palota kapui zárva vannak, mint rendesen... Újabb nomádok érkeztek azonban nyugat felől... Láttam, amikor átkeltek a folyó jegén. Bizonyára itt vannak már a város szélén.

Pema gúnyosan elmosolyodott.

– Nomádok? Kíváncsi lennék, hogy hányan vannak köztük, akiknek sok ezer jakja legel odahaza a legelőkön!.. Most bezzeg özönlenek, mint keselyűk a dögre... Egyszerre eszébe jutott mindnek, hogy nem halhat meg a Ihászai zarándoklat nélkül... A palota meg makacsul bezárja a kapuit, és hallgat. Nem lesz ennek jó vége, én mondom.

– Te mikor mégy be a palotába? – kérdezte a szerzetes közömbösséget tettetve, pedig neki is a gyomrát csavargatta az izgalom. A tétlenség kikezdte az idegeit, s már nem üdítették fel a hosszú gyalogutak sem, amelyeket a városszéli dombok közt tett naponként. Tizennégy- szer kelt fel és nyugodott le a nap, amióta Lhászába rendelték, és még mindig nem történt semmi! Kénytelen Pema vendégszeretetét élvezni, és csak vár, vár...

Pema széttárta a karját.

–Honnan tudnám, testvérem? Amióta Őszentsége megbetegedett, bennünket kitiltottak. Csak a legközelebbi személyzet maradhatott a palotában. A templomokban meg azok a szerzetesek, akik nélkül tönkremenne minden. Meg azok, akik amúgy is benn laknak. Alighanem ők dolgoznak most helyettünk is. Nekünk, akik kívül lakunk, megparancsolták, hogy amíg nem üzennek értünk, ne merjünk a palotához közeledni... Ennek pedig már jó hónapja...

– Mi lesz ebből? – sóhajtotta a szerzetes.

– Megvallom, testvérem, magam is nyugtalan vagyok – folytatta Pema. – Ki tudhatja, mit hoz a jövő? Néhány napja már meg kellett volna kapnom a járandóságomat a palotától... Kölest, vajat, faggyút és rizst. De mióta a kapuk zárva vannak, sem mi nem mehetünk be, sem ők nem jönnek ki... Nekem pedig enni kell adnom az asszonynak és a gyermeknek. Hát ezért is aggódom, testvérem!

Melong bólintott, mintha átérezné házigazdája gondjait. Lelkét azonban közönyösen hagyta mindez. Hiszen honnan tudhatná egy szerzetes, akinek nincs más családja, mint a tízezernyi isten és Buddha, hogy mit jelent egy kisgyermekről gondoskodni? Azért együttérzően bólintott, hogy kifejezze: szánja házigazdáját súlyos helyzete miatt.

Pema újabb teát öntött magának, és eltöprengve forgatta csészéjét.

– Ezért is örültem, amikor megérkeztél. Reméltem, ha már így állnak a dolgok, hamarosan visszatér minden a rendes kerékvágásba, és én is megkapom a járandóságomat... S azóta sem történt semmi...

A szerzetes nem válaszolt. Mit is mondhatott volna? Azt nem teheti szóvá, ami a szívét nyomja. Vajon meg tud-e majd felelni a feladatnak, amit rá akarnak bízni? Egyáltalán és végül is megbízzák-e vele? Nem küldik-e vissza Sigacébe azzal, hogy semmi szükség őreá?!...

Akkor a házigazda minden kertelés nélkül nekiszegezte a kérdést:

–Melong testvérem, honnan tudod meg, hogy menned kell? Majd vakmerő faggatódzásától elbátortalanodva egyre zavartabban forgatta a teásedényt.

A szerzetes annyira fásult volt, hogy nem tartotta illetlenségnek Pema kotnyelességét. Az első napokban talán ingerülten visszautasította volna a templomszolga kíváncsiskodását, most azonban csak elcsigázottan biccentett.

– Üzennek értem. Azt mondták, hogy majd hívatnak, ha szükség lesz rám... Bizonyára üzennek hamarosan.

Pema darab ideig leste még, hátha végül is kibök valamit a szerzetes, de aztán maga is belátta, hogy nincs semmi értelme, hiszen Melong sem tudhat többet, mint ő maga. Legalábbis egyelőre nem.

Fölemelkedett, és a tűzhelyhez lépett, hogy újabb friss és forró teát öntsön magának és vendégének is, amikor messziről, talán valahonnan az óriási hegyeken túlról, tompa morgás kélt, s lassan betöltötte a környéket. A faggyúgyertyának idegesen meglobbant a lángja, s a faajtó is megzörrent, mintha csak a kutya dőlt volna neki vakaródzva. Tompán szállt a furcsa hang a levegőben, mintha a hideg hátára kapaszkodva osont volna Lhásza felé.

Pema megtorpant, s a fejét oldalra fordítva fülelt az ajtó felé. Aztán visszatette a teáskannát a tűzhelyre, s két karját mellén összefonva meghajtotta magát a házioltár előtt. Az oltáron is megmeglibbent az olajmécsesek fénye, s mintha a bronzarcú istennő arcáról is lefagyott volna az örök mosoly.

A dübörgés egyre halkult, majd hirtelen magas üvöltésbe csapott

át, mintha bősz vadállat fenyegetné megriadt áldozatát. Hosszasan gurgulázott a rémítő zúgás, majd amilyen gyorsan keletkezett, olyan gyorsan el is halt.

A fiatal szerzetes eltátotta a száját, majd önkéntelenül is ugyanúgy tett, mint házigazdája. Meghajolt Tára istennő szobra előtt, s száján kiszakadtak az ősi szavak:

– Óm mani padme hum! Lótuszvirág szülötte, könyörögj érettünk!

Amikor a moraj megszűnt, Pema felpattant, s rémülettől zihálva a szerzetesre meredt.

– Hallottad?

Melong lassan összeszedte magát. Lekapta melléhez szorított kezét, és igyekezett visszanyerni elvesztett nyugalmát.

– Hallottam – felelte, és látszólag nyugodtan intett. – Mi volt ez?

Csak ekkor érzékelte, hogy didergés kúszik fel a hátgerincén, s borzongatja meg lábujjától a feje búbjáig. Maga sem tudta, vajon az ajtó hasadékain belopódzó szél vagy talán az ismeretlentől való félelem mar-e libabőrt a hátára. A háziasszony hallhatóan vacogott, a kisgyermek pedig halkan szipogott a báránybőrök alatt.

– Nagy baj lesz, nagy baj – motyogta Gagza, és ölébe vette kicsinyét. – Ha ordít, azt mondják, nagy baj szakad ránk... Jaj nekünk, nagy baj szakad ránk!

– De hát valójában mi történt? – fordult feszülten Pema felé a szerzetes. – Mi hozza, reánk a bajt?

Pemának még mindig reszketett a térde és a keze is, amikor a kanna után nyúlt, hogy újratöltse a csészéket. Mellé is csurgatta alaposan, de kisebb gondja is nagyobb volt annál, hogy a földre csöpögött teával törődjék.

– Azt mondják, ha ordít, nagy baj szakad ránk. Szakasztott úgy, ahogy Gagza mondta. Csak ritkán ordít, de akkor aztán mindig meg is jön a baj!

– De hát... mi ordít, egyáltalán? – meredt rá Melong.

Pema összerázkódott, és szinte kelletlenül ejtette ki száján a szavakat, mintha attól tartana, hogy az is meghallja, akitől reszket.

– Hát... hát, ő: a gleccseroroszlán!

– Gleccseroroszlán?

– Az hát... Őfelsége!

A fiatal szerzetes lázasan kutatott az emlékezetében, de hiába, nem bukkant fel semmi erre vonatkozó.

Hiába volt Buddha tanának messze földön híres ismerője, erről még nem hallott semmit.

Pema lassan megnyugodott, és a gyerek szipogása is elcsitult a báránybőrök alatt.

– Mondják, hogy Indiában nevelkedtél... a nagy folyón túl –

dünnyögte a templomszolga, és még mindig az ajtó felé figyelt.

Mi köze ennek a gleccseroroszlánhoz? – akarta kérdezni a szerzetes, -de aztán meggondolta magát. Végül is nem őrá tartozik, hogy a Ihászaiak miben hisznek és miben nem.

– Ott – bólintott végül is, és ismét teája után nyúlt. Sejtette, hogy Pema úgyis elmond mindent, ami a szívét nyomja. Két hét alatt alaposan megismerte házigazdája természetét, és tudta, hogy csak azt fojtja magába, amit feltétlenül szükséges. A többit meg elfecsegi, mint a tavasszal ébredő hegyi patakok.

– Akkor nem csoda, hogy nem hallottál a gleccseroroszlánról – bólintott. – Pedig tudnod kéne róla! – s a hangjában mintha szemrehányás bujkált volna. A szerzetes ráhagyta.

– Az a hír járja mindenfelé, de leginkább az öregek rebesgetik a falvakban meg a nomád szállásterületeken, hogy ez az oroszlán Padmaszambhava maga... Annak idején bezárták a lelkét egy gleccserbe, mélyen a jég alá. Azt is mesélik, hogy a nagy varázsló előbb oroszlánná változott, és most ez üvölt dühében... Ha valami nagy-nagy szerencsétlenség fenyegeti Tibet népét, megmozdul jégsírjában, és feszegetni kezdi a gleccser tetejét. A jég meg dübörög és durrog, mint amikor néha megindulnak a hegyek... Vagy amikor megreped a pusztán a föld, és csak úgy hajladoznak még a legmagasabb szirtfokok is a legelők szélén.

Melong előbb mosolyogva, majd egyre nagyobb érdeklődéssel hallgatta Pema szavait. Aztán nem állhatta meg, hogy közbe ne vágjon.

– Padmaszambhava? Tudod-e te, Pema, hogy ki volt Padmaszambhava?

– Tudom hát – morogta a templomszolga –, hiszen a láma testvérek megtanítottak rá... Nagy szent és nagy varázsló... Láttam olyan képet is, amelyiken úgy ordít, mintha oroszlán lenne. Legalábbis így festették a régi mesterek... Ők tudták, hogy miért.

– Padmaszambhava hozta Buddha vallását Tibetbe – magyarázta a szerzetes. – Csak hát az a vallás nem olyan volt, mint a mostani... Akkor még a szerzetesek piros süvegben jártak, és nem sárgában, mint mi... Ügy is hívták őket, hogy pirossüveges testvérek... A régi kasok szerint inkább voltak varázslók, mint Buddha papjai. Kolostoraikban titokzatos szertartásokat tartottak, és én magam is olvastam olyan könyvet, amelyben a pirossüveges lámák leírták, hogyan idézték meg a halottak szellemeit...

– Jaj!... – rázkódott össze Pema, és az asszony is nagyot csuklott a félelemtől a kalyiba láthatatlan sarkában.

– Aztán egyre kevesebbet törődtek a Szent Tannal, Buddha vallásával. .. Varázsoltak, és leginkább pénzre meg jólétre törekedtek... S míg a szegények éheztek, a pirossüveges testvérek

egyre gazdagodtak. .. Persze Padmaszambhava ekkor már régen halott volt... Aztán Congkápa testvér véget vetett az egésznek... A szerzetesek sárga süveget öltöttek, szegénységet fogadtak, a pirossüvegeseket meg kiűzték a feneketlen erdők mélyére, hogy folytassák csak ott a varázslataikat... Hát így esett.

Pema felhúzta a vállát.

– Azért még Padmaszambhava oroszlánná változhatott, nem?

Melong már éppen válaszolni akart, amikor ismét felhangzott a mélyről jövő morgás; mintha egész Lhászát megrázták volna a hegyek démonai. A vályogviskó teteje megzördült, s rémült kiáltozás szűrődött be az utcáról az ajtó repedésein keresztül. Melong az ajtóhoz ugrott, és nem törődve a beáramló hideggel, sarkig tárta.

Közvetlenül a nyitott ajtó előtt, szinte a küszöbön, ismeretlen férfi térdelt, arccal a város széléig húzódó gleccsernek, karját az óriási hegyek csúcsai felé tárta, és vacogó fogakkal egyre csak ezt ismételgette:

– Kegyelmezz, Padmaszambhava! Kegyelmezz, gleccseroroszlán!

Közben a sötétből innen is, onnan is futó léptek dobogása hallatszott, s a szünet nélküli morajlásban baljóslatúan csengett az imádság: “Lótuszvirág szülötte, könyörögj érettünk! Irgalmazz, Padmaszambhava!"

Aztán egyszerre csak furcsa, az eddiginél is csípősebb és metszőbb szél támadt; kiszakította az ajtót Melong kezéből, és bevágta mögötte. A szerzetes érezte, hogy a korábbi félelem ismét felkúszik a hátán, s foga is összekoccan.

Mi lehet ez a szűnni nem akaró morajlás? – töprengett, miközben a falhoz húzódott, hogy az utcán rohanók el ne sodorják. – Földrengés? Vagy megcsúszott a gleccser? Hiszen gyermekkorában számtalanszor hallotta a Kék-tó mellett – amelyet az ott lakó mongolok Kuku-nórnak hívnak –, hogy kemény hidegben végigreped a jég, és akkorát szól, mint a mennydörgés. Arról azonban soha nem hallott, hogy a gleccsert is rianás hasíthatja.

Pema, úgy látszik, nem mert kimerészkedni az ajtón, ezért Melong továbbra is nekidöntötte a hátát, és belefúrta tekintetét a sötétségbe. Arrafelé kémlelt, amerre a gleccsert sejtette, a mindent beborító sötétség azonban féltékenyen őrizte titkát. Az eget fekete felhők takarták, s csak néhány szempillantásra bukkant elő a hold sápadt arca, hogy aztán újra maga elé vonja gomolygó fátyolát.

Észre sem vette, amikor az ismeretlen szerzetes felbukkant mellette. Egyre fázósabban támaszkodott az ajtónak, mert a morgás közben élesebbé vált, s végül szinte vonításba csapott át. Az utcákon száguldó szél ismét fölerősödött, s jégszilánkokat vágott a

szerzetes arcába. Melong szeme elé kapta a kezét, ezért nem látta meg a szerzetest.

Amikor a mély hang megszólalt mellette, a térdepelve imádkozó férfi már nem volt sehol, s az üvöltés is elhalt, mintha a haldokló, megsebzett állat kilehelte volna a lelkét.

– Most üvölt másodszor – mondta mellette a hang, s amikor Melong felpillantott, tekintete szőrmesapkás, báránybekecses férfira esett. A rövid bekecs alól kilógó hosszú palást vörös színe arról tanúskodott, hogy gazdája Buddha tanának felszentelt papja.

– Még soha nem hallottam, hogy egymás után kétszer üvöltött volna – folytatta az ismeretlen, és Melongra nézett. – Őfelsége életében bizonyosan nem... de még az apjáéban sem. Lenne nyoma az írásokban... Ha harmadszor üvölt, veszélybe kerül az ország!... Legalábbis így mondják.

Melong gondosabban szemügyre vette a szerzetest. Zengő, nyugodt hangon beszélt, szavaiban nem vibrált félelem, mintha hidegen hagyta volna az oroszlán ordítása.

– A gleccser bőmből? – kérdezte tisztelettel Melong. – Talán a gleccser csúszott meg, s ezzel az egész várost fenyegeti?

– A gleccseroroszlán! – felelte nyomatékkal a szerzetes. – Az istenek és a régi szentek jég alá zárták Padmaszambhavát... de ő nem haragszik érte. Oroszlánná változott, és ha érzi, hogy veszély fenyegeti hazáját, feszít egyet a jégpáncélon, és kiereszti a hangját... így kell ennek lennie!

Melongnak már-már a nyelvére ugrott a kérdés, hogy az ismeretlen szerzetes valóban hiszi-e, amit mond, de aztán fékezte magát. Tibet nem India, itt még az istenek uralkodnak az emberek legrejtettebb gondolatain is... Mire menne vele, ha eretnek hírébe keverné magát?

A jövevény azonban mintha olvasott volna Melong gondolataiban.

– Nem az a fontos, hogy ki ordít, hanem az, hogy mit. Akár Padmaszambhava, akár más... Érted-e, testvérem?

– Hát, nem egészen – ismerte be Melong.

– Majd megérted – bólogatott a szerzetes, aztán hunyorogva a másik szemébe nézett –, Melong testvérem?

A fiatalember érezte, hogy ismét végigfut a hátán a hideg, mint amikor az oroszlán hangját hallgatta.

– Az vagyok – nyögte ki végül.

– Érted jöttem – mondta az ismeretlen, majd a homályba vesző utca túlsó vége felé mutatott. – Arra megyünk... maradj szorosán a nyomomban, nehogy eltévedj...

Melong testén egyszeriben forróság ömlött végig, egy csapásra messzire űzve a hideg verte libabőröket. Végre! Nemhiába

várakozott hát tizennégy hosszú napon át!

– A palotába? – suttogta aztán szinte nyögve, de azonnal meg is bánta, hogy szószátyársággal zavarta meg kísérője némaságát. Le is hajtotta a fejét, hogy érzékeltesse, nem vár választ kérdésére.

A mély hangún azonban nem látszott, hogy neheztelne. Melongba karolt, hogy átsegítse az utcákon keresztül-kasul húzódó árkokon és itt-ott felbukkanó fedetlen gödrökön.

– Őszentsége a mai délutánon eltávolította nemes lelkét a testéből, hogy új testet keressen magának... Nagy változások következnek, mert Őszentsége meghalt.

– Ezért üvöltött hát a gleccseroroszlán! – döbbent meg Melong olyannyira, hogy meg is torpant, megállásra kényszerítve a karját markoló szerzetest.

– Hát mi másért? – mondta az, és gyengéd erőszakkal maga után húzta a fiatalembert. – Reád még alighanem nagy feladat vár... Gyere hát, testvérem, ne tétovázz! Rajtad is áll majd, hogy soha ne üvöltsön egymás után háromszor a gleccseroroszlán!

Melong úgy érezte, mintha egyenesen a legmagasabb csúcsok közé emelkednének, az istenek birodalmába. Ki tudja, hányadik lépcsőfokot mászta már meg az előtte kapaszkodó szerzetes mögött. Társán látszott, hogy jó néhányszor fölhágott már a hosszú és meredek úton, és tud gazdálkodni az erejével. Olyan megfontoltan, de lendületesen lépegetett, mint India őserdeiben az elefántok. S Melongnak, amikor már úgy érezte, hogy kiszakad a tüdeje, az elhagyott, távoli tájra szálltak vissza a gondolatai, ahol mindig meleg van, s ahol bozótosok peremén csíkos pofájú tigrisek leskelődnek a gyanútlanul kapálgató asszonyokra.

Egyszerre aztán ott magasodott előttük a Potala kapuja. Ki tudhatta volna megmondani, hogy melyik a számtalan közül? S alattuk, a mélyben és a messzeségben csöndben, de nyugtalanul pihent a főváros, Lhásza, az istenek földje.

A szerzetes megemelte a kiálló hatalmas rézkarikát, és visszaejtette a díszes veretű lemezre. Tompa kongás hallatszott, amelyet azonnal el is kapott és magával ragadott a szél. Talán meg sem állt a gleccserig, amelyben a varázsló Padmaszambhava nyugtalanul forgolódott ezen az éjszakán.

A kitáruló kapu azonban azt is tudatta Melonggal, hogy nemcsak Lhásza lakói töltik álmatlanul a nyugtalan órákat, hanem a palota szerzetesei is. Az ajtó mögött feltáruló hosszú udvart ide-oda futkosó testvérek töltötték meg, valahonnan messziről gyászszertartás lármája hallatszott: csilingeltek a csengettyűk, dobok fenyegető hangja puffant, a szent szövegek kántálása úgy verte az éjszakát, mint szapora eső a pagodatetőket.

A mély hangú szerzetes áttülekedett a rohangászókon és

csoportokban álldogálókon; nem éppen gyengéd mozdulatokkal tört utat a nyüzsgők közt. Azok azonban ügyet sem vetettek rájuk, izgatottan tárgyalták az elmúlt órák eseményeit. Melong látta rajtuk, hogy javarészt szolgák, olyanok, mint Pema, akiknek az a dolguk, hogy rendben tartsák a lakószobákat, a templomtermeket, friss vizet és gabonaszemeket tegyenek az oltárokra, olajat töltsenek a mécsesekbe.

Aztán újabb kapuk, újabb udvarok és újabb folyosók következtek. Melong lassan úgy érezte, mintha egész életében mást sem tett volna,, csak ismeretlen szerzetestársát követte volna kapuk, udvarok és folyosók hosszú során át. S amikor már végre beletörődött a változtathatatlanba, s belenyugodott, hogy ezután már így is lesz mindig, az idők végtelenségéig vagy legalábbis addig, amíg fáradt lelke ki nem szakad a világforgásból, *s* el nem nyeri méltó jutalmát az istenek közt, kitárult egy újabb ajtó. Úgy rémlett végre, hogy ez lesz az utolsó.

Alacsony mennyezetű, keskeny szobában találta magát, amelyet falra függesztett olajmécses halvány fénye világított meg. Középen kurta lábú asztal állt, mellette hasonlóképpen alacsony kerevet. A szobának nem volt ablaka, csak a túlsó végén lengett egy félig nyitott ajtó faragott faszárnya, mintha csak néhány pillanattal azelőtt távozott volna valaki.

A kísérő levette prémsapkáját, és megtörölgette gyöngyöző homlokát. Melongnak is csípte a szemét az izzadság, de gondolni sem mert rá, hogy lekapja fejfedőjét.

Ekkor a szomszédos helyiségbe vezető ajtó szárnya megbillent, s előbb egy öreg, összeaszott kéz jelent meg a nyílásban, majd mögötte kicsiny, kerek fejű, majomképű szerzetes. Melongnak már az első pillanatban feltűnt, hogy az aszott,ráncos arcbőr élő ellentéteként milyen fiatalosan, fürgén csillog az öreg szeme. Érezte, hogy ez az átható pillantás végigfut rajta tetőtől talpig, vizsgáztatja, kifaggatja, s megpróbálja kideríteni, alkalmas-e nehéz feladatra is.

Melong levette szőrmesapkáját, és meggörnyedt a szerzetes előtt, aki lágy, könnyed mozdulattal viszonozta meghajlását. Ajkát mosolyra húzta, előcsillantva hófehér fogsorát. Aztán Melonghoz lépett, kezét a vállára tette, és furcsán világos szeme pillantását a fiatal szerzetesébe mélyesztette.

– Megjöttél hát – duruzsolta lágy, behízelgő hangon, aztán karon fogta Melongot, és a kerevethez vezette. – Ülj le, testvérem. Tüstént hozzák a teát... – Ezzel két tenyerét halkan összecsapta, de éppen csak annyira, hogy a másik szobában, az ajtó közelében hallani lehessen.

Még el sem halt a tapsintás a levegőben, amikor kitárult az

átvezető ajtó, s Melongnál is fiatalabb, piros palástú szerzetes lépett a szobába, kezében teásköcsöggel és csészékkel. Udvarias mosollyal biccentett Melong felé, majd kitöltötte az italt, meghajolt és kihátrált a szobából.

A ráncos arcú szerzetes odatelepedett Melong mellé, és intett, hogy Melong kísérője üljön velük szembe. Rövid szünetektől eltekintve még mindig kitartóan vizsgálgatta a fiatalembert, mintha a lelke legmélyét fürkészné.

Amikor lenyelték az első néhány kortyot, az öreg letette csészéjét az asztalra, s mintha a megivott cseppekkel együtt a mosoly is eltűnt volna az arcáról.

– Te vagy hát az – jegyezte meg elgondolkozva. – Nem is tudnám hamarjában megmondani, mikor láttalak utoljára...

Melong összerezzent, és önkéntelenül is felkapta a fejét. Nem emlékezett, hogy valaha is találkozott volna a ráncos arcú öreggel.

– Te persze nem emlékezhetsz reá – folytatta az öreg –, hiszen igen kicsiny voltál... de már akkor jól pörgött a nyelved!

Melong megbabonázva meredt a ráncos arcúra.

– Hát, hogy ne törd a fejed sokáig, Amnye vagyok... Maradj csak nyugodtan! – intett aztán árnyalatnyi türelmetlenséggel a hangjában, amikor észrevette, Melong fel akar ugrani, hogy a lábához vesse magát. – Neked csak Amnye testvér, még akkor is, ha Buddha és Őszentsége kegye első minisztert csinált belőlem... Buddha ismeri a lelkemet, és tudja, hogy sohasem vágytam semmiféle hatalomra.

Melong úgy érezte, hogy megfordul körülötte a világ. A híres Amnye rinpócse mellett ül, aki Őszentsége után a második ember a tibeti birodalomban! S még hogy régtől fogva ismeri...! Ki tud ezen eligazodni?

– Sikeresen befejezted tanulmányaidat India földjén? – kérdezte a ráncos arcú, és beleszürcsölt teájába.

– Jóvoltodból, Amnye testvér. Köszönet érte! – felelte Melong furcsa, reszelős hangon. A világért sem merte volna felemelni csészéjét, mert érezte, hogy nem tudná megfékezni keze remegését.

– Buddhát illeti a hála, fiam – dörmögte az öreg. – Azért küldtelek Indiába, hogy derék ember váljon belőled... Remélem, elértem a célomat... Mikor jártál utoljára Dzöngában?

Melong lassan magához tért kábulatából, és megrázta a fejét.

– Amióta elkerültem onnét, nem voltam ott. Csak a kolostorban hallottam róla, hogy ott születtem és ott éltek a szüleim is... addig, amíg meg nem haltak. Nincs nekem ott már keresnivalóm...

– És mit beszéltek a testvérek a kolostorban? Mármint a gyerekkorodról és a szüléidről? – kérdezte az öreg, és nehézkesen föltápászkodott a kerevetről. Tett néhány lassú, fáradt lépést, aztán

nekitámaszkodott a falnak, és óvatosan egyengette rajta a hátát. Melongnak, aki orvosi tanulmányokat is folytatott, átvillant az agyán, hogy bizonyára köszvény kínozza. Amnyét, de a kérdések elterelték róla a figyelmét.

– Valójában semmit – válaszolt az igazságnak megfelelően. – Nem szokás ott firtatni a régi életet. Az enyém is akkor kezdődött igazából, amikor beléptem a kolostor kapuján.

– És ez így is helyes – dünnyögte Amnye a falnál. – Aki a testvérek közé lép, feledkezzék meg a korábbi életéről! Te azonban más vagy – tette hozzá, és felemelte a mutatóujját. – Nem véletlenül kerültél Indiába, tudod-e?

Melongnak fogalma sem volt, hogy miért került Indiába. Hogy miért éppen ő. Megkapta a parancsot, és elment. Aztán visszatért, amikor üzentek érte. Igaz, hogy fájó szívvel, de az csak rá tartozik, meg talán Buddhára, ha ugyan törődik az olyasmivel, mint egy fiatal szerzetes lelke.

– Először is, figyelj rám, Melong! Valamit el kell mondanom, hogy még többet mondhassak... Figyelj, hogy ne kelljen sokat kérdezned!

Melong buzgón bólintott.

– Vagy húsz évvel ezelőtt történt – kezdte Amnye főminiszter –, ha jól emlékszem, a famajom évében. Akkora tél volt abban az évben, hogy még az idei sem hasonlítható hozzá. Hatalmas hó esett. A hágók járhatatlanokká váltak, a farkascsordák meg még a falvakba is betörtek, és kiragadták a csecsemőket az ágyból, anyjuk karjai közül. Akkor még nem voltam őszentsége első minisztere, de már részt vettem az államügyek intézésében. Ezen a télen Amdo egyik kolostorába szólított a kötelesség, ahonnan kellemetlen értesítést kaptunk... Valaki, a testvérek közül, följelentette a főlámát, hogy visszaél a hatalmával, kínozza a növendékeket, és elsikkasztja a Lhászának szánt adót... Tudom, nem valami nagy ügy, de akkor utána kellett nézni, őfelsége nemrégen lépett a trónra, s elsőrendű feladatának tartotta, hogy megtisztítsa a kolostorokat a hatalmaskodó és kegyetlenkedő főlámáktól. Tehát Amdóba kellett utaznom, a szigorú tél ellenére.

Amnye főminiszter ellökte magát a faltól, és félig csukott szemekkel sétálni kezdett, mintha csak kényszerítené régi emlékeit, hogy bújjanak elő rejtekhelyükről.

– Útközben szakadt ránk a nagy tél. Éppen csak hogy átvergődtünk egy magas hágón, amikor dübörögni és durrogni kezdtek a gleccserek, s a magas csúcsok közül iszonyú erejű viharok csaptak le reánk. Tudtuk, ha nem találunk hamarosan falura vagy kolostorra, elveszünk. Élelmünk is fogytán volt, a hideg pedig egyszerűen belénk fagyasztotta a lelket. Szerencsére nem sokkal

ezután felbukkant előttünk Dzönga, az a falu, ahol születtél.

Melong visszafojtott lélegzettel hallgatta a láma szavait. Érezte, hogy a fátyol hamarosan olyan titokról lebben fel, amelyik mindig is ott lapult szíve mélyén érintetlenül, de ugyanakkor kínzón és követelődzve megfejtésre várt.

– A falucska lakói szívesen fogadtak bennünket, s megosztották velünk, amijük csak volt, pedig, mondhatom, nem bővelkedtek földi javakban... Én édesapád házába kerültem, akit Bánaknak hívtak. Alighanem arról a törzsről kapta a nevét, amelyből származott. Derék ember volt az apád, fiam... Anyád már akkor nem élt, a tél beállta előtt halt meg valami ismeretlen lázban. Testvéreid közül néhányat rokonok fogadtak örökbe, főleg a kisebbeket... A nagyobbak kolostorba mentek, és most szerzetesek. Majd később, ha elcsöndesül az idő, megtudhatod, merre vetődtek, és meglátogathatod őket, Melong testvérem... De térjünk vissza csak arra a télre! – s a főminiszter összeráncolta a szemöldökét, hogy egyetlen pontra irányítsa szétbogárzó gondolatait. – Nem tagadom, igencsak összemelegedtem az apáddal, pedig egy szerzetesnek nem illik világiakkal barátkoznia... Én már akkor sem adtam sokat az ilyesfajta beszédre, meg aztán: akár tetszett, akár nem, a tél közéjük kényszerített. Szükség törvényt bont. Ott üldögéltünk hát apró vályogházaikban, és vártuk, hogy megjöjjön a tavasz, és járhatóvá váljanak a hágók. S mit tagadjam, még arra is rákaptunk, hogy kínai játékokkal múlassuk az időt! Ezeket egy eléggé el nem ítélhető testvérünk hozta magával Kína földjéről, vakmelyik romlásunkra törő démon unszolására... Mi természetesen megszenteltük a mazsongot, mielőtt játszani kezdtünk volna vele.

Az öreg elmosolyodott, és furcsán mozgatta a kezét, mintha még most is erezné a csontlapok simaságát ujjai begyén.

– Te meg egyre ott sündörögtél körülöttünk; felkapaszkodtál az ölembe, és az olvasómat babrálgattad. Gyakran áttettelek vakmelyik testvér karjába, amikór éppen vesztésre álltam, és nem tagadom, nyugtalanított a dolog, te azonban visszamásztál hozzám, és csak nálam érezted jól magad... Aztán arra is emlékszem, hogy sokat beszélgettünk. Már akkor többet tudtál, mint a nálad sokkal idősebb gyerekek. S csodálatosan jól fogott az eszed. Amit egyszer elmondtam, azt többé nem felejtetted el. Alig két hét után fejezeteket tudtál kívülről a legnehezebb imádságoskönyvből, és ismerted valamennyi szentnek az életét. Már-már aggódtam, hogy nem árt-e agyadnak a túlságosan sok tudomány... Egyik este meg arra kért az apád, hogy adjak neked nevet... Persze addig is volt neved, csak hát azt szerette volna, hogy tőlem kapd, ha már annyira összebarátkoztunk. .. Előbb szabódtam, később aztán ráálltam. Miért is ne? Ha Buddha úgy akarja, még szerzetes is lehet

belőled, gondoltam, és töprengeni kezdtem, milyen név illenék tehozzád. Vannak szép és hosszú nevek, holt isteneké és élő isteneké, régen elhalt lámáké, és ki tudja, még kié. Sorra vettem valamennyit, de valahogy úgy éreztem, egyik sem illene hozzád. Hogy miért? Akkor sem tudtam, most sem tudom megmagyarázni. Aztán egyszer tűnődés közben pillantásom ezüst tükrömre esett, amelyet mindig magamnál hordtam, s hirtelen megvilágosodott előttem minden. Hiszen olyan voltál, mint a tükör, amely visszaveri a fénysugarakat. Bármit hallottál tőlem, úgy mondtad vissza, hogy egyetlen szó sem hiányzott belőle. És nem is felejtetted el többé. Akkor aztán azt javasoltam édesapádnak, hogy hívjanak Melongnak, azaz tükörnek. Láttam rajta, hogy nem nagyon tetszik neki, bizonyára szebb és előkelőbb nevet várt tőlem, de aztán mégis belenyugodott. Ő maga is Melongnak szólított, és a többiek is... Ezt suttogta azon a téli estén is, amikor leteperte a halál... Igen, fiam, őt is az a betegség gyűrte le, amelyik az édesanyádat, s amelyik egész télen ott ólálkodott körülöttünk, láthatatlanul. Eltemettük, és másnap már indultunk is tovább. Ott ültél előttem a jak hátán, az olvasómba kapaszkodtál, és potyogtak a könnyeid, így hagytuk el Dzönga faluját, Melong fiam.

A szerzetes újra a falnak támaszkodott, és fájdalmas arccal megropogtatta a derekát.

– Aztán kolostorba adtalak. Mi mást is tehettem volna veled? A szemem azonban rajtad tartottam, s amikor Őszentsége parancsára néhány fiatal növendéket Indiába küldtünk, én javasoltam, hogy légy te is köztük. Mert csupa-csupa jót hallottam rólad, Melong fiam. S nem is bántam meg, hogy taníttattalak. Olyan emberre van most szükségem, akiben ugyanúgy megbízhatok, mint önmagámban... Aki végrehajtja azt a nehéz feladatot, amelytől talán Tibet egész jövője függ... Mert most nehéz időket élünk, fiam. Azért hívattalak, hogy megkérdezzem, vállalod-e azt, amivel megbízlak, akár az életed árán is. Válaszolj, fiam!

Melong felállt, két kezét a mellére tette, és mélyen meghajolt.

– Mindenre kész vagyok, rinpócse... Ha kell, meghalok. Csak arra kérlek, tudasd velem, mi a kötelességem.

– Őszentsége ma délután meghalt. Lelke kiszállt a testéből, és új testbe költözött. Olyan fiúcska testébe, aki akkor született, amikor Őszentsége lehunyta a szemét, azaz ma délután. Reád vár, Melong fiam, hogy megtaláld az új dalai lámát!

A TITKOS TANÁCS

Amnye rinpócse egyetlen kézmozdulattal elbocsátotta a kísérő lámát. Ahogy becsapódott mögötte az ajtó, Melong mellé telepedett a kerevetre.

– Örülök, fiam, hogy habozás nélkül igent mondtál. Igen kevés használható emberem maradt. Megvallom, amikor elhoztalak Dzöngából, és bevittelek Tára istenasszony kolostorába, már akkor megfordult a fejemben, hogy valaha még nagy szükségem lehet reád. Hát, most itt az ideje!

– De hát... miért éppen én? – kérdezte Melong, és igyekezett nagyokat lélegezni, hogy csillapítsa szíve szilaj kalapálását. – Hiszen annyi magas rangú testvér él a Potalában, s valamennyi különb nálam...

– Hogy megértsd, miért éppen reád esett a választásom, tudnod kell még valamit. Voltaképpen szavadat kellene vennem, de azt hiszem, hogy ezt nyugodtan mellőzhetjük. Jó emberismerő vagyok, és úgy érzem, legalább annyira megbízhatom benned, mint magamban. Igazam van?

Melong szótlanul bólintott.

– Nos, Melong, szeretnék kérdezni tőled valamit. Sok mindenre oktattak a testvérek Tára istenasszony kolostorában. Tanulmányoztad a buddhista egyház történetét is, India múltját is... Hallottam, hogy Balbo földjén, azaz Nepálban is jártál...

– Egy nyarat töltöttem ott, rinpócse... Egy kolostorban, közel India határához.

– Meg tudnád-e mondani, hogy ki uralkodik Indiában és ki Balbo földjén?

Melong tudta, hogy ezek a kérdések összefüggenek jövendő feladatával. Igyekezett hát a tőle telhető legpontosabb s egyszersmind legrövidebb válaszokat adni, úgy, ahogy a kolostori vizsgák során megszokta.

– Nem egyszerű a felelet, rinpócse. Indiában az angolok. Az angol alkirály. De ő messze van, Delhiben. Valójában a nagyurak uralkodnak,
akiket maharadzsáknak hívnak. Övék a gazdagság és a hatalom. Nem nagyon ismerem őket. Jól tudod te is, hogy Buddha vallása már aligalig él Indiában; az emberek pogányokká lettek. Szörnyű isteneket imádnak. Én nem is igen jártam a nép közt. A kolostorban bújtam a könyveket.

– Azt azért meg tudod mondani, hogy mi történik, ha egy maharadzsa meghal?

– Máglyán elégetik, rinpócse. Régebben az özvegyet is

elhamvasztottak a halottal együtt. De ezt az angolok megtiltották.

Amnye türelmetlenül félbeszakította:

– Ez most nem fontos. Halála után ki örökli a hatalmat?

– A fia, rinpócse.

– És ha nincs?

– A maharadzsáknak általában sok gyermekük van, rinpócse. De ha még sincs utóduk, a legközelebbi atyafiuk.

– És ezt te jónak tartod?

– Ezen még nem gondolkoztam, rinpócse – vallotta be őszintén Melong, és elszégyellte magát, mert úgy érezte, ostoba válaszokat ad a főminiszter kérdéseire. Hideg futott végig a hátán a gondolatra, hogy talán meg sem bízzák a feladattal, és szégyenszemre visszabaktathat a kolostorba.

Amnyén azonban nem látszott, hogy zokon venné Melong válaszait. Ellenkezőleg, ravasz szeme izgatottan csillogott, mintha csak visszatért volna emlékezetébe az a régi-régi tél, amikor mazsongot játszott kísérőivel Dzönga falujában.

– És ha a gyermekek alkalmatlanok az uralkodásra? Ha kapzsiak vagy ostobák, vagy éppen kegyetlenek?

– Ez nagy baj a népnek, rinpócse – bólintott Melong.

– Akkor hát miért nem lehetséges, hogy ha meghalt egy maharadzsa, ne valamelyik méltatlan utóda kapja a hatalmat, hanem valaki más. Esetleg egy szegény földműves.

Melong elmosolyodott.

– Az nem lehet, rinpócse. Hiszen minden gazdagság a maharadzsáé és családjáé. Minden az övék. A paloták, a földek, az állatok. Elefántok, bivalyok, minden. Hogyan lehetne mindez egy szegény emberé? Az a törvény, a rend, hogy a maharadzsa halála után gyermekei örököljék a vagyont. Lehet, hogy nem jó rend ez... Én magam is hallottam sokfélét beszélni a maharadzsákról. Némelyikük valóban irtózatosan kegyetlen, sőt akad köztük hülye is. Sokan meg nem is Indiában élnek, hanem ott, ahol az angolok, s csak akkor térnek haza, amikor már fogytán a pénzük. Az országgal meg nem törődnek. Ilyen maharadzsák is vannak.

Amnye fölemelte a mutatóujját.

– És Tibet? Itt miért nincsenek maharadzsák vagy királyok?

Melong érezte, hogy most következnek csak az igazán fontos kérdések. Igyekezett hát okosan és higgadtan válaszolni:

– Talán nem is India a legjobb példa, rinpócse. Vegyük inkább Kínát. A császári dinasztia addig uralkodik, amíg ki nem hal, vagy meg nem döntik. Lehet a császár rossz, zsarnok vagy akár gyengeelméjű, az öröklés jogán akkor is ő uralkodik. Nálunk más a törvény, rinpócse. Nálunk ilyen nem történhetik meg. Hiszen mint most is, ha Őszentsége testet változtat, újra ő kerül vissza a trónra.

Csak meg kell találni azt, akiben a lelke újjászületett. Bölcsen rendelték elődeink... Bölcsen. ..

Amnye ismét felállt, és lassú, vontatott léptekkel sétálni kezdett a szobában.

– Melong fiam, figyelj reám, és ne lepődj meg semmin! így kívánja ezt a Titkos Tanács is, amelynek a színe előtt hamarosan megjelensz. Már várnak reád, fiam.

Melong megborzongott.

– Hallgass hát ide! – folytatta Amnye. – Eleink valóban bölcsen cselekedtek, ahogy te mondtad. S tudták, hogy miért. Mielőtt Őfelsége, az első dalai láma elfoglalta Tibet trónját, királyok uralkodtak az ország felett. Csakúgy, mint másutt. Voltak jó királyok és rosszak is, csakúgy, mint másutt. Egyeseket dicsértek és istenként tiszteltek, másokat letaszítottak a trónról, száműzték vagy pedig megölték. Akár így, akár úgy, volt azonban valami közös bennük. Ügy vélem, egyikük sem a legrátermettebb volt arra, hogy király legyen belőle. Érted, fiam?

– Igen, rinpócse – bólintott Melong.

– Ráadásul egyre nőtt az ellenségeskedés a királyok és a kolostorok közt. Ezért aztán, hogy az egyház-hatalmát megőrizzük, a királyokét és az őt támogató nagyurakét korlátozzuk, egyik kolostorunk vezetője lépett a trónra, és ő lett az első dalai láma. Ezt a lépést a világi urak közül is sokan támogatták.

Melong feszülten figyelte a főminiszter szavait.

– Ők is úgy érezték, hogy ez a rend, a dalai lámák rendje alkalmas arra, hogy mindig a vezetésre legrátermettebb ember kerüljön Tibet trónjára, hiszen a lámáknak nem lehet utódjuk, s dinasztiát sem alapíthatnak, mint a kínai császárok. Ha, mondjuk, valaki alkalmatlannak bizonyult az uralkodásra, nem kellett attól félni, hogy az utód esetleg még alkalmatlanabb lesz. Hiszen nem a fia követte, és nem a rokona, hanem egészen másvalaki. Hm. Akibe a lelke beleköltözött.

– Ez annyit jelent...

– Igen, ez annyit jelent, hogy nyilván őseink nem féltek volna megszabadulni egy olyan dalai lámától, aki alkalmatlannak bizonyult volna az uralkodásra. S attól sem kellett tartaniuk, hogy még tehetségtelenebb fia követi. Választhattak helyette rátermettebbet. Csak meg kellett találni.

– És megtették? – kérdezte vigyázatlanul Melong. Amnye egyszerre visszavonult.

– Ki tudja? Ezt nem mondtam. Úgy hiszem, hogy eddig valamennyi dalai láma megfelelő uralkodó volt. Hiszen istenné váltak egytől egyig-

Melong jobbnak látta, ha hallgat.

– Ez most nem is fontos – legyintett Amnye. – Az a fontos, hogy hosszú évszázadokon át kemény és elkeseredett harc dúl az egyház és a világi földesurak közt. A földesurak egyre többet akarnak Tibetből. Azt szeretnék, ha a hatalom az ő kezükbe kerülne, hogy egyre több földet szerezhetnének, akár a kolostorok birtokainak a rovására is. Titokban azt akarják, hogy közülük ülhessen valaki Tibet trónjára, s uralkodjék a dalai lámák helyett. Ekként az egyház ismét háttérbe szorulna. Szerencsére a földesurak jobban irigylik és utálják egymást annál, semhogy egységesen léphetnének fel ellenünk, így aztán inkább arra törekszenek, hogy olyan láma kerüljön a trónra, azaz a dalai láma olyan családból származzék, amely híven szolgálja ezt vagy azt a nemzetséget. Ha gazdag családból választanánk dalai lámát, rokonai befurakodnának a Potalába, ők lennének a miniszterek, s hiába uralkodna névleg a láma, rokonai irányítanák Tibet sorsát. Érted, fiam?

– Tehát Tibet és az egyház érdeke azt kívánja – elmélkedett Melong –, hogy a dalai láma megüresedett trónjára olyan ember kerüljön, aki nem tartozik egyik világi főúr környezetéhez sem, aki nem ismer semmiféle tekintélyt, csak az egyházét, nem tisztel mást, csak bennünket, szerzeteseket. Ha ilyet keresünk, csak a szegények, a parasztok vagy az állattartó nomádok közt találhatjuk meg.

– Jól van, fiam, nagyon jól – bólintott elégedetten Amnye. – Nem csalódtam benned. Őfelsége meghalt, s ettől a pillanattól kezdve kegyetlen harc kezdődik, amelynek célja a tibeti trón... Erről a köznép természetesen semmit sem vagy csak nagyon keveset sejt.

– Egyvalamit azonban nem értek – csóválta a fejét Melong. – Úgy tanultam, és úgy is tudja mindenki: biztos jelei vannak annak, ha a dalai láma lelke valakiben újjászületik, hogy mindenki számára egészen nyilvánvaló legyen az utód személye. Igen, a régi könyvek pedig csodákat emlegetnek...

Amnye kesernyésen elmosolyodott, és Melong vállára tette a kezét.

– Csodák, kedves Melong testvérem, nincsenek... Még akkor sem, ha a régi könyvek írnak róluk... Legalábbis olyanok nincsenek, amelyeket ne mi magunk csináltuk volna. A köznép azonban hisz bennük, és ez a legfontosabb...

– Mi magunk tehát, rinpócse?

– Úgy bizony, fiam... S az már a Melongok dolga, hogy ott történjenek, ahol mi kívánjuk... Mi, a Titkos Tanács. Mert lehet, hogy Őszentsége lelke valóban beleköltözik valakibe, ezt azonban titokban tartja... S mi, Tibet érdekében, fütyülünk a halottak titkaira. S ha nincsenek is csodák, a Melongok majd gondoskodnak róla, hogy legyenek. .. Készen állsz reá, fiam?

Melong engedelmesen lehajtotta a fejét.

– Parancsodra, rinpócse!

Amnye akkor ruhája ujjánál fogva felhúzta a fiút a kerevetről, és a félig nyitott ajtó felé mutatott.

– Akkor pedig kövess, kétely nélkül.. . Csak reád és reám vár a nagy tanács!

Melong szíve a torkában dobogott, amikor Amnye nyomában belépett a szomszéd terembe. Az azonban egészen üres volt, csak valahonnan a szemközti falról szűrődött lágyan lobogó fény a helyiség közepe felé.

S amíg a szemét szoktatta a halvány derengéshez, Amnye eltűnt mellőle. Talán visszament a másik szobába, talán előresietett valahová, ki tudja? Sokáig azonban nem töprenghetett a dolgon, mert a szoba túlsó sarka felől halk mormogás támadt, s Melong felismerte a halotti ima szavait.

Az imádkozok felé fordult, s ahogy a szeme egyre inkább hozzászokott a félhomályhoz, kivehette a túloldalt kifeszített selymet, amely mögött mécsesek lobogtak, s magasra tornyozott párnákon komor árnyakkok mormogták a halotti ima félelmes szövegét. Melong egyszerre ráébredt, hogy nem egy aprócska szobában áll, hanem valóságos csarnokban, amelyet vörös selyemmel választottak ketté, s voltaképpen neki jutott a terem sarka. A másik részben fáklyák lobogtak, s az előttük ülő, imádkozó alakok árnyéka a selyemre vetült, mint óriási, fekete varjaké a frissen esett hóra.

A halotti ima hirtelen abbamaradt, a himbálódzó árnyalakok megmerevedtek. Aztán valahonnan, a selyemfalon túlról földöntúli hang szólalt meg, tompa, akár a legmélyebb hosszú kürtök zúgása.

– Légy üdvözölve, szerzetes! A Titkos Tanács köszönt. Óm mani padme hum! Áldott legyen Buddha neve, a tané, a testvéreké és az egyházé!

– Áldott legyen a három drágakő! – felelte izgalomtól rekedten Melong, és meghajolt a mozdulatlanná dermedt árnyékok előtt.

– A Titkos Tanács előtt állsz, szerzetes. Te vagy az, akit Melongnak, azaz tükörnek hívnak?

– Én vagyok... testvérem.

– Szólíts rinpócsénak, Melong. Aki a tanács nevében beszél, az rinpócse, azaz tanító, a lelkek gondviselője.

– Értettem, rinpócse.

– Helyes, Melong, helyes. Mielőtt a Titkos Tanács súlyos terhet arakna a vállaidra, azt kívánja, hogy válaszolj néhány kérdésére. Testvéreid, rokonaid vannak-e, Melong?

– Vannak, rinpócse. A testvéreim valamennyien lámák. Szüleim meghaltak, még kora gyermekkoromban. Rokonaim nincsenek, vagy legalábbis én nem ismerem őket. Apám és anyám súlyos

lázban haltak meg, és Amnye főminiszter vett magához, hogy...

– Állj! – kiáltotta a hang, és a selyemfalon túli árnyék tiltón a magasba emelte a kezét. – A Titkos Tanács előtt ne essék szó nevekről! A tanács reád kíváncsi, csakis reád!

– Értettem, rinpócse – pirult el Melong.

– Beszélj valamit indiai éveidről! – utasította az árnyék.

– A kolostorból, ahol fölnevelkedtem, Indiába küldtek, egy híres lámához, úgy hívják, hogy... Egyszóval Indiának arra a vidékére, ahol még él Buddha hite. Hosszú éveket töltöttem a kolostorban.

– Hosszú éveket – ismételte töprengve a hang. – S mit tanultál, Melong testvérem?

Melongnak feltűnt, hogy első ízben szólítja testvéremnek a hang.

– Főként hittudományokat és bölcseletet. Aztán logikát, a lelkűnkben való elmélyülést, csillagászatot és orvostudományt, rinpócse. Ott is avattak szerzetessé...

– Aztán?

– Aztán hazatértem. Most Sigace kolostorában élek. Illetve éltem, amíg nem üzent értem a Potala.

– Úgy. Tehát rokonaid nincsenek, testvéreid pedig szerzetesek. De vannak-e ismerőseid a köznép vagy a világi urak közt?

Melong megrázta a fejét.

– Nincsenek, rinpócse. Az urak közül senkit sem ismerek, a köznép fiaival meg csak úgy érintkezem, ahogy egy szerzeteshez illik.

– Vagyonod van?

Melong halványan elmosolyodott.

– Csak a könyveim, rinpócse. -Mifélék?

– Hitünknek megfelelők. A mi nyelvünkön is, és szankszkrit nyelven is. Indiában megtanultam a szent nyelvet... S néhanapján magam is fordítgatok...

– Derék dolog, Melong testvér – dörmögte lágyabban az árnyék. Alkalomadtán majd belenézek azokba a fordításokba... – Aztán hirtelen újra megkeményedett a hangja.

– Állíthatod-e tiszta szívvel, Melong, hogy a szerzetesi szabályokat soha nem szegted meg, vagyonod nincs, nincs pártfogód a gazdagok közt, családod a testvérek gyülekezete, lakóhelyed a testvérek lakóhelye, egyetlen urad és parancsolod Buddha, illetve az ő nevében szóló Őszentsége vagy megbízottja? Vallod-e, hogy tudásodat, szeretetedet, szívedet és elmédet csupán és kizárólag Buddha egyházának szolgálatába állítod? Kinyilvánítod-e itt, előttünk, a Titkos Tanács előtt, hogy nincs más tekintély előtted, csak a három drágakő harmadik köve, az- az a buddhista egyház? ígéred-e, hogy megbízatásunkat legjobb tehetséged szerint teljesíted, minden körülmények közt titokban

tartod még azt is, hogy itt megjelentél előttünk, s mindent, amiről csak szó esett? Válaszolj hangos szóval, Melong szerzetes!

Melong nyelve gyorsan végigfutott száján, s verejtékcseppek gördültek végig a homlokán.

– Állítom, vallom, kinyilvánítom és ígérem – mondta hangosan az eskü szavait.

A selyemfal mögötti árnyékok akkor lassan megmozdultak, a kérdező fölkelt a helyéről, hátrament a többi árnyék közé, s letelepedett egy üres lócára. Az ülők közül viszont kiemelkedett egy másik alak, és elfoglalta az előző helyét.

– Akkor hát térjünk a tárgyra, Melong szerzetes! – mondta egy frissebb, fiatalabbnak tetsző hang. – Most már neveket is említhetünk, miután esküdet vettük. Nem akarom még egyszer elismételni, amit Amnye rinpócse elmondott. Ezért hát mindjárt a dolgok közepébe vágok, őszentsége testét még ma éjszaka bebalzsamozzák az orvos testvérek... Negyven nap múlva kerül sor az ünnepi gyászszertartásra. Akkorra már meg is kell esniük az első csodáknak. A tanács úgy számítja, és a nép is arra vár, hogy a szertartás napján történjék valami...

Melong szótlanul figyelt.

– Ezt mi majd elintézzük. Neked is segítened kell azonban, Melong testvérem... Azért gondolt a Titkos Tanács reád, mert nagy tudású szerzetes vagy, életed jó részét Indiában töltötted, és senki nem ismer Tibet földjén. Ez ugyan egyelőre inkább hátrány, s az már a mi dolgunk, hogy előny legyen belőle. .. Érted?

Melong megingatta a fejét.

– Figyelj csak! Az első lépés az, hogy tekintélyt szerezz. Hogy hallgasson reád a nép. Tiszteljenek az egyszerű pásztorok, Lhásza lakói. Erre alighanem elég lesz negyven nap. Tudsz-e halottakat éleszteni?

Melong megdöbbent.

– Nem tudok, rinpócse – nyögte.

A másik röviden fölkacagott, egészen fiatalos és vidám kacagással.

– Nem-e? Hát majd megtanulod. Mi az neked, igaz?

Melong is kínos mosolyra húzta a száját, bár igazából nem volt kedve heherészni.

– Jól vigyázz hát szavaimra – intette elkomolyodva a másik –, ez az első lépés. A következő pedig az lesz, hogy csodát mívelj. Akkor lesz tekintélyed, és mindenki hinni fog neked... A harmadik lépés során pedig hivatalosan is megbízunk vele, hogy segíts felkutatni Őszentsége újjászületését.

– Értem – bólintott Melong.

– Az utasításokat lépésről lépésre megkapod. Csak még annyit,

hogy miután Őszentsége Tibet nyugati részéből származott, az új dalai lámát Kelet-Tibetben kell megtalálnunk, mivel a szokás ekként kívánja, és így biztonságosabb is…

Melongnak ugyan megfordult a fejében: hátha Őszentsége lelke nem sokat törődik Tibet földrajzával, és újra csak nyugaton születik újjá, de volt annyira bölcs, hogy nem nyitotta szóra a száját.

– Egyre azonban figyelmeztetnünk kell, Melong testvérem- mondta a hang, és Melong megérezte, hogy a selyemfalon túli árnyék olyan komolyan beszél, mint még soha. – Attól a pillanattól kezdve, ahogy hivatalosan is megkapod a megbízatásodat, hajszálon függ az életed. A nagyurak minden eszközzel megpróbálnak majd a hatalmukba keríteni, hogy azt nyilvánítsd dalai lámának, akit ők mutatnak neked. Előbb csak szép szóval, aztán fenyegetéssel, végül talán még kínzással is megpróbálják rád kényszeríteni választottjukat. Azt kívánjuk, Melong testvérem, hogy a mézesmázos ígéretek és a kínok peregjenek le rólad, mint az eső cseppjei a pagodatetőkről. Ne higgy a csábító szavaknak, állj ellent a kínzásoknak! Ha meghalsz, legyen veled Buddha békéje! De ha árulóvá válsz, ha megveszik lelkedet drága arannyal vagy aranyként csillogó ígéretekkel, Buddha keze lecsap rád, vagy ha az övé nem is, de a Titkos Tanácsé bizonyosan… Kész vagy hát a halálra is, Melong?

– Kész vagyok, rinpócse.

– Ezt a feleletet vártam tőled, testvérem. Az imént nem riogatni szándékoztalak komor szavaimmal, hiszen fel kell készülnöd a legrosszabbra is. Egyet azonban ne feledj: a tibeti buddhista *egyház* mögötted áll minden erejével. És ez nem csekélység, Melong testvérem. Ha bajba kerülsz is, soha ne veszítsd el a reményt, mert ahol a szükség dombnyi, ott a segítség hegynyi, és meglehet, közvetlenül a hátad mögött áll, bár te csak akkor veszed észre, amikor már lemondtál mindenről…

Melongnak nem maradt elég ideje, hogy elgondolkozzék az utolsó mondat nem egészen világos értelmén, mert az árnyék még nem fejezte be tanácsait.

– Azt javaslom, hogy lakjál továbbra is Pemánál. Mondd neki, hogy a halotti szertartások miatt hívattak Sigacéból. Nagy szükség van ilyenkor tanult emberekre. Minden harmadik napon eredj fel a gleccser felé vezető úton, egészen a pogány kőrakásig. Ha nem látsz ott senkit, térj vissza, és várakozzál tovább. Van kérdésed, Melong testvérem?

Melong szótlanul megrázta a fejét.

Az árnyalak lassan fölemelkedett a párnákról, és áldóan Melong felé nyújtotta a kezét.

– A három drágakő legyen veled, testvérem! Most pedig

elmehetsz!

Aztán amikor Melong meghajtotta magát, és már-már megfordult volna, a hang sietve utánaszólt:

– Még valamit, Melong testvérem... Ne sokat sétálgass a városon túl, a gleccserek közelében, mert azt mondják, hogy a gleccseroroszlán nem szereti, ha háborgatják. A jég fölött van rád szükségünk, nem a jég alatt!

Melong megfordult, és elhagyta a termet.

További három napot töltött Melong a szállásán csendes unalomban. Most, hogy megtiltották neki a sétákat, nem tehetett mást, mint hogy naphosszat az utcákat járta, vagy a kunyhó sarkában magába roskadva üldögélt. Az első napokban még azzal próbálta elűzni az időt, hogy a belesulykolt szent könyvek szövegét mondta fel magában, de aztán ettől is elment a kedve.

A harmadik napon aztán olyan sebbel-lobbal kapaszkodott fel a gleccser felé vivő úton a pogány kőrakásig, mintha csak az élete függne tőle. Ott azonban nem várta senki, csak a szél csapkodta a kőrakás közepébe szúrt botra erősített élénk színű zászlócskákat. A bot mellé tett, levágott jakfej szomorúan meredt Lhásza felé, mintha csak az élet hiábavalóságáról elmélkedne. A hegycsúcsok közt most is seszínű felhőpamacsok gomolyogtak.

Kelletlenül ballagott vissza a kalyibába, ahol Pema titokzatos arccal fogadta. Látszott rajta, nagyon is mondani szeretne valamit, de még nem döntötte el, hogy merje-e.

Amikor Melong bekászálódott megszokott zugába, Pema nem bírta tovább türtőztetni magát:

– Hallottam, hogy nagy tudós vagy, Melong testvér, és az effélék szerények, de nekem azért igazán elárulhattad volna, no!

Melong nem nagyon ügyelt Pemára, és most is csak úgy félvállról kérdezte:

– Mit kellett volna elmondanom, Pema?

A templomszolga előbb óvatosan körülnézett, s csak akkor súgott Melong felé, amikor meggyőződött róla, hogy az asszony és a gyerek csendesen alszik a szemközti sarokban.

– Hát azt, hogy te ahhoz is értesz! -Értek hát. Mihez?

– Ne tréfálj, testvérem... Hát a halottélesztéshez! Melong egyszerre csak figyelni kezdett.

– És te honnan tudod?

– Szégyenszemre másoktól – morogta Pema. – Pedig igazán úgy illett volna, hogy a házigazdádnak súgd meg először... Már az egészutca erről beszél. Mindenki csak engem kérdezget, s azt hiszik, hogy le akarlak tagadni... Alig akad már szerzetes, aki érti a régi varázslatot, pedig Padmaszambhava idején még mindennapos volt. Ma már csak ha hárman-négyen értenek *hozzá* a birodalomban.

Hát, igaz, ami igaz, nem hittem volna, hogy te is közéjük tartozol... Már megbocsáss, testvérem, tisztesség ne essék szólván, de te olyan másféle vagy. Nem olyan, mint aki halottakat éleszt!

Melong nyelt egyet.

– Miért? Azok milyenfélék?

Pema tanácstalanul széttárta a karját.

– Ki tudja? Talán olyanok, mint Padmaszambhava a régi képeken. Nagy szakállúak, piszkosak és folyvást ordítanak...

– Hát én valóban nem vagyok ilyen – dünnyögte kedvetlenül Melong.

– Már mindenki azt suttogja, hogy feléleszted Khorlo lányát...

– Mit beszélsz? – riadt meg Melong.

– Miért csodálkozol? Még mindig tartasz tőlem? – kezdett valóban megsértődni Pema. – Hát azt hiszed...

– Megbízom benned – sietett megnyugtatni házigazdáját Melong –, csak azt szeretném tudni, mit szájainak rólam... illetve arról...

– Úgy teszel, mintha sejtelmed se volna róla – felelte még mindig duzzogva Pema.– Igazán, inkább úgy illenék, hogy te avass be engem a dologba. Jó, jó, hát akkor figyelj ide – tette hozzá gyorsan, amikor látta, hogy a szerzetes arcán felhő fut át –, azt beszélik, hogy nemsokára feltámasztod Khorlo leányát.

– Ki az a Khorlo?

– Lám, csak tégy úgy, mintha nem tudnád. Én csak egy nyomorult templomszolga vagyok, és akkor is válaszolnom kell, ha gúnyt űzöl belőlem, íme, hát itt a válasz: Khorlo itt lakik az utcában. Most meg vagy elégedve? Mire vagy még kíváncsi?

– Mindenre – mondta komoran Melong.

– Hát ha kívánod... Nos, Khorlo csaknem a szomszédunk... Azt hiszem, hogy ismerted a lányát, Methogot. Mintha láttalak volna vele beszélgetni. No de mindegy. Szegény Methog három napja súlyosan megbetegedett, és tegnap este elhunyt. Megesik az ilyesmi errefelé. Akkor aztán szinte azonnal elterjedt a hír! Meg sem kísérlem kitalálni, hogy ki terjeszthette. Tehát rebesgetni kezdték, hogy él Lhászában egy csodatévő szerzetes, akinek módjában áll szegény Methogot életre kelteni.

– És ez én volnék – dörmögte Melong.

– Igen, ez te vagy. Régente sokan értettek hozzá, de aztán Congkápa testvér és a sárgasüvegesek megtiltották. Csak kivételes esetekben engedélyezik...

– Ez a... Methog... szerinted miért kivételes eset?

– Ezt aztán igazán neked kell tudnod. Hányan halnak meg naponta Lhászában, akiket a kutya sem próbál életre kelteni!...

Melong fújt egy nagyot.

Pema arcáról egyszerre eltűnt a sértődöttség, és helyette

valamiféle félelemmel vegyes kíváncsiság telepedett rá.

– Azt is mondják, hogy öreg embereket nem lehet életre kelteni. Csak fiatalokat. Igaz ez, Melong testvér?

A szerzetes igyekezett összeszedni magát.

– Igaz, hiszen akkor Őszentségét is felélesztették volna... Azt hiszem, hogy sokkal jobb a léleknek, ha fiatal testet kap, mint ha visszacsalogatják a régi rozogába. Mire menne vele? Éppen hogy csak sikerült kiszabadulnia egy köszvényes, görbe és beteg testből, erre jön egy halottélesztő, és visszacsalja... Gondolod, hogy örülne neki?

– Hát... aligha – ismerte el Pema. – Csakhogy azt beszélik, a fiatalokkal meg nagyon kell vigyázni, mert könnyen fonákjára fordulhat a dolog!

– Mást is magukkal rántanak a halálba?

– Annál sokkal rosszabb – mondta Pema, és suttogóra váltotta a hangját, mintha attól félne, hogy meghallja egy halott kóborló lelke. – Kísértet lesz belőlük!

– Micsoda?! – döbbent meg Melong, aztán akaratlanul is elmosolyodott.

– Jól van, csak nevess. De azért nem vagyok olyan tudatlan, amilyennek hiszel... Az öregek mind intenek, hogy óvatosan kell bánni az élesztéssel, mert ha elrontják az imát, vagy mit tudom én, a halott ugyan feléled, de nem a tulajdon lelkével, hanem egy démonéval!

– Ugyan már!...

– De bizony, rossz szellem költözik beléje. Itt ólálkodnak körülöttünk a tisztátalanjai! S csak arra lesnek, hogy gyorsan bevegyék magukat egy holttetembe, amelyet elhagyott a lélek... S ha elrontják az élesztést, meg is teszik.

– Hát ez bizony nem valami vigasztaló – suttogta Melong, és már nem mosolygott. – Ha nem vigyázok, Methogból is démon lesz?

Pema eltakarta a szemét, majd a házioltár felé fordult, és többször is meghajolt.

– Még beszélni sem szeretek ilyen dolgokról... Én magam szerencsére még sosem láttam rossz szellemet, de hallani már eleget hallottam róluk. Főleg az olyanok a veszélyesek, mint Methog. Amúgy külsőre szépek és fiatalok. Belül meg...

– Na, ki vele!

– Képzeld csak el, Melong testvér – melegedett bele a beszédbe Pema –, hogy ott élsz valahol a gleccserek alján, vagy a hegyi legelőn, vagy a domboldalban. Vályogból vetett kalyibában vagy fekete sátorban. S egyszer csak éjnek évadján kopognak az ajtón. Kinyitod, s látod ám, hogy gyönyörű fiatal lány kér nagy szerényen bebocsátást. Pironkodva suttogja, hogy eltévedt a sötétben, és nem

messze lakik, ebben meg ebben a faluban. Hát persze hogy megesnék rajta a szíved.

Ha ronda volna és öreg, valami szipirtyóforma, úgy kipenderítenéd, hogy a lába se érné a földet. No de egy földre szállt tündért? Ezért aztán finom, puha bárányból terítesz le neki a kalyiba sarkába, imádkozol egy áldást, és már el is alszol... Jaj-jaj! Ez meg csak erre vár! Rád veti magát, és kiszívja a véred... Te meg édesen álmodsz, és a legcsodálatosabb mennyországban érzed magad. S amikor reggel kinyitod a szemedet, ha egyáltalán felébredsz, hűlt helyét találod. Aztán azt érzed, hogy rettenetesen éhes vagy, annyira, hogy belebolondulsz ... De nem kell se tej, se túró, sőt még jakhús sem. Tudod-e, mi kell?

– Tudom – bólintott Melong.

– Tudod? – riadt meg Pema.

– Vér... embervér – suttogta szándékosan rekedt hangon Melong.

– Fuj! Még úgy se szeretem hallani, ha magam mesélem, hát még ha más mondja! Éppen olyan a hangod, mintha magad is démon lennél... – s újra csak szorgalmasan hajlongani kezdett az oltár előtt.

– Aligha – mosolyodott el Melong. – Ha valóban az lennék, megehetnélek szőröstül-bőröstül, amíg a vendéged vagyok... Ez az egész dajkamese... Ha egyszer vége lesz... vagyis ha egyszer visszatérek majd hozzád, gondosan följegyzem ezeket a történeteket.

– Még hogy följegyzed? – fintorította el az orrát Pema. – A legjobb őket elfelejteni... Én is tudom, hogy csak mese, mégis beleborzongok a gondolatba...

Ebben a szempillantásban hangosan megdöngették az ajtót.

– Jaj! – ugrott fel a kerevetről rémülten Pema. – Mintha két kézzel szorongatnák a torkomat... Hé! Ki az?!

– Khorlo – mondta künn egy tompa hang.

Most aztán Melong is úgy érezte, mintha kemény marokkal fojtogatnák.

– Itt vannak – suttogta Pema, majd hangosan az ajtó felé nyögte: – Mit... a... akarsz?

– A szerzetessel van szavam – kongott a fakó hang.

A templomszolga Melongra nézett, aki legyűrte izgalmát, s hangtalanul bólintott.

A házigazda akkor az ajtóhoz lépett, és elhúzta a reteszt. A beáramló hideggel együtt két prémsapkás alak lépett a szobába, egy magas és egy alacsony. A hórihorgas habozás nélkül Melonghoz fordult.

– Itt az idő. Ez itt Gólok, azt mondja, hogy már többször volt a segítőd, és mindig sikerrel jártatok... Adják az istenek, hogy ma

éjszaka is.

Az alacsony, ravasz szemű szerzetes rávillantotta Melongra a mosolyát.

– Boldog vagyok, hogy újra találkoztunk, testvérem…

– Magam is örülök – felelte Melong, pedig bizonyos volt benne, hogy most látja a lámát életében először.

– Szinte egész Lhásza kint tolong az utcákon – jelentette ki az alkalomhoz alig illő büszkeséggel Gólok. – Mindenki látni szeretné a híres halottélesztő Melong testvért! Ezért hát arra kérlek, ne tétovázz!

Melongot kétely fogta el. Akármint végződik is a dolog, van-e joga becsapni ezeket az egyszerű embereket? Hiszen nincsenek démonok, se szellemek, se gonosz lelkek, aki pedig egyszer jobblétre szénderült, az végérvényesen és visszavonhatatlanul halott… Nem lenne-e jobb, ha elhárítana mindent, s akár gyalog is elindulna India felé?! Aztán elszégyellte magát. Hálával tartozik Amnyének és az egyháznak. S ha megígérte, állja is a szavát.

Szótlanul a sarokba lépett, fogta prémes sapkáját, fölvette kaftánját, aztán a jövevények felé biccentett.

– Indulhatunk, testvéreim…

Majd a vendégek nyomán átlépte a küszöböt, és elmerült a holdtalan Ihászai éjszakában.

Az alacsony szerzetes belekarolt, mint az a másik is, aki korábban a Potalához vezette. Egészen az oldalához simult, mintha ki tudja, mi ellen védelmezné, és amikor elindultak, a fülébe suttogta:

– Ne tarts semmitől, Melong… Sejted, hogy mit kell tenned?

– Nem – súgta vissza Melong. – De ez az egész ostobaság, és…

– Csak engem figyelj mindig – biztatta a másik, és megszorította a karját –, és gondolj Tibetre!

Ahogy kifordultak egy farönkökből ácsolt ház sarkánál, hirtelen világosság csapott Melong szemébe. Nem a hold bukkant ki a felhőfoszlányok mögül. Füst csapta meg az orrát; már tudta, hogy apró mécsesek csillognak előtte, s megütötte a fülét az utcán álló tömeg halk, izgatott mormogása is.

Amikor a lángnyelvek már közvetlen közelében pislákoltak, elcsöndesült a mormogás, csak tucatnyi szempár csillogott a halvány derengésben. Gólok eleresztette Melong karját, és óvatosan maga elé engedte a fiatal szerzetest. A tömeg némán nyitott utat. Melong érezte, hogy reszkető kezek nyúlnak a kaftánja széle után, és a kapkodó csókok halk cuppanásait is hallani vélte. Igyekezett, amilyen gyorsan csak tudott, hogy bejusson az épületbe.

Khorlo háza, Pemáéval ellentétben, kétszobás volt. Az elsőben csak egy öregasszony üldögélt, aki a földre vetette magát, amikor

Melong belépett. Fogatlan szájával motyogott valamit, majd szinte hason csúszva kimászott az utcára.

Melong levette a sapkáját, s kigombolta bőrbekecsét is. Néhány szempillantásig töprengett, majd azt is a sapka mellé tette a földre.

– Hol van? – kérdezte hátra se fordulva.

– A másik szobában – suttogta Gólok.

– Egyedül?

– Egyedül.

Melong egy helyben topogott. A Ihászaiak ott tolonganak mögötte, a küszöbön túl, és a csodára várnak. Még mindig érezte a csalás rossz ízét a szájában, de már eldöntötte, hogy megteszi, amire kérték.

– Gyerünk – mondta az alacsony szerzetesnek. – Kezdjünk hozzá! s habozás nélkül belépett a másik szobába.

Methog a szoba közepére helyezett asztalon feküdt, fehér nemezlappal letakarva. A lágy, finom anyagon átsejlettek testének vonalai, arca és az orra, amint felpúposította a kelmét. A házioltáron nyugtalanul lobogtak a mécsesek, s mintha Sákjamuni Buddha bátorítóan rámosolygott volna a szerzetesre.

Melong letérdelt, halkan motyogott valami imádságfélét, majd fölemelkedett, s fennhangon – hogy a kívülállók is hallhassák – így szólította:

– Padmaszambhava mester nevében követelem, lélek, térj vissza e testbe! Térj vissza azonnal... Állj fel, leányom, hiszen visszatért a te lelked! Padmaszambhava visszaadta az életedet!

Aztán szinte már maga sem csodálkozott, amikor a letakart test megmoccant, s lassan lecsusszant a földre.

Melong megfordult, s egyetlen pillantást sem vetve a leányra, kilépett az ajtón. A tömeg akkor már a sárban hevert, a mécsesek olaja kifolyt a földre, s kormosán haldokoltak a táplálék nélkül maradt kanócok.

S Melong, Őszentsége fiatal szerzetese nem érzett mást, csak mérhetetlen szégyent.

JEL A TÓ PARTJÁN

A fiatal szerzetes alig hunyta le a szemét azon az éjszakán. Nyugtalanul forgolódott fekhelyén, s a többiek nyögdécselését, szuszogását, békés horkantásait hallgatta. Pemát láthatólag nem viselte meg túlságosan a halottélesztés, úgy aludt, hogy nyugodtan ellophatták volna a kalyibát is a feje fölül.

Amikor a hajnal első sugarai beszöktek a hártyapapírral beragasztott ablakon, Melong óvatosan felöltötte ruháit, és halkan kilopódzott az ajtón.

Mintha mágnes vonzotta volna ahhoz a házhoz, ahol az éjszaka meglátogatta Methogot.

Lhásza utcái dermedten szürkélltek a hajnali hidegben. Valahonnét, talán egy szomszédos utcából, égő tehéntrágya fanyar illatát sodorta feléje a szél, a folyó felől jakok ingerült bőgése hallatszott. Valaki fejősajtárt vagy üstöt vághatott egy kőnek, mert a fém éles csendülése és nyomában felharsanó bosszús nevetés átrepült a város fölött.

Világtalan ablakszemek sora érdeklődés nélkül borongott a szerzetes után, aki tolvajként, a falakhoz lapulva osont az utca vége felé. Úgy emlékezett, arra vezette az alacsony, ravasz képű szerzetes és a házigazda, Khorlo. Ismerősként üdvözölte a gerendákból rakott sarki épületet, majd úgy vélte, megtalálta Khorlo házát is. A sarkon túl aludt békésen, mit sem tudva a tegnapi eseményekről.

Melong nekidöntötte a hátát a sarki faháznak, és maga sem tudta, hogy mit keres ilyenkor, hajnalban az utcán. Mintha egyszerre csak megszűnt volna a kényszer, amely errefelé irányította lépteit.

Tanácstalanul toporgott az egyre frissebben csillogó napsugarakban. S már-már visszafordult volna, amikor halk csikorgás ütötte meg a fülét. Khorlo házának ajtaja résnyire kitárult, egy kéz bukkant elő a nyílásból, s egyenesen feléje intett. Előbb csak lágyan és hívogatón, majd egyre türelmetlenebbül, szinte fenyegetve.

Semmi kétség, neki szól ez a jeladás. Az utca némán szendergett mögötte, s a gerendaházban még az egerek sem neszeztek apró lábaikkal. A szél újabb csomó füstöt szorított le a földig, és valahonnan, a folyón túlról, halk kocsizörgés közeledett a város felé.

Melong kiegyenesedett, s még mielőtt meggondolhatta volna, mit is tesz, néhány lépéssel Khorlo háza előtt termett. Aztán az ajtóhoz pattant, az illendőséghez híven keresztüllépte a küszöböt, és

becsukta maga mögött az ajtószárnyat. Voltaképpen csak akkor ébredt fel igazán, amikor a félhomályban leroskadt a fal melletti lócára.

Abban a kisebbik szobában találta magát, amelyben tegnap vagy inkább ma éjszaka a fogatlan öregasszony fogadta. Nyugtalanul rebbent pillantása a másik helyiség bejárata felé, ezt azonban felfüggesztett, fekete nemezlap takarta. A falra akasztott mécses halkan sercegett, s a ház homlokzatára tűzött imazászló csattogni kezdett a megerősödő hajnali szélben. Melong tenyerébe hajtotta a fejét, és várta, hogy végre történjék valami.

Akkor emelte csak aztán újra fel az arcát, amikor a léghuzatból megérezte, hogy elvonják a másik szoba ajtaja elé akasztott nemezfüggönyt, s meg sem lepődött, amikor a ravasz képű, alacsony szerzetes bukkant fel előtte, kezében ivókupával.

– Idd ki fenékig! – mondta parancsoló hangon. – Meglátod, jobban leszel tőle!

Melong engedelmesen elvette a kupát, és lassan kortyolva megitta a tartalmát. Talán erjesztett jaktej lehetett benne, mert a szokatlan kesernyés íz szétterjedt a szájában, s mintha kiérezte volna belőle az ázott jakszőr szagát. Ámbár lehet, hogy csak a kinti trágyafüst maradt az orrában.

A szerzetes elvette Melongtól a kiürült edényt, merőn a szeme közé nézett, majd elégedetten bólintott.

– Pihenj csak egy kicsit, testvérem, meglátod, hamarosan jobban leszel tőle...

Melong a falnak vetette a hátát, s így ült mozdulatlanul, amíg csak tisztulni nem kezdett a feje. Akkor aztán szokatlan élességgel jelent meg előtte a tegnapi éjszaka, s még a fogatlan öregasszony arcvonásaira is pontosan emlékezett. Aztán meg furcsa hányingert érzett, és erőlködnie kellett, hogy ki ne adja, ami a gyomrában van.

A szerzetes feszülten figyelte a fiatalembert, készen rá, hogy szükség esetén beavatkozzék. Aztán úgy ítélhette meg, hogy nem lesz szükség a segítségére, mert visszatért a másik szobába.

Melong előtt újra megfordult a világ, majd amikor helyrezökkent, úgy érezte, mintha újjászületett volna. Gyomrát kellemesen zsongította az ital, szinte dalolni támadt tőle kedve. S amikor a szerzetes ismét megjelent a szobában, Melong már mosolyogva fogadta.

A másik szeme is derűsen villant.

– Nyugtalanított, hátha kárt tettem benned ...

Melong akkor már mindent értett. Tehát az alacsony szerzetes üzent érte, azon a titkos módon, amit a kolostorokban tanítanak. Ezért érzett ellenállhatatlan vonzást, hogy a hajnali napsugarak első csillanására fölkeljen, s visszatérjen Khorlo házába!

– Nem mondom, én is alaposan belefáradtam, amíg siketült idecsalogatnom – mondta elégedetten a szerzetes. – Alighanem kijöttem a gyakorlatból. Mióta a Potalában élek, nincs szükségem rá, hogy így hívjak akárkit is magamhoz. Ha üzennem kell, hát elküldök valakit az illetőhöz. Hej bizony, nem úgy, mint régen!...

Melong halkan felnevetett.

– Sejthettem volna, hogy te hívsz... A szerzetes leült vele szemközt.

– Valójában Dablának hívnak, és Amnye rinpócse mellé vagyok beosztva. Régebben én is Sigacében éltem. Most pedig itt, a Potala palotában lakom.

– Te rendezted a tegnapi színjátékot? – kérdezte rendkívül udvariasan, de túl nyíltan Melong. Dabla felvonta a szemöldökét, és csodálkozva bámult Melongra.

– Miért? Talán nem tetszett?

Melong lehorgasztotta a fejét. A szerzetesnek igaza van. Vállalta a feladatot, tehát a felelősséget is viselnie kell. Dabla kedvetlenül felállt, és járkálni kezdett a szobában.

– Tudom, mit érzel – mondta séta közben, és nem nézett Melongra. – Azt hiszed, bárkinek is ártottál vele, hogy becsaptad a Ihászaiakat? Nekik arra van szükségük, hogy hihessenek valakiben, aki megszabadítja őket a halál félelmétől, a démonoktól, s aki új reményt csepegtet a szívükbe... Nekik dalai lámára, lámákra és halottélesztőkre van szükségük. Mert ha hisznek bennük, félnek is tőlük. S egyedül a félelem biztosíthatja az egyház hatalmát!

Melong még mindig a padlót bámulta. Legszívesebben megkérdezte volna Dablától, hogy vajon milyen hatalom az, amelyik a félelemre épül, de inkább befogta a száját. Ha akkor nincs Amnye és nincs a kolostor, talán már régen éhen halt volna a rettenetes télben, mint évente sok száz szerencsétlen gyermek.

– Nekünk pedig csak egy a fontos... Hogy megőrizzük a kolostorok hatalmát az urakkal szemben. Hidd el, hogy a pásztoroknak, az egyszerű népnek is így a jobb l Ha ismét királya lenne Tibetnek, még nagyobb lenne a nyomorúság. Mi csak a köznép érdekében cselekszünk, ők várják a csodákat, mi pedig csodákat teszünk, éppen őmiattuk. Higgy nekem, testvérem!

– Mit kell hát tennem? – kérdezte Melong.

– Teljesítsd Amnye rinpócse utasítását – jelentette ki Dabla, és végre megállapodott Melong előtt. – Azt üzeni, hogy haladéktalanul kerekedj fel, és tégy zarándoklatot Lhamoi Laco tavánál. Tudod, hol van?

Melong bólintott.

– Lhamoi Laco tavának roppant varázsereje van – dörmögte a szerzetes. – Gyakran előfordul, hogy aki beletekint, csodálatos

dolgokat pillant meg a mélyben. Ámbár csak keveseknek adatik meg az efféle látomás...

– A halottélesztőknek persze megadatik?

– Azoknak adatik meg, akik hűségesek az egyházhoz! – felelte Dabla váratlanul kemény hangon, mintha megelégelte volna Melong gúnyolódását. – Amnye rinpócse tehát azt üzeni, hogy kerekedj fel a tóhoz, s engedd, hadd menjenek utánad az emberek...

– De vajon követni fognak-e?

– Azt csak bízd rám – legyintett a szerzetes. – Egy halottélesztőnek mindenüvé a nyomába erednek. Csak két embernek súgd meg, hogy hova készülsz, meglásd, egymást fogják taposni, csak hogy veled tarthassanak. ..

– Engedelmeskedem – morogta Melong.

– Tehát elzarándokolsz a tóhoz, és elmondod a megfelelő imádságot. Ne feledkezz meg áldozatot bemutatni a tó gazdájának. Azt tartják, hogy maga a gyönyörű istennő, Lhamo lakik a víz mélyén. Ő az, aki az arra érdemesekkel közli a jövendőt. Persze, nem mindig egyszerűen. Néha furcsa álmok formájában, amelyek megfejtésre várnak. Érted?

– Természetesen.

– Rendben van, testvérem. Ha végeztél az áldozattal, menj fel a tó melletti sziklacsúcs tetejére. A többieknek tiltsd meg, hogy kövessenek. Menj fel, és nézz bele a vízbe. Aztán ha lejöttél, mondd el mindenkinek, mit láttál. Meglásd, nem lesz senki, aki kételkedni merne a szavaidban.

– S mit lássak a tóban?

A szerzetes mereven Melongra nézett.

– Betűket.

– Milyeneket? – kérdezte meglepetten Melong.

– Nem hallottad még, hogy az elhunyt láma néha furcsa módon adja tudtunkra az akaratát? Jeleket ad, amelyek segítenek bennünket, hogy megtaláljuk az újjászületését... Nézz tehát a vízbe, Melong testvérem. S láss a hullámok közt három betűt; az a-t, a k-t és az m-et. Követődnek áruld el, hogy a három betű ott ugrándozott és fickándozott a hullámok hátán, mintha csak halacskák lettek volna. Nem lesz ember, aki ne hinné el neked.

– S mit jelentenek ezek?

– Aztán verjetek sátrat éjszakára – folytatta zavartalanul a szerzetes. – Este ismét mutass be áldozatot az istennőnek, reggel pedig újságold el mindenkinek, hogy furcsa álmot láttál. Mondd, hogy éjszaka csodálatos szépségű nőalak emelkedett ki a tóból, és beosont a sátradba. Kézen fogott, és magával vitt messzi, ismeretlen tájakra. Olyan könnyedén jártál, mintha szárnyaid nőttek volna, s meztelen talpad a puha felhőket taposta. Egyszer aztán az istennő

elengedte a kezed, és lemutatott a felhők közül a földre. Amikor lenéztél, éppen egy kolostorra esett a pillantásod egy domb tetején. A kolostor aranyos teteje furcsán csillogott a fényben, mintha éppen most aranyozták volna. Mellette pedig kis falucska húzódott a hegyi legelő szélén. A patak partján jakok és tehenek legeltek, a hegyek csúcsait hósüveg takarta. Akkor az istennő újra megfogta a kezed, és még lejjebb ereszkedett veled. Hát amint ott lebegtetek, egyszerre csak gyereksírás ütötte meg a füled, s hamarosan meg is láttad a csecsemőt, amint fából faragott bölcsőben ott sírdogált az egyik ház udvarán. Hiába hívtad, kérdezgetted a nevét, a gyermek csak bőgicsélt, hiszen még olyan kicsinyke volt, hogy beszélni sem tudott. Te akkor gyorsan körülnéztél, hogy valami olyasmit keress, aminek a nyomán visszatalálsz majd oda a valóságban is. S aztán meg is láttál valami furcsát. Észrevetted, hogy a ház homlokzata kék téglával van kirakva. Kék téglával! Jól jegyezd meg, Melong testvérem!

– Nem felejtem el! – dörmögte Melong. – És ezután?

– Ezután semmi... Hadd törjék a fejüket az álmodon. Ne adj megfejtést, tégy úgy, mintha nem törődnél többé az egésszel. Hiszen máskor is megesik, hogy nem lehet az álmok furcsa jeleit megfejteni... Aztán térj vissza! Ha jól számítom, a zarándokokat egy jó hetet vesz majd igénybe. Mindenesetre Pema házigazdái járandóságához hozzátesszük a tiédet is, hiszen nem hagyatkozhatsz csak adományokra...

Három nappal később városszerte elterjedt a hír, hogy a nevezetes varázsló, Melong testvér, zarándokúira indul Lhamoi Laco tavához. S mivel a megveszekedett hideg is csökkent vakmelyest, szokatlanul nagy számú Ihászai gyűlt össze az indulás helyén, hogy elkísérjék a szent életű szerzetest. Hosszú sorokban vonultak a felmálházott jakok, hátukon bebugyolált asszonyokkal és gyermekekkel.

A zarándoklat mindenképpen csodás eseményeket sejtetett. Hogyan is múlhatna el a halottélesztő testvér imádsága csoda nélkül? Hiszen ezen a télen ugyancsak kijutott nekik a rendkívüli jelenségekből, őszentsége elhagyta régi testét, a gleccseroroszlán pedig kétszer is üvöltött. Aztán itt van Melong testvér, aki életre keltette Khorlo halott lányát. Csoda-e, hogy izgatott várakozás előzte meg a zarándokokatt?

Lhamoi Laco tava talán ha másfél napi járóföldre lehetett a fővárostól, igaz, csak nyáron, amikor az utak nem válnak síkossá, s a jakokat sem fenyegeti a lezuhanás réme a keskeny hegyi ösvényeken. Télen azonban három napba is beletelik, amíg a veszélyeket semmibe vevő utazó végre megpillanthatja a hideggel dacoló hullámokat. Mert Lhamoi Laco tava nem fagy be a

leghidegebb télben sem: fehér pára üli meg a jéggé dermedt partokat, s a fák hófehér csokra tisztelettel hajlong az istennő előtt, aki nem engedi, hogy bezáruljon fölötte a jég. Valamikor régen – ha a krónikák szavának hinni lehet – a vörössapkás hit szerzetesei újévi fürdőt vettek a tóban, hogy megtisztítsák testüket lelküket az elmúlt év bűneitől. Azóta azonban, a régi hittel együtt, elapadt a tó heve is, s csak annyi maradt belőle, hogy elhessegethesse a bénító jégpáncélt.

A zarándokok közvetlenül a tó partján verték fel sátraikat, s a megérkezés után röviddel már itt is, ott is fellobbantak a tüzek; fekete füst gomolygott a sátrakból, s mindent betöltött a száraz trágya keserű füstje.

A kopott, szakadozott szélű sátorban hárman ülték körül a lobogó lángot, s csöndben hallgatták, amint a forró víz halkan duruzsolt a háromlábra tett fazékban. A kopasz, nagy hasú férfi fagyos húsdarabokat szelt le egy tekintélyes nagyságú csontról, s óvatos mozdulatokkal, nehogy a forró víz az arcukba csapjon, a kondérba ejtegette őket. A másik kettő gondterhelten bámulta a lemerülő húscafatokat; egyikük hosszú bajuszát harapdálta, a másik pedig két fagyott tenyerét melengette a vízpára fölött. A potrohos leszelte az utolsó szeletet is, majd kinyitotta az ajtót, s a csontot széles mozdulattal a tó partjára hajította.

– Lassabban, hé! – mordult fel a nagy bajuszú, és kifújta a kajla szőrnyalábot a szája sarkából. – Még meg talál haragudni az istennő!

A kövér csak legyintett, a harmadik azonban abbahagyta a kézdörzsölést, és mosolyogva a csont után nézett.

– Csak nem félsz holmi istennőktől, Kalön?

– Azoktól éppen nem, csak a szolgáiktól. Épeszű zarándok nem hajigál csontot a szent tó partjára. Eredj, Tazig, szedd fel azonnal!

A kopasz kelletlenül fölkászálódott, kicsoszogott a sátorból, majd néhány pillanat múlva visszatért a csonttal.

– Itt van – sziszegte megvetően, és odahajította a nagy bajuszú lába elé. – Mondhattuk volna azt is, hogy áldozatnak szánjuk…

– Lhamo istennő nem kedveli a csontot… Mint volt szerzetes ezt igazán tudhatnád!

– Az éppen nem, de ott van a kutya…

– Lhamo kutyája?

– Annak nincs kutyája… Vagy legalábbis a festmények anélkül ábrázolják.

– Hátakkor?

– Te még nem hallottál Khukuruzáról?

– Kiről? – kérdezte kíváncsian a harmadik is, aki eddig nem avatkozott a beszélgetésbe.

A kövér, mielőtt válaszolt volna, kaftánja öbléből pipát vett elő, komótosan megtömte fekete kínai dohánnyal, meggyújtotta, és kifújta a füstöt.

– Khukuruza, az óriás eb – szólt végül, amikor az első füstkarikák szétfoszlottak kopasz feje körül –, azt mondják, itt lakik a szent tó partján. Olyan hatalmas, hogy egyetlen harapással jakcsordákat tüntet el a szájában, ugatása süketté teszi az egyszerű halandót... Itt él Laco partján, amióta Geszár visszaengedte a mongol kán palotájából...

– Geszár?

– Igen, ő. Az istenek fia, a nagy hős, Geszár. Neki parancsolta meg a mongol kán, hogy jöjjön Laco tavához, és fogja meg a kutyát. Hát ő aztán meg is fogta.

– Aztán elvitte Mongolországba? A nagy hasú bólintott.

– El az. Egyenesen oda.

– De hát hogyan? – kérdezte a bajuszos mosolyogva. – Csak úgy kézbe kapta és elvitte?

Tazig nagyot szívott pipájából, aztán megrázta a fejét.

– Nagy hős és híres vitéz volt Geszár, de még ő sem lett volna rá képes... A kutya erősebb volt nála is...

– Hát akkor? – türelmetlenkedett Kalön.

– Geszár viszont okosabb volt, mint Khukuruza... Áldozatot gyújtott, s a füst felszállt egyenesen az égbe, az istenek anyjához, Rgyalmához. ő aztán vaslétrát bocsátott le a földre, hogy Geszár felkapaszkodjék rajta, mivel táltos paripája nem volt éppen kéznél...

– Folytasd már, no!

– Aztán hát, ott fenn az égben, Rgyalma asszony birodalmában, és talán éppen az ő segítségével, elintézte a hét égi kovácsnál, hogy kalapáljanak neki törhetetlen vasból lábbékót meg nyakörvet. Aztán láncot is hozzá, amelyet a kutya nem tud eltépni... Amikor pedig mindezzel készen voltak, újra csak leereszkedett a vaslajtorján a földre, s folytatta útját erre, Lhamoi Laco tava felé...

– Végül is elfogta?

– El az, a kutya hagyta is magát. Amikor meglátta az irdatlan láncot, a nyakörvet és a lábbékót, tüstént megértette, hogy az isteneknek van szándékuk vele. így aztán hagyta, hogy Geszár rátegye a bilincseket, és elvezesse a mongol kán udvarába, aki cserébe a kutyáért Geszárnak ígérte kedvenc leánya kezét...

– No és megkapta?

– A leányt azt meg, de úgy mondják, a kutya csak nem kellett a kánnak. .. Annyit evett, hogy két nap alatt majd kiette minden vagyonából. Egyetlen harapással fölfalt egy egész csordát. Ezért aztán a kán parancsot adott, hogy Geszár hozza vissza ide a tó partjára, és eressze szabadon. Azóta errefele cselleng. Ügy mondják.

– Hát akkor aligha lenne elég neki ez a darab csont – morogta Kalön.

A harmadik, a fázós kezű összeborzongott.

– Embert nem eszik?

– Hogyne enne, Semba – felelte a kövér. – Azt eszik még csak igaziból. Mi az, inadba szállt a bátorság?

Semba beleköpött a tűzbe.

-Phű! Emberektől nem félek, ezt mindenki tudja. De istenek meg kutyák meg démonok az egészen más. Azokkal nem jó játszadozni! – Pedig alighanem dolgunk lesz egy óriási kutyával hamarosan... S ez még veszélyesebb, mint az a hogyishívják? Kukruz...

– Khukuruza.

– Jó. Legyen Khukuruza. A mi kutyánk is egyetlen nyelintéssel bekap egy ménest... Vagy még többet is, és csak nyel, nyeldes szünet nélkül. Ha így megy tovább, felfalja egész Tibetet.

Semba meglehetősen ostoba képet vágott, és értetlenül bámult Kalön bajuszos arcába. –Ez a kutya?

– Nem ez! – förmedt rá Kalön. – Hanem a mi kutyánk... A mi harapós ebünk! A szerzetes testvérek a foga, a kolostorok kapuja a szája, s a kolostorok telhetetlen kamrája a gyomra! Ez a mi kutyánk! Ha nem vigyázunk, felfal bennünket... Végünk, és Tibetnek is vége, ha nem teszünk vakmit! Most, hogy Őszentsége nincs többé, most kellene a sarkunkra állni! Király kellene. Olyan király, aki véget vet a kolostorok uralmának, s visszaadja Tibetet azoknak, akiket illet... Nekünk, tibeti nemesuraknak l

– Helyesen mondod, nagyon helyesen – dünnyögte Semba. – így volna rendjén...

– Helyes, csak nem lehetséges – fújta ki a füstöt a kövér, majd kiverte pipáját a tűz mellé. – Magad is tudod, hogy lehetetlen. Annyi a szer-
zetes, mint égen a csillag. Én aztán csak tudom, hiszen valaha közéjük tartoztam. Sokuk jól ért a kardforgatáshoz is! Arról nem is beszélve, hogy Őszentsége és a kolostorok védelmében fegyvert fog a csőcselék is..: A sok undorító pásztor meg földtúró... Csak rájuk kell ijeszteni, hogy a földesurak Buddha ellenségei, s ripsz-ropsz, máris elvágták valamennyiünk torkát...

– Ez igaz – suttogta Semba, és összerázkódott, mintha máris a torkán erezné a kés hideg pengéjét.

– Aztán ott vannak a keleti főurak... Messze Lhászától, a világ végén. Odáig el sem ér a kezünk. Ha mi fellázadnánk is a kolostorok ellen, semmi biztosítékunk nincs rá, hogy nem jönnének a nyakunkra. Hát így áll a helyzet!

– Pedig most lenne a legjobb alkalom. Hogy kiirtsuk ezeknek az undorító lámáknak az írmagját is. Őszentsége halott, és ha nem

születnék újjá...

– Újjászületik, semmi kétség – morogta Kalön –, méghozzá igen rövid időn belül!

– Tehát nem szabadulhatunk tőlük?

– Úgy nem, ahogy kellene... De talán másképp megpróbálhatnánk a dolgot...

Semba és Tazig sokat sejtetően egymásra nézett.

– Ezért hívtál hát, Kalön? A nagy bajuszos bólintott.

– Ezért... De vegyetek a húsból. Azt hiszem, puhára főtt. . A három férfi késével a kondérba nyúlt, kihalászott egy-egy szeletet, és óvatosan.majszolni kezdte.

Amikor Kalön az első szelettel végzett, megtörölte bajuszát, és gondterhelten bámult ki az ajtónyíláson.

– Ezért hívtalak benneteket, urak... Ti vagytok Nyugat-Tibet legtekintélyesebb férfiai... Tudom, milyen sok bajt okoztak nektek a kolostorok és a telhetetlen szerzetesek...

– Jól tudod, Kalön – bólintott Tazig.

– Néhány nappal ezelőtt, amikor Őszentsége állapota válságosra fordult, Sigacéban összegyűltünk néhányan, hogy megvitassuk a jövő dolgait.

– Engem nem hívtatok! – vágott közbe Semba.

– Csak azt szólítottuk, akiről úgy véltük, hogy a nagy télben is el tud jutni Sigacébe. S el is jöttek valamennyien, akiket hívtunk. Meghánytuk-vetettük a dolgot. Gondoltunk arra is, hogy esetleg fegyverrel csapunk a kolostorokra, elvesszük a földjeiket, a kincseiket és szolganépeiket... Aztán majd mi írjuk elő nekik, hogy mit csináljanak... Mert hát azért persze szükség van rájuk...

– Pokolba valamennyivel! – fortyant fel Semba, és késével a kondérba vágott. – Miért lenne rájuk szükség?

– Hogy féken tartsák a lázadó alja népet: a pásztorokat meg a földtúrókat. Egyház nélkül nincs hatalom. Nem elűzni kell őket, hanem uralkodni rajtuk... Mert ha nincs egyház, ha nincs Buddha és nincsenek szerzetesek, a csőcselék elszemtelenedik, és már mi sem kellünk neki...

– Ebben igazad lehet – morogta Tazig.

– Ezért aztán úgy döntöttünk, hogy nem ölhetjük halomra a lámákat. .. Már csak a főurak egy része miatt sem... Ki kezeskedik, hogy mindenki velünk tart? Hiszen a kolostorok főlámái közül sokan a rokonaink!

– Ez is igaz.

– Hát akkor? – mordult fel Semba, és résnyire szűkült szeme vadul villogott.

– Nem akármilyen alkalom ez a mostani – folytatta Kalön. – Őszentsége elhunyt, nyugodjék békében, és egye meg a fene! Ott

tört borsot az orrunk alá, ahol tudott... No de erről majd máskor! Itt az ideje, hogy olyan utód kerüljön helyébe, aki azt a tüzet fújja, amit mi rakunk előtte! Értitek? Fajtánkbelit kell a trónra ültetni!

– Egykutya az – legyintett keserűen Tazig. – Ha sikerűmé is fajtánkbeli gyereket találni (bár meg nem foghatom, hogyan), ők nevelnék fel, s mire felnő, egy húron pendül velük... Eh, jobb, ha a fegyverek beszélnek!

– Várj, csak türelem, Tazig... Ha közülünk valót ültethetnénk a trónra, mi ott lennénk mellette. Hiszen Őszentsége legközvetlenebb hozzátartozói a Potalában élnek, s tudom, hogy beleszólásuk van a dolgok irányításába. Ha mi is ott lehetnénk...

Tazig megrázta a fejét.

– Lehetetlen. Nemesembert soha nem tesznek meg dalai lámának! Kalön ádázul vicsorgott.

– Azt bizonyosan nem... De tegyük fel, ha nem tudják, hogy nemesember fia! Azt hiszik, hogy szegény pásztor, alja ember kölyk, közben pedig közülünk valóé...

– Hogyan? – tátotta el a száját bambán Semba.

– Kezdem érteni – nyögte Tazig, és abbahagyta a rágcsálást. – Mint a kakukk, amelyik tojását más madár fészkébe csempészi... Az fölneveli, mint a magáét, s csak akkor derül ki a turpisság, amikor már késő, a kakukkfióka már mindent elevett a többi fióka elől, sőt még a fészekből is kilökdöste őket... De hát ki legyen az a fiú?

Kalön türelmetlenül legyintett.

– Arra még ráérünk. Fiú annyi van, mint pusztán a bogáncskóró. Majd körülnézünk...

– Valamit azért nem értek – csóválta a fejét Semba. – Ha akadna is egy, hogyan csempésszük fel Őszentsége trónjára?!... Hiszen az új lámát a testvérek találják meg, hogy a nyű rágja ki a belüket! Mérget vehetsz, hogy nem arra lelnek, akit mi szeretnénk...

Kalön kajánul elvigyorodott.

– Ezt bízzátok reám... Csak hallani szerettem volna a véleményeteket...

– Hát... az ötlet jónak látszik... – bólogatott Semba.

– Én veled tartok – jelentette ki határozottan Tazig.

Kalön ekkor felállt, és az ajtóhoz lépett. A félig tárt nyíláson át kimutatott az apró sátorvárosra.

– Tudjátok-e, mi készül itt?

– Áldozat – vágta rá Semba.

– Az hát. Csak éppen bennünket áldoznak fel!

– Mit beszélsz?

– Ahogy mondom... Lhászában voltatok már, amikor odaérkezett ez a furcsa fickó, ez a halottélesztő?

– Én már ott – vont vállat Semba –, csak akkor még a kutya se

sejtette, hogy ilyen híres ember.

– Azt hiszem, ő maga sem. Akárhogy is, nekem bűzlik valami... Gondoljatok csak bele! Őszentsége a halálán van, s egyszerre csak megjelenik ez a fickó, akit röviddel az érkezése után már a Potalába hívatnak...

– Ezt meg honnan tudod?

– Nem hallottad azt a szólást, hogy a Potalában is füle van a falnak?... Néhány nappal azután meghalt egy Khorlo nevű ember lánya, valami Methog. S még aznap elterjedt a híre, hogy a szomszéd utcában egy bizonyos Pema nevű templomszolga házában lakik Melong, a halottélesztő. Khorlo, a lány apja, éjszaka magához hívatta, s ez a jöttment az egész utca szeme láttára fölélesztette a halott lányt...

– Hihetetlen! – álmélkodott kiguvadt szemmel Semba.

– Ugyan már... Nagyon is hihető! A hír meg úgy repül, mint az ökörnyál az őszi szél hátán. A zarándoklatra aztán már nem kellett csalogatni ezt az együgyű alja népet, gyülekeztek maguktól is, mint a keselyű a dögre. Nem furcsa mindez?

– Csakugyan, Kalön, csakugyan – dünnyögte Tazig is eltöprengve.

– De van még különösebb is – sodorgatta a bajuszát a hosszú nemes. – Tegnapelőtt elhatároztam, hogy megkeresem ezt a Khorlót és Methogot, aki megjárta a halottak birodalmát... S mit gondoltok, mit találtam?

– Halott leányt? – kérdezte suttogva Semba.

– Sem halottat, sem élőt. A ház ablakai és ajtaja bedeszkázva, s a szomszédok csak annyit tudtak, hogy egy éjszakán Khorlónak és leányának nyoma veszett. Azt suttogják, hogy a halottak ura bosszút állt rajtuk, amiért Methog lelkét visszaragadták az alvilág kapujából.

– Az bizony meglehet, nagyon is meglehet.

– No igen, minden megeshet. Én azonban azt hiszem, hogy a ravasz Amnye rinpócse többet tud erről az ügyről, mint a halottak fejedelme, akit alighanem ártatlanul kevertek bele...

– Úgy gondolod, hogy Amnye találta ki az egészet? – kérdezte Tazig.

– Bizonyos vagyok benne. Vagy Amnye, vagy azok ott fenn, a Potalában. A nagy kolostorok vezetői. Akik örökké uralkodni akarnak fölöttünk és Tibet fölött.

– De hát mire kell nekik ez a halottélesztő? Belőle már úgysem lehet dalai láma!

– De megbízható a kényes feladattal! És éppen erre gyanakszom én! Szükségük volt egy csodatévőre, akiben vakon bízik az utca népe. Értitek?

– Hát, nem nagyon – ismerte be Semba. Tazig azonban leintette.

– Úgyvéled, őt szemekék ki, hogy öllje az új lámát? Valóban ! Hogy erre nem gondoltam eddig! Érted, Semba? Nem találhatja meg akárki őszentsége újjászületését... Ki hinne neki? Olyasvalaki szükséges, akiben a Potala is és az utca népe is vakon megbízik. S ki alkalmasabb erre, mint egy szent ember?

– Nahát – hüledezett Semba –, hogy mit ki nem találnak! Kalön fölemelte az ujját.

– Ha pedig így áll a dolog, akkor ez a zarándoklat sem lehet véletlen. A halottélesztő nem hagyná el Lhászát, ha nem kapott volna rá utasítást. Erre mérget vehettek.

– Te ezt is tudtad? – csodálkozott Semba, s eltátotta a száját. Kalön felsőbbséges, elégedett mosollyal nyugtázta szavai hatását.

– Legalábbis következtettem... S ezért hívtalak benneteket, hogy tartsatok velem... Mert ha nem véletlen a zarándoklat, akkor hamarosan történnie kell valaminek! Talán Melong testvér újra tanújelét adja rendkívüli képességeinek... – aztán hirtelen elhallgatott, és mereven kifelé bámult az ajtón.

– Mi történt, Kalön? – hökkent meg Semba.

– Hogy mi? Jó lenne, ha mi is felszedelőzködnénk, és hozzákészülődnénk az áldozat bemutatásához... Nem vet ránk jó fényt, ha itt rostokolunk a sátorban. Talán még gyanút is fognának. Gyerünk, a többiek készítik már a tormát.

A három férfi felkapta bőrbekecsét, leeresztette prémes sapkája fülvédőjét, s kiballagott a tó partjára, ahol az egybegyűltek már építették a tormát, az áldozati ételhalmot. A lisztből gyúrt, óriási sütemény ereklyetartó oszlopot, csortent formázott, amelyben réges-régen elhalt szerzetesek, élő istenek ereklyéit őrzik. Ezt az alakzatot különösen kedvelik az istenek, köztük természetesen Lhamo is.

A torma előtt már ott lobogtak az áldozati gyertyák, mellettük apró ezüsttálacskákban árpaszemek és friss víz, arra az esetre, ha az istennő megéhezne, megszomjazna. No, meg illik gondolni a tó partján tanyázó többi kisebb rangú leiekre is, azok bizonyára szintén szívesen részesülnének az áldozatból.

A torma mellé tűzött imazászlók csüggedten lógtak, csak a szünet nélkül forgó imahengerek hangja recsegett a délutáni csöndben.

Kalön kaftánja alá nyúlt, kihúzott két imahengert, és az egyiket Tazig felé nyújtotta.

– Nesze.

Tazig engedelmesen elvette, s halkan, nagy gyakorlattal forgatni kezdte. Semba összekulcsolta a kezét, s többször is meghajolt a tó felé, mintha csak az éppen kibukkanó istennőt pillantotta volna

meg.

A tormakészítők eközben befejezték munkájukat, s elégedetten szemlélték a süteménytornyot. A dombok mögött lassan feltámadó szél megcsattogtatta az imazászlókat, s a rájuk festett szent szövegek égig röpítették a hívők hangtalan imáját.

Halk morgás támadt, amikor Melong sátrának kinyílt az ajtaja, s a halottélesztő kilépett a hóra. Mögötte Pema állt, a templomszolga. A szerzetes végignézett a hajlongó sokaságon, majd üdvözlésképpen kinyújtotta a nyelvét, a hívők előtti megalázkodás jeleként. Aztán lassú léptekkel a tormához ment, és leborult előtte.

A tömeg ekkor egy emberként leborult, s a három nemesúr kénytelen-kelletlen követte a többieket. Kalönnek azonban egyetlen pillanatra sem fordult a szeme a föld felé; nyugtalanul tekingetett jobbrabalra, hogy el ne mulasszon valamit.

Az ima meglehetősen sokáig tartott, és semmi sem történt alatta, ami Kalön sejtéseit igazolhatta volna.

– Nincs ebben valami disznóság? – súgta Kalön ekkor Sembának, aki elmerülten forgatta olvasóját. Szája hangtalanul mozgott, mintha imádkozna.

– Semmi – súgta vissza a volt szerzetes. – A *Megvilágosodás Útja* című szent könyvből idéz. A szenteket és az isteneket hívja segítségül, hogy hozzanak áldást az új évben Tibetre és Őszentsége szent városára, az istenek földjére, Lhászára.

– Csak figyelj éberen – morogta a nagy bajuszú –, hamarosan történnie kell valaminek!

– Hátha holnap? – suttogta a másik. Kalön óvatosan a hegyek felé pillantott.

– Megerősödik a szél... Legkésőbb holnap reggel vissza kell indulnunk, mert eljegesednek a hágók. Ha csoda készül, akkor itt az ideje!

S mintha Melong szerzetes meghallotta volna Kalön és Semba pusmogását, lassan feltápászkodott, s felpillantott a tó mellett emelkedő dombocska furcsa, sima sziklacsúcsára. Ez a szirt úgy bámult le a vízre, mint holmi kopasz fejű keselyű, amelyik az elérhetetlen mélységben fickándozó halakra les.

Melong kinyújtotta karját, s valamit mondott a zarándokok felé fordulva, de egyetlen szavát sem lehetett hallani; a zászlók csattogása és az imahengerek recsegése a szél susogásával keveredve elfojtották beszédét. Annyit láttak csak, hogy a szerzetes megfordul, s nagy igyekezettel elindul a halom felé. Néhányan, akik távolabb álltak, s nyilván nem hallották tiltó szavait, utánaeredtek, de Melong visszafordult, és félre nem érthető kézmozdulatokkal visszaparancsolta őket.

A három férfi felállt, s meredten figyelték a magaslatra

kapaszkodó szerzetest. Tazig egyre lassabban forgatta az imahengert, s az végül is elcsöndesült ujjai közt. A mécsesek egyike-másika kialudt, s a bűzlő olaj szagát feléjük sodorta a szél.

Kalön szeme a másik kettőre villant.

– Nem megmondtam?!

Melong felért a tetőre, majd leborult, és újra imádkozni kezdett. A szél eközben megfordult vagy elcsavarodott, vitte magával a mécsesek füstjét, s a tömeg közé szórta Melong mormogását, olyan érthetően, mintha csak ott imádkozott volna közvetlenül mellettük.

Amikor befejezte fohászát, fölemelkedett, s két karját a tó felé tárta.

– Kegyelmes és félelmetes istennő, Lhamo! Te, aki tigrisbőrből viselsz ruhát, s ismered a jövőt, kérlek, mutass nekünk utat, szegény zarándokoknak, hogy tudjuk, mit kell tennünk!

Ebben a pillanatban felhő úszott a nap elé, s egyszeriben homály borult a világra. A távoli csúcsok felől komor sötétség gomolydult feléjük, mint Lhamo istennő fekete palástja.

A zarándokok újra a hóra vetették magukat, és felzúgott az ősi imádság:

– Lótuszvirág szülötte, könyörögj érettünk! Óm mani padme hum! A szerzetes ekkor felsikoltott, s kimeredt szemekkel a tóra meredt.

– Látom... látom a jelet! Lhamo isten jelet mutat nekünk! Óm mani padme hum!... Három betű úszik a hullámok hátán... Egy óriási *a,* egy még hatalmasabb *k*... és a harmadikat... jaj, nem látom, nem látom!... Ö, kegyes istennő, mutasd a harmadik betűt is... Köszönöm, kegyelmes Lhamo! A harmadik betű: *m.* Imádkozzatok, testvéreim, a nagy istennő jelet mutatott... S talán ezekben a betűkben fogjuk majd megtalálni Őszentsége lelkét, amely új testet keresett magának!

Melong leborult a kopár bércen, és újra imájába mélyedt.

Kalön éppen Sembához akart fordulni, hogy kérdezzen valamit, amikor iszonyú erővel rájuk csapott a vihar. A fekete felhő lenyúlt az égből, s félelmetes karjával megkavarta a sátrakat, a havat és a rajta térdelő zarándokok tömegét. A domb ormán imádkozó szerzetes szinte a levegőbe emelkedett, s kiterjesztett szárnyakkal lebegett, mint egy óriási, sárga madár. Az áldozati ételdomb megremegett, s a mécsesekkel, kialudt gyertyákkal, áldozati tálacskákkal együtt eltűnt a tó mohó hullámai közt.

Kalön intett Tazignak, hogy íme, az istennő kegyesen fogadta az ajándékot, de beszélni nem tudott, szava elfulladt a zúgó szélben. Örökkévalóságnak rémlett, amíg elérték félig összeomlott sátrukat.

Túljutottak már a jeges hágón, s éppen felbukkant előttük a napfényben fürdő Lhásza, amikor Kalön Sembához fordult.

– Úgy legyen minden, ahogy mondottam. Most, hogy minden bizonyossággá vált, egy legyen a dolgod. Készíts elő mindent a nemesuraknál. .. Én a szerzetes nyomában maradok. Csak így találhatjuk meg Őszentsége új testét... Mert arra most már mérget vehetsz, hogy ő fogja megtalálni, és ott, ahova a titokzatos három betű vezeti...

– Nem lehetne valahogyan megfejteni az értelmüket? – tűnődött Semba.

Kalön megrázta a fejét.

– Képtelenség. Csak Amnye tudja, és a Titkos Tanács. De mi Melong nyomában maradunk. És ha megtalálta őszentségét, a többi mar a mi dolgunk... Bizonyára sokáig tart, nagyon sokáig... Úgy gondolom, legalább négy-öt évig...

– S addig?

– Addig a szerzetesek, az apáturak és a hűséges nemesurak gyűlése régenst választ, aki uralkodik helyette, amíg Őszentsége nem lesz rá képes, hogy átvegye az államügyek intézését.

– S ki lesz a régens? – kérdezte gyanakodva Semba.

Kalön kivicsorította a fogát. – Semmi kétség, hogy Amnye.

– Átkozott, vén patkány.. – Ő!

Tazig, aki már hosszabb ideje a zarándokok közt lépdelt, melléjük ért, és felkapaszkodott jakjára, amelyet eddig Semba vezetett a sajátjával együtt.

– Tudjátok-e, mit beszélnek a zarándoktestvérek? – kérdezte, és nagyot köpött a hóra. – Mást is látott ám a halottélesztő!

A másik kettő Tazigra meredt.

– Mit beszélsz?

– Azt rebesgetik, hogy Melong nemcsak betűket pillantott meg a vízben, hanem mást is, csak a vihar elvitte a szavát. Akitől én hallottam, az egyenesen Pema, a templomszolga szájából tudja, hogy Melong hatalmas kolostort is észrevett a hullámok közt. Úgy ragyogott a teteje, olyan éles aranyfénnyel, mintha csak tegnap aranyozták volna... Aztán egy falucska tűnt fel és egy ház, amelynek kék téglából rakták a homlokzatát...

Kalön rábámult Tazigra. -Kék téglából?

– Legalábbis Pema ezt híreszteli. Erre Kalön is kiköpött.

– Ez is a söpredéknek szól... Amnye tudja, hogy mit csinál...

– De mi tudjuk-e? – bizonytalankodott Semba.

– Ne nyugtalankodj, barátom! – mosolyodott el hidegen Kalön. – Megtaláljuk az aranytetejű kolostort a kék téglás házzal együtt. Akkor aztán Lhamo istennő irgalmazzon Őszentsége új testének és ennek a halottélesztő szerzetesnek is... Esküszöm, nagy szüksége lesz a tudományára!... Vajon önmagát is fel tudja-e majd éleszteni?

A TALÁLKOZÁS

A délről hömpölygő meleg levegő betört a hegyek közé, és megolvasztotta a havat a legelőkön. A sárgássá kásásodott tocsogók alól zöld fű óvatoskodott elő, mintha nem bízott volna még eléggé az egyre sürgetőbben hívogató napsugarakban. A fák vágyakozva tárták fekete ágaikat a kék ég felé; fölöttük nyakukat nyújtogató madarak repültek, s hangos kiabálásuk betöltötte a vidéket.

A szerzetes leroskadt egy bokor mellé, amely alól még nem takarodott el a hó, s elmerülten szemlélte a tavasz egyre szaporodó jeleit. Gyorsan lehúzta nemezcsizmáit, s rájuk ült, hogy vastag száruk megóvja a talaj nyirkos hidegétől. Behunyta a szemét, ahogy a meleg ragyogás simogatni kezdte meztelen lábát, bőrét.

Melong úgy érezte, hogy kiszakadt a világból, s a világ is száműzte őt magából. Hovatovább nem is emlékezett másra, mint kolostorok és falvak végeláthatatlan sorára, a télen fagyos, tavasszal sáros hegyi ösvényekre, kiáradt patakokra s a virághímes hegyi legelőkre. Lhásza és India valahol a messzi távolban élte immár idegenné lett életét, s úgy gondolt néha rájuk, mintha nem is ezen a világon lennének, hanem messze, a felhőkön is túl, ahol már nem Amnye rinpócse, a régens az úr, hanem Buddha és az istenek.

Nem messze, talán valahol az előtte húzódó emelkedőn túl, aprócska patak csacsogott, s Melong éles füle meghallotta a jégpáncél alól kiszabadult víz hálaadó énekét. Az itt-ott még el-elakadó jégdarabok tompa hersenéssel ütköztek egymásnak, s váltak egyre kisebbé és ártalmatlanabbá.

A magas hegyoldalakon azonban még nem mozdult a hótakaró; az óriások féltékenyen őrizték subájukat, s igyekeztek olyan későn megválni tőle, amilyen később csak lehet.

Amikor az első apró kövecske elszáguldott a szerzetes mellett, még nem vetett Úgy et rá. Tűnődőn emelte arcát a hegycsúcs felé, amely ott horgadt fölötte, s a vége minden bizonnyal az egekbe veszett. Ott, ahová már a madarak is csak ritkán szállnak, árva bokrok integettek sovány karjaikkal, ám az is lehet, hogy óriás fák, csak a távolság láttatta cserjéknek őket.

Melong újra behunyta a szemét, és gondolatban visszaintett a távoli csalitnak. S már-már el is szunnyadt, amikor ismét zörgést hallott, s újabb kő száguldott el közvetlenül mellette, végigrohant a domboldalon, keresztülugrotta a keskeny gyalogösvényt, nagyot buckázott a télről maradt jaknyomokban, majd eltűnt valahol a feneketlen mélyben, ahova Melong szeme már nem látott el.

A szerzetes fölpillantott a fölötte magasodó óriásra. A sziklacsúcs most is felhőben úszott, s a vonuló madarak kiáltozását messziről is

visszafújta a szél. A nap szelíden sütött, a fiatalember lelkét azonban mégis valamilyen'megmagyarázhatatlan nyugtalanság töltötte el, mint amikor valakinek a barátságos mosolya mögött fölsejlik a gyilkos indulat.

Először arra gondolt, hogy talán vadkecskék ugrándoznak a szirtek közt, élvezve a tavaszi verőfényt. Bármennyire is meresztgette azonban a szemét, egyet sem látott. Pedig az elmúlt évek során ugyancsak hozzászokott a természet színeihez, s még az ügyesen bujkáló apró bogarakat is észrevette a kövek közt. Most azonban nem mutatkozott élőlény a madarakon kívül.

Egy lágy, kellemes széllökéssel együtt megérkezett a harmadik kődarab is. Nagyjából ugyanazt az utat követte, mint az előző kettő; végigszáguldott mellette, s a hegyi ösvényen felpattanva eltűnt a mélyben.

A szerzetes ekkor csizmája után nyúlt, hogy fölkészüljön a sürgős távozásra. Bár fogalma sem volt róla, ki hajigálhatja a köveket, tudta, hogy a hegyi ösvényeken nem árt az óvatosság. Értékes holmija ugyan alig akadt, mégis nyugtalankodott. Hátha hegyi rablók lesnek rá! Értelmetlenség itt pusztulnia, hiszen nem találta még meg azt, akit keres...

Ha már ennyi időt rááldozott ki tudja, milyen kurta életéből...

Tekintete ismét végigpásztázta a bércfalat, átfutott a bokroknak látszó fákon. S ahogy odapillantott, egyszer csak megmerevedett csizmája után matató keze. A bokrocskák vagy fák nyomtalanul eltűntek, mintha óriás marok tépte volna ki őket. Ott, ahol az előbb a cserjéket vélte látni, kőtömbökkel tarkított hótakaró sárgállott a talajon. Idegesen hunyorgott a szikrázó napfényben. Úgy rémlett, hogy a kötőmül
bök lassan mozognak lefelé, s nyomukban csuszamlik az egész sziklaoldal.

Ebben a pillanatban halk morajlás támadt; valahonnan messziről kelt a hang, talán éppen onnan, ahol korábban a bokrok sejlettek. Nem értette ugyan, hogy a szemközti oromról hogyan pattanhattak át hozzá a kövek, de most nem volt ideje töprengeni. Megragadta csizmáját, hogy felhúzza, és menekülhessen. Ki tudja, merre?

Ékkor azonban roppant csattanással embernyi kőtömb zúgott el mellette; nyomában hóval kevert sárfolyam és kőgörgeteg csúszott az ösvény felé. Melong lába alatt megingott a talaj, s egyik csizmáját még mindig a kezében tartva rábukott az ösvényre, amelyről letért, hogy megpihenjen a bokor tövén. Esés közben átsuhant rajta a gondolat, hogy íme, itt a válasz, miért is ült a bokor mellé akkor, amikor csöppet sem vágyott árnyékra. Lelke mélyén megérezte, hogy menedéket kell találnia, s a meredek hegyoldalban egy bokor is megteszi, ha más nincs a közelben.

Kétségbeesetten próbált szilárd talajra állni, a kövek azonban kigördültek meztelen talpa alól; a morgás mennydörgéssé fokozódott, majd dübörgéssé, mintha öles fatörzsek roppannának ketté félelmetes erők dühétől. Milyen más hang is ez, mint a gleccseroroszláné! Az félelmetes és titokzatos, fenyegető és megfejthetetlen, ez pedig maga a közeli és elkerülhetetlen halál.

Ekkor már fölfogta, hogy nem történt semmi természetfölötti, csupán a hirtelen betört meleg levegő nyomán csúszott meg a lejtőkre fagyott téli hó, s most mindent magával sodorva gördül a hegyek lábánál reszkető ártatlan völgyekbe. S azt is tudta, hogy akit magával ránt a rettentő omlás, akár el is kezdheti imádkozni élete utolsó “Óm máni padme hum"-ját.

Melong.azonban igyekezett elkerülni a maga végítéletét. Csizmáját a feje fölé emelte, úgy védekezett a rázuhanó kövek ellen, maga pedig hasmánt siklott lefelé a hólavinán. Hébe-hóba behemót szikladarabok csörtettek el mellette; egyiknek-másiknak még a szelét is érezte, szinte belenyomták a hóba.

Örökkévalóságnak rémlett, amíg leért, és oldalvást behemperedett egy sűrű rengeteg szélső törzsei közé. Hanyatt-homlok átgurult a cserjésen, s meglapult egy óriás tölgy mögött. A hócsuszamlás, amely a hátán hozta, eldübörgött a vadon peremén, hogy utat adjon a kőgörgetegnek. A roppant szálfákon sűrűn koppantak a sziklamorzsalékok, megperdültek, s már száguldottak is lefelé iszonyatos zakatolással. Melong a csizma alá szorította a fejét, s összegömbölyödött, mint a sündisznó. Szapora reccsenések jelezték, amint az egymás nyomában érkező tömbök vastag törzseket törnek ketté. Melong óvakodott attól, hogy kipillantson a csizmaszár alól.

Ki tudja, mennyi idő múlhatott el a tölgy öles derekának védelmében? Lehet, hogy csak percek, lehet, hogy egy egész délelőtt is. Amikor végre elhalkult a morajlás, s egy-két apró kövecskén kívül semmi nem neszezett, akkor merészelt csak felpillantani a félelmetes világba.

A világ azonban nem is volt olyan visszataszító, mint amilyennek a csizmaszár alatt elképzelte. A nap vidáman ragyogott, s a hosszú nyakukat nyújtogató madarakat sem tudta megzavarni a hegyoldal pusztulása; nyugodt, zavartalan ívekben köröztek az ég kék boltján, s mély búgással csábították fészekrakásra párjukat.

Melong feltápászkodott, és hálát adott Buddhának, hogy éppen ez alá a fa alá bújtatta. A girbegurba óriás oldalán hatalmas, embernyi friss sebek éktelenkedtek, s akkora leszakított kéregdarabok hevertek a tövében, mint a régi tibeti harcosok pajzsa. Az évszázados vénség azonban jól állta a rohamot; szilárdan magasodott, mint maguk a sziklacsúcsok.

Nem így a többiek. Ölnyi vastag fák szomorú, szilánkokká zúzott csonkjai meredtek az égre, s a környék telis-tele szóródva friss, tavaszillatú forgácsokkal, éppen csak rügyező gallyakkal. Alig ébredtek fel hosszú téli álmukból, máris végeztek velük a könyörtelen, vak erők.

Melong, amikor meggyőződött róla, hogy nagyjából minden megállapodott, felhúzta csizmáját, hogy minél előbb búcsút vehessen a veszélyes helytől. Ki tudja, mikor csúszik meg legközelebb a hó? És lesz-e még egyszer ekkora szerencséje?

Aztán harsogva fölnevetett, hogy a hegyek megdöbbenve verték vissza a hangot, s a levegőben vitorlázó madarak is szemrehányó búgásba kezdtek. Ki lehet ez a szentségtörő, aki megzavarja a tavasznak iszonyatában is fenséges színjátékát?

A szerzetes megcsóválta feje fölött csizmáját, és nagy ívben lehajította a hegyoldalon. Mi a fenét kezdjen egyetlen csizmával, amikor a másik ki tudja, milyen mélyen fekszik a kő és hótakaró alatt? Aztán mégis meggondolta a dolgot, főleg amikor a hó dermesztő hidege perzselni kezdte a talpát, és sietve utánaugrált az elhajított jószágnak. Fölvette, és kutatva fürkészett a környéken; hátha ismét csoda történik, és valahonnan előkerül a párja is.

Úgy látszik azonban, elég volt már erre a napra a csodákból. Meg kell elégednie azzal, hogy az óriási tölgy megvédte az életét. Igazán nem tehet szemrehányást az isteneknek, hogy cserébe elvitték egyik lábbelijét.

Lassan azonban elhalt ajkán a nevetés. A melegen sütő napsugarak ellenére a talaj fagyosan hideg maradt, s mivel a csizmával együtt gyapjúból kötött harisnyáját is magával ragadta a kőár, meztelen talpát szinte tűzként marta a hó. Ha nem talál hamarosan lábbelit, nem jut el Masel kolostorába, pedig már csak néhány napi járóföldre lehet.

Egyik lábára mindenesetre felhúzta a csizmát, s elhatározta, hogy időnként váltogatja. Bár eléggé nehezére esett így a járás, nem volt más választása. Vágyakozva gondolt a meleg indiai napokra és éjszakákra, de aztán elhessegette szívmelengető emlékeit. Itt kell szállást találnia, méghozzá hamarosan.

Óvatosan ereszkedni kezdett a hegyoldalon. Masel kolostora valahol néhány napi járóföldre emelkedett. Tudta, hogy nem bírná ki mezítláb az utat. A völgyekben inkább talál falura vagy nomád településre. Vigyázva kerülgette az épp csak megállapodott kőtömböket, nehogy vigyázatlan mozdulattal ismét rohanásra késztesse őket; felragadott a földről egy letört faágat, s óvatosan megpiszkálgatta vele a helyet, ahova lépni szándékozott, így araszolt lefelé a meredek lejtőn az omlások és erdők mögött rejtőző völgy felé.

Régóta botladozott már lefelé, amikor egyszer csak rátört az éhség. Nyakába akasztott tarisznyájában mindössze egy-két darab kecskesajt rejtőzködött. Ezeket akkorra tartogatta, ha a völgyben mégsem akad falura. Nagyot nyelt hát, és folytatta bokatörő útját.

Telt-múlt az idő. Talpát véresre törte a pengeéles kőzúzalék, s mármár ellenállhatatlan vágyat érzett, hogy fittyet hányva minden óvatosságnak, mégiscsak fölfaljon legalább egyetlen darabka sajtot, amikor egyszerre vége szakadt a letarolt szegélyű erdőnek.

Hosszú, hóval borított hegyoldal terült el előtte, valaha sima lehetett, nyáron bizonyára gyönyörű, most azonban kőtömbök éktelenítették, s néhol a bércfakói lemállott omladék olyan magasra tornyozódott fel, mint a legnagyobb kolostorok csúcsos pagodatetői. A túrások mögött, a távolban felsejlett a völgy szelíd vonala, s mintha másfajta madarak csicsergését is hallani vélte volna. Épp azon igyekezett, hogy kikerüljön a veszedelmes kőtömbök közül, amikor halk nyögdécselésféle ütötte meg a fülét.

Előbb azt hitte, rosszul hall: talán csak a szellő suttog a magasból érkezett kövek közt, vagy a letört faágakat nyögeti a szél. S mármár tovább folytatta keserves vándorútját, amikor újra és most már sokkal közelebbről hallotta a fájdalommal teli, panaszos nyöszörgést.

Rátámaszkodott görcsös botjára, és fülelt. Honnan jöhet a nesz? Talán valamilyen apró állatot tepert maga alá a zuhanó áradat. S fölsejlett előtte egy kellemes vacsora lehetősége. Aztán szinte ugyanebben a pillanatban már el is szégyelte magát. Buddha szerzetesének tilos élőlényt ölnie! Bár, ha már elhullt…

Amikor a nyögdécselés újra s szinte közvetlenül meztelen nagyujja előtt felhangzott, lehajolt, és lázasan fürkészni kezdett. S ekkor döbbent rá, hogy ember is lehet a szerencsétlen, akit eltemettek a kövek.

Óvatosan keresgélt, mint a vadászatra idomított, nagy bundájú kutyák, hogy legalább ő ne tegyen kárt a boldogtalanban. Aztán amikor megpillantotta a kőhalom alól kilátszó vékonyka gyerekkart, messzire hajította a botját. Letérdelt a jeges földre, s lázasan kotorta a kőtörmeléket. Nem törődött már sem hideggel, sem pedig azzal, hogy esetleg ismét megindulhat a hegyoldal a feje fölött. Ott vonaglott a sovány gyermekkéz az orra előtt, s a sárgás bőr alatt mint haldokló kígyók rándultak egyet-egyet a kék erek. Szerencsére apróbb, könnyű kövek sokasága lepte el, kézzel lesöpörhetők.

Amikor a kisfiú feje előbukkant, Melong halk imát küldött az égbe. Talán ha öt-hat éves lehetett az áldozat; szemét csukva tartotta, de ajka hangtalanul mozgott, mintha csak segítségért akarna kiabálni. Melong arra eszmélt, hogy halkan szólongatja,

becézgeti, mintha már ki tudja, mióta ismerné.

– Várj csak, várj... Meglásd, nem lesz semmi baj! Szerencséd, hogy Melonggal találkoztál... Csak türelem, madaracskám. Mindjárt kiáslak egészen!

Jó időbe tellett, amíg a kisfiú kiszabadult kőbörtönéből; Melong gyors mozdulattal kibújt kaftánjából, leterítette a kövekre, és ráfektette. Aztán úgy, ahogy az indiai kolostorban tanulta az orvos testvérektől, élesztgetni kezdte; előbb csak a mellkasát nyomogatta, megpróbált friss levegőt sajtolni belé, majd meg kinyitotta a gyerek száját, s levegőt fújt a torkába. Végül előkapta tarisznyájából az egyik csípős szagú kecskesajtot, s a fiúcska orra alá nyomta.

A gyerek egyszer csak megremegett, védekezőén arca elé kapta a kezét, aztán fölpillantott.

Melong mosolyogni próbált, amikor a fekete gyerekszem rátekintett. Mosolya azonban nem sikerülhetett valami fényesre, mert a gyermek újból becsukta szempilláit, s rémület suhant át az arcán. Újra szeme elé kapta a kezét, s a lábát is összerántotta, mintha csak rátörő ellenség elől akarna menekülni.

Melong megsimogatta a haját, és szelíd hangon nyugtatgatni kezdte:

– Ne félj, kis barátom, megmenekültél... Nyugodtan kinyithatod a szemed!

A fiúcska pillái megmozdultak; kicsillant alóluk fekete szembogara. Néhány pillanatig fürkészte a szerzetes arcát, majd megremegett a szája, és rekedt hangon csak ennyit mondott:

– Csúnya vagy...

Melong eltátotta a száját a meglepetéstől, aztán hangosan fölkacagott. Szállt, repült a nevetés; végigsuhant a kőtörmelék felett, s eltűnt a völgyben. Melong arrafelé nézett, és már biztosan tudta, hogy falucska bújik meg az óriások lábánál. Ekkora fiúcska nem mehet egyedül sokkal messzebbre a lakóhelyétől, mint néhány órányi járóföldre. Lám, még azt sem teheti veszély nélkül.

A fiúcska felbátorodhatott a szerzetes jókedvétől, mert egészen kinyitotta a szemét, és mintha vitézebbül nézett volna megmentőjére.

– Miért nevetsz? – szólt halkan, és igyekezett a könyökére támaszkodni.

– Megütötted magad? – kérdezte Melong, és a fiúcska apró teste alá nyúlt, hogy segítsen a felkelésben. Ujjai óvatosan végigfutottak a gyerek kiálló csontjain, de sehol sem érezte, hogy törésre bukkanna a keze. Tudta, nem lehet biztos a dolgában, hiszen számtalanszor látott már szerzeteseket, akik szakadékokba zuhantak, aztán előkerültek, mintha mi sem történt volna, csak napok múlva haltak meg, váratlanul, alattomos belső sérüléseik

következtében, ezeket nem tudta fölfedezni az orvos testvérek tapasztalt szeme sem. ő maga pedig nem is túlságosan tapasztalt orvos. Igaz, elolvasta a legfontosabb könyveket, ismerte a gyógynövények hatását és a tűszúrások módszerét is; alig-alig akadt azonban dolga igazi beteggel.

A fiúcska fölült, és úgy is maradt. Riadtan bámulta a letarolt környéket, a fák égnek meredő csonkjait s a kőtömböket, amelyek fenyegető halmazokban hevertek körülöttük. Aztán újra a szerzetesre nézett.

– Csúnya vagy – mondta újfent.

Melong nem nagyon értette, mit akar ezzel a kisfiú.

– Milyen vagyok?

– Csúnya!

– És miért?

A gyerek fintorgott, ezt Melong vélhette nevetésnek, de borzadásnak is.

– Véres vagy…

– Hol?

– Az arcod.

A szerzetes önkéntelenül is odakapta a kezét, s rátapintott az alvadt vér taplórétegére.

– Te is csúnya vagy ám – mondta a kisfiúnak, bár nem volt meggyőződve róla, hogy helyesen teszi-e.

A fiúcskán most nem látszott ijedség.

– Én is véres vagyok?

– Úgy bizony – felelte habozva Melong.

– Nem baj… Majd anyám megmossa az arcomat… és a tiédet is!

– Nem ütötted meg magad? – terelte másra a szót a szerzetes.

A fiúcska elmosolyodott, kinyújtózott, mint a sátrak előtt ébredező macskák, s megrázta a fejét.

– Azt nem… Csak nagyon megijedtem.

– Szerencséd volt. Meg nekem is.

– Terád is rád esett a hegy?

– Hát ahogy vesszük. Előbb a hegy esett rám, aztán meg én a hegyre. Hol egyikünk volt felül, hol a másikunk. Mintha birkóztunk volna! Igaz is, ha már ilyen szépen összetalálkoztunk, hogy hívnak?

– Engem Csórénak… és ötéves múltam. Hát téged?

– Engem Melongnak.

– Szép neved van – mondta Csőre. – Nálunk, a faluban is volt egy Melong…

– Nocsak. Aztán mi lett vele?

– Hát… már nagyon öreg volt. Apám azt mondta, hogy az istenek felkapták, és magukkal vitték a Kancsendzönga tetejére. Te is hallottál róla?

– Hát... alighanem.

– Nálunk mindenki tudja a faluban. Ha valaki már nagyon öreg, eljönnek érte az istenek. Eljönnek és magukkal viszik a Kancsendzönga csúcsára... Ott van a sok öreg, és talán még az öreg jakok is odakerülnek, hogy mégse maradjanak minden nélkül... Ott van nagyapó is.

Melong megsimogatta Csőre fejét.

– Hogy hívják a falutokat?

– Khangpának. Tudod, amikor még köztünk élt a nagyapó, elmesélte egyszer, hogy az ő nagyapjának a nagyapja nem itt lakott, hanem messze vidékről költözött errefelé. Sokáig vándoroltak, és megéheztek a hosszú úton. Amikor aztán már nagyon fáradtak és éhesek voltak, erre a mezőre érkeztek, és megpillantották a patakot. A patak mellett meg egy nagy, fehér követ, éppen olyat, mintha egy ház lenne, csak épp nem lakik benne senki. Itt aztán letelepedtek, s a nagy kőről elnevezték a falut Khangpának, azaz háznak.

Melong a botja után nyúlt, de mozdulata félúton elakadt, s úgy is maradt, mintha keresne valamit a földön. S úgy, ahogy volt, meggörbülve, a fiúcska felé fordította az arcát.

– Mit mondasz? Hogyan hívják a falut?

Csőre aggodalmasan összeráncolta a szemöldökét.

– Megütötted a fejed? -Miért kérded?...

– Tudod, van egy barátom, Rdordzse. Azt egyszer fejbe rúgta a jak. Túl közel ment a beteg jakhoz. Nagyapó azt mondta, hogy kukac esett a fejébe. Ilyenkor aztán nem szabad közel menni a jakhoz, mert a kukac nagyon fáj neki, és még a saját gazdáját sem ismeri meg ilyenkor. ..

– Mit mondasz?

– Ezt nálunk mindenki tudja... Rdordzse is tudta, mégis csak közel ment *hozzá*.. Az meg megrúgta. És képzeld csak, a Rdordzse buta lett. Azóta is a barátom, de buta. Mindent háromszor kell elmondanom neki, hogy egyszer megértse. De aztán eljött a láma testvér, tudod az orvosságos, és kihúzta...

– Rdordzsét? Honnan?

– Ej, hát dehogy! – legyintett a fiúcska türelmetlenül. – A kukacot húzta ki a jak fejéből. Én ott voltam... Bár borzasztóan féltem... Egy hosszú tűvel megkéssél kihúzta a kukacot... Egészen kicsi volt, és megdöglött. Édesapám rálépett, tudod, mert a láma testvérnek nem szabad rálépni a kukacra. Mert az bűn. Kihúzni ki szabad, de rálépni nem. De a jak is megdöglött. Csakhogy előbb a Rdordzsét fejbe rúgta. Na.

Melong úgy hallgatta Csőre beszédét, mint a tavaszi patakok kellemes csacsogását. Mintha a szívét melegítették volna a kisgyerek szavai, s eltöltőitek a várakozás vad örömével. Úgy

érezte, hogy a hegyomlás isteni útmutatás volt, amely letérítette a Máséiba vezető ösvényről.

– Tehát láma testvért hívtatok, hogy húzza, ki a kukacot?

– Hiszen mondtam már – komorodott el a kisfiú.

– Aztán honnan jött a testvér? Maselből?

– Masel? Az mi?

– Kolostor.

– Még sosem hallottam róla – vonta meg a vállát Csőre. – Mi olyan messze nem járunk...

– Hát akkor? Honnan jött a láma testvér?

Talán túlságosan is izgatottnak tetszett a hangja, mert Csőre megütődve nézett rá, de aztán a falun túlra mutatott, éppen az ellenkező irányban, mint amerre Masel bújt meg a hegyek közt.

– Onnan. Lapcsiból. Lapcsinak hívják, mert csupa-csupa kristályból volt a teteje... Ezt is az a testvér beszélte, aki kihúzta a kukacot. Szép név, nem?

Melongot elöntötte a verejték, és leroskadt a fiú mellé a kaftánra. Szaporán szedte a levegőt, és szédülés kerülgette. Végigsimította a homlokát, és töprengett. Vegyük csak nyugodtan sorjában. Kelet-Tibetben jár, azon a vidéken, amelynek a hivatalos neve Amdo... Tehát a három betű közül az egyik már megvan; az a... A másik a k, amelyet Amnye rinpócse megjósoltatott vele. Ezt a falut pedig Khangpának hívják. A k is itt van tehát. A harmadik a kolostor, Masel, mivel az utolsó betű az m... Nagyon is lehetséges hát, hogy ezt akarja Amnye három titokzatos betűje jelenteni... Az országrészt, a kolostort és a falut!

Reszkető kézzel dörzsölte meg újra és újra a halántékát, és próbálta rendbe szedni gondolatait. Honnan tudhatta Amnye rinpócse, hogy valóban találni fog egy olyan helyet, ahol fölleli az a, k és m betűvel kezdődő településeket?! Talán véletlen lenne? Megrázta a fejét, és elűzte magától ezt a téveszmét. Amnye rinpócse nem bíz semmit a véletlenre!

Ha tehát ez lenne végső célja... És a kisfiú is... Fürkészve nézett végig Csórén, csak most már egészen más szemmel, mint az előbb. Úgy et se vetett a fiú arcára száradt vérre; csak nézte, nézte, s megpróbálta felfedezni benne a jövendő dalai lámát.

– Mégiscsak megüthetted a fejed... – jegyezte meg a kisfiú, és aggodalom csendült a hangjában. – Csak nem fogsz meghalni?

– Nem hiszem. Hanem mit is mondtál az előbb? Mondd csak, hány éves vagy?

Csőre lemondóan megingatta a fejét.

– Mindent elfelejtesz, akár Rdordzse... Már ezt is mondtam egyszer!

– Öt múltál?

– Na látod. Emlékszel te, ha nagyon akarsz. Akár a Rdordzse... Annak is azt mondta a láma testvér, hogy csak erőltetni kell. Meg kívülről megtanulni az imádságokat...

– Emlékszel az évre? -Melyikre?

– Hát hogy melyikben születtél.

– Anyám azt mondta, hogy a famajom évében... És újév után. Ezért múltam már ötéves. Nagy hideg volt akkor. A nagyapó mondta, mert akkor még nem vitték el az istenek a Kancsendzönga tetejére, hogy Lhászában egymás után kétszer ordított a gleccseroroszlán... Mondd, te ezt elhiszed?

– Elhiszem – bólintottá Melong. – Akkor éppen én is ott voltam... – És féltél?

– Egy szerzetesnek nem szabad félnie.

– No igen, de te nem vagy az... Melong elmosolyodott.

– Az vagyok.

A kisfiú megszeppent. Úgy nevelték, hogy szentként kell tisztelnie a lámákat, és nem szabad ostoba fecsegéssel zavarni őket. ő meg már mióta összevissza beszél mindent! Apa alighanem keményen megbünteti majd. Főleg ha megtudja, hogy ráadásul még a hegy is ráesett.

– A kolostorból? – kérdezte, és megborzongott.

– Egyenesen Lhászából – magyarázta Melong, és megpróbálta elűzni a kisfiú félelmét. – Nem is olyan régen még én is akkorka voltam, mint te. Aztán elmentem egy kolostorba, és láma lettem. Még belőled is lehet láma testvér...

A kisfiú arcán újra rémület suhant át, de nem szólt semmit.

– Nem szeretnél láma lenni? – kérdezte kíváncsian Melong, és feszülten várta a választ.

A fiú megcsóválta a fejét, és szinte sírva suttogta:

– Nem akarok kolostorba menni... Otthon akarok maradni. Láttam, amikor Geldant elvitték...

– Geldant?

– Ő is a barátom volt, akárcsak a Rdordzse, de idősebb nála, és ezért elvitték a kolostorba. Pedig Geldan sem akart. És a szülei sem akarták. Csakhogy a mi falunk a kolostor földjén van... Ezt az édesapám mondta. Ezért aztán a kolostor parancsol...

– S miért döntöttek úgy, hogy a pajtásodnak, Geldannak oda kell mennie?

– Mert meghaltak a láma testvérek. Magához vette őket Tamgrin... Ezt is édesapám mondta. És még azt is, hogy örül, hogy ilyen kicsi vagyok, vagyis voltam akkor, mert így engem nem visznek el... Tudod, édesapám sokat dolgozik, hogy mindent meg tudjunk adni, amit a láma testvérek kérnek... Tudod-e, ki az a Tamgrin? – kérdezte aztán kíváncsian.

Melong bólintott.

– És... igaz, hogy lófeje van? – faggatta összevont szemöldökkel a kisfiú.

– Ilyennek festik.

– Hát, én nagyon félek az istenektől. Ettől a Tamgrintól is. Nagyanyó mindig intett, el ne kóboroljak a falun túlra, mert akár szrinpóval, démonnal is találkozhatok, vagy magával a lófejű istennel. Ez pedig borzalmas lenne, nem igaz?

Melong nem is tudta hamarjában, hogy mit válaszoljon.

– Nem hiszem, hogy téged is bántana – felelte végül. – Nem azért van lófeje, hogy a gyerekeket ijesztgesse vele.

– Hát akkor miért?

Melong úgy érezte, hogy minden további beszéd felesleges. Megtalálta a falut, és úgy látszik, megtalálta a jövendő dalai lámát is. Vajon csakugyan Csőre volna az? Kétkedő pillantást vetett a fiúcska cingár testére. Ez a kis kákabelű? És Csőre szemeit is hiába fürkészte a fiatal szerzetes; csak egy kölyök okos kíváncsisága csillogott benne, nem pedig Őszentsége bölcs mindentudása.

Melong feltámogatta a fiúcskát. Megborzongott, a hideg szinte marta a testét, és minden tagján ott sajogtak a kőgörgeteg fájdalmas nyomai. A jeges föld-parázsként égette a talpát, és csizmátlan lába szinte csonttá fagyott, míg a fiúcska megmentésén fáradozott.

– Hát akkor, Csőre, most már nincs más dolgunk, mint hogy megkeressük a szüléidet – mondta, és rátette kezét a fiúcska vállára. S bár végigfutott az agyán, vajon illendő-e Őszentsége újjászületésével ilyen lekezelő módon viselkednie, mégsem vette vissza, Őszentsége bizonyára nem akart a hólavina és a kőgörgeteg alatt pusztulni, nyomtalanul és fölfedezetlenül. Ki tudja, mi lett volna, ha a fiúcska ismeretlenül hal meg?!... Hova költözött volna Őszentsége lelke? Hiszen úgy sohasem találtak volna reá... Mindenki olyan gyermeket keres, aki az Őszentsége halálát követő három hétben született...

Eh! – legyintett aztán szabadon maradt kezével. – Az ilyenfajta töprengés a hittudósok dolga, akik a kolostori versenyeken gyakran össze is mérik az erejüket, s éppen hasonló fogas kérdések megoldásán fáradoznak. Neki csak az a dolga, hogy megtalálja az újjászületett őszentségét, és Lhászába szállítsa...

A kisfiú nehézkesen bicegett, és gyakran felszisszent. Melong aggódva nézett rá.

– Megütötted a lábad?

– Amikor a hegy rám esett – mondta a kisfiú –, akkora kövek gurultak el mellettem, mint te...

– És te mit csináltál?

– Hát... lefeküdtem a földre, hogy szaladjanak át fölöttem. Egy át is ugrott...

Melong nagyot nyelt.

– Az is akkora volt, mint én?

– Még nagyobb is. Egyszeriben sötét lett tőle a világ. De aztán továbbfutott, a falu felé.

Melongnak akkor eszébe jutott valami.

– Az előbb azt mondtad, megtiltották, hogy elhagyd a falut... Mit kerestél hát ilyen messze?

A kisfiú bűntudattal lehajtotta a fejét.

– Meg akartam nézni az arany tetőt... -Micsodát?!

– Hát az arany tetőt!

Melong úgy érezte, megáll a szív a mellében. Helyben van!

– Az meg milyen? – kérdezte közönyösen, és megpróbálta leplezni hangja remegését.

– Az aranytető az aranytető! – válaszolt ellentmondást nem tűrő hangon a kisfiú. – A vándor mondta... A vándorok pedig mindig igazat mondanak...

Rövid időre elhallgatott, és szótlanul lépkedtek lefelé a hűvös hegyoldalban, a szerteszét szóródott fadarabok és kőtörmelék közt. Valahonnan a messzeségből kutyaugatás hallatszott, s mintha férfiak kiáltozása is ott neszezett volna a levegőben.

– Járt erre egy nagy bajuszú vándor... néhány nappal ezelőtt, amikor a szomszédnak megdöglött a kakasa, s reggelre csak a lábát meg a farka tollat találták meg... De azt nem a vándorok csinálták, ők csak később jöttek. A nagy bajuszú meg a kövér. Azok mondták, hogy Lapcsi kolostorának új tetőt csináltattak a láma testvérek... Régebben kristályból volt meg fából. Most pedig színaranyból van, és úgy csillog-villog a napfényben, hogy mindenki a csodájára jár... A nagy bajuszú azt is mondta, hogy aki tündökölni látja, annak minden kívánsága teljesül... Éppen úgy, mintha azt a drágakövet találtad volna meg, amelyikre csak ránézel, megmondod, hogy mit akarsz, és máris, hipp-hopp! előtted áll, amit kívántál...

Melongon egyszerre csodálatos érzés lett úrrá. Mintha fölmelegedne a föld, és nem égetné meztelen talpát! Mintha India minden napfénye errefelé lopakodott volna, hogy ragyogásával lángra gyújtsa Lapcsi kolostorának frissen aranyozott tetejét! Most már egészen biztos volt a dolgában.

– Mióta kék a házatok eleje? – kérdezte aztán váratlanul, a kisfiú azonban értette mindjárt.

– Mindig is kék volt... Igaz, amikor az a nagy eső volt, lemosta róla a színt. Édesanyám elment oda, ahol a kék föld található, szedett, aztán festéket csinált belőle, és újraszínezte a kopott téglákat. De nemcsak a miénk kék... A felső szomszédunknak is

olyan; annak adott festéket édesanyám. De a másiknak nem adott, mert az eltörte az ekénket, meg mindenfelé megszólt bennünket, hogy rossz ekét sóztunk rá... Még édesapámat is megfenyegette, hogy ha nem nyugszik, beárulja a kolostornál... Hát az ő háza nem kék!

Eközben a kutyaugatás egyre közelebbről hallatszott.

A kisfiú is meghallotta a hangokat, és önkéntelenül is közelebb húzódott Melonghoz.

– Engem keresnek – rebegte szorongva.

– Elnáspángolnak? – kérdezte részvéttel a szerzetes. Csőre bólintott.

– Aki elszökik, azt megverik... Nincs szerencsém... Nem vették volna észre, ha nem esik rám a hegy, délutánra visszaértem volna. Máskor is megesett már, hogy csak estefelé megyek haza, ha a rokonok vagy ismerősök a falu túlsó végén ebéddel kínálnak... Mi is adunk a más gyerekének. Mifelénk ez a szokás...

– Félsz a büntetéstől?

– Nem ütnek nagyon... Csak édesapám ver meg, a többiek meg nézik... És tudom, hogy édesapám nem szívesen porolja ki a kaftánomat... Ha tehetné, megbocsátana. De nem szabad, tiltja a falu törvénye. .. Aki elszökik, azt megverik.

Csőre éppen csak befejezte a mondatát, amikor hatalmas, dús bundájú kutya bukkant elő az egyre ritkuló fák közül. Előbb néhányat csaholt, majd lesunyta a fejét, és fenyegető morgással feléjük rohant.

Melong most bánta csak igazán, hogy a hegyomlás helyén felejtette a botját, s csizmás lábát nyújtotta előre. Ha belemar a fenevad, legalább ne meztelen lábikrájába harapjon.

A kisfiúnak azonban nem szállt inába a bátorsága. Amikor meglátta az óriási ebet, összehúzta a szemét, két ujját a szájába kapta, s hatalmasat füttyentett. A kutya csaholt, s olyan vad rohanásba kezdett, hogy talán még a leggyorsabb paripa is elmaradt volna mögötte. Amikor aztán már egészen megközelítette a kisfiút, lekushadt a földre, majd rettenetes erővel fölpattant. Szinte szállt a levegőben, mint valami négylábú, képzeletszülte madár.

Melong rémülten felordított, és védelmezőn a gyerek elé lépett. A kisfiú azonban fürgén oldalra ugrott, az állat pedig nagyot nyekkenve földre huppant a szerzetes és Csőre közé. S akkor a kisfiú rávetette magát a kutyára, s ott birkóztak fújtatva, csaholva, nyögve és kacarászva, amíg csak a többi kutya és a mögöttük igyekvő férfiak is fel nem bukkantak a fák közt.

Melong kiegyenesedett, két karját összefonta a mellén, és igyekezett méltóságos tartással várakozni. Bár sejtette, hogy tépett

ruhája, véres arca s fél csizmája nem túlságosan bizalomgerjesztő, mégsem tehetett mást. Vajon mi a falubeliek szándéka?

A kisfiú még mindig a kutyával hancúrozott, amikor a hét férfi néhány lépésnyi távolságra ért. Egyszerű, falusi emberek voltak, prémes kaftánban és szőrmesapkában, arcuk olajosán csillogott a jakfaggyútól, amelyet azért kentek rá, hogy a fagy ne harapja fájdalmasan vörösre a bőrüket. Amikor aztán már csak szinte karnyújtásnyi távolság maradt köztük és a szerzetes közt, valamennyien leborultak, s nyelvüket alázatosan feléje nyújtották. A legelöl térdelő barátságosan Melongra mosolygott:

– Üdvözlünk, szent életű láma testvér... Khangpa falubeli parasztok vagyunk.

Melong megkönnyebbülten felsóhajtott. Nem kell hát sokat magyarázkodnia. Bár szerzetesi palástjának szinte kivehetetlenre piszkolódott a színe, a falusiak éles szeme mégis ráismert a lámaöltözékre.

– Köszöntelek benneteket, testvéreim – válaszolt, és áldóan feléjük nyújtotta a kezét. – Buddha megmentett engem is és Csórét is a szörnyű haláltól... Megindult a hegy a fejünk fölött... Talán Tamgrin isten haragudott meg... Mondjunk hát imát a rettenetes isten tiszteletére!

Azzal maga is a földre borult, és bármennyire sajgott is megfagyott nagyujja, buzgó imát rebegett a lófejű isten dicséretére. S amikor fölemelkedett, Csőre pillantásával találkozott a tekintete.

“Köszönöm, Melong – mondta a fekete szempár. – Most már bizonyos, hogy elmarad a verés!"

KHANGPA, A TITOKZATOS FALU

Melong kinyújtotta lábát a tűz felé, és beleszürcsölt a kellemes ízű teába. Úgy érezte, hogy a tél minden hidege, ami gyötörte a testét, a tűzhely melegétől kitakarodik belőle, s eltűnik a csillagok közt az istenek birodalmában. Csőre apja, Gongkar, még mindig aggodalmasan pislogott rá, mintha csak azt próbálná kieszelni, miről is beszélgethet vele. Hiszen bármennyire is inkább hegyi rablóra hasonlít a jövevény, mégiscsak Buddha fölszentelt szolgája!

– Azt állítod, hogy Máséiba mégy? – kezdte immár ki tudja, hányadszor, a szerzetes felé fordulva. – De hát a kolostor nem erre van!...

Melong már belefáradt az igyekezetbe, hogy meggyőzze házigazdáját. Gongkar, ki tudja, miért, még mindig gyanakodott, annak ellenére, hogy a vendég megmentette a fia életét.

Melong fáradtan bólintott csak, és átengedte magát a zsongító pihenésnek.

– Úgy bizony, Masel nem erre van, hanem a hágón túl! – hajtogatta Gongkar, és töprengve forgatta kezében teáscsészéjét. – A minap is járt erre két vándor, és azok is Máséit keresték. Azoknak is elmondtam, hogy rossz felé járnak... S képzeld, még csak meg sem lepődtek...

Melong bólintott, mint aki nem csodálkozik semmin.

– Az egyiknek akkora bajusza volt, amilyet még sosem láttam! Kopott ruhát viselt, mintha paraszt lenne vagy talán pásztor, a beszéde is hasonlított a miénkre. Ám én mégis megszimatoltam, hogy nem közénk való. Olyan úri a formája, a magatartása. Mondtam is magamban, hogy ez az ember még soha nem fogta magát eke elé, és soha nem szántotta fel nyomorúságos kis földecskéjét! Inkább az a fajta, aki korbácsot tart a kezében, és felügyel, amikor mások neki szántanak, aztán ha valaki szusszant egyet, vagy összeesik a fáradtságtól, odaugrik hozzá, és végighúz rajta! Hát ilyenféle az a hosszú bajuszú...

Melong hirtelen felébredt kábulatából, és maga sem tudta, miért, figyelni kezdett Csőre apjának halk szavaira.

– A másik sem lehetett szegény ember, annyi szent! Ahogy átlépte a küszöbömet, és ahogy a csészéért nyúlt, rögvest láttam rajta, hogy láma testvérrel van dolgom... Tüstént meg is mondtam neki...

– Erre ő? – kérdezte egyre növekvő érdeklődéssel Melong.

– Csak láttad volna! Úgy fölizzott a szeme, mint a medvének,

amikor bárányra veti magát. A ruhájához kapott, mintha csak a szent tőrt, a purbut akarta volna előrántani, hogy az oldalamba döfje... A másik, a bajuszos azonban rákiáltott... Ez volt a szerencsém. Meg az övéké is...

– Miért?

– Mert ha kárt tesznek bennem, a szomszédok agyonverik őket! Erre mérget vehetsz...

Melong megértette a burkolt fenyegetést. Egyelőre azonban jobban foglalkoztatta a két vándor személye. Hirtelen felhangzott emlékezetében a Titkos Tanács figyelmeztetése: ezerszer is az életével játszik, ha megtalálta a dalai lámát! Erre alig-alig gondolt az elmúlt évek alatt. Sehogyan sem hihette, hogy bárki is eltegyen láb alól egy szegény, vándorló szerzetest, aki csak keres, keres, de még semmit sem talált.

Most azonban, hogy öt év sok-sok szenvedésének a végére érkezett, érezte, hogy a veszély is megnőtt a feje fölött. Jó lesz nagyon óvatosnak lenni!

Lázasan törte a fejét. Miképpen kezdjen *hozzá,* terve végrehajtásához? Menjen-e előbb Máséiba vagy Lapcsiba? Aztán csak ha ott igazolta magát, jöjjön vissza a kisfiúért? A titokzatos utazók híre azonban nem hagyott nyugtot neki; aggodalom vert tanyát a lelkében.

– Aztán hova lett az a két furcsa szerzet? – kérdezte, bár jól emlékezett rá, hogy Csőre mit beszélt róluk.

Gongkar határozatlanul intett.

– Eltűntek, mint a hajnali köd. És éppen hajnalban... Pedig én éberen alszom ám, és korán kelő is vagyok. Mégsem vettem észre semmit. Óvatosan surrantak, mint a menyét, ha tyúkokra les... Bizonyára rosszban sántikáltak, még a kövér is, pedig az a testvérek közé tartozott!

Melong úgy vélte, most kell megértetnie Gongkarral jövetele célját.

– S az nem érdekel, hogy én ki vagyok?

S várakozott Gongkar válaszára. A házigazda azonban nem szólt semmit, csak belepiszkált a tűzbe.

– Arra könnyűszerrel rájöttél, hogy láma vagyok, hiszen a ruhám mutatja, akármilyen piszkos is...

– Efféle köntöst bárki fölvehet – morogta Gongkar. – Én másról ösmertelek föl...

– És hogyan? – kérdezte Melong leplezetlen kíváncsisággal.

– Te megmentetted a fiam életét – mondta elhárító mozdulattal a házigazda –, nem szeretnélek megbántani.

– Az őszinteség sohasem sért... Áruld el, a kedvemért... Gongkar felsóhajtott, mint akinek egészen más a véleménye, aztán

megadóan felvonta a vállát.

– Hát, ha így óhajtod... Tudod, a magunkfajta embernek igen sok a gondja-baja... Ámbár, mit tudhatsz te erről?... Már megbocsáss, Melong testvér! Szántunk, vetünk, csépeljük az árpát, vagy éppen a jakokat fejjük, mégis, ha künn állunk a réten, s ránk süt Buddha áldott napja, fölszegjük a fejünket, és bátran nézünk a világ szemébe... Nincs nekünk félnivalónk senkitől... Az ártó démonok és az istenek is csak azokra haragszanak, akik gonoszok... De hát mi rosszat követünk mi el? Csak szántunk, vetünk és a családunkra gondolunk. Ártatlanul és bűntelenül állunk Buddha napja alatt. Fölvetjük a fejünket, és a szemébe nézünk bárkinek... Ilyenek vagyunk mi, legalábbis itt, Khangpában!

– Értem – felelte Melong.

– A szerzetes testvérek azonban egészen mások... Kérlek, rinpócse, bocsáss meg, de te akartad, hogy beszéljek... Nos, ti soha nem néztek a másik szemébe, lehajtjátok a fejeteket, mintha súlyos büntetés réme ülne a vállatokon. Mintha nem látnátok sem a napot, sem a zöld mezőket... Jobban szeretitek a füstölők szagát, mint a tavaszi rét illatát... S én azonnal észreveszem, hogy kivel van dolgom.

Melong elszégyellte magát.

– Én is így álltam veletek szemben? Lehajtottam a fejem? Gongkar bólintott.

– Te is...

– Pedig én alig éltem tibeti kolostorban. Messze tanultam, Indiában, valaha régen...

A házigazdának érdeklődés csillant a szemében.

– Mégiscsak jól sejtettem!... Megszöktél a kolostorodból?

Melong elmosolyodott, és megrázta a fejét.

– Nem, Gongkar... Igaz, pontosan öt éve úgy élek már, mintha valóban kereket oldottam volna...

– Öt éve! – morogta Gongkar. – Amikor meghalt Őszentsége... Melong kapott a szón.

– Éppen azóta... S addig tart a vándorutam, amíg meg nem találják az új dalai lámát.

A házigazdának megmerevedett az arca. Teáscsészéje után nyúlt, és Melong látta, hogy remeg a keze.

– Te akkor Lhászában voltál? Melong másra terelte a szót.

– Mondd csak, Gongkar, tudod-e, hogy mit jósoltak az istenek? Hol kell keresni Őszentsége újjászületését?...

A házigazda halkan felnyögött, de nem válaszolt.

– Őszentsége jelet mutatott, nem sokkal a halála után. Három titokzatos betűt, amely megjelöli azt a vidéket, ahol az újjászületését keresni kell... – folytatta Melong. – Az első az *a* volt...

Ez azt a vidéket jelzi, ahol Őszentsége új testet választott magának...

– Amdo – suttogta Gongkar.

– A második az *m.* Egy kolostort jelöl, amely azon a vidéken van, a falucskához közel, amelyben a kisfiú megszületett... És még valamit. Ez az m-mel kezdődő kolostor úgy csillog-villog a tündöklő fényben, mintha frissen aranyozták volna a tetejét. Ragyog, akár a napsugár...

– Masel – zihálta Gongkar.

– A harmadik betű a *k.* Egy falut jelöl Masel kolostorához közel...

– Khangpa – mondta mintegy álomban Gongkar.

– Khangpa – ismételte sokat sejtetőn Melong. – A látomás szerint Őszentsége újjászületését olyan házban kell keresni, amely kék téglákkal van beburkolva... A fiúcska a famajom évében született, most tehát kicsivel több, mint ötéves... Aki megtalálja, rálel Őszentsége újjászületésére.

Gongkar ekkor földre ejtette teáscsészéjét, lassan lecsúszott alacsony székéről a földre, átölelte a szerzetes lábát, és fejét Melong ölébe hajtotta. Aztán halkan, monoton hangon, mint az imahengerek pergése, csak ezt az egyetlen szót ismételgette:

– Csőre, Csőre, Csőre...

Melongon átborzongott a győzelem diadala, de aztán gyorsan a házigazda hóna alá nyúlt, és felrántotta a földről.

– Kelj föl, Gongkar! Még be talál jönni valaki... Gongkarnak ekkor már ömlöttek a könnyei, szája széle remegett,
s képtelen volt rá, hogy egyenesen tartsa magát.

– Ejnye már, Gongkar... – korholta szelíden Melong, és erővel visszaültette a lócára. – Tudsz olvasni?

Gongkar szótlanul bólintott.

A szerzetes akkor ruhája öblébe nyúlt, s hosszas kotorászás után előhúzott egy aprócska pergamentekercset. Kibontotta, s a házigazda orra alá tolta.

– Íme!

Gongkar csak intett, hogy mindent elhisz, nem kívánja megnézni a levelet. Aztán kitörölte a könnyeket szeme sarkából, de beszélni még mindig csak remegő hangon tudott.

– Ó, Csőre... Az én Csórém... Ki gondolta volna?

– Itt a bizonyság – unszolta Melong. Gongkar újra csak elhárító mozdulatot tett.

– Nem tudom én azt olvasni, uram... Éppen csak a betűket ismerem. .. És kérlek, bocsáss meg nekem, szerencsétlennek, hogy az előbb olyanokat mondtam a láma testvérekről... Nem is tudom, hova tettem az eszemet...

Melong Úgy et sem vetett Gongkar mentegetődzésére.

Összekulcsolta ölében a kezét, és igyekezett fölmérni, mennyit mondhat el a házigazdának.

– Erről ne is essék szó – mondta végül, rövid habozás után. – Te már úgyis hozzánk tartozol, az egyházhoz... Aki bennünket sért, téged is sért...

– Igenis, uram... testvérem...

– Szólíts rinpócsénak!

– Igenis, rinpócse.

– Nagy megtiszteltetés és szerencse ért, Gongkar. Fiad, Csőre testében született újjá Őszentsége, a dalai láma! S én találtam reá, én, Melong, a Titkos Tanács megbízottja!

Szava elakadt, kétely fogta el. Vajon ezt is el kellett-e mondania? Aztán amikor látta, hogy az örömtől és meglepetéstől reszkető Gongkar úgyis csak minden harmadik szavát képes megjegyezni, legyintett, majd óvatosabban fejezte be:

– Természetesen Lhászában döntenek róla, hogy Csőre lesz-e az új dalai láma... Hiszen megeshet, hogy a jelek és a látomások másra is mutatnak... Ilyenkor a jelöltek közül ki kell választani az igazit. Én azonban bízom benne, tudom és érzem, hogy Csőre lesz az!

– Mit tegyek, rinpócse? – rebegte Gongkar.

– Egyelőre hallgass...

– Nem mondhatom el senkinek?

– Csak a feleségednek... hiszen Csórét magammal kell vinnem!

– Mennyit árulhatok el Dzedennek?

– Egyelőre annyit, hogy Masel küldött a fiadért... Vagy talán Lapcsiba kellene vezetnem? – húzta össze a szemöldökét töprengve Melong.

Gongkar megcsóválta a fejét.

– Oda most nehezen jutnál el, rinpócse.. . Azon a hegyi ösvényen kellene mennetek, amelyik...

– Értem – vágott közbe Melong –, arra nem mehetünk a hegyomlás miatt... Tehát marad Masel. Mindenképpen segítséget kell kapnom, hogy amilyen gyorsan csak lehet, hírt küldhessek Lhászába. S még valamit, Gongkar... Gyanús nekem az a két vándor, aki a napokban járt erre, és olyan nyomtalanul eltűnt... Tudnod kell: sokan nem akarják, hogy Csőre, a fiad legyen a dalai láma.

– Ó, az istentelenek! – fakadt ki Gongkar. – Hát nem félnek Buddha haragjától?

– Ki tudja? Nekünk azonban óvatosnak kell lennünk. Jó lenne hát, ha elhíresztelnéd, hogy Lapcsiba mentem a fiúval. A szomszédoknak elég annyi, hogy a lapcsi kolostor küldött érte.

Gongkar töprengő arcot vágott.

– Nem fogják elhinni, rinpócse. Nekünk nincs semmi dolgunk

Lapcsival... Khangpa Maselhez tartozik. Nekünk a lapcsi testvérek nem parancsolnak. Hogyan küldhetnének hát Khangpába, hogy a maseli parasztok közül akárkit is magukkal vigyenek?

Melong még mindig nem értette pontosan, hogy miért ne mehetne bárki is abba a kolostorba, amelyikbe akar. Megérezte azonban, hogy a háttérben, láthatatlanul, félelmetes erők irányítják a falusiak sorsát, s ezeket tisztelnie kell mindenkinek, aki a kolostori földeken él. Most azonban sürgősen döntenie kellett.

– Rád bízom, hogy mit mondasz a szomszédoknak. Egy azonban nagyon fontos. Mindenkinek azt kell hinnie, hogy Lapcsiba tartunk. .. És mi arrafelé is fogunk elindulni... Aztán visszafordulunk a falu mögött, és Maselbe megyünk. S kérlek, Úgy elj, hogy senki se kövessen bennünket.

Gongkar elfehéredett.

– És én? Én nem mehetek a fiammal? Melong sajnálkozva megingatta a fejét.

– Most nem lehet, Gongkar. Ha sértetlenül elérjük Máséit, és a hír is megérkezik Lhászába, meglásd, mindenért kárpótlást kaptok... Te is és feleséged, Dzeden is a Potalában éltek majd, Őszentségével együtt. Addig azonban türelem, Gongkar... Ezt értesd meg a feleségeddel is. Nincs semmi szükség könnyes búcsúzkodásra. A nagy sírás-rívás csak felhívná reánk a figyelmet, és veszélybe sodorná a fiadat.

Gongkar engedelmesen meghajtotta a fejét, és nagyot fohászkodott.

– Minden úgy lesz, rinpócse, ahogy akarod. Bejöhet Csőre és Dzeden is? Ki mondja meg a fiúnak? Te, rinpócse?... Vagy az anyja?

A szerzetes legszívesebben rávágta volna, hogy az lesz a legjobb, ha a szülőanyja készíti fel a kisfiút a csillogó jövőre; de végül is elhessegette magától a csábító gondoktot. A jövendő dalai lámával annak kell közölnie a hírt, aki megtalálta. Hogy is festene, ha egy asszony szólna jövendő sorsáról először Őszentségével, még akkor is, ha az anyja? Örömest ráhagyta volna azonban akárkire is a kellemetlen beszélgetést.

Borús gondolataiból az ajtó halk nyikorgása térítette vissza a való világba. Amikor fölpillantott, a kisfiú komoly arcára esett a tekintete. Gongkar óvatosan becsukta Csőre mögött az ajtót, és eltűnt a szomszédok kalyibái közt.

Melong megtörölte a homlokát, és igyekezett barátságosan mosolyogni. Mégis úgy érezte magát, mint a kígyó, amely mosolyogva csalogatja lefelé a fán gunnyasztó tyúkot. Mit mondjon hát Őszentsége újjászületésének?

– Fáj-e még a lábad, Csőre? – kérdezte tétovázva.

A kisfiú felhúzta kaftánja szélét, és megmutatta a fehér kötést.

– A nagybácsikám bekötötte. Tudod, az jól ért az ilyesmihez. Ha vakkinek megfájdul a gyomra, csak hozzá, fordul... Ismeri a füveket meg a fákat. Sőt még a csillagokat is. De mit akarsz tőlem, Melong rinpócse? Apám mondta, hogy beszéded van velem...

Melong megsimogatta a kisfiú fejét.

– Tudod, Csőre, vannak dolgok, amik először nagyon szomorúnak látszanak, de valójában egyáltalán nem azok... Amikor ilyen kicsi voltam, mint most te, elvesztettem a szüléimet... Meghaltak, valami súlyos nyavalyában. S nekem még rokonom sem volt, aki magához fogadott volna. Nagyon nehéz volt akkor az életem. Talán éhen is haltam volna, ha nincs A..., egy igen jólelkű láma testvér, aki megsajnált, magával vitt egy kolostorba, ahol felnőttem, és nagyon sokat tanultam. Pedig amikor olyan kicsi voltam, mint te, én is arról ábrándoztam, hogy örökké a falumban fogok élni, fejem a jakokat és vetem az árpát... Ha így történik, tudatlan maradtam volna... Soha nem ismertem volna meg a szent iratokat, nem ölthettem volna magamra a sárga palástot... De így, a következő újjászületésemben akár élő isten is lehetek!

Csőre lehajtotta a fejét, a földet nézte, és nem szólt semmit.

– Nagy dolog a tudás, Csőre. Ha az ember a földet műveli vagy a jakokkal bíbelődik, nem ismeri meg a világot... Pedig, akinek esze van hozzá, kötelessége, hogy megismerje. Hogy vezesse, irányítsa. Ez Buddha parancsa. Ha nem teszed, amire képes lennél, nagy bűnt követsz el, amiért majdan, egy jövendő újjászületésedben felelned kell. Érted, Csőre?

A kisfiú felemelte a fejét, és Melong úgy érezte, megszakad a szíve. Csórénak hatalmas könnycseppek gördültek ki a szeme sarkából, és folytak végig az arcán.

Melong legszívesebben odaugrott volna hozzá, és karjába kapta volna.

– Miért sírsz, Csőre? – kérdezte halkan és bizonytalanul.

– Te hazudtál nekem – hüppögte a kisfiú.

– Miért? – képedt el Melong.

– Mert nem mondtad meg, hogy értem jöttél... Pedig én már akkor sejtettem, amikor kihúztál a kövek alól.

– Sejtetted?

– Igen, rinpócse... Hiszen én vagyok a legnagyobb a falubeli gyerekek közül... Geldant elvitték, és Rdordzsét is el fogják vinni, pedig fejbe rúgta a jak. Meg is mondta a láma testvér. Tudtam, hogy értem is eljönnek, csak azt hittem, hogy később...

Melong szomorúan nézte Csőre könnyáztatta arcát.

– Aztán, ahogy kihúztál a kő alól, már bizonyos voltam benne... Hiszen így jogod is lett az életemre.

– Jogom?

– Te ezt nem tudtad? Ha láma testvér segít rajtad, százszorosán is behajtja az árát... Ezt édesapám szokta mondani. Meg azt is, ha egy szerzetes testvér lyukas, kínai pénzzel segít rajtad, alig múlik el egy hold, csengő aranyat követel helyette... Te kimentettél a hegy alól! Mit kérhetnél hát érte cserébe, mint engem, magamat? Mi szegények vagyunk; nincs aranyunk, sőt még lyukas, kínai pénzünk sincs... Néhány sovány jakunkkal meg nem sokra mennél. Van elég sok kövér jószága a kolostornak...

Melongnak elfacsarodott a szíve, s olyasféle szégyenérzet kerülgette, mint amikor öt évvel ezelőtt “halottat" élesztett Lhászában, amikor az egyszerű emberek ott térdeltek körülötte, és a kaftánja szélét csókolgatták. A hirtelen támadt szégyennel azonban düh is párosult, bár ennek nem volt célja és voltaképpen értelme sem.

– Örülök, Csőre, hogy nem nehezíted meg a dolgomat... ígérem, hogy mindig melletted maradok. Nem eshet semmi bántódásod... Előkelő ember leszel. És még valamit, Csőre... Tudsz titkot tartani?

A kisfiú szótlanul bólintott.

– Nemsokára édesapád és édesanyád is fölkereshetnek. Ott fognak élni a közeledben, s belőlük is előkelő ember lesz. Csak viselkedj illendő módon, kisfiam!

Csőre elmosolyodott, keserű, öreges fintorral.

– Tudom, rinpócse... Mindenkinek ezt mondják.

– Kik?

– A szerzetes testvérek... Geldant is azzal kecsegtették, hogy talán még dalai láma is lehet belőle... Te nem mondod?

– Mit?

– Hát hogy dalai láma is lehet belőlem?

Melong idegeit pattanásig feszítette a kisfiú gúnyos hangja. Legszívesebben ráförmedt volna; elpáholta volna, hogy aztán mindenről lemondva eltűnjön az amdói éjszakában. Kötötte azonban a szava, Amnye rinpócsének tett ígérete.

– Mit érnék vele, ha mondanám, Csőre? De kérlek, emlékezz vissza erre a beszélgetésünkre... Megígéred?

Csőre bólintott.

– Én mindenre visszaemlékszem. Soha nem szoktam elfelejteni semmit és senkit... És légy nyugodt, rinpócse, nem fogok sivalkodni...

– Micsoda?

– Mint a többi gyerek. Mert Geldan üvöltött, amikor érte jöttek a lámák. Előbb a házba bújt, és bezárta az ajtót. Hiába kérlelték, nem nyitotta ki, sőt azt kiabálta, hogy ha a testvérek nem mennek vissza a kolostorba, magára gyújtja a házat...

Melong behunyta a szemét.

– Ezért aztán – folytatta éneklő hangon a kisfiú – az édesapja baltával törte be az ajtót, és a fülénél fogva cibálta ki Geldant. Az meg csak lefeküdt a földre, és nem akart fölkelni. Ekkor az édesapja is és a nagyapja is eldöngette... Csungma, az édesanyja azt mondta, hogy a folyónak megy szégyenében... És neki is ment volna... én ismerem. Nagyon fél a kolostortól.

Csőre szétmaszatolta a könnyeket az arcán, és nagyot szívott az orrán.

– Aztán elvitték Geldant, jak hátára kötözve. Én utánalopóztam, és a bokrok mögül néztem, hogyan viszik a lámák Masel felé. Amikor elhagyták a falut, és azt hitték, hogy nem látja őket senki, előhúzták a korbácsaikat, és megverték Geldant. Közben pedig imádkoztak. Geldan meg jajveszékelt, és azt kiabálta, hogy jó lesz és mindent megtesz, amit mondanak neki, csak ne bántsák. Erre abbahagyták a verést, és továbbmentek... Aztán már nem láttam semmit... de sokáig hallottam még, hogyan sír Geldan.

Csönd ereszkedett a kalyibára, csak a kisfiú halk szipogása hallatszott.

– Aztán, egyszer csak visszajött...

– Kicsoda? – riadt fel Melong.

– Hát Geldan. Megszökött Maselből, és éjjel-nappal menekült, hogy hazaérjen. Éjszaka állított be... Én csak reggel tudtam meg, amikor az édesapja már rákötözte a jak hátára, és vitte vissza Maselbe. Azt ordította, hogy Geldan bajt hoz az egész családra, s megharagszanak reánk az istenek, de ha azok nem is, a khampo láma, a kolostor vezetője bizonyosan, az pedig még nagyobb baj, mintha az istenek orroltak volna meg... Itt mindenki nagyon sokkal tartozik a kolostornak! Ki merne elleneszegülni a láma testvérek akaratának?... Hát akkor Geldant visszavitte az apja, és bocsánatot kért a khampo lámától... aki kegyesen meg is bocsátott. Geldan édesapja aztán elmesélte, hogy Geldannak újra csak ellátták a baját, a kolostor börtönébe zárták, és sok napig csak kölest kapott meg vizet... Tudom én jól, hogy így jár mindenki, aki megszökik. Ezért légy nyugodt, Melong rinpócse, én nem fogok üvölteni!

Melong újra megsimogatta a kisfiú fejét.

– Ne félj, Csőre, én nem bántlak... Ebben bizonyos lehetsz. És azt sem engedem, hogy bárki is hozzád érjen akár egy ujjal is. Bízhatsz bennem, Csőre...

Ekkor halkan megnyikordult az ajtó, és belopakodott Gongkar, nyomában Dzedennel, Csőre anyjával. Melong az asszonyra nézett, és látta, hogy az már mindent tud. Nagy, fekete szemében könnyek csillogtak, s mielőtt Gongkar megakadályozhatta volna, Melong lábához vetette magát.

– Kegyelmezz, uram, könyörgöm! – zokogta, és rázkódott a háta

a sírástól. – Hiszen ő az egyetlen gyermekünk!... Mi lesz velünk, ha megöregszünk?... Ki viseli gondunkat, ha már nem tudjuk emelni sem a kezünket?

Melong tanácstalan mozdulatokat tett, mintha fel akarná emelni az asszonyt, de végül is nem merte megérinteni.

Segélykérőn Gongkarra nézett, aki azonnal talpra segítette a feleségét.

– Ugyan már, Dzeden... Hagyd már abba. Megmondtam, nem egyszerű szerzetes lesz a fiúnkból, Melong rinpócse sem egyszerű láma. .. Nagyúr lesz Csóréból, s akkor nekünk sem kell szántani-vetni. ..

– Nem akarom, hogy nagyúr legyen... Nekem az kell, hogy itt legyen mellettem, hogy megsimogathassam a fejét... hogy enni adhassak neki... – s elfulladt a hangja a zokogástól. Gongkar meg csak egyre simogatta, csitítgatta, igyekezett lecsöndesíteni.

– Mikor viszed.. .el.. .a fiamat? – kérdezte aztán az asszony Melonghoz fordulva, amikor néhány percnyi hüppögés után visszajött a szava.

– Holnap hajnalban – felelte mogorva képpel a szerzetes. – Amilyen gyorsan csak lehet, Lapcsiba kell mennünk. Mielőtt még mindenütt megindulnának a hegyek és agyonütnének bennünket.

– Lapcsiba? – suttogta az asszony. – Hiszen az messzebb van, mint Masel!

– Ne sírj, anyám! – szólt ekkor váratlanul, csengő hangon a fiúcska. – Hiszen nem történik velem semmi különös... Elmegyek, mint ahogy elment Geldan is... Melong rinpócse azt mondta, hogy a kolostorban jól megy majd a sorom. Nem kell szántanom, vetnem, s ha a jakok betegek, nem kell magamat befognom az eke elé... Aztán majd visszajövök hozzátok, meglásd, visszajövök!

Dzeden magához szorította Csórét; a fejét simogatta, Gongkar pedig úgy állt mellettük csüggedten, mozdulatlanul, mint a villámsújtotta fa. S Melong szerzetes egész éjszaka, egészen a hajnal beköszöntéig nem hunyta le a szemét. Egyre csak azon törte a fejét, hogy vajon igaz-e, amit annyi éven át tanult a kolostorokban... Vajon valóban újjászületik-e az ember lelke halála után?

Az óriási, vörös napkorong éppen kibukkant a hatalmas csúcsok mögül, amikor Melong és Csőre útra készülődött. A szülők megtöltötték az utasok iszákjait szárított sajttal, s Gongkar szó nélkül elővezette a jakot is, hogy legalább a szerzetes utazzék kényelmesen, ameddig el nem érnek Máséiig. A szomszédos kalyibák hártyával beragasztott ablakszemei vakon bámulták a néptelen utcát, bár Melong sejtette, hogy mögöttük halk, fojtott hangok tárgyalják a nem mindennapi eseményt: Gongkar fiát, Csórét Lapcsi kolostorába hívják a szerzetes testvérek.

A jak békésen nyáladzott az udvar közepén, amikor Csőre utoljára megölelte apját és anyját. Gongkar igyekezett hősiesen tartani magát; csillogó szemmel veregette fia vállát, és úgy látszott, nem gondol másra, mint arra a ragyogó jövőre, amely Csőre előtt áll. Dzeden időnként beletörölte szemét a kötényébe, és nem sok tartotta vissza, hogy újra meg újra fiára ne vesse magát.

Melong elgondolkozva nézte a nagy szőrű jakot, aztán magához íntette Gongkart.

– Nem kell a jak – mondta halkan. – Azt hiszem, sokkal jobb, ha gyalog megyünk.

Gongkar értetlenül meresztette a szemét.

– Szívesen adom, rinpócse... Hiszen ha olyan nagy úr lesz a fiam, amilyennek mondod, mit számít egy jak?... És különben is. Kibírja az élelem nélkül is Mas... illetve Lapcsiig.

Melong újra csak megrázta a fejét.

– Tudom jól, Gongkar, hogy szívesen adod... Mégis gyalog megyünk. Balsejtelmem támadt...

S valóban, mintha tegnap este óta valami nagy kő nyomná a gyomrát, és semmiképpen sem akarna legördülni róla. Talán az ismeretlen vándorok emlegetése aggasztja?

Gongkar habozva fürkészte a szerzetes arcát.

– Mire gondolsz, uram? – kérdezte végül is meglehetősen értetlenül.

– Úgy érzem, fölösleges lenne a jak...

Gongkar a hegycsúcsok felé fordította az arcát; szája széle megvonaglott, mintha mondani akarna valamit, aztán végül is meggondolta magát, mert csak nyelt egyet, és várakozva nézett Melongra.

A szerzetes is a fölkelő napon és a vörös hóval borított hegycsúcsokon nyugtatta pillantását. Aztán, maga sem tudta, miért, Gongkar mellére bökött.

– Ismered Landarma történetét? Gongkar határozatlanul bólintott.

– Hát... valami rémlik...

– Landarma fellázadt a Szent Tan, Buddha vallása ellen... Talán az ördögök küldték, egyenesen a pokolból, hogy borsot törjön a szerzetes testvérek orra alá...

– Igen, már emlékszem – dünnyögte Gongkar.

– Landarma arra uszította a népet, a tudatlan parasztokat, hogy rombolják le a kolostorokat, öljék meg a testvéreket, s állítsák vissza a kőbálványokat, amelyeket régente imádtak az ostoba, tudatlan emberek. .. A pásztorok és a földművesek közül sokan melléje szegődtek, és nekiláttak, hogy fölperzseljék a kolostorokat... Azt mondják, Landarmának egyszer álmában egy olyanféle

kőszobor, amilyet hajdan imádtak, megjövendölte, hogy nyílvessző okozza majd a halálát. S azon a napon, amikor egy láma arra készült, hogy kioltsa az életét, Landarma már tudta: meg fog halni... Pedig a szerzetes testvér még messzire járt tőle; még fel sem ajzotta az íját, amikor Landarma elkezdte énekelni a halotti imát. Legalábbis így mondják... Megérezte, hogy valami szerencsétlenség fenyegeti. Ezt hívják balsejtelemnek. Gongkar elsápadt.

– Te is attól tartasz? – kérdezte szinte dadogva a rémülettől. Melong egyszerre magához tért.

– Ugyan – mondta gyorsan, és megnyugtatóan Gongkar vállára tette a kezét. – Nem a halálunkat érzem... Csak a jószágodat féltem. Ezért nem akarom magammal vinni. Ki tudja, hátha lezuhanna a szakadékba velünk együtt...

Gongkarnak azonban nem tűnt el a komor kifejezés az arcáról.

– Nem volna mégis jobb, ha veletek mennék?

Melong elhárítóan intett, majd gyöngéden az asszony felé fordult.

– Legyenek veled az istenek, Dzeden... És veled is, Gongkar... Gyere, fiam. A nap a csúcsok fölé emelkedett, ideje, hogy Lapcsi felé indítsuk lépteinket...

S mire az óriási, vörös napkorong egy késpengényit haladt az égen, a fiú és a szerzetes messze túl jártak Khangpa falvának legelőin.

A letarolt erdő még félelmetesebb képet mutatott a kelő nap vörös fényében, mint amikor a falu felé jövet először látta. Az égnek meredő, vörösen csillogó, hegyes facsonkok óriási, véres nyársakhoz hasonlítottak, amelyekről a démonok már lehúzták szerencsétlen áldozataikat. A hegyekről legördült szirtek alattomosan gubbasztottak a nyársak közt, készen rá, hogy a legkisebb mozdulatra meginduljanak, s magukkal sodorjanak mindenkit, aki csak az útjukban áll.

Melong könnyedén lépegetett új csizmájában, amelyet Gongkar ajándékozott neki, s óvatosan tekingetett jobbra-balra. Ahogy a napkorong egyre följebb emelkedett, hűvös, de mégis tavaszt hirdető szellő indult meg valahonnan a csúcsok magasából, s végigsimította a nyársak és a lapuló kőtömbök tetejét. A szerzetes maga mögé parancsolta a kisfiút, és óvatosan kerülgette a nagyobb sziklaszálakat; igyekezett úgy elmenni mellettük, hogy véletlenül se dőlhessenek rájuk.

Csőre szótlanul baktatott Melong mögött, és láthatólag nagyon töfte a fejét. Egyszerre csak melléje lépett, éppen akkor, amikor kiértek a nagyobb kövek közül, s a szerzetesre függesztette ártatlan gyermekszemét.

– Geldannak hazudtak a szerzetesek – mondta egyszerre csak,

mintha valami abbahagyott történetet folytatna.

Melong felriadt gondolataiból, s beletellett jó néhány pillanat, amíg össze tudta szedni magát, s visszaemlékezett rá, hogy egyáltalán ki is az a Geldan.

– Miért hazudtak? – kérdezte habozva.

– Mert azzal ámították, amikor magukkal vitték, hogy még dalai láma is lehet belőle... Pedig ez nem igaz. Dalai láma csak abból lehet, akibe a régi láma lelke beleköltözött. Amikor Geldan született, a dalai láma még élt, ezért hát a lelke sem költözhetett Geldanba... A lámák tehát hazudtak neki!

Melong halkan felsóhajtott. Mit tegyen? Védje a lámák tekintélyét, akik valóban összevissza hazudoznak, vagy vallja be, hogy a szerzetesek sem mondanak mindig igazat?

– Bizonyára csak tréfáltak vele... – morogta határozatlanul.

– Egyáltalán nem! – vágott közbe mogorván a kisfiú. – Igenis, égre-földre esküdöztek, hogy dalai láma is lehet belőle. Pedig nem lehet.

– De nagyúr, az lehet – igyekezett Melong elterelni a kisfiú figyelmét a lámák hazugságáról. – Lehet khampo láma is... Egy hatalmas kolostor vezetője. Akkora úr, hogy még a dalai láma is tisztelettel fordulhat csak hozzá!

– És belőlem? – kérdezte Csőre.

– Belőled is lehet... Mindenki előtt nyitva áll az út, aki megtanulja a tudományokat... Lehetsz szerzetes, kolostorfőnök...

– És dalai láma? Melong nagyot nyelt.

– Azis...

A kisfiú gúnyosan elhúzta a száját.

– Tehát te is ezzel áltatsz?

Melong lázasan tanakodott, hogy mennyit árulhat el a kis barátjának.

– De hát miért ne? – kérdezte aztán könnyedén. – Amikor te megszülettél, már nem élt őszentsége... Röviddel a születésed előtt változtatott alakot... Miért ne költözhetett volna a lelke beléd?... A kisfiú megcsóválta a fejét.

– Éppen énbelém? Megérezném én azt!

Melong nagyot csapott botjával egy mellettük emelkedő éles tarajú kődarab csúcsára.

– Senki sem tudhatja, mi lakozik benne... Te is csakúgy valakinek az újjászületése vagy minden bizonnyal, mint ahogy magam is az vagyok. Ha valaki elhuny, a lelke nem hal meg, hanem új testbe költözik, így megy ez a világ kezdete óta egészen addig, ameddig egyszer csak vége nem lesz. A bennünk élő lélek mindig új és új testet ölt. Csak éppen már elfelejtettük előző életeinket; nem tudjuk, hogy kik voltunk korábban. Sem én, sem te, sem senki

más... Lehet, hogy emberek voltunk, gazdagok vagy koldusok... vagy esetleg démonok vagy istenek... Ki tudhatja?

– Állatok is? – Melong vállat vont.

– Hát... azok is – felelte kisvártatva. – Bár azt mondják, hogy azok csak olyan emberekből lesznek, akik életükben nagy bűnöket követtek el.

– Miféle bűnöket?

– Például éppen állatokat öltek... vagy embereket. Csőre hallgatott darab ideig.

– Az én apám is ölt állatot – mondta aztán halkan. Melong enyhén kétkedő hangon odavetette: -Valóban?

A gyerek nem válaszolt. Összevont szemöldökkel, szúrósan meredt rá.

– Bizonyára védekeznie kellett – jegyezte meg a szerzetes, és legszívesebben rászólt volna Csóréra, hogy hagyják abba ezt a beszélgetést, de nem volt mersze hozzá. Mit válaszoljon a kisfiú kérdéseire? Csőre azonban nem hagyta annyiban a dolgot.

– Nem! Azért ölt, mert nem volt már ennivalónk sem... Le kellett vágnunk egy tehenet, különben éhen haltunk volna... És nem akadt a faluban senki, aki meg merte volna tenni. Mindenki félt az istenek haragjától, meg attól is, hogy a következő újjászületésben állat lesz belőlük... Édesapám azonban megtette!

S a kisfiú hangjában leplezetlen büszkeség bujkált. A szerzetes nem tudott mit felelni.

– Mit gondolsz – kérdezte a gyerek –, édesapámból is állat lesz majd halála után?

Melong zavartan hallgatott.

– Mert az gyalázatos igazságtalanság lenne! – mondta keményen a kisfiú. – Hiszen az istenek is látták, mennyire nyomorgunk... Ha nem vágjuk le azt a tehenet, az egész falu felfordul az éhségtől. Hiába imádkoztunk, hogy dögöljön meg a tehén magától, csak nem akart. Az öregek ekkor azt mondták: a szerzetes testvéreknek viszünk a húsából ajándékot, bizonyára szót emelnek majd édesapám érdekében az isteneknél. .. De hát akkora hó esett, hogy sehogy sem lehetett volna eljutni Máséiba vagy Lapcsiba. Ezért aztán édesapám levágta a tehenet, s a szerzetes testvéreknek nem vitt belőle. Csodálkozom, hogy neked nem említette a dolgot... Te közbenjárhatsz érte az isteneknél?

Melong megsimogatta a kisfiú fejét.

– Hát persze... meg is teszem. Imádkozom majd, és az istenek megbocsátanak az édesapádnak.

– Akkor jó – bólintott Csőre láthatóan megkönnyebbülve. – Nem szeretném, ha édesapám lelke állatban születnék újjá...

A kisfiú csacsogása közben Melongot ismét megkísértette a

kételkedés ördöge. Vajon igaz-e, amit a kolostorokban tanítanak? Igaz-e, hogy halálunk után vándorolni kezd a lelkünk egészen addig, ameddig új testet nem talál? És itt van Csőre apja is. Miért büntetnék az istenek azért, amiért levágott egy marhát, hogy megmentse a falut az éhhaláltól?...

Gondolataiból Csőre ijedt kiáltása zökkentette ki. A kisfiú rémülten meredt az előttük húzódó ösvényre, ahol puskájukat előreszegezve három-négy, rongyokba bugyolált alak állta el az útjukat. Majd a legelöl álló lassan letette a földre a puskáját, előhúzta övéből hosszú, a hajnali napfényben vörösen csillogó kését, s arcán vérszomjas vigyorral feléjük lépkedett.

MAITRÉJA BUDDHA PECSÉTJE

A csúcsok mögül kerekedett szél megingatta az ösvényt szegélyező fenyőfák tűleveleit, s fehér port permetezett a szerzetes és a fiú arcába. Az alattomos kőtömbök szürkén gunnyasztottak a fák közt, s valahol a magasban sas vijjogott, mintha csak a közelgő tavaszt üdvözölte volna.

A piszkos képű, rongyos ruhájú ismeretlen kését előretartva, lassan settengett feléjük; arcára ráfagyott a kegyetlen vigyor. Csőre halkan felsikoltott, s egyetlen ugrással eltűnt a szerzetes háta mögött. Az útonálló kivillantotta néhány csorba fogát, és száját valami furcsa, röfögésféle hang hagyta el, bizonyára nevetésnek szánta. Néhány gyors szökkenéssel Melong előtt termett, s a kés hegyével megérintette a szerzetes palástját, pontosan a szíve fölött.

Melong érezte, hogy forró izzadságpatak indul el a tarkójáról, s végigfolyik a hátgerincén. Hallotta, hogy a kisfiú izgatottan liheg mögötte. Csőre szinte belefúrta a fejét a palástjába, hogy ne lásson és ne halljon semmit. A toprongyos támadó még egyszer felröfögött, aztán valamelyest lejjebb eresztette a kést. A szerzetes ekkor elérkezettnek látta az időt, hogy megszólaljon:

– Buddha szolgája vagyok, ember! Mit akarsz egy szegény, kolduló szerzetestől? Hagyj békén, hadd folytathassam utamat Buddha, a Tan és az egyház javára!

A foghíjas ismét följebb emelte késétj és a hegyével megcsiklandozta Melong szíve tájékát.

– Ha valami bajotok van, mindig csak Buddha meg az egyház... Legszívesebben beleszúrnám a késem a szívedbe, hogy hozzásegítselek egy jobb újjászületéshez...

– Megállj, Loszol!... Le a késsel! – kiáltotta a hátrébb álló rongyosok közül valaki, aztán néhány ugrással társa mellett termett, és kiragadta kezéből a tőrt. Széles mozdulattal hátradobta, majd félretolta a rossz fogút, és szétterpesztett lábbal megállt a szerzetes előtt. Hátán keresztben villás támasztékú puska feküdt, arca a rárakódott piszokréteg alatt is kellemesnek tetszett. Melong meg mert volna esküdni rá, hogy nem egyszerű rablóval hozta össze a sorsa.

A rossz fogú letérdelt a földre, fölvette eldobott kését, és visszadugta az övébe. Aztán kiköpött Melong felé, és visszaballagott a többiek közé. A gyerek nem tudta mire vélni a hirtelen beállott csöndet; kikukucskált a szerzetes háta mögül, s csak akkor rántotta vissza ijedten a fejét, amikor meglátta, hogy egy másik rabló még mindig ott áll Melong előtt, és bár neki nincs kés a kezében, mégsem viselkedik szemernyit sem barátságosabban, mint az a

másik.

A piszkos arcú megrántotta a vállát, hogy a félrecsúszott puska ismét pontosan a helyére kerüljön, aztán megszólalt mély, recsegő hangon:

– Hová tartasz, szerzetes?

Melong halkan felsóhajtott a megkönnyebbüléstől. Valahogyan jobban bízott a puskásban, mint abban a másikban, aki a kést mellének szegezte. Hacsak nem őrült valaki, miért ölne meg egy szerzetest és egy kisfiút, akiknek semmijük sincs néhány darab szárított sajton kívül?

– Lapcsi kolostorába – felelte nyugodtan.

A puskás elgondolkozva vizsgálgatta Melong arcát.

– Azt mondod, Lapcsiba... Hm. Akkor alaposan eltértetek a helyes iránytól... Ez az ösvény ugyanis nem oda vezet!

Melong gombócot érzett a torkában. Rábízta magát a kisfiúra, hogy vezesse Masel felé, és a nagy beszélgetésben nyilván elhagyták már azt a pontot, ahol elágazik az út. Mi az ördögöt mondjon hát ennek az útonállónak? Vallja be, hogy voltaképpen Maselbe mennek? Vagy tegyen úgy, mintha eltévesztették volna az irányt, és forduljon vissza Lapcsi felé, ha egyáltalán hagyják? Végül is úgy tett, mint egy igazi kolduló szerzetes, akinek valójában egyre megy, hogy mikor, melyik kolostorban töltik meg fatányérját tejbe áztatott kölessel.

Eltátotta a száját, és igyekezett olyan ostoba képet vágni, amilyet csak'tudott.

– Nem oda? Hát hová?

A puskás akkor fölnevetett, erős, harsogó hahotával. Újra megrántotta a vállát, hogy helyére kormányozza az ide-oda csúszkáló puskát, majd gyors, kemény mozdulattal arcul ütötte Melongot. A szerzetes megtántorodott, megcsúszott, s kis híján lezuhant Csoréval együtt a szakadékba. Talán csak egy lábnyi választhatta el az ösvény szélétől, ahol a letarolt erdő és a nyársvégű fák világa kezdődött.

A hátrébb álló néhány rongyos felröhögött, mintha csak jelet kaptak volna a puskástól, aki a vezérük lehetett. A durva röhej fölkavardult a széllel, s elszállt valahova messze, talán Lapcsi vagy éppen Masel kolostora felé.

Amikor Melong megcsúszott, és csaknem lezuhant a szakadékba, a kisfiú rémülten felkiáltott, és a szerzetes palástja után kapott. A puskás lustán kinyújtotta a kezét, megfogta Csőre kaftánját, és maga felé rántotta. A fiú elengedte Melongot, s mindkét kezét az arca elé kapta, hogy védekezzék a puskás ütései ellen. Azok azonban nem csattantak el; a férfi megelégedett annyival, hogy megpörgette maga körül, aztán hatalmas erővel eltaszította. A

gyerek lába alól kicsúszott a talaj, s a hátára esve nekivágódott az ösvény meredek falának, ahol a föléjük emelkedő hegyoldal kezdődött. Ha ellenkező irányba hajítja a puskás útonálló, bizonyára felnyársalják a szakadék oldalán meredező nyársak.
A kisfiú rémült igyekezettel kalimpált a csúszós hóban, mint a teknős, amelyet a hátára fordítottak. Megpróbált talpra állni, hogy futásban keressen menedéket.

A puskás ekkor feléje fordította az arcát, és csak egyetlen szót mondott, amitől Csőre megmerevedett, mintha odafagyott volna a jeges hóhoz.

– Maradsz! – sziszegte a férfi fenyegetően, s olyat villant a szeme, hogy Csőre abbahagyta a kepesztést, és félig fekve, félig guggolva veszteg várt.

A puskás ismét megragadta Melong palástját, és másik kezével a kisfiú felé mutatott.

– Ülj oda melléje! S meg ne mozdulj!
Melong nem tehetett mást, a fiú mellé csoszogott, és leguggolt. Tarisznyáját maga mellé rakta, s várakozóan a banditákra nézett. Megpróbálta kitalálni, hogy mit is akarhatnak tőle.

A puskás ekkor a többiek felé intett. A hat piszkos és rossz arcú férfi lassan megindult feléjük. Villás támasztékú puskájuk csöve fényesen és tisztán csillogott a reggeli napsugarak fényében. A ragyogó puskacsövek és a rongyos ruhák ellentéte fölkeltette Melong figyelmét. Vajon miféle útonállók ezek? Feltűnően ékes és értékes lőportartó zacskók csüngtek a kaftánjaik bőrövén...

Melong elhatározta, hogy megpróbál jó szóval hatni rájuk. Hátha valami tévedés van a dologban, s ezek azt hiszik, hogy lelnek náluk valamit, amit el lehet rabolni... Essünk hát akkor gyorsan túl az egészen!

– Tévedsz, tiszteletre méltó uram, ha abban bízol, hogy jó fogást csaptál – mondta, s bármennyire is igyekezett, nem tudta csitítani a hangjában bujkáló megvetést. – Egyszerű szerzetes vagyok... Abból élek, amit az úton kéregetek. Itt a tarisznyám, nincs benne más, mint néhány darab szárított sajt... Ha ez kell, hát vedd el!

A puskás ránézett, úgy sejlett, mintha elmosolyodott volna, de végül is nem méltatta válaszra a szerzetest.

Melong nem értette a dolgot. A toprongyosok egyre csak ott toporogtak az ösvény közepén, összedugták a fejüket, és halkan sugdolóztak. A puskás még mindig elgondolkozva bámulta Melongot, s mintha valamiféle tisztelet vagy elismerésféle csillant volna meg a szemében. Végül is levette pillantását róla, és hátrafordult a többiek felé.

– Rozsét! – adta ki a parancsot.

Ebben a szempillantásban szétrebbentek, mint a békák, ha kő

hullik a tóba. Lázas igyekezettel kezdtek keresgélni az erdő szélén, s a száraz ágakat sietősen összehordták az ösvény közepén. Néhány perc múltával aprócska máglya emelkedett az úton.

Melong értetlenül figyelte a színjátékot, de a szíve mélyén rosszat sejtett. Ha rablók, miért nem rabolják ki, s miért nem engedik őket szabadon? Mi a céljuk ezzel a tábortűzzel? Csak nem akarják elevenen megégetni őket?

Csórénak is hasonlókon járhatott az esze, mert halkan, hüppögve sírni kezdett. Melong érezte, hogy a hó lehelete bekúszik a ruhája alá; fogai összeverődtek a hidegtől és talán a félelemtől is. Elszégyellte magát. A fiúcskát kellene vigasztalnia, s helyette saját gyávaságával van elfoglalva... Szegény Csőre! Bármi történjék is vele, ő a felelős mindenért. Hiszen ő szakította el a szüleitől...

– Ne félj, Csőre! – suttogta, amikor a puskás elfordult tőlük. – Meglátod, nem lesz semmi baj!

A puskás visszafordult, összevonta a szemöldökét, aztán a többiek felé vakkantott:

és ismeretlen emberek közt. A füstből gyermekarcok bámultak rá kíváncsian, s olykor biztató mosoly is megcsillant rajtuk; ő azonban nem mosolygott vissza. Félelem szorongatta a torkát, s majdnem kitört belőle a sírás. S ki is buggyán a könnye, ha szörnyű rémületére a megláncolt fiatalember nem tápászkodik föl a sarokban, és nem mászik hozzá. Gunnyasztva melléje telepedett, s bokáját, csuklóját dörzsölgetve igyekezett valamelyest kényelmesebben elhelyezkedni.

– Rabszolga vagy? kérdezte, és Melong felé intett a fejével.

– Igen – nyögte rémülten Csőre. -Ő is?

– Mind a ketten.

– Én is az vagyok – morogta a leláncolt. – Rabszolga a szolgák közt...

– Ezek... a többiek, nem rabszolgák? – kérdezte a kisfiú, és maga is meglepődött saját merészségén, hogy beszélgetésbe mer kezdeni a leláncolt emberrel.

– Ezek nem. Ezek csak szolgák... A kolostor szolgái. De én a rabszolgájuk lettem. Pedig valaha nekem is volt szép házam, sőt jakom is néhány... Aztán kölcsönt vettem fel a testvérektől... Addig ármánykodtak, zsiványkodtak, amíg aztán nem tudtam visszafizetni. Ekkor lettem Lapcsi kolostorának rabszolgája. A vállamba sütötték Maitréja jelét, s láncra vertek... Ez minden rabszolgának kijár...

A kisfiú úgy érezte, hogy menten szörnyethal az iszonyattól. Szájából lihegve törtek elő a szavak:

– Nekünk is?

– Bizony – bólintott a fiatalember szenvtelenül. – Holnap itt lesz a

kovács, és a lábatokra forrasztja a pereceket, aztán ráfűzi a láncot! Hogy Lapcsi rabszolgái maradjatok mindörökre!

RABSZOLGAÉLET

Másnap reggel nem jelent meg ugyan a kovács, de visszajött helyette a bőrbekecses, akit ugyanúgy Dongrubnak hívtak, mint az őrült khampót Lapcsi kolostorában. Elégedetten megtapogatta Melong széles vállát, és őszintének látszott az öröme, hogy az újonnan jött rabszolga baj nélkül átvészelte a megpróbáltatásokat.

– Ha eddig nem vitt el az ördög, ezután sem fog – szólt dicsérően, amikor a kisfiúval a nyomukban végigbaktattak a folyosón, és megálltak egy félig nyitott ajtó előtt. – Ez lesz a lakóhelyetek. Azt hiszem, nem árt, ha kissé rendbe teszitek... És még valamit. Nem lenne bölcs dolog, ha ketten maradnátok. Tudom én azt jól, hiszen sokat tapasztalt férfi vagyok... Mindenfélét fecsegnétek, s terveket koholnátok, amikre jobb nem is gondolni... Aztán ha kereket oldanátok, csak nekem lenne bajom belőle. Hozzátok rakom hát azt a rabszolgát, aki eddig Gyámónál húzta meg magát. Legalább egymás közt lesztek, hasonszőrűek. Te óvatos embernek látszol, és megfontoltnak; talán le tudod csillapítani azt a megveszekedett fickót. Mióta idekerült, sok fejtörést okozott nekem, nem tagadom. Még ez egyszer próbát teszek vele... De ha ti is azt mondjátok, hogy egyre csak a szökésen meg lázongáson töri a fejét, fölakasztatom a testvérekkel. Inkább ő, mint én, nem igaz?

A szobának nevezett vályoglyukból csak úgy áradt a nedvesség és a bűz. Az omladozó falakról koromcafatok lógtak, a sötét sarkokban rothadó szeméthalmok dögletes levegőt ontottak. Amikor Dongrub magukra hagyta őket, Melong leroskadt a küszöbre, és sóhajtva bámult a felhőkre, amelyek sebesen úsztak a hegycsúcsok közt, talán éppen Lhásza felé.

– Ne félj, Csőre – simogatta meg a kisfiú fejét –, nem sokáig vesztegelünk itt. Csak egy kicsit várjunk még, amíg egészen kitavaszodik... Hogy a szabadban tölthessük az éjszakákat. Akkor aztán elillanunk innen, és egykettőre Lhászában termünk. Bottal üthetik a nyomunkat!

– Először mindenki erre gondol – szólalt meg valaki váratlanul a ház sarka mögül, s a beszélgetők szinte megdermedtek a rémülettől.

Azt hitték, a bőrbekecses hallgatódzott, és most megbünteti Őket, de esik a bilincses rabszolga bukkant elő, láncát a kezében tartva, hogy ne hallatsszék a csörgése. Odavonszolta magát a küszöbre, leroskadt rá, s gyulladásos szemét a nap felé fordította.

– Igen. Először mindenki erre gondol, s csak a tavaszt várja, hogy megszökhessen. Aztán eljön a tavasz, és el is múlik, eljön a nyár, és tavaszok és nyarak jönnek és mennek egymás után, de te itt

maradsz rabszolgának, amíg csak a kutyák vagy a keselyűk elé nem löknek. És minél kevesebbet beszélsz róla, annál jobb. Ha élni akarsz, befogod a szádat!

A leláncolt fiatalember ekkor felállt, kinyitotta az ajtót, a szárnyakat tárva hagyta, s bebaktatott a szobába. Körülnézett, aztán visszajött, és újra letelepedett a küszöbre. Szemmel tartotta a folyosót, hogy észrevegye, ha valaki közeledik feléjük.

– Engem Agvangnak hívnak – intézte Melonghoz a szavait. – Néhány évvel ezelőtt még paraszt voltam. Volt házam, feleségem és néhány jakom. Házam is volt, kőből rakva. Fehérre meszeltük, hogy szép legyen, mint az örökké fehér hegycsúcsok. Imazászlót is tűztem a kapu fölé, hogy akkor is dicsérje Buddhát és az isteneket, ha én véletlenül nem érnék rá. Egyszóval, paraszt voltam, mint sokan mások. .. Volt egy kis földecském, igaz, hogy köves, de az árpa nagyon szépen megtermett benne. Nyáron a patak partján szántottam ki a legelőből egy részt, s retket termeltem meg répát. Szívesen vette a földesúr, ha friss retket vittem az asztalára. Nem volt jó ember, de nagyon rossz se volt. Aki megadta az adót, annak nem volt sok baja vele, de aki elmaradt, azzal komiszul bánt. Két nagy háza van a dombok alján, háromemeletesek. Annyi szoba van bennük, hogy egy egész évbe is beletelik, ha mindegyikben egy éjszakát akarnál eltölteni.

– Voltam ilyen házakban – morogta Melong.

– Hát akkor tudod, milyenek... Te is úr voltál?

Melong habozott. Nem tudta, mit mondhat a rabszolgának, hogy kielégítse a kíváncsiságát, de ugyanakkor meg is őrizze a titkát. A bilincses azonban nem nagyon feszegette a dolgot.

– Ne beszélj, ha nem akarsz, én nem faggatlak. Elég az nekem, hogy egy csónakban evezünk a megáradt folyón. De erről majd később... Hol is tartottam? Igen, ott, hogy az uraséggal nem is lett volna sok bajunk... Nem volt nagyon szegény falu a miénk. Ki tudtuk fizetni, amit a földért bérül kért az uraság. Ha meg nagyon rossz volt a termés, sokszor megengedte, hogy a következő, jó évben fizessük az adó egy részét... Ravasz ember volt a földesúr. Tudta, ha éhen halunk, nem sokra megy velünk. Mindig hagyott annyit, hogy átvészeljük a telet, és a jakok meg a bárányok se forduljanak fel...

– A mi urunk is ilyen volt – mondta a kisfiú.

– Te honnan jöttél? – kérdezte a bilincses érdeklődve,

Melong izgatottan feszengett, és azt szerette volna, ha Csőre nem beszél. A kisfiút azonban megigézte a melegen sütő kikeled nap, és egyszerre csak maga előtt látta a faluját, ahogy lehúzódik a hó a zöldellő rétekről, s ahogy a patak csobogása messzire hallatszik a madárcsicsergős tavaszban. Hol volt már a tegnap esti félelme a

láncos embertől! Inkább sajnálta, mint félt tőle, hiszen olyan szerencsétlenül ült a küszöbön; esetlenül, védelmet keresve.

– Khangpából – felelte aztán, és elkerülte Melong figyelmeztető tekintetét. – Az én apám is paraszt...

A bilincses előbb a fiúra, majd Melongra pislantott, és látszott rajta, hogy gondolkodik. Aztán újra a nap felé fordította az arcát, és így folytatta a beszédét:

– A közeli hegy alján meg ott volt a kolostor. Nem volt igazán nagy, de szép számmal éltek benne láma testvérek... Ezzel aztán több bajunk volt, mint tíz földesúrral együttvéve...

Melong fölkapta a fejét. Érezte, hogy figyelnie kell, hiszen talán most kap választ számtalan nyugtalanító kérdésére, amelyet hónapok óta feltesz magának szüntelenül, de nem talál rá feleletet, s Masel óta is egyre csak töri a fejét, s ez a gond még éjszaka sem hagy nyugodalmat neki. Amnye vagy Kalön? Vagy esetleg más?

– A mi gazdánk is a kolostor hűbérurai közé tartozott. Hát, ami azt illeti, ez inkább kötelesség volt, mint megtiszteltetés. Igaz, hogy részt vehetett az egyházi ünnepeken; újévkor megnézhette a híres táncot, és közvetlenül a khampo mellett ülhetett, magas párnákon, de sokba került ez neki, igen sokba. Mert ugye, először is kötelessége volt gondoskodni lámatanulókról.

– Éppen úgy, mint nálunk – vágott közbe Csőre.

– Látom, sokat tapasztaltál már... Okos fiú vagy – biccentett elismerően a bilincses.

– Sokat tudok, az már igaz – dicsekedett a kisfiú, és számolni kezdte az ujjain. – Előbb egy pajtásomat vitték el, aztán Geldanra is szemet vetettek, pedig azt fejbe rúgta a jak, aztán engem is elvittek volna, ha... -Ha?

– Ha otthon maradok...

– Aha – bólintott a bilincses –, hát nálunk is éppen így történt. Mire egy gyerek elérte a hetedik évét, már vitték is a kolostorba. Hacsak a földesúr nem tudta kiverekedni valahogy, hogy békén hagyják. Később el is intézte, hogy minden családból legalább egy gyermek maradjon otthon, aki a földet műveli... Ezt aztán a testvérek is kénytelenek voltak megérteni, mert különben nem kaptak volna adót...

– Adót is fizettetek a kolostornak? – csodálkozott Melong. – Hát nem volt nekik külön birtokuk?

– Volt, volt, hogyne lett volna, de azért még tőlünk is követeltek. Nemcsak a fiainkat kellett odaadnunk, hanem még árpát is, húst is, tejet és tavasszal zöldségeket... Szegények lettünk, mint a templom egere, mire mindenkinek beszolgáltattunk mindent. Szakadatlanul éheztünk... Én már úgy születtem, hogy nem kaptam eleget enni. Anyámnak a silány táplálkozástól hamar elapadt a teje... Én aztán

tudom, hogy mi az ínség!

– Hát akkor áruld el nekem, hogy melyik a jobb? A földesúr vagy a kolostor? Bizonyára találkoztál olyanokkal is, akik a kolostori földeken dolgoznak... Melyik a jobb? A kolostor vagy a földesúr?

A bilincses fölnézett az égre, elmosolyodott, aztán kiköpött a küszöb elé.

– Nehezeket kérdezel, ember – morogta, és kinyújtotta a lábát. A láncok megcsörrentek, mintha nevetnének a szerzetes furcsa kérdésén. – Nehezet bizony. Olyan ez, mintha valaki azt firtatná, hogy mit szeretnél kapni inkább, pestist vagy bélpoklosságot! He?... A pestis gyorsabban öl, az igaz, de fájdalmasabb. Megdagad a hónod alja, és akkora kelések támadnak rajtad, hogy üvöltesz a fájdalomtól, amíg a láz el nem veszi az eszedet. Aztán elpatkolsz, és talán még újjászületésed után is szenvedsz a kórságtól...

A kisfiú összerázkódott rémültében, és elhomályosult előtte a folyosó.

– A bélpoklosság nem fájdalmas – folytatta a láncos –, vagy legalábbis nem annyira. Csak előbb az orrod esik le, aztán a füled, majd az ujjad, a kezed, lábad s a végén nem marad semmi belőled... Hát melyik a jobb? Tudsz-e reá válaszolni? Melong hallgatott.

– A földesúr is és a kolostor is olyan, mint a dögvész; egyik olyan, mint a másik. A szegénynek csak a szegény a barátja. Az övéké meg Buddha...

– Miért káromolod ilyen megátalkodottan Buddhát? – kérdezte Melong, és rosszallóan megcsóválta a fejét. – Hiszen senkinek sem árt... ő maga a szelídség és a szeretet.

A bilincses gúnyosan elmosolyodott.

– Az lehet – felelte és bólintott. – Lehet, hogy Buddha nem tehet semmiről. A vas sem tehet róla, hogy a kovács láncot csinál belőle, s azt az én lábamra verik... Még azt is el tudom képzelni: ha a vasnak lelke volna, tiltakoznék ellene. De nincsen, sajnos! Buddha semmit nem tesz a testvérek mohósága és gonoszsága ellen... Minket azonban vele fenyegetnek: ha nem fizetjük az adót, Buddha nevében büntetnek... Buddhát nem érdekli, hogy a gyerekeim felfordulnak az éhségtől. Csak ül és mosolyog, mert ő maga a szelídség és a szeretet, ahogy te is mondtad. Csakhogy ez a szelídség gyilkol, ez a szeretet köp a gyengékre! Olyan, mint a golyó, amelyre rákarcolják az *Óm mani padme humot,* és a szívedbe lövik...

– Vannak tisztességes szerzetesek is – mondta Melong. – Vannak kolostorok, ahol virágzik a tudomány...

A láncra vert rabszolga mintha nem is hallotta volna Melong tiltakozását, maga elé nézett, és talán faluját látta, a háza körül legelésző jakokat.

– Hallgass csak ide! Hadd mondom el, hogyan lettem parasztból rabszolga. Említettem, hogy addig megvoltunk valahogy, amíg a földesurunk és a kolostor megegyeztek egymással. Nélkülöztünk gyakran, de azért megéltünk. Aztán egyszer csak meghalt a földesúr. Akkora fia maradt csak, mint te, fiam, hogy is hívnak?

– Csőre.

– Mint te, Csőre... A feleségéhez akkor elmentek a szerzetes testvérek a kolostorból, és rábeszélték, hogy adja nekik bérbe a földet addig, ameddig a fiú fel nem nő. Fizetnek a bérlemény fejében évente ezer aranypénzt egyszerre, az adókat pedig ők hajtják be az úrasszony helyett. Az üzletet megkötötték, s kifizették a nemesúr özvegyének az ezer pénzt. Aztán ránk szabadultak. Most már nyugodtan sanyargathattak bennünket, hiszen teljesen a markukban voltunk. Fegyvereseket fogadtak, őriztettek bennünket, hogy meg ne szökhessünk. Mindenünket elvitték, az utolsó maroknyi árpáig, adóba. Soha olyan adókról nem is hallottunk, amikre hivatkozva zsákszámra hordták el gabonánkat, hajtották el a barmainkat... Aztán amikor már egyetlen szem árpánk, zabunk vagy kölesünk sem maradt, követelték, hogy szántsunk és vessünk a barázdákba. De hát mit? A könnyeinken kívül semmink sem maradt, amit belevethettünk volna... Akkor aztán jöttek újra a testvérek, és azt mondták, hogy adnak ők vetőmagot, hogyne adnának... kölcsönbe. Aláírattak velünk mindenféle papírokat, már azzal, aki írni tudott, aki meg nem, annak egyszerűen a kezébe nyomták a nádat, s húzták-vonták a kezét, amíg csak az írás alá nem került a neve. Elolvasni nem nagyon tudtuk, hogy mi áll rajta, hiszen nem jártunk mi iskolába... Az írás-olvasás a láma testvérek dolga. Később aztán megtudtuk, hogy azt írtuk alá, hogy aki nem tudja visszafizetni a kölcsönadott vetőmag többszörösét, az örök időkre a kolostor rabszolgája lesz, eladja magát a kolostornak, s halála napjáig köteles ingyen dolgozni a testvéreknek...

– Hiszen benneteket becsaptak! – tört ki Melongból a felháborodás.

– Természetesen – vágta rá a másik közönyösen. – És tudod-e, naponta hány embert csapnak be ugyanígy? Tudod, mi a szrinpo?

– Démon! – suttogta a kisfiú megszeppenve. – Szörnyeteg, gonosz szellem.

– Az – hagyta rá a bilincses. – Démon. Akkora hasa van, mint egy hegy. S elnyel mindent, amit csak meglát. Ilyen démon a testvérek gyülekezete is. Kitátják a szájukat, és belefolyik minden; árpa, jak, ember, szabadság! Nézz csak körül a falvakban... Mindenütt éheznek az emberek. És éheztek már a nagyapáik és az ő nagyapjuk is...

Melong visszagondolt lámakereső útjának néhány esztendejére.

Ö maga mindig a leggazdagabb házakban keresett menedéket, és bizonyára ezért nem hallotta soha, hogy az emberek ilyen keserűen panaszkodnak. Valóban. Hogyan is merték volna kinyitni a szájukat őszentsége papja előtt?

Ekkor a folyosó vége felől léptek zaja hallatszott. Valamennyien feltápászkodtak, és arrafelé néztek, ahol a szöglet mögül két férfi bukkant elő. A kisfiú döbbenten vette észre, hogy az egyik láncot és békót hoz, a másik pedig hatalmas kalapácsot, hóna alatt óriási vasdarabot, és szinte meggörbül az irdatlan súly alatt.

A bilincses elhúzta a száját, és sajnálat vagy kárörvendés nélkül így szólt:

– Itt a bizonyíték... Te is megkapod az egyház jelét a válladon ülő Maitréja mellé.

Madarak röpködtek valahol a fejük fölött, ahol felhők vonultak az ég kéksége előtt. A kisfiú gyönyörködve hallgatta a távoli énekszót, s még a dzomo nógatásáról is megfeledkezett.

A félig jak, félig tehén nehézkesen húzta az ekét; a barázdákból előaraszoló óriási kukacok előtt meg-megállt, hogy közelebbről is szemügyre vegye őket.

Melong – amennyire láncai engedték – igyekezett lépést tartani a dzomóval. Keményen fogta az eke szarvát, és nyomta lefelé, hogy az eke vasa ki ne ugorjék a kemény, kövekkel szégyenkező földből. Csetlett-botlott a barázdák közt. Lábáról szinte már teljesen leszakadt a csizma; meztelen talpa mélyen süppedt a napsugaraktól fölmelegedett barna göröngyök közé.

Agvang, a másik bilincses, egy fűzfa árnyékában üldögélt, s bokáját vakargatta, amelyet felsértett egy kő tarajos éle. Csőre a dzomo kötőfékét rángatta, hogy gyorsabb ballagásra bírja a lankadtan vánszorgó állatot.

Csak nerúk tudják fölszántani azt a földdarabot, amelyet még tagnapra jelölt ki a felügyelő.

Agvang befejezte bokája kezelését, fölemelkedett és odaballagott a jószághoz. Megpaskolta az oldalát, aztán az ekeszarvra dőlő Melongra, majd a mögötte húzódó barázdára nézett.

– Túl köves – morogta elégedetlenül. – A másik eke kéne, amelyiknek nincsen szarva.

– Azt még inkább kidobja a kő a barázdából – felelte Melong, és még jobban ránehezedett az ekeszarvra. A dzomo ekkor azonban megmakacsolta magát; megállt, hátranézett és keservesen elbődült.

A kisfiú megpróbálta ugyan előrerángatni, a békés barom azonban földnek vetette a lábát, s látszott rajta, akkor sem tesz egyetlen tapodtat sem, ha agyonütik.

Melong sóhajtva elengedte az ekeszarvat, és ő is megveregette a dzomo tomporát.

– Jól van, jól... Neked van igazad. A nap is delelőre érkezett... Hé, Csőre. Hozd csak ide a füvet!

A kisfiú eleresztette a dzomo kötőfékét, rádobta az állat hátára, aztán könnyedén szökdécselve elfutott a szántóföld szélét őrző fűzfák közé. Felnyalábolta a korábban sarlózott fűcsomót, visszaszaladt, és a dzomo elé dobta egy barázda tetejére.

– Gyere, Csőre! – intett akkor a fájós lábú Agvang, és átkarolta a kisfiú vállát. – Te is megdolgoztál az ebédedért...

Mindhárman elballagtak a fűzfák alá; Agvang leterítette rongyos köpenyét, s a láncát úgy igazította, hogy mindhárman elférjenek mellette. Melong ölébe vette az övét, s erre tette csészéjét, amelybe Agvang testvériesen szétöntötte az agyagkancsóban lötyögő zavaros italt. A tea színén összeállt vajdarabok felkavarodtak, s a lisztcsomókkal együtt alá-alámerültek a híg löttyben. A száraz campa egy embernek is kevés lett volna; Agvang gondos mérlegelés után háromfelé törte, és a legnagyobb darabot a kisfiúnak nyújtotta.

– Egyél csak, Csőre... Te majd megfizetsz nekik mindenért! Melong maga mellé tette láncait, és amikor elfogyasztotta a teát meg a campát, éhesen meredt a kiürült korsóra.

– Egyre kisebb adagot kapunk... Nem tréfált a felügyelő. S ha nem fejezzük be a mára kimért munkát, holnapra még kevesebb ételt oszt... Pedig nem végzünk vele... Annyi a kő, mint égen a csillag. Mintha csak a mi bosszantásunkra szórták volna tele velük a földet az istenek!

A kisfiú elmosolyodott. A mindig higgadt Melong! Őszentsége, Amnye rinpócse megbízottja, az isteneket okolja a kövekért... Mintha csak az apját hallaná! Ö is mindig az isteneket tette felelőssé, ha kőre szaladt a faeke Khangpa földjein.

Khangpa! Ha rágondolt, elfutották szemét a könnyek. Milyen távol rejtőzik szülőfaluja az előtte meredező hegyek mögött! Pedig hát igazából nincs is olyan messze. Néhány nap alatt odaérhetne, ha tudná az utat...

Agvang tenyerébe söpörte a campa morzsáit, és szerteszét kémlelt, hogy nincs-e valaki a kötelükben, aki meghallhatná hangját.

– Ide figyelj, Melong. Sokáig már nem halogathatjuk a dolgot. Ha élve el akarod hagyni Kangmar falvát, akkor néhány napon belül indulnunk kell. Most már elég melegek a napok, de még mindig hosszúak az éjszakák... S nekünk éjjel kell átjutnunk a hágókon. Úgy kisebb a veszélye, hogy bárkivel is összetalálkozunk.

A szerzetes összehúzta a szemét.

– Vajon sikerül-e?

– A szökés bizonyára... De a neheze csak aztán következik majd...

– És a láncok?

– Szerencsére velünk van Csőre, és őt nem béklyózták meg... Nélküle nem is mennénk semmire. Nézd csak, Melong! Azért vertek vasra bennünket, hogy ne tudjunk szökni. Vigyáz is roppantul a felügyelő, ez a szemét Dongrub, hogy ne kerüljön a kezedbe olyasmi, amivel letörhetnéd a bilincsedet... Hiszen nem is jutnánk messzire Csőre nélkül!

– No és vele?

– Ő lesz a szemünk és a fülünk: szabadon mozoghat mindenfelé! Sem láncai nincsenek, sem a vállán nem ül Maitréja. A hágók őrei továbbengedik, csak mindig azt kell mondania, hogy a szomszéd faluba megy.

– És mi addig mit csinálunk?

– Napközben megbújunk valahol, amíg Csőre élelmet szerez. Éjszaka aztán továbbsurranunk... Csak így haladhatunk, amíg meg nem szabadulunk a láncainktól.

– Ismersz valakit? Agvang felsóhajtott.

– Hiszen ha ismernék... De ahol én éltem, az a falu sok száz mérföldre van innen... Hágók és hegyek százain kellene átvergődnünk, hogy odáig érjünk... S ne feledd, Melong, egyre nehezebb lesz az utazás. Sokkal nehezebb, mint télen. A hágókon felolvad ugyan a jég, de beleveszünk a feneketlen sárba... A folyók kiáradnak l S hol keressünk gázlót? A láncokkal pedig nem úszol át még egy kicsinyke patakon sémi

– Mielőbb meg kell szabadulnunk tőlük!

– Ne aggódj, Melong, arra is sor kerül. A legfontosabb, hogy olyan messze kerüljünk Kangmartól, amilyen messzire csak tudunk. .. A felügyelő, ez a disznó Dongrub, bizonyára nyomunkban liheg majd egy-két éjszakán, amíg végleg el nem marad... Ha túljutottunk Tangla hágóján, Lapcsitól már nincs miért tartanunk!

– És aztán? Agvang elmosolyodott.

– Aztán reád bízom magam, Melong. Én segítek megszökni nektek... vagyis hát nem árulom el, hogy szökni akartok. Össze vagyunk varrva, mint a kesztyű ujjai. Segítenünk kell egymáson, hogy megszabaduljunk a láncoktól és a rabszolgaságtól... Azt hiszed, nem tudom, hogy nem az vagy, akinek mondod magad? Engem nem általathatsz, Melong... Amikor először nyúltál az eke után, láttam, hogy sohasem volt még a kezedben... S te azt mondtad, hogy paraszt vagy... Én inkább olyasvalakinek nézlek, aki valamelyik kolostorban lopta eddig a napot... – Aztán csitítóan fölemelte a kezét, amikor Melong szóra akarta nyitni a száját. – Jól van, jól... Nem akartalak megsérteni. Egy az utunk, ha tetszik, ha nem. Azt meg azért mondtam, hogy reád bízom magam, mert bizonyosra veszem, vannak barátaid Lhászában, akik könnyűszerrel

megszabadítanak a láncaimtól... Hova mehetnék nélküled, békóval a nyakamon? Vagy éhen halnék, vagy visszahoznának Lapcsiba, vagy egy másik kolostor taszítana csendben a rabszolgái közé. Csak te segíthetsz rajtam, Melong.

A szerzetes bólintott.

– Úgy igaz, ahogy mondod. Egymásra vagyunk utalva... Mikor szökünk tehát?

Agvang felmutatott a kéklő égre.

– Három nap múlva, amikor a legkisebb lesz a hold... Ráhu addig harapdálja, amíg egészen el nem fogy. Akkor a legsötétebbek az éjszakák. Tehát három nap múlva!

A kisfiút megütötte néhány szó; rövid ideig gondolkodott, majd Agvanghoz fordult.

– Mit mondtál, mi történik a holddal?

– A holddal? Igen. Ráhu harapdálja... Mindig egy-egy darabot harap le belőle...

– Ki az a Ráhu?

Agvang fölemelkedett, jelezvén, hogy ideje visszatérni a szántóföldre. A dzomo is felfalta már a füvet, s halk bőgéssel vizet követelt. ; Agvang átölelte a kisfiú vállát, és amíg a tehén felé lépdeltek, halkan magyarázni kezdett:

– Tudod, azt mondják, hogy régebben az élőlények örökké éltek. .. Nem halt meg senki... Persze, ez még akkor volt, amikor tél sem szállt a földre, hanem örök tavasz uralkodott. Az emberek és az élőlények azért nem haltak meg, mert maga Buddha bízta meg Vadzsrapáni istent, hogy Úgy eljen az örök életre.

– Ki az a Vadzsrapáni?

– Istenség. Elég ronda. Úgy vicsorog, hogy majd a nyavalya töri ki tőle az embert. Legalábbis ilyennek ábrázolják a testvérek a kolostorokban. Láttam eleget, hogy a fene enné meg!

– Aztán?

– Hát, szóval, Buddha megajándékozta Vadzsrapánit az örök élet vizével, és megparancsolta neki, hogy öntözgesse néhanapján az élőlényeket. Ezért aztán nem fogott rajtuk a halál.

– No és Ráhu?

– Ez meg ott lakott valahol az alvilág urának, Sindzsének a birodalmában. Ritkán tette a lábát a földre, de ha egyszer rátette, jaj volt az élőlényeknek, így mondják.

– No és mi történt velük? – sürgette türelmetlenül a kisfiú.

– Hát ez a Ráhu felszabadult a földre, s körülnézett, hogy milyen disznóságot követhetne el. Vadzsrapáni éppen nem volt otthon, az ördög tudja, hogy merre nem kódorgóit, az élet vizét meg otthagyta őrizet nélkül. Hát gondolhatott arra, hogy az a nyomorult Ráhu fölkecmereg az alvilágból?

– Nemigen...
– Ugye? Ez pedig meglátta, az őrizetlenül hagyott edényt, hipp-hopp! szempillantás alatt mellette termett, és...
– És?
– Hm. Hát igen... Megszentségtelenítette! -Mit csinált?
– Megszentségtelenítette. -T-. Azt meg hogyan kell?
– Hát... belepisilt.
– Az edénybe?
– Abba.
A kisfiú megcsóválta a fejét.
– Micsoda disznó ez a Ráhu... Aztán mi történt tovább?
– Az történt, hogy az élet vize nem volt többé élet vize... Elvesztette varázserejét, s Vadzsrapáni hiába öntözgette az élőlényeket, csak nem használt nekik; elkezdtek bizony öregedni... Erre az isten elment Buddhához, hogy újabb edény varázsvizet kérjen tőle, Buddha azonban nem adott, azt mondta neki, hogy vigyázott volna jobban arra, amit korábban kapott. Azóta öregednek és halnak meg az élőlények.
– Ráhu pedig megúszta büntetlenül?
– Azt azért nem mondhatnám – csóválta meg a fejét Agvang. – Vadzsrapáni attól az időtől kezdve nem hagy fel Ráhu üldözésével; egyre ott van a nyomában, kezében vadzsrával... rdordzséval...
– Rdordzséval?
– Azzal. Láttál már rdordzsét? A kisfiú megingatta a fejét.
– Még nem.
– Hát a rdordzse olyan, mint a kés. Hegyes és rettenetesen éles... Olyan a formája, mint a villámé. Ezt ragadta Vadzsrapáni a kezébe, s ezzel üldözi Ráhut. Ha a közelébe ér, beleszúr vele Ráhu hátulsó felébe. Úgy bizony. Ráhu meg gyakorta fölmenekül Vadzsrapáni elől az égre, ott bujkál a nap és a hold körül, s amikor a rdordzse döfése éri, kínjában beleharap a holdba. Minden döfésnél mélyebben beveszi abba a hatalmas pofájába, úgyhogy a végén már alig marad künn valami abból a szegény holdból...
– De aztán mégis újra csak ott ragyog az égen!
– Igen ám, mert az utolsó döfésnél Ráhu kiejti a fogai közül, a hold megszabadul, és ismét előbbi pompájában ragyog... Nekünk akkor kell elindulnunk, amikor a legtöbb van belőle Ráhu szájában!
Agvang eleresztette Csórét, és most ő állt az eke mögé. Melong a fiúval a kötőféket húzta; segítettek a dzomónak. A madarak változatlan vidámsággal örvendeztek a tavasznak.
Csak akkor vették észre a három lámát és Dongrubot, a felügyelőt, amikor már ott álltak egészen közel hozzájuk, s megütközve bámulták a lassan szaporodó barázdákat. Csőre óvatosan megbökte Melong oldalát, aki felnézett, és pillantása

találkozott az egyik láma tekintetével. A kopasz, rossz arcú szerzetes úgy leste Melongot, mint róka a reszkető áldozatát. Aztán valamit súgott Dongrubnak, s a felügyelő intett feléjük.

– Hé! Ti ott... Hagyjátok a dzomót, és gyertek csak közelebb,.. Na, gyerünk, gyerünk.

Csőre elengedte a dzomó kötőfékét, és Melong kezébe kapaszkodott. A szerzetes megszorította Csőre ujjait, aztán intett a szemével, hogy csak nyugodtan... Agvang is abbahagyta az ekével való foglalatosságot, s ölébe vette a láncát, hogy átléphessen a barázdákon. Hamarosan ott hajlongtak mindhárman a lámák és a felügyelő előtt.

– Itt vannak, testvérek, mind a hárman – morogta Dongrub, és korbácsa nyelével feléjük mutatott.

A lámák szenvtelen arccal figyelték őket, majd egyikük a felügyelőhöz fordult.

– Nem halad a munka, sehogy sem halad, Dongrub! Panasz van rád... A khampo nincs veled megelégedve, Dongrub!

A felügyelő elsápadt.

– Én mindent megteszek, testvéreim, mindent... Éjjel, nappal csak azon vagyok, hogy minden parancsotokat teljesítsem. Sőt még éjszaka is egyre azon gondolkodom, mit tehetnék még a kolostorért, hogy jobban menjen a munka...

– Pedig a khampo így szólt hozzánk ma reggel: “Ezzel a Dongrub felügyelővel nem vagyok megelégedve, testvérek... Mintha nem lenne elég szigorú... Mintha bizony nagyon feledékeny lenne ez a Dongrub. Mintha bizony megfeledkezett volna egy s másról... Arról például, hogy Lhászában halálra ítélték rablógyilkosságért, s ha én nem mentem meg az életét, ma már ki tudja, hol rothadna... Kérlek benneteket, testvéreim, figyelmeztessétek szegény Dongrubot..." Ezt lelkünkre kötötte nekünk ma reggel a khampo!

A felügyelő térdre esett a három láma előtt.

– Irgalmazzatok, testvérek! Mindent megteszek, amit akartok, csak könyörüljetek...

– Hát akkor, lássuk csak, Dongrub, Ki ez a három rabszolga?

– Ez itt Melong, ez Agvang, a fiú meg Csőre... Rajtuk tartom a szemem, testvérek... Dolgoznak, ahogy csak tudnak... Bár...

– Bár?

– Hát, tegnap nem teljesítették, amit reájuk mértem... Facölöppel kijelöltem, hogy meddig kell felszántaniuk a földet. De nem tudták. .. Azt mondták, hogy sok a kő. Ezt mondták... -Hogy sok a kő?

– Azt, testvérem.

– S te mit tettél, Dongrub?

– Én? Természetesen elvettem az élelemadagjuk felét... Mindhármukét.

– A felét?

– Valamivel még többet is, testvérek, sőt, sokkal többet... Sokkal többet, mint a felét!

– És használt, Dongrub?

– Nem használt, testvérek... Látjátok, levertem ma reggel is a cölöpöt. És még messze vannak tőle, nagyon messze. Még csak azt szántják, amit tegnap kellett volna. Holnap egyáltalán nem kapnak enni, testvérek. Ha ma nem fejezik be, odáig, a cölöpig, nem kapnak egy falatot sem!

– Ejnye, ejnye, Dongrub – szólt ekkor az egyik láma, s papírt húzott elő ruhája öbléből. – Ezt feljegyzem magamnak, hogy elmondhassam a khampónak. Nem szántják fel a földet a rabszolgák, te pedig csak jajgatsz, mint egy asszony... Nem jól van ez így, Dongrub felügyelő.

– Mit tegyek, nagyságos testvéreim, mit tegyek?

– Mit tegyél? Mi van a kezedben? – rivallt rá a másik láma a még mindig térdelő felügyelőre. – Aki korbácsot kapott, az használja... ha nem akarja, hogy mások verjenek az ő hátára...

– Megkorbácsolom őket, istenemre meg! – derült fel a felügyelő arca. – A falu közepén, hogy a többiek is tanuljanak belőle!

– Ott is és most is! – förmedt rá ellentmondást nem tűrő hangon az a láma, aki a papírt elővette. – Állj fel, és láss hozzá!

A három rabszolga dermedten hallgatta a fenyegető párbeszédet. Csőre elbújt Melong kaftánja mögé, és igyekezett összehúzni magát, szinte eltűnt a barázdák közt.

Dongrub feltápászkodott, tétovázva feléjük lépett, majd visszafordult a lámák felé.

– De hát... mennyit?

– Várj csak – emelte fel ujját az egyik láma. – Téged ott – és Agvangra mutatott –, téged hogy hívnak?

– Agvangnak.

– Mit csináltál tegnap, az eke után mentél vagy a dzomót vezetted?

– A dzomót vezettem...

– Akkor tíz korbácsütést kapsz, mert rosszul vezetted... Jegyezd fel, testvérem! Agvangnak tíz korbácsütés.

– Jegyzem... – s a szerzetes kényelmesen nekikészülődött az írásnak: letette a földre kalamárisát, bemártotta a nádat, s a papírt az ölébe fektetve róni kezdte a betűket.

– Hát neked mi a neved?

– Melong.

– Te az ekét fogtad?

Melong szótlanul bólintott.

– Írd, testvérem! Melongnak tíz korbácsütés, mert rosszul tartotta

az ekét. Neked mi a neved? Téged kérdezlek, rabszolgakölyök!

Csőre csak állt, s bár tátogatta a száját, nem jött ki hang a torkán.

– Néma? – kérdezte a láma érdeklődéssel Dongrubot.

– Dehogy!

– Hát majd lesz... A fiúnak öt korbács... És vágd ki a nyelvét. írod, testvérem? Öt korbács és kivágni a nyelvét!

Csőre hangos jajveszékelésben tört ki, Melong pedig halottsápadtan szorította magához a kisfiút. El volt szánva, hogy ameddig él, nem nyúlhatnak Csóréhoz... Csak a halála után!

A felügyelő Agvanghoz lépett, és fenyegetően ráordított:

– Le a kaftánnal!

Agvang sötét tekintetét a lámákra vetette, aztán szótlanul bontani kezdte ruhája övét.

Lehajította a földre, s amikor kiszabadult meztelen felsőteste, kihívóan a szerzetesek felé köpött.

– Végezd a munkád, felügyelő! – mondta a parancsokat osztogató láma, és felemelte a kezét. Dongrub akkor Agvanghoz lépett, és verni kezdte a hátát. Süvöltve csapott le a korbács újra meg újra, s kegyetlenül Agvang bőrébe mart. A férfi csak a nyolcadik ütés után esett térdre, majd a tizediket követően lassan fölemelkedett, belekapaszkodott Dongrub feléje nyújtott karjába, aztán megtántorodott, és belezuhant az egyik barázdába.

– Most te következel! – mondta a láma Melöngra mutatva. – Vesd le a kaftánodat!

Melong már nyúlt volna, hogy levesse az övét, amikot Csőre megragadta a karját, és tépte-cibálta, rángatta a fűzfák felé.

– Meneküljünk, Melong, meneküljünk! Megölnek bennünket! Fussunk!

Az egyik láma ekkor villámgyors mozdulattal Csőre mellett termett, átkarolta, s így tartotta, amíg Melong szabaddá nem tette a hátát, s mindaddig fogta, amíg a szerzetes is nem zuhant Agvang mellé a barázdába. Ekkor megcsavarta a kezét, hogy a kisfiú felsikoltott, s addig tekerte, míg Csőre térdre nem esett. Akkor aztán óvatosan fölemelte a gyerek állat, s kunkori csizmás lábával a kisfiú arcába rúgott.

Dongrub meglengette a korbácsát, és a lámákra nézett.

– Ötöt mondtatok, testvérek?

– Állj! – intett akkor az a láma, aki Csórébа rúgott. – Majd később. Dongrub az övéhez nyúlt, s kihúzta a tartójából keskeny pengéjű
kését.

– A nyelvét?

A szerzetesek összenéztek. Amelyik a földön ült, egykedvűen

belemártotta kalamárisába a nádat, hogy jegyezze a végrehajtott ítéletet.

A parancsokat osztogató szerzetes a dzomóra nézett, majd a barázdában fekvő alakokra. Aztán megvonta a vállát, és visszaparancsolta Dongrub kését.

– Ha kivágod a nyelvét, belehal... Ezek meg nem tudják hazavezetni a dzomót. Értük nem kár, de a tehén sokat ér... Hagyd hát a fiút békében. Egyelőre. Te pedig írd, testvérem... Holnap Agvang, Melong és Csőre rabszolgák kötelesek megjelenni Lapcsi kolostorában. Ellenszegültek a felügyelő parancsának, rosszul és hanyagul végezték a munkájukat. Tudja meg minden szolga és rabszolga, hogy ez büntetést von maga után... A kolostorban majd ellátjuk a bajukat.

A körmölő szerzetes befejezte a feljegyzést, visszatette a tollat a kalamárisba, a papírt meg kaftánja öblébe, feltápászkodott, és kíváncsian bámulni kezdte a barázdában heverő testeket. Dongrub tétovázva téblábolt körülöttük, s még mindig kezében tartotta kihúzott kését.

A parancsokat osztogató láma a földön ülve sírdogáló Csóréhoz lépett, és megrugdosta az oldalát, de csak annyira, hogy a kisfiú ráemelje könnytől maszatos arcát.

– Értetted, amit mondtam? Holnap mindhárman a kolostorba jöttök. .. Most pedig hazavezeted a dzomót, és az ekét is fölteszitek a hátára. Ha valaminek is lába kél, saját kezemmel akasztalak fel... Megértetted?

Csóré zokogva bólintott, s amikor a láma már-már elfordult, sírva nyögte feléje:

És a nyelvem?... Holnap kivágják?

– Természetesen – felelte a szerzetes, és rámosolygott. – Csak nem félsz tőle? Tudod-e, mennyi bűn jön a világra az ember nyelve által? Inkább örülnöd kellene, hogy ezzel is közelebb kerülsz Buddhához!

Aztán sarkon fordult, s a többieket követve hamarosan eltűnt a kisfiú szeme elől.

Amikor a lámák piros palástját eltakarták a fűzfák, Csőre a fekvőkhöz kuporodott, és sírva-zokogva szólongatta őket:

– Jaj, Agváng, Melong, keljetek föl! Jaj, ne haljatok meg! Mi lesz velem akkor?

Az éles és kétségbeesett gyereksírásra a megkorbácsoltak megmozdultak, s Melong lassan fél térdre emelkedett a barázdában. Arcát eltorzította a fájdalom, s reszkető kézzel a kisfiú után nyúlt.

–Ne félj, Csőre! – suttogta remegő hangon, és megsimogatta a gyerek könnyáztatta arcát. – Nincs semmi baj... Ebcsont beforr... Nem igaz, Agváng?

– Ezt igencsak megkaptuk – nyögte a másik, és ő is feltérdelt, hogy kikecmeregjen a barázdákból. – No, sebaj, jön még kutyára dér…

– Nekem holnap kivágják a nyelvemet Lapcsiban! – jajdult fel hirtelen a kisfiú, és reszketni kezdett keze-lába. Szeme megüvegesedett, és csak jajveszékelt szakadatlanul.

Agváng felállt, hozzátántorgott, alaposan megrázta, s amikor Csőre vinnyogva sírni kezdett, megsimogatta a fiúcska fejét.

– Nyugodj meg, Csőre! – dünnyögte, és a fűzfák felé pillantott. Nem vágják ki!… Ma éjszaka megszökünk!

A SZÖKÉS

Ráhu már majdnem az egész holdat lenyelte, csupán kicsiny darabkája világított fenn az égen. A fák alig-alig vetettek árnyékot; csak legfelsőbb gallyaik sejlettek a kékesfekete égbolt hátterén, a feneketlen sötétségbe merült bokrok fölött. Langyos déli szél mozgatta a fenyők tűleveleit, s a merev ágak szárazon csikorogtak, mint kenetlen kocsikerék.

Csőre kinyitotta az ajtót, éppen csak résnyire, aztán kikémlelt. Az utcán semmi nem mozdult, csak a szél suhogása hallatszott, amint végigsöpört a folyosón a csukott ajtók előtt. A hártyapapírral beragasztott ablakok mögül sehol sem szűrődött ki a tűz lobogó fénye, úgy tetszett, hogy a szolgák és rabszolgák falva nyugtalan álmát alussza, éppen úgy, mint más éjszakákon.

A kisfiú tágult szemmel fürkészte a homályt. Csak annyit látott, hogy a fák meztelen karja úgy nyúlik az ég felé, mint könyörgő koldusoké. Megborzongott, aztán hátrafordult, és így suttogott:

– Minden fekete!

Agvang a fiú válla fölött kilesett az utcára, és bizonytalanul morogta:

– Furcsa, hogy Dongrub nem őriztet bennünket... Én bizony ideállítottam volna valakit az ajtó elé... A mi helyünkben ő is kereket oldana.

– Hátha már meg is szökött – jegyezte meg Melong, és nyaka köré tekerte a láncát. – Vagy alszik, mint a bunda, és arról álmodik, hogy holnap megkapjuk a magunkét. Nálad van a tarisznya?

– Itt a kezemben – felelte Agvang. – Küldjük a gyereket előre? Csőre megborzongott, hogy egyedül kell majd kilépnie a csupa csont
karú fák közé, de aztán összeszedte magát. Még mindig jobb, ha kísértetek ragadják el, mint ha holnap a kolostorban kivágják a nyelvét. Melong megrázta a fejét.

– Fölösleges... Ha itt ólálkodik valahol, úgysem vesszük észre. De miért settengene? Hiszen megtehette volna, hogy egyszerűen ránk záratja az ajtót, és ideállít vakkit fegyvertel a küszöb elé... Nem gondol ő arra, hogy megszökünk. El sem tudja képzelni, hogy messze juthatnánk a láncokkal és a békóval a nyakunkon.

Agvang nem válaszolt, csak halkan felsóhajtott. Igaz, ami igaz, ő maga sem nagyon biztos benne, hogy sikerül, amit elterveztek. Ki tudja, hogy a szerencse végül is ki mellé áll?!...

– Hát akkor rajta! – suttogta Melong, és szélesre tárta az ajtót. A szárnyak halkan megcsikordultak, s a langyos széllel együtt a szobába ömlött az éjszaka sötétje is.

Melong átlépte a küszöböt, kilopakodott a folyosóra, s óvatosan, nehogy megcsörrenjen nyakán a lánc, besettenkedett az utcát szegélyező bokrok közé. Megvárta, amíg Agvang és a fiú is elhagyják a szobát, odafekszenek melléje, akkor ismét fölemelkedett, és átosont az utcán.

Úgy hagyták el a rabszolgák faluját, hogy még egy kutya sem ugatott utánuk. Végigsiettek a kopár hegyi legelőn, ahol a jakokat szokták tartani késő tavasztól kezdve, elvonultak a szántóföldek mellett, s amikor ahhoz a helyhez értek, ahol délután Dongrub megtáncoltatta rajtuk a korbácsát, Agvang kiköpött, és öklét rázta az ártatlan barázdák felé.

– Csak egyszer találkozzam még veled! Százszorosán kapod vissza, amit adtál!

Egész éjszaka gyalogoltak, egészen addig, amíg a késői napkelte lilásra nem színezte a hegyek oldalát. S amikor az egyre erősödő fényben a kisfiú végigpillantott útitársain, szinte felkiáltott a rémülettől: Melong és Agvang nyakáról, kezéről, de még a lábáról is vér csöpögött, hátukon mocskos kacsokban ázott a kaftán. Homlokukon izzadság gyöngyözött, és szinte tántorogtak a kimerültségtől. Végül is Melong leroskadt egy bokor alá; hangosan megcsörrent nyakán a lánc, ahogy végigvágódott a földön.

– Nem bírom tovább... – lihegte. – Mintha parázs égetne a vasbékó alatt... Itt talán megpihenhetünk.

Agvang szétnézett a hajnali szürkületben, s pillantása megállapodott a közeli domb lejtőjén, ahol fekete levelű borókás sötétlett, s szinte hallani lehetett a téli álomból ébredő bokrok sóhajtásait.

– Oda! El kell jutnunk a borókásig... Itt a tisztáson felfedeznek bennünket. Gyerünk, Melong! Szedd össze magad!

Csőre odalépett Melonghoz, a hóna alá nyúlt, és sikerült feltámogatnia. A szerzetes, bár a legszívesebben állva elaludt volna, tudta, hogy Agvangnak igaza van. Ha beveszik magukat a borókásba, nehezebben találja meg őket Dongrub.

A borókásig vezető néhány lépés volt szökésük legnehezebb része. Melong és Agvang erejük végső megfeszítésével vonszolták csak tovább magukat, s vérük mint hajnali harmatcseppek ülték meg a füvet és a földből éppen csak kibújt nagy, zöld leveleket.

Amikor elérték a sűrűséget, leroskadtak a földre, s még akkor sem tértek magukhoz, amikor a nap már a dombok oldalát simogatta meleg sugaraival. Először a kisfiú riadt fel arra, hogy valahol, nem is olyan messze, egy dzomo bőg szomorúan, mintha a borját hívná. Óvatosan széthajtogatta a borókaágakat, s legnagyobb meglepetésére legalább tíz-tizenöt dzomót pillantott meg. Az alattuk zöldellő lejtőn legelésztek. Hiába kémlelt azonban jobbra-

balra, pásztort nem látott mellettük.

"Alighanem kicsapták őket éjszakára – gondolta a kisfiú. – Hiszen ilyenkor, tavasszal már nem kell attól tartani, hogy a fagy vagy a farkasok kárt tesznek bennük... Bizonyára közel a falu."

Figyelmesen vizsgálgatta a vidéket, de még nyomát sem látta semmiféle pásztornak. Óvatosan hátrapislantott az alvókra, s ismét a szánalom nyilai szúrtak a szívébe: Melong és Agvang feltört kezére és nyakára rászáradt a vér, s a békók körül kékes színben játszott a megdagadt hús.

A kisfiú széthajtotta a borókaágakat, és kilopakodott a mezőre. Az egyik dzomo fölkapta a fejét, és hangos fújtatással jelezte, hogy észrevette. Aztán rövid szemlélődés után ismét nekilátott a legelésnek; úgy látszott, nem tekinti idegennek a kisfiút.

Csőre halványan elmosolyodott, visszamászott a borókásba, s az Agvang mellett heverő rongyos tarisznyából, az egy embernek alig elég száraz campa mellől kivette az agyagkorsót. Aztán újra kilopódzott a domboldalra, s kezében a korsóval a dzomók felé lépegetett. A tehenek tőgye duzzadt a tejtől, borjú azonban egyetlenegy sem csatangolt a közelükben.

Amikor már csak néhány lépésnyi távolság választotta el a csordától, találomra kiválasztott egyet, amelynek a tőgye szinte a fűszálak csúcsát seperte. A dzomo ráemelte méla, vérerekkel sűrűn befutott szemét, és halkan, elbődült. Barátságosan és hívogatóan szállt a hangja, mintha a reggeli fejest köszöntötte volna.

A kisfiú lassan odament melléje, megveregette a farát, s halkan, megnyugtatóan beszélni kezdett hozzá:

– Jól van, jól, öreg dzomo... Kifejjük a tejecskét, úgyis szorítja mára tőgyed...

A dzomo még egyszer elbődült, majd engedelmesen széttette két hátulsó lábát, hogy a kisfiú jobban hozzáférhessen a tőgyéhez. Csőre arra gondolt, hogy az otthoni tehenek aligha adnak ilyenkor még ennyi tejet. Talán a jobb legelő teszi, vagy az, hogy télen is etetik őket? Hiszen jól látja ő sima szőrükön, teli, gömbölyű gyomrukon, hogy télen sem koplaltatja őket a gazda.

Agvang arra ébredt, hogy a kisfiú Melongot költögeti.

– Hé! Ébredj, Melong! Dongrub küldi a reggelidet!

A szerzetes feltápászkodott, és szinte ugyanabban a pillanatban vissza is esett. Agvang is érezte, hogy tűrhetetlen fájdalom gyötri lábát és csuklóját; nyakát mintha tüzes abroncsba szorították volna.

A kisfiú szemét elfutották a könnyek, amikor rádöbbent, hogy barátai szinte félholtra váltak. Óvatosan letette a korsót, aztán segített felülni nekik; hátukat egy-egy vastagabb törzsű borókafenyőnek támasztotta.

– Hoztam egy kis tejet... Most fejtem...

Választ azonban nem kapott, mindkét férfi behunyta szemét, és erősen, zihálva lélegzett. Csőre tudta, hogy betegek, nagyon betegek.

Agvang iszákjából kivette egyetlen csészéjüket, megtöltötte a még mindig langyos tejjel, a szerzetes mellé térdelt, és gyengéden szólongatni kezdte:

– Melong... Nyisd ki a szájadat!

S mivel a szerzetes Úgy et sem vetett a kisfiúra, még a szemét sem nyitotta ki, Csőre magától cselekedett. Egyik tenyerét Melong tarkója alá támasztotta, másik kezével pedig szájához tartotta a csészét. S amikor a friss tej szaga megütötte a szerzetes orrát, kinyitotta a száját, és a szemét ki se nyitva, lassú kortyokban inni kezdett. Néha-néha megrebbent a szemhéja, mintha erőt akarna venni magán, de aztán abbahagyta a próbálkozást: csukott szemmel itta ki az utolsó kortyokat is.

Agvang mosolyogni próbált, amikor Csőre újra megtöltötte a csészét, és őt is megitatta.

– Derék gyerek vagy, Csőre – suttogta, amikor befejezte az ivást. Hol akadtál dzomóra?

– Itt, nem messze – súgta a kisfiú, és a háta mögé mutatott. – Pásztor nincs mellettük. Kikapták őket tavaszi legelőre.

– Nagy bajban vagyunk, Csőre... – motyogta ekkor Agvang, és felszisszent, amikor megpróbálta mozdítani a kezét. – így nem mehetünk tovább. A sír szélén állunk... Bőrünket fölsebezte a lánc. Ha nem kerítünk orvosságot reá, nagy baj lehet belőle.

A kisfiú irtózattal nézte Agvang megduzzadt, kékes csuklóit.

– És ha lemosnám tejjel? Agvang megrázta a fejét.

– Nem segít az semmit. Ha nem találod meg a segítség gyökerét, végünk. Csak a segítség gyökerében reménykedhetünk...

Csőre tanácstalanul toporgott Melong és Agvang közt.

– Az meg mi? Mi az a segítség gyökere? Agvang a borókán túl, a mező felé mutatott.

– Kicsi, kék a virágja, könnyen fölleled. Minden mezőn nő belőle elég. Ha a gyökeret a sebre tesszük, lelohad tőle. S a lázat is elmulasztja-

A kisfiú kesernyésen elhúzta a száját.

– Kicsi, kék virág? Csakhogy egyetlen virág sincs még a réten, csak most kezdenek kibújni a fű közül...

– Ha a földben keresed, bizonyosan megtalálod... Vékony, hosszú, fehér gyökerek. Csak az segíthet!

A kisfiú mélyet sóhajtott, amikor Agvang is behunyta a szemét, és úgy tett, mintha elaludt volna. Kiitta a maradék néhány cseppet, aztán ismét kikémlelt a borókák közül. A dzomók békésen legelésztek, s a nap barátságosan sütött az itt-ott felbukkanó felhők

közül.

Csőre végignézett az előtte elterülő szép, de most reménytelenül egyhangú zöld réten, és nagyot sóhajtott. Hogy az ördögbe lehet itt megtalálni azt a gyökeret, amelyet Agvang kíván tőle? Dühösen rúgott egyet, és megpróbálta csizmája sarkával felkapálni a még mindig laza talajt. A füvek gyökerei azonban már erősen tartották magukat, és csak nagy erőfeszítéssel sikerült néhány csomót kirugdalnia. Az apró gödröcskéből fekete tücsök pattant ki, nagyot ugrott, aztán eltűnt a tors közt. A hosszú, fehér gyökerek azonban nem voltak sehol.

A kisfiú nem vette észre az öregembert, aki felbukkant a dzomók mellett, az azonban, amint kifordult a domb mögül, meglátta a fűben gunnyasztó alakot. Előbb azt hitte, farkas leselkedik, s lekapta válláról a puskáját, hogy odapörköljön, ha valóban ordast evett volna arra a fene. Amikor azonban a gyerek felállt, hogy kiegyenesítse meggémberedett hátát, a vén paraszt visszakanyarította fegyverét a vállára, és odaballagott hozzá. Csőre akkor pillantott föl, amikor az öreg árnyéka eltakarta előle a napot.

Az öreg kutató tekintettel végigmustrálta a gyereket, aztán egyetlen mozdulattal lerázta a puskát a hátáról, s lábát maga alá húzva letelepedett a gödör szélére, mintha ez lenne a világ legtermészetesebb dolga. Csőre elszégyellte magát, hiszen apja arra tanította, hogy időseknek előre illendő köszönni. Ásás közben halkan így szólt:

– Légy üdvözölve, apó!

– Te is, fiam – válaszolt a paraszt, és elmosolyodott. – Szép reggelre ébredtünk, ugye?

A gyerek komolyan bólintott.

– Arra... – és nem tudta, hogy folytassa-e az ásást, vagy hagyja abba. Mit feleljen, ha a jövevény megkérdi, hogy miért csinálja?

– Látom, te már jó korán munkába fogtál – mondta a vénember, és tubákosszelencét kotort elő ruhája öbléből, néhány csipetnyit felszippantott, aztán csak nézte a Csőre túrta lyukat. Majd kisvártatva így folytatta:

– No, gondoltam, pitymallatkor kijövök, megnézem a dzomókat... Hát amint ballagok, látom ám, hogy valami fekete bóklászik itt a réten. Tüstént úgy véltem, hogy talán farkas... Majdnem ide is eresztettem egyet. Szerencsére, idejekorán felösmertem, hogy nem toportyán az... Csak tudnám, hogy mit ásol itt ilyen korán... És ki fia bornya vagy egyáltalán?

Csőre lehajtotta fejét, és úgy tett, mintha nem is hallotta volna a kérdést. Aztán amikor a csend már túl hosszúnak rémlett, kiegyenesedett, és segélykérőn az öregre pillantott. Az azonban csak fintorgott a tubáktól, és a dzomókat nézte, amint a füvet

rágták megállás nélkül.

– Merthogy mindenféle népek járnak mostanában errefelé – folytatta a paraszt, s feltápászkodott, majd a sarkára guggolt. – Ma hajnalban is. Még föl sem ébredtünk, máris bevágtattak azok a lovasok a faluba. ..

A kisfiú legszívesebben sírva fakadt volna. Hogy visszatartsa előtörni készülő könnyeit, nagyot szívott az orrán, és ő is a sarkára guggolt. Pontosan az öreggel szemközt.

– Úgy bizony – mondta a magáét rendületlenül a vénember –, berobogtak azok a lovasok a faluba. Csak száguldoztak összevissza, és a korbácsukat csattogtatták. Azt kiáltozták, hogy Kangmarból jöttek. .. Tudod-e, hol az a Kangmar?

A gyerek bólintott.

– Hát onnan. Pedig nekünk nincs is semmi közünk Lapcsi kolostorához. Mi szabad falu vagyunk. Csak a földesúrnak tartozunk számadással. A kolostorral semmi dolgunk... Hát így. De azok mégiscsak bevágtattak a faluba, és felcibálták az elöljárót, tudod, azt, akit az elmúlt tavaszon választottunk... Azt követelték tőle, hogy segítsen megkeresni néhány szökevényt, akik az éjszaka tűntek el Kangmarból. Nem hallottál róluk véletlenül?

A kisfiú szótlanul nemet intett.

– Ha nem, nem... A lovasok azt mondták, három menekülőt üldöznek. Két veszedelmes gazembert, gyilkos rablót meg egy kisfiút. Az aztán csak a veszedelmes, hajtogatták, ha felnő, több kárt tesz a népekben, mint száz kikoplalt farkascsorda.

A paraszt megvakarta ősz feje búbját, s így zsörtölődött:

– Még hogy megszökni Lapcsiból! És talpig láncban. Micsoda könnyelműség... Képzelheted, milyen óriási bajba sodorták a felügyelőt, akinek a gondjára bízták őket! Még hajnalban felakasztatta a khampol.

– Dongrubot?! – szaladt ki óvatlanul Csőre száján.

Az öreg azonban egyáltalán nem csodálkozott a dolgon.

– Azt bizony. Dongrubot. így hívják különben a khampót is. Azt beszélik róla, hogy megőrült. De a szökevényeknek is elment az eszük, úgy hiszem...

– Miért? – kérdezte a gyerek, nem tudva elnyomni elkeseredését. Miért becsméreled őket? Mert bátrak?

– Láncokkal megszökni ostobaság! – csóválta a fejét az öreg. Előbb meg kellett volna szabadulniuk a bilincsektől. Készülniük kellett volna, kisfiam!

– És ha már nincs idejük?... Ha... mondjuk... másnap az egyiknek. .. a kisfiúnak, teszem föl... ki akarják vágni a nyelvét a testvérek?

A paraszt halkan füttyentett.

– Így már egészen más a helyzet. Ilyenkor valóban nem szabad késlekedni. .. Szökni kell tüstént! Csak nehogy a békó megölje őket!

– A békó?

– Az bizony – bólintott a vénember. – Gonosz egy találmány az, kisfiam. .. Ha menekülsz, úgy fölhorzsolja a bokád meg a csuklód, hogy másnap már moccanni sem tudsz. Előbb földagad, aztán megkékül, később pedig elmérged az egész... Ha nem tesznek rá orvosságot, már temethetik is őket...

– No és a segítség gyökere?

– Segítség gyökere, segítség gyökere... Annyi az, mint bélpoklosnak a meleg fürdő. Le kell reszelni a vasat, aztán jöhet a gyökér és a füvek. Amíg fenn a bilincs, nem lehet segíteni.

A kisfiú nem tudta, hogy mit csináljon. Merje-e elárulni a menekülőket, vagy keresse tovább a gyökeret? Hátha igaza van az öregnek. A békótól kell előbb megszabadulniuk.

– Még pénzt is ígértek annak, aki megtalálja őket... Igaz, nem sokat, de mégis, jutalom az jutalom. Ámbár a mi falunkban nem könnyű olyat találni, akinek annyira kellene az a néhány fitying, hogy segítene a szökevényeket visszavinni Lapcsiba. Aki egyszer megszökött, fusson csak Buddha hírével!

– És... hogy lehet levenni a békót? Azt mondtad, hogy...

– Hát, ha van egy jó reszelőd, már csak türelem kell hozzá, és lehull a bilincs. Akkor aztán a lánc is leesik magától.

– És a faluban... ahol reggel azok a lovasok jártak, akad-e ilyen reszelő?

Az öreg szája a füléig húzódott.

– Nem kell ahhoz odáig menni. Nálam mindig van... Pásztorember ráspoly nélkül? Hova gondolsz? Olyan az, mintha a késemet hagytam volna otthon!

A kisfiú azt hitte magáról, hogy nagyon ravasz és óvatos. Csizmája sarkával a göröngyöket piszkálgatta, aztán látszólag közömbösen kérdezte:

– Ha megtalálnád azokat a szökevényeket, feladnád-e őket a lámáknak?

Az öregnek kerekre tágult a szeme ámulatában.

– Én-e? Már miért tenném? Van nekem a faluban mindenem: jakom, házam, zabom. Látod, ezeknek a dzomóknak a fele is az enyém. A házam meg emeletes. Miért árulnám el őket? Nem kell nekem az a néhány peták, amit a testvérek vetnének értük. Ha ugyan egyáltalán kifizetnék...

A kisfiú úgy döntött, hogy rábízza magukat az öregre, miután egyebet úgysem tehet. Ha elengedi a reszelővel együtt, Melong és Agvang meghal.

A paraszt, mintha csak megérezte volna, mire gondol a kisfiú,

újra csak a fejét csóválgatta, és szomorkásán morgolódott:

– Hát bizony, csak egy jó ráspoly segíthetne szegényeken. Ha nem tudtak megszabadulni a békótól, nincs sok idejük hátra... Nem irigylem őket, annyi szent. Fájdalmas halál.

Csőre fölegyenesedett, szeméből óriási könnycseppek buggyantak ki.

– Segítenél, apó? – kérdezte remegő hangon. – Itt pihennek mind a ketten, és nagyon betegek...

Az öreg feltápászkodott, fegyvere meg tarisznyája után nyúlt.

– A puskámtól ne félj – nyugtatta a kisfiút megváltozott hangon –, mindig a kezem Úgy ében tartom... A reszelő itt van a tarisznyámban. Vezess hozzájuk!

Csőre is felállt, s lassan elindult a borókás felé. Az öreg vállára kanyarította a tarisznyát, és a puska csövét előretartva megindult a kisfiú nyomában. A dzomók mellett elhaladtában néhány becéző szót morgott az állatok felé, aztán a fiú nyomában lehajolt, hogy bebújjék a bozótosba.

– Hé! Csőre! – hallatszott közvetlen közekői Agvang hangja. Gyere gyorsan! Vizet kell szereznünk, vagy tejet, akárhogyan is... Melong...

Elhallgatott, amikor szembenézett a gyerek válla fölött előreszegezett puskacsővel.

A vénember szempillantás alatt áttekintette a helyzetet. Letámasztotta fegyverét egy bokorhoz, s bátorítóan Agvangra kacsintott.

– Énrám nézz, ne a puskára!

Agvang gyorsan megragadta az üres korsót, hogy védekezzék vele. Az öreg úgy tett, mintha nem vette volna észre Agvang riadalmát, és letérdelt Melong mellé. Felhúzta a szemhéját, aztán Agvangra rá se pillantva, csillapítóan mormolta:

– Nyughass már azzal a korsóval, te! Ha a fejeteket akarnám, nem kellett volna idejönnöm...

– Akkor mit keresel itt? – suttogta Agvang, eleresztette a korsót, és fenyegető pillantást vetett Csóréra, aki ott téblábolt az öreg mögött. Aztán összeszedte minden erejét, s egyetlen óriási ugrással a letámasztott puska mellett termett. Kezébe kapta, és az öreg hátának szegezte.

A paraszt hátra se nézett, csak a Melong nyakára vert békót tapogatta.

– Ez a hák? – kérdezte aztán, felállt, és szembenézett Agvanggal. – Olyan gyönge vagy, ha elsütnéd, hanyatt esnél... Tedd csak le szépen a helyére, és maradj veszteg! Jót akarok, ne félj...

Agvang letette a puskát, és visszaroskadt a borókabokor mellé. Ott lihegett kimerültén, csuklójában és bokájában iszonyú

fájdalommal.

– Egész éjszaka futottatok, mi? – kérdezte a vénember, és kinyitotta a tarisznyáját. Hosszú, fanyelű ráspolyt húzott elő, s intett Csórénak, hogy lépjen közelebb. – így tartsd a vállát... Jó is lesz. Hát akkor rajta! Majd igazítsd, ha szólok... -s a ráspoly éles fogai máris belemartak a nyakat szorító vaspántba.

Agvang odakúszott az öreg mellé, és nézte, amint a vaspánt egyik oldala egyre vékonyodik az öreg munkája nyomán.

– Miért segítesz nekünk? – kérdezte.

Az öreg szempillantásnyi időre abbahagyta a reszelést, vállat vont, aztán újra folytatta.

– Hátha legközelebb én szorulok más jóindulatára. Buddha törvénye is ezt tanítja. Tudd meg te is: már hajnalban kerestek benneteket a faluban Lapcsiból való lovasok. Azt híresztelték, hogy veszélyes rablók és gyilkosok vagytok, meg hogy egy kisfiú is van veletek... Amikor elmentek, magam szintén fölkerekedtem, s ezt a reszelőt is elhoztam magammal. Tudtam, itt kell lennetek valahol a környéken...

– Honnan tudtad?

– Honnan? Hát Lapcsiból csak errefelé vezet út... Ha én szöknék, én is csak Lhásza felé tartanék. Ott a sok nép közt könnyen elkeveredik az ember. No, gondoltam, a békók úgy feltörhették kezeteket-lábatokat, hogy itt kell rejtőzködnötök... Amikor aztán a kisfiút, Csórét megláttam, már tudtam, hogy jó helyen járok...

– S te úgy tettél, mintha mit sem sejtenél – mondta szégyenlősen neheztelve a kisfiú.

Az öreg fölnevetett.

– Tudod-e, Csőre, hogyan fogják a madarat? Ha neked rontok, megrémülsz, és nem bízol meg bennem... Hehehe! Inkább csapdába csaltalak, Csőre!

– Akkor is hazudtál, amikor azt mondtad, hogy nagyon betegek? kérdezte sértődötten a gyerek.

Az öreg megrázta a fejét.

– Sajnos, elég nagy a baj... De majd segítünk rajta, ne félj. Most fogd csak meg a reszelőt... így ni! No, most kézzel hajtogatom, óvatosan, hogy meg ne sértsem a nyakát. Megy ez. Látod, ez már kész is van...

S valóban, a nyakpánt halk roppanással kettétörött.

Melong kinyitotta a szemét, amikor megszabadult a békótól. Homályos mosollyal nézett valahová a magasba, a borókafenyők fölött kéklő ég felé, aztán haragosan motyogott valamit, de hogy mit, nem lehetett érteni.

A paraszt nem szólt semmit, csak nagy igyekezettel meggyorsította a reszelést.

– Lázas – állapította meg Agvang, és aggodalmasan fogta Melong kezét. – Tudsz valami orvosságot? – kérdezte aztán az öregtől, aki türelmetlenül feszengett a szerzetes mellett.

– Én már megpróbáltam gyógyírt keresni – szólt közbe a kisfiú –, de nem találtam. A segítség gyökerét.

Az öreg morgott valamit, aztán tarisznyája után nyúlt, és előhúzott belőle egy füles, prémes sapkát, amilyet télen hordanak errefelé. Csőre kezébe nyomta, és a borókás széle felé mutatott.

– Óvatosan felmégy arra a gerincre... De előbb nézz ám körül mindenfelé, nem jön-e valaki. Ha gyanúsat látsz, hasalj le a földre, és kússz vissza ide. A domb túloldalán bokrok vannak. Talán még maradt rajtuk tavalyi bogyó. Piros meg fekete. Szedd tele velük a sapkát. Amikor kész vagy, jól gyúrd össze őket... A sapkát ne sajnáld, majd kitisztítom. Ha ezzel készen vagy, fejjél az egyik dzomóból egy kis tejet. Vidd el ezt a csészét, ni. A tejbe keverj a pépből jó maroknyit. Ha ez is kész, hozd ide.

– Lázcsillapító? – kérdezte Agvang.

– Valami olyasmi – morogta az öreg –, ámbár nem a legjobb. Sejthettem volna, hogy lázatok lesz... Este majd utánanézek... Igyatok annyi tejet, amennyi csak belétek fér. Aztán próbáljatok meg aludni. Ha besötétedik, visszajövök... Hopp, ez kész van; társad megszabadult a láncaitól... Jól elfáradtam, nem mondom... De sebaj... No, barátom, most te következel!

Csőre már régi ismerősökként üdvözölte a dzomókat, amint az öreg sapkájával a kezében elfutott mellettük. A tehenek mozdulatlanul álltak, csoportba verődve, s csak a szemüket fordították utána, ahogy felmászott a kis dombocska oldalán. Ott aztán, ahogy az öreg meghagyta, hasra vágta magát, és szétkémlelt minden irányban. Nem messze a dombtól tavalyról maradt ördögszekérfélét görgetett a szél; más mozgás nem látszott egészen a hósipkás hegyek lábáig.

Ahogy a bokrokkal benőtt hegyoldal felé szaladt, feldobálta a sapkát a levegőbe, és nagyot kacagott, amikor elkapta. Könnyűnek és vidámnak érezte magát, pedig tudta, hogy Melong és Agvang nagyon beteg. A tavaszi nap és az öreg segítsége azonban olyan örömmel töltötte el, amilyet Khangpa óta nem érzett.

Amikor a bokrok mellé ért, lelassította futását, sőt meg is állt. A meztelen karú, tüskés bokrocskák úgy álltak vele szemben, mint ellenséges katonák, akiknek egyetlen feladatuk, hogy megakadályozzák behatolását kincstárukba. Csőre óvatosan széthajtotta gallyaikat, amikor közéjük bújt, így sem tudta azonban elkerülni, hogy hosszú, kíméletlen töviseik fel ne sértsék a bőrét.

Nem sokat kellett keresgélnie a bogyók után; ott gubbasztottak azok szomorúan, fonnyadozva. Akadt köztük egy-két duzzadt is, de

a legtöbbje feketén és töppedten kucorgott a nedves ágakon. Csőre letette a sapkát, s óvatosan, nehogy a tövisek összeszurkálják a kezét, leszedegette s behajigálta őket az ismeretlen öreg fejfedőjébe.

Körülbelül háromnegyedéig telt meg a sapka, amikor hangok hallatszottak. Valahol beljebb, a bozótos közepe felé beszélgethettek hárman vagy négyen. A gyerek tudta, azonnal menekülnie kellene, hogy figyelmeztesse társait és az öreget.

Valami azonban arra kényszerítette, hogy maradjon. Óvatosan letette a bogyókat az egyik bokor alá, s négykézlábra ereszkedett. S bár érezte, hogy szíve a torkában dobog, lassan, nesztelenül mászni kezdett a beszélgetők felé.

Ahogy aztán egyre közelebb ért a bozótos közepéhez – legalábbis így gondolta –, a beszélgetést egyre hangosabbnak hallotta. Ingerült szavak röpködtek a levegőben:

– Én bizony nem megyek vissza! – rikácsolta valaki dühösen, és a kisfiú hallotta, ahogy csizmájával toppant a földön. – A khampo tébolyult! Ki tudja, mikor akasztat fel engem is, mint Dongrubot?

– Már jelentették Lhászának – morogta egy másik hang.

– Lhászának? Hol van Lhásza? A világ végén... Amire azok ott észbe kapnak, Lapcsiban nem marad élő ember...

– Hát miért nem vágja el már valaki a nyakát?

– Ezt kérdezem én is... Ha azokkal az átkozott testőrökkel szót érthetnénk. .. Én magam is megtenném, Buddhára mondom!

– Én pedig nem megyek vissza, annyi szent! – hajtogatta az előbbi hang. – Még hogy engem is föllógassanak?! Ha a szökevények nélkül térünk meg Lapcsiba, megnézhetjük magunkat. Nekem elegem volt belőle, hogy egy elmebeteg miatt reszkessek az életemért. Vagy elkapjuk őket, vagy én is odébbállok!

– Elkapni! Könnyű azt mondani. Hol keresed őket? Mi? Télen talán könnyebb... Ha nincs vihar, megmarad a nyomuk a hóban. De most?

– Mégis, nyakam teszem rá, itt kell lenniük valahol a közelben! Egyikük gúnyosan fölnevetett:

– Hol van az a közel? Én azt hiszem, már madarak lakmároznak a húsukból... Láncokkal nem juthattak messze...

– Ki tudja, rajtuk van-e még? Hiszen lehetnek cinkosaik errefelé...

– Én nem megyek vissza! – hajtogatta egyre a már ismert hang a magáét. – Akkor se, ha megtaláljuk őket... Azt hiszed, a khampo kifizetné a jutalmat? Inkább felköttet valamennyiünket.

– Jól van már, jól – szólalt meg egy másik türelmetlenül. – Estefelé még megriogatjuk a falusiakat... Hátha ott bújnak vakmelyik kalyibában... Ha nem, véget vetünk a keresésnek. Aztán majd megbeszéljük, hogy ki merre menjen.

Csőre úgy érezte, eleget hallott. Óvatosan hátrálni kezdett, és nem vette észre, hogy egy prémbekecses férfi bukkan fel mögötte. Az ugyancsak meglepődött, amikor megpillantotta a négykézláb mászó kisfiút, de aztán nem habozott, odaugrott hozzá, elkapta a karját, s egyetlen mozdulattal kipenderítette a tisztás közepére.

A gyanútlanul beszélgető három férfinak elállt a szava a meglepetéstől; felugráltak, s késeik után kapkodva, egymás sarkát taposva keresték a láthatatlan ellenséget.

Csőre elterült a földön, és igyekezett mennél kisebbre összehúzni magát, hogy a feje körül topogó csizmák rá ne tapossanak. Aztán a lábak megállapodtak, amikor a prémbekecses férfi is kiszökkent a bokrok közül.

– Te vagy az, Tenzing? – kérdezte valaki Csőre feje fölött. – Micsoda rossz tréfa ez? És ki ez a kölyök?

– Én is szeretném tudni – vágott vissza a tömzsi, kopasz férfi. – Itt hallgatódzott, amikor lefüleltem...

– És miért hagytad el az őrhelyedet? Nem megparancsoltam, hogy el ne mozdulj?! – támadt rá valamelyik a három közül, aztán Csőre érezte, hogy valaki a hajába markol, és felrántja a földről.

– Mi a fenét őrizzek, mi? – zsémbelődött a tömzsi. – Bevedelitek az összes pálinkát, én pedig a széke vigyázok, meg a fűszálakra... Ember nem jár errefelé.

– Nem? Hát akkor ez ki? – fortyant föl az, aki épp megrázta a kisfiút. – He? Hogy hívnak, bitang?!

– Norbunak – suttogta Csőre halálra rémülten. – Norbu a nevem...

– Hol az a pálinka? – förmedt rá a tömzsi kopasz a többiekre. – Itt kényelmesebb iddogálni, mint odakünn a szelet őrizni, meghiszem azt. Süt a nap, de mégis majd megvesz az isten hidege...

S csak akkor hallgatott el, amikor kezébe kaparintotta a hosszú nyakú agyagkorsót. A férfiak figyelme újra a gyerek felé fordult.

– Úgy, Norbu... És mit keresel itt a bozótosban, mi?

– Bogyót szedek – mondta Csőre, és rémülten forgatta a szemét. Bogyót...

– Mifélét?

– Hát itt... ezeket – s a bokrok ágaira mutatott.

A tömzsi nagyot nyakalt a pálinkából, majd letette a korsót, mintha hirtelen valami az eszébe ötlött volna.

– Hm... Nem figyelmeztettek, hogy egy kisfiú is van a szökevények közt?

– Nekünk ugyan nem mondtak semmit-morogta valamelyik. - Hacsak a lovasoknak nem, akik este bementek a faluba, s még most is döglenek a jó melegben, míg mi... Eh! Te meg mi a fenének szeded ezeket a bogyókat, he?

– Hát... lekvárnak – vágta rá a kisfiú.

– És hol van, amit szedtél?

– Jó csomót gyűjtöttem a nagyapám sapkájába. Ott van a bokrok mögött. Várjatok csak, idehozom – s fölemelkedett, hogy a sűrűbe ugorjék. A Tenzing nevű azonban visszalökte, s dühösen rárivallt:

– Maradj a fenekeden, ha jót akarsz... Menj te érte! – s a tömzsi parancsolóan az egyik férfi felé intett, aki morgolódott ugyan, de azért engedelmesen bebújt a tüskés ágak közé. Rövid ideig erre-arra téblábolt, majd undorodva kiköpött:

– Itt van egy egész sapkára való. Mint a kulimász! Fuj! Igazat mondott a kölyök. Mit csináljak vele?

Tenzing még mindig gyanakodva méregette a kisfiút.

– Tehát a faluból való vagy?

– Onnan.

– S csak azért jöttél idáig, hogy bogyókat szedjél?... Nem találsz ilyet közelebb a falutokhoz?

Csőre szíve szaporán verdesett. Nagyon ravasznak kell lennie, mert most ismét az ő kezében van Melong és Agvang, sőt talán még a jószívű öreg paraszt élete is.

– Dehogynem – felelte, és nagyot kacagott. – Hogyne lenne... Tele van a mi falunk környéke bogyóval...

– Akkor miért nem ott szeded, mi?

– Hát a dzomók miatt – válaszolt a kisfiú.

A négy férfi összehajolt, és visszafojtotta a lélegzetét.

– Mit karattyolsz? Mi dolgod velük?

– Hát őrizem őket!

– Hol vannak?

– Hát a domb túlsó oldalán. Tenzing a többiekre nézett: -Ti láttátok?

Azok nem is válaszoltak, csak szótlanul a kisfiúra meredtek.

Ebben a feszült, csendes pillanatban egyszerre csak jóllakott, elégedett bőgés szárnyalt feléjük a levegőben, amelyet még egy, majd még egy követett. Mintha csak versenyt bőgtek volna a dzomók, hogy bizonyítsák a kisfiú ártatlanságát.

Csőre mosolyogva fölemelte az ujját.

– Halljátok?

Tenzing elengedte Csőre karját, és megveregette a vállát.

– Jól van, öcskös... De mondd csak, nem voltak véletlenül tegnap este lovasok a falutokban?

– Dehogynem – felelte a kisfiú, és fölkapta a teli sapkát. – Valami szökevényeket kerestek... Kangmarból vagy honnan... Lehet, hogy még mindig ott vannak... Nekem korán le kellett feküdnöm, hogy hajnalban kijöhessek a dzomókhoz... Hamarosan megyek is haza.

Igyekezett a leggyorsabban megszabadulni tőlük.

– Ne félj, kiskomám – mondta Tenzing, miközben reménytelenül szagolgatta a kiürült pálinkáskorsót –, mi is a faluba megyünk, de előbb megfejjük a dzomóidat. Este óta nem volt meleg étel a számban. ..

– Nekem még egy sapka bogyót kell szednem – füllentette kétségbeesetten Csőre. – Addig nem mehetek haza, amíg...

– Velünk jössz és kész – szólt atyáskodón Tenzing, és megfogta a kisfiú kezét. – Még csak az kéne, hogy sötétedés után egyedül mászkálj ! És ha találkozol a szökevényekkel? A mi dolgunk, hogy a dolgos alattvalókat megvédjük a gonosztevőktől!

S nagyot csuklott. A kisfiú orrát megcsapta a Tenzing szájából kiáramló pálinkaszag, és rádöbbent, hogy kényszerű kísérői meglehetősen kapatosaki Mindenképpen meg kell hát szabadulnia tőlük! Egyelőre azonban nem tehetett mást, mint hogy ott lépdelt mellettük a dzomók felé, kezében a bogyókkal teli sapkával, s lopva egyre csak a borókás felé lesett. Tudta, hogy aggodalmas pillantások kísérik, amint a csordához vezeti a részegeket.

Amikor késő délután a négy dülöngélő férfi és a kisfiú elindult a falu felé, az öreg leeresztette megtöltött és tüzelésre kész puskáját, s Agvang felé intett.

– Maradjatok itt, én még az éjszaka visszajövök... Előbb kell a faluba érnem, mint nekik. Különben Csórénak és nekünk is befellegzett!

CSÖNDES ESTE A FALUBAN

A négy ittas férfi közrefogta a kisfiút, és kényelmesen dülöngélve bandukolni kezdett a falu felé. A dzomók idejövet jól látható csapást vágtak a rét füvében, ezért aztán Csórénak, aki Khangpában többet játszott a mezőkön, mint a házban, nem esett nehezére, hogy megtalálja az utat. Hosszú ideig abban reménykedett, hogy a lassan beköszöntő jóindulatú sötétség leple alatt kereket oldhat, de kénytelen volt letenni tervéről. Bár úgy tetszett, hittek szavainak, mégsem engedték, hogy akár egy pillanatra is az út szélére sodródjék. S valahogy aznap sehogy sem akart alkonyodni. Az óriási, vörös nap mintha megtorpant volna az egyik fehér sapkás hegycsúcs fölött. Talán elhatározta, hogy ott tölti az éjszakát? Esze ágában sincs lebukni az orom mögé. Úgy látszik, nem akart cinkosságot vállalni a kisfiúval.

Csőre most már csak abban bízott, hogy majd a házak közt sikerül eliszkolnia. Szerencsére minden falu egyforma, ezért aztán pontosan tudja, hova kell majd elbújnia üldözői elől.

A nap azonban megzavarta számítását. Még mindig ott világított kárörvendőn a bérc tetején, amikor egy alacsony domb mögül váratlanul kibukkanva Csőre meglátta az első házakat. A kéményekből vidám, fekete füst gomolygott az égre, ott pedig, ahol csak füstereszto nyílás volt, laposan szétterült a tető fölött.

Kísérői eddigre némiképpen kijózanodtak. Tenzing maga mellé intette a kisfiút, és a falu felé mutatott.

– Vezess az apádhoz, Norbu...

– Édesapám meghalt – mondta Csőre, és kétségbeesetten törte a fejét, hogyan tudna időt nyerni. Hátha a nap végül is meggondolja magát, és eltűnik végre a csúcs mögött.

– Akkor az anyádhoz... – morogta Tenzing, és nagyot nyelt; szinte szájában érezte a frissen főzött vacsora ízét.

– Édesanyám is meghalt...

– Ejnye – nézett rá a férfi megütközve. – Hát valakid csak van?!

– Csak a nagyapó...

– Tud főzni legalább a nagyapád?

– Nem valami jól – felelte Csőre mogorván, és elhatározta, hogy mindenesetre a falu túlsó végére vezeti őket. Addigra csak leereszkedik végre az esthomály!

A négy férfi kelletlenül végigcaplatott a házsorok közt; csizmájukra vastagon ragadt a sár, s az innen-onnan kiszűrődő ételszag éhes fintort csalt az arcukra. Már jó ideje ballagtak a fehérre festett házak hosszú sora előtt, amikor az utca váratlanul elkanyarodott. A nap eközben jórészt már a bérc mögül szórta

vöröses fényét, és szeszélyesen kígyózó árnyékokat varázsolt az utcára. Csőre a falak mentén bandukolt, hogy ha egy icipicit sötétebb lesz, eltűnjön egy udvar mélyén.

Egyszer csak zajongás ütötte meg a fülüket. Ahogy kifordultak az utca sarka mögül, meglepődve látták, hogy a fél falu kint tolong a térré szélesedő utca közepén, s hangos zsivajjal körülfog néhány lovas embert.

Csőre meghökkent, akárcsak a másik négy, s ezzel el is szalasztottá a kedvező pillanatot. Tenzing ugyanis megfogta a kezét, s inkább aggodon, semmint gyanakodva dünnyögte:

– El ne vessz nekem ebben a kavarodásban... Mi a fene történik itt egyáltalán?

Csőre, miután rájött, hogy elmulasztotta a véletlen kínálta lehetőséget, nem tehetett mást, kíváncsian bámulta a sokadalmat. A bőrbekecses vagy hosszú kaftános férfiak és nők ott tolongtak a lovasok körül, akik közül néhányan vörös palástot viseltek.

– Két férfi meg egy gyerek – hallotta egyikük szavát Csőre. – Tegnap este szöktek meg Lapcsi kolostorából, vagy jobban mondva mára virradó éjszaka... Errefelé kellett jönniük. Aki megtalálja őket, vagy akár csak tud valamit róluk, azt őkegyelmessége Gomang, Masel főlámája tíz arannyal jutalmazza... Még egyszer elmondom tehát...

Tenzing eleresztette a kisfiú kezét, s még a száját is eltátotta felindulásában. Aztán erélyes mozdulatokkal utat tört magának a lovasok körül tolongok tömegében, és közvetlenül a ló feje elé állt, hogy szükség esetén megragadhassa a kantárt.

– Hé! Lassan a testtel! Kit kerestek ti egyáltalán?

A falusiak feléjük fordultak, és csodálkozva bámulták a négy idegent és a kisfiút. A lovas lenézett Tenzingre, és meghúzta a kantárt.

– Süket vagy? Két férfit és egy kisfiút, akik éjszaka szöktek meg Lapcsi kolostorából... Gyilkosok és gonosztevők. Azonkívül szökött rabszolgák! Hallod, ember?

Tenzing karba tette a kezét, és kihívóan meredt a fölötte imbolygó lovasra.

– Hallom én, hogyne hallanám... Csak azt nem értem, hogy mi közöd van neked mindehhez.

A falusiak soraiban izgatott moraj támadt, s végiggurgulázott az utcán. Érezték, hogy nem mindennapi események zajlanak le a szemük előtt.

Tenzingből és társaiból egy csapásra elszállt a mámor maradék gőze is. Csőre a szeme sarkából látta, hogy óvatosan lecsúsztatják vállukról a puskáikat, s ugyanilyen megfontolt, feltűnést kerülő mozdulatokkal megmarkolják tőrük nyelét.

– Hogy mersz faggatni, ember? – hökkent meg a lovas. – Keressük őket, és kész. Tudsz valamit róluk, vagy nem? Ha tudsz, mondd, ha nem, tágulj! Nincs vesztegetni való időnk. Tüstént beköszönt a sötétség!

Tenzing azonban nem tágított.

– Hohó, nem addig van ám az! Én Dongrub rinpócse, a lapcsi khampo küldötte vagyok. S azzal bízott meg, hogy azt a két férfit meg a kisfiút előkerítsem... De te ki vagy? Életemben nem láttalak Lapcsiban és a társaidat sem!

A három lapcsi nyomkereső eközben puskáját ráfogta a lovasokra, akik féltucatnyian voltak, ahogy Csőre villámgyorsan megszámolta őket.

– Csak semmi ostobaság! – intette Tenzing nyugalomra a szerzetest, amikor az megrántotta a gyeplőt, és lova két hátsó lábra felágaskodott. Aztán elkapta a kantárt közvetlenül a ló orra mellett, amikor a paripa visszahuppant a földre. – Ott állnak a barátaim... Ha megmoccantok, baj lesz! – s hüvelykjével a háta mögé bökött.

A lovas láma a puskásokra pillantott, aztán megnyugtatóan megveregette lova nyakát.

– Héj, te! Maradj mát, Csillag! Nyughass, ha mondom! Ti meg nyugodtan leereszthetitek a puskáitokat... Mi Maselből vagyunk!

Tenzing csodálkozva eltátotta a száját.

– Maselből? Tőletek is megszökött két fickó és egy gyerek... Micsoda véletlen! A láma elmosolyodott. – Nem, csak tőletek...

– Hát akkor? Nem értem...

– Mikor jöttél el Lapcsiból, ember?

– Még az éjszaka... Hárman jöttünk, a negyedik társam pirkadatkor ért utol... ő hozta a hírt, hogy Dongrub rinpócse, a khampo, felakasztatta Dongrubot, a felügyelőt, még az éjszaka...

A lovas láma újra megveregette hátasa nyakát.

– Hát akkor ezért nem tudtok ti semmit. Aki hajnalban utolért, az is csak a felügyelő haláláról adhatott hírt...

Tenzing értetlenül megvakarta a nyakát.

– Miért? Mi az a nagy újság?! – kérdezte gyanakodva. – És különben is, nem válaszoltál még, láma, mi közötök van nektek mindehhez, ott, Maselben?

– Ide figyelj, ember! Ami az éjszaka történt, már nemcsak Lapcsira tartozik. Míg ti, ki tudja, merre kergettétek a gazfickók árnyékát, addig azok visszalopództak Lapcsiba, be a kolostorba, és megölték Dongrub rinpócsét, a khampót!

– Kik?! – horkant fel Tenzing.

– A két férfi meg a gyerek! Dongrub rinpócse halott! Khampo nélkül maradt Lapcsi. Hajnalban aztán segélyt kértek tőlünk, miután már mindenki a szökevények után eredt...

– Tőletek? – hitetlenkedett Tenzing. – Hiszen Máséiig jó három nap az út... a mostaninál jobb időben is.

A szerzetes gőgösen felvonta a szemöldökét.

– Neked, ember... és hasonszőrű barátaidnak! Buddha papjai azonban tudják a módját, hogy a sürgős hírt nagy messzeségbe továbbítsák, gyorsabban, mint ahogyan a madarak szállnak, éppolyan sebesen, mint a gondolat! De ez nem tartozik rád.

Tenzing három embere leeresztette puskáját, s tanácstalanul bámulta a szerzeteseket. Érezték, hogy ebből a szóváltásból aligha lesz lövöldözés.

– Ajánlom – folytatta fensőbbségesen a láma –, hogy ismét eredjetek a szökevények nyomába... Hátha ezúttal szerencse kíséri utatokat!

Tenzing azonban gúnyosan felröhögött, és nem valami illedelmesen csizmája elé köpött.

– Szerencse? Már régóta nem tudom, hogy mi az... Hajnal előtt indultunk el útravaló nélkül. Lapcsiban nem szokás, hogy megpakolják a tarisznyádat. Ha nem találkozunk a kisfiúval meg a tehenekkel, már régen felfordultunk volna éhen...

A láma csak legyintett, és már-már megfordította a lovát, hogy utolsó figyelmeztetést intézzen a falusiakhoz, amikor hirtelen megrezzent. Tenzingre bámult, és gyanakodva összehúzta a szemét.

– Mit mondasz? Kisfiú?... Milyen kisfiú?

– Hogyhogy milyen kisfiú?... Ez itt ni... Épp a nagyapjához igyekeztünk, hogy harapnivalót kérjünk tőle... Hol vagy, Norbu? Egyen meg a fene, az előbb még itt voltál! Gyere elő, mert összetörlek!

Tenzing emberei lázasan forgolódtak jobbra-balra, de az egyre sűrűbben nyüzsgő falusiaktól nem láttak semmit. Fegyverükkel igyekeztek szabad utat nyitni, a felháborodott parasztok azonban dulakodni kezdtek velük, s méltatlankodva rugdosták a puskásokat.

– Mit taszigálsz?! Eredj a fenébe! – kiáltoztak ingerülten. – Nem oldalba vágott a mordályával?!... Nesze, hogy megemlegesd!

Tenzing is érezte, hogy elkapják hátulról, s valaki irdatlan pofont ken le neki. Megtántorodott, és nekiesett a láma lovának. Puskája kihullott a kezéből, s hiába kapkodott utána, csak nyúlós tehéntrágya ragadt az ujjai közé.

Már-már úgy látszott, hogy alaposan helybenhagyják őket, amikor a lovas lámák egyike a levegőbe lőtt. A cső végén kilobbanó lángnyelv és a dörrenés megfékezte a verekedőket. Addigra azonban Tenzing és emberei megkapták a magukét: szájuk sarkából vér csurgott, s nagy, kék karikák sötétlettek a szemük alatt. Ruhájuk rongyokban lógott a vállukon, flintája meg egynek ha

maradt, de annak a csöve is görbén, használhatatlanul irányult a sötétedő mennybolt felé.

– Elég, ha mondom! – ordította a lovas láma, és puskáját fenyegetően emelte a feje fölé. – Mi ütött belétek?!

– Oldalba vágott a puskatussal! – óbégatott valaki dühödten.

– Engem fejbe ütött!

– Nekem meg a lábamba rúgott!

– Jól van, emberek, jól van – igyekezett a láma megnyugtatni a falusiakat –, csak a kölyköt keresik... Azt hitték, hogy ott bujkál köztetek!

– Mi ugyan nem rejtettünk el senkit! – vágott vissza gyűlölettel egy komor hang. – De tudd meg: ha egyszer mi befogadjuk őket, annyi szent, hogy sohasem találtok rájuk!...

A lovas láma arca megmerevedett, lenézett, s a még mindig a sárban matató Tenzing felé sziszegte:

– Állj már fel, te szerencsétlen! És tűnjetek el, mielőtt még áldozati húst nem csinálnak belőletek! Héj, emberek... Itt van az elöljárótok?

A falusiak csak morogtak, zúgolódtak, de nem válaszolt senki.

– Jól van, emberek – mondta a láma, és megveregette lova nyakát.

– Jól van. Csak aztán meg ne bánjátok! Tudjátok, hogy Masel kolostora nem Lapcsi... Maselnek messzire elér a keze. Csak meg ne bánjátok ezt az estét!

A napkorong pereme ebben a pillanatban tűnt el az orom mögött, sugarai már csak az eget festették izzó vörösre: az utca tompa rőtes homályba borult. A lószerszámok fémgombjai halvány bronzárnyalattal csillogtak.

A parasztok közül ekkor kilépett egy hosszú kaftános ember, levette a sapkáját, és tisztelettel kinyújtotta a nyelvét:

– Én vagyok az elöljáró, rinpócse... És bocsáss meg nekik! -Nem tesz semmit, elöljáró – legyintett a láma nagyvonalúan.

– Ezek az átkozott lapcsibeliek a hibásak, láttam én jól, ne féljetek...

– Mit parancsolsz, uram? – kérdezte a bíró.

– Hm... hallottad-e, amit az előbb ez a férfi mondott? – és Tenzingre akart mutatni, ő azonban már az este sötétjében embereivel együtt kereket oldott. – Az, aki az előbb még itt volt...

A bíró bólintott.

– Hát akkor felelj, hogy van-e a falutokban Norbu nevű kisfiú, aki dzomókat legeltet a domb oldalán? Nos?

A falu bírája összehúzta a szemét, és mélyen gondolkodott. Aztán a parasztok felé intett, akik ott álltak körülötte.

– Norbu az éppen van, ezek is tanúsíthatják... Hány Norbu van a

faluban, emberek?

Összesúgtak, majd lázas számolásba kezdtek. A láma türelmesen ült a lován, s csak akkor kezdett nyugtalankodni, amikor telt-múlt az idő, de a falusiak még mindig nem tudtak zöldágra vergődni a Norbukkal.

– Mi lesz már, bíró? – sürgette a láma az elöljárót.

– Ostobák ezek, testvér... Nem tudnak semmit. De majd én adok nekik! – fenyegetődzött, s nagy hadonászás közepette vitatkozni kezdett a tanakodó sokasággal.

A hajcihőnek azonban sehogy sem akart vége szakadni: a falusiak egyre csak suttogtak-supitoltak. A láma egyszer csak megunta a dolgot, megugratta a lovát, és vészjóslóan felsüvöltött:

– Ezt még megkeserülitek! Te meg különösképpen, te bíró! Azt hiszitek, nem látom, piszkos disznók, hogy a szökevények kezére játszotok?! Várjatok csak... Jussak csak vissza Maselbe! Trágyadomb marad a házaitokból, ezt ígérhetem!

A bíró kiugrott a falusiak közül, és a láma lova elé vetette magát. – Kegyelmezz, láma testvér! Mit vétettünk neked? Hiszen úgy teszünk, ahogy parancsoltad... Már meg is van, ni...

– Akkor rajta! Járjunk végig valamennyi házat, ahol csak Norbu lakik... Tudni akarom, hogy legeltetett-e valamelyik azon a tetves domboldalon, vagy a szökevény kölyköt látták ezek a lapcsi idióták! Gyerünk, bíró! Te vezetsz bennünket!

A bíró feltápászkodott, és értetlenül széttárta a karját.

– Nem kell a házakat végigjárni, uram, nincs miért.

– Hogyhogy nincs? Hiszen nem most mondtad, hogy...

– Egy Norbu van csak a faluban, testvérem... A láma előkapta korbácsát, és meglengette.

– És ezen kellett ennyit töprengeni?! Na megállj, átkozott! Gyerünk ahhoz az egyhez! Utána meg még számolunk...

A bíró óvatosan a fal mellé húzódott, és gyanús szelídséggel motyogta:

– Ahhoz az egyhez kár volna menni, testvér... -A láma rosszat sejtett.

– Miért, te nyomorult? Csak nem tépték szét, ahogy téged kellene, a hegyi démonok?

– Azok ugyan nem – válaszolt nyugalmasan a bíró –, mert még nem is járt a hegyek közt...

– Hogyhogy nem járt?

– Hiszen még aprócska, láma testvérem. Csak a minap szülte az anyja. Ez az egyetlen Norbu van a falunkban, rinpócse!

A láma meghúzta a kantárt, az álkt felágaskodott, lovasa pedig lesújtott a korbáccsal. A bíró azonban Úgy esen félreugrott, s a szíj aranygombos vége csak egy hártyával borított ablakot ért,

amely hangos reccsenéssel szakadt darabokra az ütés nyomán. Az ablak keretéből bosszús vénasszonyarc bukkant elő; fogatlan szájával csúnyán káromkodni kezdett, majd eltűnt, de szinte ugyanabban a szempillantásban már újra megjelent, s egy csorba edényből szemközt löttyentette a lámát.

A szerzetes az arcához kapott, nagyot ordított, és csizmája sarkát lova véknyába vágta. A paripa hatalmasat szökkent, és társaitól követve elrobogott a faluvég kékesen sötétlő vityillói felé.

– Jaj nektek, jaj! – hallatszott a láma ordítása a vágtató lovak patáinak zaja közepette. – Kő kövön nem marad a falutokból, ha visszajövünk. Még nem hallottatok Gomang rinpócséről... Ezért még megfizettek l

Az öregember hangos zihálással igyekezett a falu felé. Tudta, ha nem érkezik idejében, mindennek vége. A fegyveresek rájönnek a csalásra, s ha sokáig keresik, végül is megtalálják a szökevényeket. Hogy is ne találnák, amikor az egyik még magához sem tért, s a másik esze is csak alig-alig forgolódik a fejében. Inkább az is csak alszik, s aknában a fogait csikorgatja...

Váratlanul patacsattogás dübörgött fel a közelben.

Annyi ideje maradt csak, hogy félreugorjék a vágtató lovasok elől. Úgy száguldottak el mellette, mint a szélvihar. Csodák csodájára, ha jól látta a csalóka fényben, lámaruhát viseltek.

A paraszt rosszat sejtett, és már éppen azon volt, hogy bekéretődzék az első faluszéli kalyibába, amikor ismét felhangzott a dobogás, és a lovasok már ott is termettek mögötte. Óvatosan visszakémlelt, aztán engedelmesen megállt, amikor a kiáltás felcsattant mögötte:

– Héj, állj csak meg egy szóra!

Az öreg tisztelettudóan kinyújtotta a nyelvét, és méghajolt a testvérek előtt.

– Buddha szerencséje legyen veletek, testvérek! Az elöl lovagló láma türelmetlenül ráripakodott:

– Idevalósi vagy?!

– Ide én, testvérem... Itt születtem.

– Hány Norbu nevű gyerek van a falutokban?

Az öreget mellbe vágta a kérdés. Csak állt, és levegő után kapkodott. Aztán lábához eresztette a puskát, és előrenyitotta az egyik kezét, hogy nekifogjon az ujjain való számolásnak. S már-már el is kezdte volna, amikor a lovas dühösen legyintett.

– Ej, ebből elég... Hogy az a...! Inkább azt mondd meg, hogy legelnek-e dzomók valahol errefelé a domboldalban...

Az öreg még inkább meghökkent. Jóságos Buddha, ezek sejtenek valamit! Most kell még csak óvatosnak lenni, most segíts, édes eszem!...

– Dzomókat keresel?

– Azokat hát!

– Hm, dzomókat... Nagyon sok dzomó legel már ilyenkor, testvérem. .. Most, hogy végre itt a tavasz, és a fű is kiserkent, megvannak azok éjszakára maguk is, hacsak farkas nem kóborol erre. Ámbár ilyenkor talál az ordas már könnyebb zsákmányt is...

– És azok a dzomók, amelyek a domboldalban legelnek? – kérdezte csüggedten a láma.

Az öreg megcsóválta a fejét.

– Nincs is más erre, testvér, csak domboldal... Egyik a másik után. Minden dzomó domboldalban legel erre mifelénk...

A láma egy pillanatig eltöprengett, végigvágjon-e az öregen a korbáccsal, de végül is úgy döntött, inkább továbbsiet.

– Egye meg a fene ezt az egész tetves falut! Senki sem látta azt az átkozott kölyköt a dzomók mellett!

S vágtára fogta a lovát. A paripa már nekirugaszkodott, amikor az öreg ordítani kezdett, ahogy a torkán kifért.

– Hé! Láma testvér! Állj meg már!

A ló megtorpant, és csak úgy kapálta fel a port és kavicsot az öreg szeme közé. A láma a kapába kapaszkodott, és a vén parasztra förmedt:

– Mit óbégatsz? Halljam!

– Miért nem mondtad, láma testvér, hogy egy fiút keresel a dzomók mellett? Éppen én is azon csodálkoztam, hogyan kerülhetett egy ismeretlen gyerek a mi falunkbeli dzomók mellé... Arra gondoltam, hogy talán...

A láma ég felé fordította a szemét, és elégedetten felhorkant:

– Na végre! Hol láttad, öreg?

– A dzomók mellett... ott állt és... Most már emlékszem, igen, jól emlékszem...

– Mire, öreg? Nyögd már ki, mert... – s előhúzva korbácsát fenyegetően rázogatta.

– Meg is fejte őket – hadarta az öreg lelkendezve. – Olyan szaporán fejte, hogy az csuda. Mintha nagyon éhes lett volna... És hogy mennyit fejt! Mintha legalább még három embert akart volna megvendégelni belőle!

– Hol, öreg? – lihegte a láma izgatottan. – Merre láttad a fiút?

Az öreg buzgón hadonászott. Kiugrott a fűre a kerítés árnyékából, és készségesen mutatta az irányt.

– Segítek én, szívesen, várjál csak... Éppen rossz felé indultatok, hehehe... Éppen ellenkező irányba... Ott láttam reggel, arra!

A láma visszadugta korbácsát, majd se szó, se beszéd, megugratta a lovát, és a többiekkel együtt elvágtatott arra, amerre az öreg mutatta. Az pedig csak tartotta számolásra kész kezét, és

jóízűen nevetett, valósággal megfiatalodott a nagy vidámságtól.

A kisfiú megvárta, míg elül a porfelhő, és nem hallatszik patadobogás a falu vége felől, akkor kibújt a kerítés árnyékából, és loholni kezdett, ahogy a lába bírta. Legszívesebben sírva fakadt volna, hiszen a rettegés ott futott mögötte lerázhatatlanul. Féltette Melongot és Agvangot, féltette saját magát. Mi lesz vele Melong nélkül? Hazatalál-e valaha is Khampába? Félt az éjszakától és az ismeretlen vidéktől is... Hiszen éjnek évadján odahaza sosem engedték messzire! Hátha farkassal, vagy ami még rosszabb, démonnal találkozik?!

Leguggolt a fűre, s szerteszét kémlelt a felkelő hold fényében derengő mezőség peremén. Hangos kutyaugatás búcsúztatta az elhagyott házak kerítése mögül. Óvatosan hátranézett, és átköpött a feje fölött, így csinálta az öreg Selba apó is... S mintha csak odahaza lenne, fülében csengtek az öreg szavai: “Démonok ellen az a legjobb, ha hátrapöktök a fejetek fölött. Ha meg néhány *óm manh* is elmondotok, a közeletekbe se férkőzhetnek..."

Csőre akkor úgy hitte, hogy vele sohasem fordulhat elő olyasmi, amiről az öreg beszélt. Valamilyen szörnyűséges történet során került szóba a démonűzés. Azért biztos, ami biztos, a köpés mellé elmond néhány *óm mani padme humot* is...

S már éppen nekikezdett volna, amikor valahol, nem is olyan messziről, halk, öreges nevetés bukdácsolt feléje a holdfényben ezüstlő fűcsomók fölött.

Abbahagyta az imát.

Az öreg paraszt sietősen szedte a lábát, és néha félhangosan fölnevetett. Úgy et sem vetett a füvön guggoló fekete csomóra.

Csőre kimeresztette a szemét, s amikor már biztos volt benne, hogy az ő örege szaporázza lépteit az orra előtt, halkan, hogy meg ne ijessze, rászólt:

– Héj! Apó!

A vénember megtorpant, lecsúsztatta fegyverét a hátáról, és a nyakát nyújtogatta, hogy jobban lásson.

A kisfiú fölemelkedett, és odafutott hozzá:

– Ne lőj, apó! Én vagyok az, Csőre.

Az öreg visszakanyarította a puskát a hátára, és elégedetten csapta össze a kezét.

– Csakugyan te vagy az?! Nahát! A végén, úgy látszik, jóra fordulnak a dolgok... Habár van még baj elég!

– Elkaptak és a faluba hoztak – panaszolta a kisfiú. – Nem tudtam megszabadulni tőlük! Már attól tartottam, hogy elárulom magam... Csak aztán jöttek a lovasok, és amíg a falusiakkal dulakodtak, én megszöktem.

Az öreg tűnődve vakargatta az orrát.

– Honnan jöttek végül is ezek a lovasok?

Csőre elbeszélt az öregnek mindent, ami aznap történt. Az apó figyelmesen hallgatta, aztán felsóhajtott:

– Vigye el az ördög a lámákat! Nagyobb a baj, mint gondoltam!

– Miért? – kérdezte remegő hangon a kisfiú.

– Miért, miért... Hát azért, mert eddig csak négy ember volt a nyomotokban, és Lapcsibói. Lapcsi egy kis egérlyuk Maselhez képest. Ha a lapcsi emberek nem találtak volna benneteket egy-két napig, visszafordultak volna a kolostorba, vagy maguk is megszöktek volna, hogy az őrült khampo föl ne akasztassa őket. Akkor aztán mehettetek volna Lhásza felé... így azonban...

– Nem mehetünk tovább? – remegett egyre jobban a kisfiú hangja. Az öreg megsimogatta a fejét.

– Valaki megölte a lapcsi khampót, ha igaz, s most ezt is rátok akarják kenni... És a maseli testvérek is utánatok eredtek, méghozzá lovakkal, és azt sem tudjuk, hányan. Ezek nem adják fel olyan könnyen, ha üldöznek vakkit. Most már nem elég egy-két napi várakozás... Ezek elállják az utakat, letáboroznak a hágóknál, és előbb-utóbb elcsípnek benneteket...

Újra csak a kisfiúra nézett, aztán megcsóválta a fejét.

– Nem tudom, kifélék-mifélék vagytok, de néha már arra gondolok, vajon jól teszem-e, hogy segítek nektek! He? Ha holmi közönséges szökevény rabszolgák volnátok, nem csapnának ekkora hűhót körülöttetek! Nem ti öltétek meg mégis azt a khampót?

– Nem! – sikoltotta rémülten a kisfiú. – Nem is láttuk... Sohasem találkoztunk vele l

– Akkor meg miért? Miért keres benneteket két kolostor összes lámája éjjel-nappal? Mi? Van ebben valami titok... Jobb lenne, ha hagynám az egészet a fenébe. A lovasokat úgyis elküldtem már az ellenkező irányba... Reggelig nem találnak rátok. Addigra meg szépen eltűnhettek. A láncokat leszedtem a társaidról. Talán meggyógyulnak. Ennyi segítség elegendő is. Nem akarok belekeveredni semmibe...

A kisfiú sírva fakadt. Arcán végigfolytak a könnyek, az öreghez ugrott, és csókolgatni kezdte a kezét.

– Segíts rajtunk, apókai Ha nem gyógyítod meg őket, elpusztulnak, Melong legalábbis... Hiszen nagyon beteg, és te mondtad, hogy orvosság kell neki. Ha meghal, én is vele halok! S akkor rajtad kérik majd számon a halálunkat!

Az öreget elfogta a tehetetlen harag. Elkapta a kezét, és a gyerekre förmedt:

– Ki az ördög vagy te, hogy fenyegetődzni mersz? Még hogy számon kérik rajtam a halálodat... Mit gondolsz, ki sír utánad, ha megzabálnak a keselyük? Ki vagy te, hogy nem szégyellsz feleselni

egy öregemberrel?

S akkor, életében először, a kisfiú kihúzta magát, és olyan kimérten válaszolt, mintha ki tudja, hány éve tanulta volna már a Potala szerzeteseitől, hogyan kell méltósággal viselkednie:

– Hogy ki vagyok? Ma még csak Csőre... De ha eljutok élve Lhászába, én leszek az új dalai láma!

Az öreg lekuporodott a földre, és tenyerébe temette arcát. Érezte, hogy szíve köré vasabroncsot ver a tanácstalanság és a meglepetés. A levegő kiszorult a tüdejéből, lába remegni kezdett, s a meglepetés ereje ellazította izmait.

A kisfiú odaguggolt hozzá, az oldalához lapult, és ott is maradt mozdulatlanul, mint a frissiben született tevecsikó anyja mellett. Az öreg csak szuszogott, krákogott, és eszébe se jutott, hogy kételkedjék a gyerek szavaiban.

– Ejnye no... – morogta végül, amikor már úgy érezte, annyira erőre kapott, hogy feltápászkodhat. – Nem mondom, szép kis Úgy be csöppentem... Akik ott bujkálnak a bozótosban, Ihászaiak?

– Csak az egyik – felelte a kisfiú –, a betegebbik... ö Melong rinpócse. Nem hallottál még róla?

Az öreg megrázta a fejét.

– Pedig nagy ember... őt küldte Amnye rinpócse, hogy keressen meg engem. Azt a kisfiút, akiben újjászületett az elhunyt Őszentsége lelke. Aztán Khampában meg is talált... Erre a maseli szerzetesek...

Az öreg a kisfiúhoz fordult, szájára tette az ujját.

– Csitt! Nem akarok tudni semmiről sem. Nem vagyok bolond, hogy a Ihászai urak Úgy eibe üssem az orrom. Abból még soha nem lett semmi jó, ha egy magamfajta öreg paraszt az urak dolgaiba avatkozott.

– De hiszen magam sem vagyok úr – mondta a kisfiú mosolyogva.

– De az leszel. Aki a Potalában él, még ha nem is a dalai láma, mind úr az. Annyi köze van a szegény néphez, mint a fenn ragyogó csillagoknak a vakondokokhoz! S talán így is van ez megírva a szent könyvekben. Csak az tudhatja, aki olvassa őket!

– Én sosem leszek úr – válaszolta komolyan Csőre –, és nem is szeretnék dalai láma lenni. De ha mégis az leszek, mert Melong azt mondta, hogy muszáj, én akkor is... én akkor is... Az öreg feltápászkodott, és megsimogatta a kisfiú fejét.

– Akkor is, akkor is... A tejből, ha sokáig rázogatják, vaj lesz, pedig lehet, azt hiszi magáról, hogy még mindig tej, miközben már kemény, és a campára is rákenheted!

A kisfiú nem egészen értette az öreg szavait. Érezte ugyan, hogy a tej meg a vaj valamiképpen összefüggésben van az ő jövendő

lámaságával, de nem volt világos előtte, hogyan. A vén paraszt azonban nem hagyott időt a gondolkodásra.

– Be kell mennem a faluba – morogta, és kiegyenesítette a derekát. Ha nem hozok orvosságot, ki tudja, mi lesz velük...

– Veled menjek?

Az öreg végigkémlelt a holdfényes mezőn.

– Jobb, ha itt maradsz... Húzódj a kerítés árnyékába! Nemsokára visszajövök. Kincsen apótól hozok kenőcsöt a sebeikre...

Ezzel vállára kapta puskáját, s lassú léptekkel, lehorgasztott fejjel bandukolni kezdett a falu felé.

A kisfiú engedelmesen a falu legszélső kerítésének az árnyékába húzódott; hátát nekivetette a kőfalnak, és elbóbiskolt. Mire háromszor-négyszer megrebbent a pillája, már Khampában találta magát, a szülőfaluja melletti réten, ahol először találkozott Melonggal. A szerzetest most nem látta sehol, a fák mögött azonban piros palástú lámák rejtőztek. Köntösük szárnya ki-kivillant a törzsek mögül. Tudta, mindenáron vissza kell jutnia a faluba, különben örökre elszakítják szüleitől, s Geldantól, a barátjától. A lámák azonban egyre szorosabbra zárták a kört körülötte, s valamilyen ismeretlen nyelven kiabáltak egymásnak.

Megpróbált futni, de mintha földbe gyökerezett volna a lába; hiába erőltette, nem bírta mozdítani. A lámák ekkor előbújtak a fatörzsek mögül, és fenyegető vigyorral közeledtek feléje. Ő meg csak hánykolódott jobbra-balra, és megpróbálta kitépni lába gyökereit a földből. Végül nagyot kiáltott, gurulni kezdett a lejtőn lefelé a falujuk felé. A szerzetesek harsány ordítással eredtek a nyomába; átugrálták a jégár sodorta fatörzseket, s egyre csak ott lihegtek mögötte.

Egyszerre aztán vége szakadt a gurulásnak, s lehuppant egy magasra rakott téglafal tövében. Fölnézett, s határtalan ijedséggel látta, hogy a feje fölött a maseli kolostor mered; tisztán hallotta még a lámák reggeli ájtatosságának a hangját is. Igyekezett kicsire összehúzódni, hogy szemet ne szúrjon senkinek, egy nagy, fekete kutya azonban megtalálta: odasündörgött melléje, s hiába akarta hangos kiáltozással elriasztani, hozzáhajolt, és hideg orrával megszaglászta az arcát.

Csőre nyöszörgőit és fölébredt. Érezte, hogy az éjszaka hidegétől egész testében didereg, amint feltápászkodik a kőkerítés tövéből. A kutya hűvös orrának a nyomát még mindig az arcán érezte, s mintha sötét árnyék osont volna el a látóhatár szélén. Arcához nyúlt, és keze nedvességet tapintott. Újra megrázkódott, és ijedten a falhoz lapult. Ha kóbor kutyák vagy farkasok támadják meg, elveszett! Darabokra tépik, mielőtt az öreg visszatérne!

Hiába kémlelte azonban gyanakodva a holdfényes pusztát, az

ismeretlen állat eltűnt, úgy látszik, mindörökre. Ismét a falhoz lapult, és így is maradt mindaddig, amíg csak meg nem hallotta az öreg közeledő lépteinek neszét.

Úgy futott eléje, mintha apja vagy anyja jöttét várta volna. S amikor az öreg megfogta a kezét, még szólni is elfelejtett a határtalan boldogságtól.

– Hát ezzel megvolnánk – mondta a vén paraszt, amikor kérges, meleg markába fogta a kisfiú tenyerét, és nyugodt léptekkel elindultak a borókás felé. – Felzavartam Kincsen apót. Igaz, hogy nem is aludt még, de már ott kucorgott a prémek alatt. Már vége a télnek, de még mindig fázik. Az öregek mindig fáznak. Majd megtudod, mire te is megvénülsz. ..

A kisfiú szótlanul bandukolt mellette, és arra gondolt, hogy vajon hol fog majd megöregedni. A Potala palotájában vagy valahol másutt? Vajon lesz-e belőle valaha is dalai láma?

– De azért adott orvosságot. Olyat is hoztam, amelyik lelohasztja a duzzanatot, meg olyat is, amelyik elmulasztja a lázat. Szedjük hát a csülkeinket, hogy még időben érkezzünk!

A kora tavaszi tücskök hangosan ciripeltek a mezőn. Az öreg sokára végzett a sebkötözéssel. Melong csöndes megadással tűrte, hogy csuklóira és bokájára rongyokat burkoljon, s megitassa egy ismeretlen szagú, sohasem ízlelt folyadékkal. S bár az orvos lámáktól azt tanulta, hogy a kuruzslók és javasemberek orvosságai sokszor százszor ártalmasabbak, mint a méreg, most ez egyszer nem tehetett másként. Ha kéznél lennének féltve őrzött tűi! Néhány tűszúrás, és újra egészséges lenne ő is meg Agvang is. így azonban kénytelen volt rábízni magát az öreg kenőcseire és varázsitalára.

Az öreg befejezte a kezelést, és a bokrok árnyékában heverő szökevényekre pillantott.

– Egy-két sóhajtásnyi időt még pihennetek kell... Annyit, amennyi aktt a hold jó három késpengényit halad az égen.

– Aztán? – kérdezte Melong.

– A közeli kolostorok valamennyi épkézláb lámája a nyomotokban van. Nemcsak Lapcsiból, hanem Máséiból is. Csőre majd elmondja; én addig keresek számotokra rejtekhelyet...

– Miért mennénk tovább, apó? – kérdezte kedvetlenül Agvang. Ez a borókás olyan sűrű, hogy akár jövő télig is elbújhatnánk benne.

– Nappal lefülelnének – felelte az öreg ellentmondást nem tűrő hangon. – Mit gondolsz, meddig lehet becsapni őket? Nem sokáig. S ráadásul annyian vannak, mint égen a csillag. És lovakkal üldöznek. Azt is tudják, hogy Csőre itt volt a falu közelében. Azok meg, akik Csórét elfogták, jól emlékeznek, melyik borókásnál legeltek a dzomók. Egyszóval holnap már késő lennel

Agvang csak sóhajtott, nem válaszolt.

– El kell hát mennetek innen. Majd kifundálok valamit, hogy azt higgyék, meghaltatok... Még magam sem tudom, mit... Addig pedig olyan helyre kell rejtőznötök, ahol eszük ágában sincs keresni benneteket.

Melong félálomban hallgatta az öreg szavait, mígnem egyszerre, mintegy varázsütésre, kitisztult előtte minden. Az éles éjszakai levegő mélyen a tüdejébe hatolt; szeme előtt kitisztult az eddig csalóka holdfényben borongó puszta, s lábából és kezéből is mintha kiállt volna a fájás. Óvatosan, hogy ha elesik, meg ne üsse magát, előretartotta karját, és feltápászkodott. Maga csodálkozott a legjobban, hogy úgy megy minden, mint a karikacsapás.. Sem szédülést, sem gyöngeséget, sem fáradtságot nem érzett. Ellenkezőleg. Kész lett volna azonnal indulni, hogy még az éjszaka végigsiessen a Lhászáig húzódó hosszú úton.

Az-öreg elégedetten figyelte a szerzetes feltámadását, és csöndesen elmosolyodott. Tudta, hogy az. öreg Kincsen még méregerős pálinkát is kevert az orvosságba, hogy kedvet csináljon a betegeknek a gyógyuláshoz.

Agvang is felkuporodott a földön, s két karját kitárta, mintha át akarná ölelni a pusztaságot. A holdfényben ragyogó hegycsúcsok rájuk mosolyogtak, s a borókaágak szelíden cirógatták az arcukat.

Melong már állt, amikor az öreg folytatta mondókáját:

– Itt nem maradhattok, és a közelben sem... Ha lezárják ezeket az utakat, nem juthatok el hozzátok. Ezt a borókást pedig egykettőre átfésülhetik, akár egy hajtóvadászaton.

– Akkor csak a falu marad – vélte Agvang. Az öreg megrázta a fejét.

– A falu sem jó. Hátha átkutatják. Meg aztán mégiscsak sokféle ember lakik benne, mindenkiért nem tehetem tűzbe a kezem...

Melong megropogtatta a csontjait, s örömmel érezte, hogy a titokzatos gyógyírtői a friss levegővel együtt testébe visszatér az erő.

– Fő az, hogy én tudom, mi a módja a dolognak – göcögött az öreg, és vállára lökte puskáját. – Most hát megyek, és földerítek mindent. Ti addig csak pihenjetek. Szerencsére nincs túl messze, és talán még odaérünk, mielőtt a lovasok rájönnek, hogy becsaptam őket... Jó, hogy nemigen mutattam nekik a képem... Talán csak nem ismernek föl napfénynél, nem igaz?

A kisfiú mindeddig nem szólt semmit; figyelte az öreget, amint bekötözi Melong és Agvang sebeit, s hallgatta, ahogy a menekülés útját latolgatja. Most azonban, hogy elhagyni készült őket, nyugtalanság költözött a szívébe. Odatörleszkedett az öreg oldalához, és félelmét elfojtva, gyermekes kíváncsisággal faggatta:

– Ha sem a bozótban nem maradhatunk, sem a faluba nem mehetünk, akkor hová viszel bennünket, apó? Csak nem valamelyik kolostorba?

Az öreg elmosolyodott, és megveregette a kisfiú hátát.

– Okos gyerek vagy, Csőre, nemhiába téged választottak... Ha nem is kolostorban, de a láma testvérek fognak gondoskodni rólatok!

– Hehehe! Hát akkor várjatok csak, mire a hold három késpengényit halad az égen, visszatérek!

ÉLVE ELTEMETVE

Az öreg paraszt még hajnal előtt visszaérkezett. Az éjszakai levegő ridegen borzolta a borókabokrok ágait, s mintha a csillagok ragyogása is elhalványult volna. A három szökevény óvatosan kilesett a bokrok közül, amikor jótevőjük halkan összeütötte a tenyerét.

– Csak nem alusztok?! Gyertek gyorsan, mert hamarost felvirrad. Vigye el az ördög, sokáig tartott, amíg meggyőződhettem róla, hogy jó-e a tervem...

A menekülők kibújtak a bokrok közül, s körülfogták a még mindig lihegő apót.

– Hű, kutya teremtette... – szuszogott az öregember, és felrántotta egyre csak lecsúszni akaró puskáját a vállára – de elfáradtam... Nem is tudom megmondani, mikor gyalogoltam ennyit utoljára egyetlen éjszakán. No de most aztán gyerünk, nincs vesztegetni való időnk!

Az öreg nyomába szegődtek, s elindultak a mezőn keresztül a faluval ellenkező irányban.

– Ha lovasok jönnének, vágjátok hasra magatokat! – morogta az öreg, és néha-néha megállt, hogy hallgatódzék. Patadobogás azonban sehonnan sem hangzott föl, csak éjszakai álmukból felriadó madarak halk pittyegése neszezett a fűcsomók fölött.

Az öreg egyszer csak megtorpant, és előrenyújtotta a kezét. ;- Ott kezdődnek a hegyek. Ha Lhászába akartok menni, át kell kelnetek a-hágón! Azon túl egyenes út vezet Lhászáig. Hosszú út, de egyenes. Melong nem válaszolt, csak nagyot sóhajtott. Hol vannak ők még attól, hogy a Ihászai útra térhetnének?! Egyelőre Lapcsi kolostorának rabszolgái, és ha ez a derék vénember nem segít, azok is maradnak mindörökre. Most, hogy elmúlt a láza, visszatértek fejébe a tiszta gondolatok. Mi történhetett Masel kolostorában? Mi bolygatta fel a lámákat? Talán Kalön és társai rájöttek, hogy nagy hibát követtek el, amikor kiszolgáltatták őt és a kisfiút az őrült lapcsi khampónak. A főláma meggyilkolásában valószínűleg Kalön az ok... Így már érthető, hogy miért keresik őket lélekszakadva a maseli szerzetesek. Kalön minden terve füstbe menne, ha ő és a kisfiú eltűnnének... Gondolataiból az öreg szavai riasztották fel:

– Itt vannak a cellák!

Meredek sziklafal előtt álltak, amelynek zegzugos taréja szinte a csillagokig ért.

Valahol fönn, ember nem járta magasságban a hegy hósipkáján már a pirkadat első sugarai aranylottak.

A kisfiú meresztette a szemét, hogy jobban lássa, amit az öreg

mutat. Sötétlő lyukakat pillantott meg, s mintha a mélyükben még feketébb ajtók vagy falak zárták volna el a külvilágtól a hegy belsejét.

– Remeték – dörmögte az öreg, és kedvetlenül elhúzta a száját. Akik megunták már a kolostori életet is, vagy csalódtak a testvérekben, ide jönnek és bezáratják magukat...

– Mennyi időre? – kérdezte Melong kábán.

Az öreg aggodalmasan pislantott az égre. A keleti látóhatár mély kékje szürkésre vált, majd földerengett rajta a hajnal rózsaszínje.

– Három fokozata van az élve eltemettetésnek – szólt aztán megfontoltan –, legalábbis ők így mondják. Az első három hónapig tart, a második három évig...

– És a harmadik? – kottyant közbe a kisfiú.

– Örökre. A harmadik mindörökre szól. Hát ezt fundáltam ki, hogy megmeneküljetek... S amíg ti a borókásban lustálkodtatok, feltörtem és kitakarítottam két, hm... majdnem üres cellát...

Melong és Agvang megborzongott, amikor az öreg a közvetlenül előttük sötétlő lyukakra mutatott.

– Ezek volnának azok...

Aztán észrevette Melong irtózását, és értetlenül felhúzta a vállát.

– Mi a baj? Hiszen a holttestek már nincsenek benne. Magam húztam ki mind a kettőt, ott vannak ni!

A kisfiú iszonyodva arrafelé lesett, aztán szeme elé kapta a kezét. A pitymallat előtti borongásban két szakállas, csonttá aszalódott tetemet pillantott meg. Úgy hevertek egymás mellett, mintha csak elfáradtak volna.

Agvang is meghökkent, és megvakarta a feje búbját. Töprengeni azonban nem maradt sok ideje, mert az öreg elkapta ruhája ujját, és az első lyukhoz vezette.

– Itt van, ni, az ajtó... Jó vastag fából készült. Szerencse, hogy a lakatot le tudtam verni róla...

– Akkor meg mivel zárod be? – faggatta reménykedve Agvang, hogy talán mégsem kell bebújnia a halott remete cellájába. Az öreg feléje kacsintott.

– Bízd csak reám, barátom! Nemhiába tettem meg az utat a faluig meg vissza. Hoztam két szép lakatot is. Igaz, hogy a rozsda félig szétmarta már őket, de úgysem akarja rád nyitni a kutya sem... Még rablók sem vetemednek arra, hogy zaklassák azokat, akik Buddha iránti szerelmükből élve eltemettették magukat. Innen csak holta után szabadul a remete!

Agvang összeborzadt. Az öreg sietősen folytatta:

– Reátok zárom az ajtót, de ti csak sose aggódjatok. Napjában egyszer eljönnek a növendékek a kolostorból, és hoznak élelmet: tejet és némi pörkölt gabonát. Ez már Zsalu kolostorához tartozik,

az köteles ellátni a remetéket... így hát a lámák táplálnak benneteket, hahaha!

A három szökevény igencsak savanyúan elmosolyodott.

– Várj csak, öreg! – vakargatta a fejét Agvang, akinek egyre kevésbé tetszett az ötlet. – Azt mondod, hogy ránk zárod az ajtót. Gondolod, hogy a lámák nem veszik észre az új lakatot? És ha megpróbálják kinyitni a kulcsaikkal, s azok nem nyitják?

Az öreg megnyugtatóan Agvang vállára tette a kezét.

– Ettől se tarts. Az élelmet a tanulók hozzák, azoknak pedig a legkisebb gondjuk is nagyobb annál, hogy a lakatokat vizsgálgassák. Az ő dolguk az, hogy kiosszák az élelmet...

– S hogyan? – firtatta türelmetlenül Melong, mert a pitymallat egyre több sugarat szórt szét a szürkülő égbolton.

– Megzörgetik az ajtót – felelte az öreg, és behunyta a szemét, hogy jobban maga elé tudja képzelni a jelenetet –, s megvárják, amíg ti kinyitjátok a kémlelőablakot. Akkor kiadjátok a csészéteket s az ivókancsót... ők teleöntik és távoznak. Hangotokat nehogy hallassátok, hiszen a remeték némaságot is fogadtak!

– És nem fognak gyanút az edényeink láttán? – akadékoskodott Agvang. – Azokról rájönnek a csalásra.

Az öreg megvakarta az orra hegyét.

– Hohó, hajítsátok el a magatokét! Mindegyik cellában épségben maradtak a halottak edényei. Azokat használjátok. És gondoljatok arra, hogy nem tart soká... Két hét múlva már nem keresnek benneteket. .. Legföljebb egy hónapig kell itt rostokolnotok... Akkor eljövök értétek, és kinyitom az ajtót!

Melong érezte, hogy a félelem felkúszik a gyomrából, és gombóccá csomósodik a torkán. Nem szólt, Agvang azonban megrázta a fejét.

– Köszönöm, öregapám, de én nem kérek belőle. Már akkor inkább nekivágok a hegyeknek... Most, hogy tavaszodik, s a fáknak, bokroknak is levele fakad, könnyebben elrejtőzöm előlük... Nem akarom élve eltemettetni magam!

Az öreg megvonta a vállát.

– Ha nem akarsz, hát eridj! Csak arra gondolj, hogyan jutsz élelemhez. Rátok fogták, hogy megöltétek a khampót Lapcsiban, ezért minden kolostor és minden falu titeket keres. Ne feledd, hogy ott a válladon Maitréja isten jele! Ez az egyetlen módja, hogy mentsd az életed... Ámbár végül is a te dolgod, hogy megszívleled-e a tanácsomat vagy sem.

Agvang lehorgasztotta a fejét, aztán felpillantott, és szégyenlősen az öregre mosolygott zavartan, bizonytalanul.

– És ha... ha elveszíted a kulcsokat? Vagy ha...

– Értem – dörmögte az öreg mogorván. – Akkor bizony nagy baj

van. Mert a remetéket akkor sem szabad kiengedni, ha ők maguk kérnék. Aki egyszer örökre eltemettette magát, az így is marad. A szerzetesek tudják, hogy a remetéket néha megkísértik a démonok és más gonosz szellemek, s a földi paradicsom csábító képét varázsolják eléjük. Terített asztalt, húst, bort, pálinkát. Ilyenkor a szerzetesek hallják, amint a remeték az ajtót verik, kibocsátásért könyörögnek, vagy kezüket nyújtják esdeklően a kis ablakon keresztül... Aztán persze elmúlik a kísértés, és folytatják tovább a halálig tartó elmélkedést...

– Hát hiszen éppen ez aggaszt – fakadt ki Agvang.

– No, majd igyekszem nem meghalni – felelte az öreg, és megigazította a puskát a vállán. – De ha mégis elpatkolnék, sose féljetek, Csőre velem lesz... Mielőtt lehunyom a szemem, átadom neki a kulcsokat!

– Csőre veled marad? – szólalt meg Agvang és Melong egyszerre. Melong örömmel, Agvang inkább irigységgel a hangjában.

– Majd azt mondom, hogy a lányom legkisebb porontya... A faluban úgy tudják, hogy van néhány unokám a környéken, ami nagyjából igaz is, csak már bizony nagyra nőttek... Ej, hát miért nyomorogjon itt veletek egy lyukban, amikor nincs rá semmi szükség?... Majd én vigyázok reá. S ha már elcsöndesedett a környék, visszajövünk értetek! Addig meg rátok is fér egy kis elmélkedés!

Agvang nem méltányolta a tréfát. Elkeseredett képpel ballagott az ajtóhoz, s valósággal visszahőkölt, amikor az öreg kitárta. A fekete lyukból dohos szag áradt kifelé; rég megevett ételeké és megivott italoké.

– A nap... besüt? – kérdezte komoran Melong. -Ide? Soha!

A szerzetes eltakarta a szemét.

– Benn megtalálod az ivókancsót és a csészét – figyelmeztette az öreg még egyszer Agvangot. – Ha jelt adnak, szó nélkül kidugod és visszahúzod őket... Hát akkor, ha úgy érzed, hogy kibírod, Buddha veled!

Agvang a lilás árnyalattal hamvasodó égre nézett, aztán elkáromkodta magát csúnyán és keserűen, majd megfordult és belépett a sötét ölű üregbe. Az öreg az ajtóhoz lépett, becsukta, s ruhája öbléből lakatot húzott elő. Rövid ideig matatott vele, majd a horogba akasztotta és összekattintotta.

– Ezzel megvolnánk – dünnyögte, és Melongra pislantott. – Te következel. ..

Melong megrázkódott, aztán Csóréhoz fordult. A kisfiú szemében könnyek csillogtak; maga sem tudta, hogy mit szeretne jobban; Melonggal maradni élve eltemetve, vagy elbandukolni az öreggel, vissza a faluba, a fényárban fürdő pusztán keresztül.

Melong megérezte a kisfiú lelkében dúló vihart; kinyújtotta a karját, és magához ölelte. Megveregette a hátát, és igyekezett vidám képet vágni.

– Jól van, Csőre... Nem is esik rosszul ez a kis pihenés... Te meg vigyázz magadra, s gyere vissza az apóval, amint tehetitek!

Az öreg közben kitárta a másik ajtót is, és rámesterkedte a lakatot. Türelmesen megvárta, amíg Melong elereszti Csórét, aztán a kékesre váltó ég felé intett.

– Éppen ideje, hogy befejezzük. Igyekezz hát te is.

Melong felkapta Agvang földre dobott tarisznyáját, és eltűnt a sötétségben. Az ajtó dübörögve zárult be mögötte, kirekesztve a hegyek mögül előbukkanó nap ragyogó sugarait.

Az öreg elégedetten felsóhajtott, és a kulcsokat ruhája öblébe rejtette. Aztán hirtelen a fejéhez kapott, majd a táskájához, és a földre borította belőle az orvosságokat.

– Teringettét, majdnem elfelejtettem! – s megzörgette Agvang ajtaját. A kémlelőablak csikorogva feltárult, s Agvang kelletlen képe jelent meg a nyílásban.

– Csak nincs vége máris a rabságnak? – szólt ki keserűen.

Az öreg benyújtotta a gyógyszerek felét, és figyelmeztetően fölemelte az ujját.

– Ha megdagad a csuklód, kend be vele. Ebből meg tégy a vizedbe, ha lázadat érzed. És takarékoskodj vele... csak Buddha tudja, látjuk-e még egymást szabadulásodig.

Melong búcsút intett, amikor átvette a maga orvosságát.

– Buddha legyen veled, Csőre! – hallatszott a hangja tompán, mintha a föld alól jönne. – Gondolj arra, hogy nagy feladat áll előttünk, azt tűzön-vízen át is teljesítenünk kell... És gondolj a jövődre, Csőre! Valamennyiünk jövőjére!

A kisfiú szomorúan visszaintett, aztán amikor a szerzetes keze eltűnt a nyílásban, elsírta magát. S egészen addig pityergett, amíg meg nem érkeztek az öreg falujába.

A kisfiú arra ébredt, hogy valaki kaparászik az ajtón. Behúzta lábát a meleg bárányбőr takaró alá, és szétkémlelt. Az öreg a falnak fordulva hortyogott; a tegnapi tűz kialudt hamva feketén és hidegen roskadozott a szoba közepén.

Fázósan összeborzongott, amikor újra meghallotta a zajt.

Előbb arra gondolt, hogy valamelyik szomszéd kutya, s a másik oldalára akart fordulni, amikor a neszezéssel egy időben halk suttogást is hallott:

– Héj, Csőre... Ébren vagy már?

Fázósan kidugta karját a takaró alól, és nagy lelkierővel ki is bújt alóla. Meztelen talpát szinte égette a döngölt agyagpadló, ahogy az ajtóig lépkedett. Ott fél lábra állt, egyik talpát a másik lábszárához

dörzsölve, fázósan félrehúzta a reteszt, és belekapaszkodott a fogantyújába. A résen friss reggeli levegő áradt a helyiségbe, a küszöbön túl báránybőr bekecses kisfiú téblábolt, körülbelül akkora, mint ő maga.

A gyerek rámosolygott, csízmája orrával mégmozgatta a lába mellett barnálló tejesibriket, és előrenyújtotta a kezét.

– Friss fejes! Anyám küldi az apónak... Neked meg ezt itt. Fogjad, nesze!

Csőre kidörzsölte az álmot a szeméből, és a küldemény után nyúlt. Apróra vagdalt, kocka alakú, kemény sütemények hullottak a tenyerébe, amilyeneket forró tea mellé szoktak harapdálni, ha éppen nincs hús a háznál.

Csőre hallotta, hogy az öreg megmoccan, feltápászkodik és hangosan krákogni kezd.

– Mit keresel künn, Csőre? Kivel beszélgetsz?

A másik kisfiú nem várta meg Csőre válaszát, hanem bebújt az ajtón, és illedelmesen ráköszönt az öregre:

– Jó reggelt és jó egészséget, apó! Én vagyok az, Galzan... Anyám elküldte a tejet. És hozzá süteményt Csórénak meg neked is. Kérdezted, hogy nincs-e valamire szükséged.

Az öreg magara kapkodta ruháit, és behozta az ajtó elől a tejeskannát.

– Mire van szüksége egy magamfajta öregembernek? Néhány csésze tejes teára, s hébe-hóba egy kis húsra. Azt pedig meglövöm én magamnak, ha Buddha is segít... Ülj oda, Galzan... Oda, ni, az ágy szélére! Reggeliztél már?

A kisfiú habozott a válasszal. Tudta, hogy nem nagyon illik elfogadni ételt kora réggel más házában, de hát hazudni sem akart.

– Még nem – kezdte zavartan –, de...

– Hát akkor csücsülj csak oda, és várd meg a teát... A pajtásod is örül neki, ha itt maradsz. Igaz-e, kisfiam?

Csőre bólintott, és odébb húzódott az ágy szélén, hogy Galzan helyet találjon. A szomszéd gyerek nem kérette magát sokáig, örült, hogy Csóréval reggelizhet. Mióta az apónak egyszerre csak unokája támadt, sülve-főve együtt kóboroltak. Alig várta már, hogy elmondhassa pajtásának a nagy titkot, amit apjától hallott. Hogy meglepődik majd Csőre! Egyelőre azonban nem szólhat, amíg az apó kész nincs a teával.

S míg az öreg a szoba hátulsó részében matatott, a két kisfiú illedelmesen gunnyasztott egymás mellett az ágy szélén.

Galzan gondolatai Csőre körül jártak. Őrült, hogy – ha rövid időre is – baráttal ajándékozta meg a sors. Sajnálta, hogy pajtása nemsokára visszamegy abba a faluba, ahonnan vendégségbe érkezett. Addig azonban lesz még idő néhány jó játékra. Tudta,

hogy nagyon fog majd hiányozni élete első igazi jó barátja, a sors ellen azonban nem hadakozhat. Talán majd még máskor is elengedik látogatóba...

Mert nem akármilyen gyerek ez a Csőre, az már szent igaz. Amikor egyszer, nem is tudja már, mikor, talán az elmúlt télen egy másik kisfiú lett a játszótársa (a jól ismert, közeli faluból) azzal sokkal egyszerűbben alakultak a dolgok. Igaz, hogy túlontúl is sokat fecsegett, és Galzan az első délután már mindent tudott róla, még azt is, amire egyáltalán nem volt kíváncsi. Ez a Csőre meg többnyire hallgat, mint a kuka, és akkor is csak nehezen válaszol, ha kérdez tőle valamit. Máig sem bökte ki például, hogy melyik faluból jött. Az is inkább csak sejthető, hogy az apó unokája. Arról meg végképpen nem ejt szót, hogy van-e testvére, meg hogy szokott-e bogyót gyűjteni ősszel, és egyáltalán, arra is vannak-e bozótok, amerre ő lakik.

Furcsa fiú, de azért kedves. Igaz, hogy hébe-hóba csak úgy néz a levegőbe, s ilyenkor bizony nem hallja, ha kérdez tőle valamit. Akárcsak az ő apja, ha már túl sok sört ivott. Az is csak ül-ül, és alig lehet szóra bírni.

Galzan lopva Csóréra nézett, csak úgy oldalról, és szinte elégedettséget érzett. No, ugye megmondta! Most is csak néz bele a levegőbe, és ki tudja, merre bolyong a lelke.

Csőre lelke a remetebarlangok körül bolyongott, s Melongot látta maga előtt, amint a szűk kis lyukban üldögél immár tizedik napja. Vajon visznek-e neki a szerzetesek rendesen ennivalót, és vajon nem fedezték-e még fel a turpiságot? Lehet, hogy már nem is él a megmentője?

Csőre felsóhajtott, és voltaképpen nem is értette magát. Itt, az apó mellett gondolt először arra, hogy talán nem is járna olyan rosszul, ha Melongot elkapnák a lámák. Melong úgysem árulná el őt, ő meg az öreg segítségével bizonyára visszajutna a falujába, és folytathatná az életét ott, ahol abbahagyta. Aztán abban a pillanatban, ahogy átvillant agyán a gondolat, el is szégyelte magát. Hiszen mégiscsak neki köszönheti az életét! Kihúzta a kőár és hógörgeteg alól! S azonkívül szíveli is Melongot. Most érzi csak, amikor nincs mellette. Úgy szereti, mintha a bátyja volna, és ez az érzés akkor sem kopik meg, ha tudja, hogy a szerzetesnek egyetlen feladata van csak: Lhászába vinni őt. Aztán lehet, hogy soha többé nem is találkoznak...

Meglóbálta a lábát a levegőben, és tovább tűnődött. Még ha visszatérne is a falujába, mire menne vele? Hiszen éppen abba a korba jutott, amikor eljönnek érte a kolostorból, öt úgyis magukkal vinnék, ezt el nem kerülheti. Hát akkor nem jobb már dalai lámának lenni, mint egyszerű szerzetesnek? A bibi csak ott van,

hogy egyikhez sincs valami nagy kedve.

Hirtelen megint csak eszébe jutott Melong barlangja, és aggodalmasan az öregre pislantott. Vajon nem keresik-e majd a lámatanulók az okát, amiért egyszerre csak ott hever két halott remete az orruk előtt? Az öreg ugyan megnyugtatta: az ég madarai egykettőre eltakarítják a tetemeket... de vajon mégis nem lett volna jobb elföldelni azokat a holttesteket?!

És még valami. Erre csak ritkán gondolt, és akkor is borzongva. Biztos lehet-e benne, hogy azok a remeték már elhaláloztak, amikor az öreg rájuk talált? És éppen két szomszédos barlangban?! És miért hagyták benn a megboldogultakat a lámatanulók addig, ameddig az öreg ki nem húzta őket? Hátha nem is voltak halottak, csak az apó... Nem, erre gondolnia sem szabad! Bizonyára réges-rég jobblétre szénderültek már, csak a tanulók nem vették észre. Hiszen az apó váltig hangoztatja, hogy nincs lustább és figyelmetlenebb kölyök a világon, mint egy lámatanuló. Ezért aztán pofozzák is éppen eleget őket a kolostorokban.

Itt tartott, amikor az öreg befejezte a motoszkálást. Nagy kocka zöld teát emelt ki egy láda fenekéről, s egy rozsdás, csorba késsel ökölnyit lenyiszitelt belőle, aztán a tűzhely oldalánál heverő lapos kőre tette, fogott egy nagy, sima kavicsot, és a teafűcsomót lassú mozdulatokkal elmorzsolta.

Csőre leugrott az ágyról, és a sarokban felhalmozott szárított ágakhoz futott. Tört néhány kisebb darabot, s keresztbe tette a tegnapi tűz fekete üszke fölött. Föléje állította a háromlábat, és várta, hogy az öreg alágyújtson. Mire fellobbant a láng, az apó már beleöntötte a tejet a háromlábon függő kondérba, és belesöpörte a zöld teát is. Aztán újabb száraz fát tett a háromláb alá, s elégedetten dőlt a kalyiba falának.

Galzan érezte, most jött el a pillanat, hogy a nagy titkot a szomszédok elé tárja. Megköszörülte a torkát, és az öreghez fordult.

– Édesapám azt üzeni, hogy Szenge apónak vendége lesz ma este.

Az öreg pipát húzott elő kaftánja öbléből, megtömte dohánnyal, s parazsat tett rá. Kifújta a füstöt, aztán érdeklődve nézett Galzanra.

– Nocsak – mormolta, és újra nagyot pöfékelt.

– Mindenki ott lesz... Szenge apónak akkora háza van, hogy ha a kecskéket meg a bárányokat kihajtják, akkor mindenki belefér...

– Nagy házam nekem is van – morogta az öreg. – És majdnem egészen üres. Tudod-e, melyik?

Galzan bólintott.

– Amióta egyedül maradtam, nem lakok benne – folytatta az apó. Mit keressek egy akkora hodályban, nem igaz? Most csak az egerek laknak az emeleten... Azoknak éppen jó. Ha Szenge apónál nem férne el a falu, hozzám is jöhetnének...

– A tiedében ott vannak a kecskék meg a birkák – felelte a kisfiú. És a vejeid. Csak felül üres a ház. A vejeid meg nem szeretik, ha idegenek mászkálnak hozzájuk, még tégedet sem szívesen látnak...

Az öreg pislogott néhányat, és újra csak megszívta a pipáját. Erre már nem szólt semmit.

Csőre nem sokat értett az egészből, de azért izgatottan fészkelődött, mert megsejtette, hogy nem mindennapinak ígérkezik az este.

– Nem is kérdezed, apó, hogy ki jön ma este Szengéhez?

– Hát hiszen majd kibököd – dörmögte méltósággal az öreg, és felállt, mint akinek nem sürgős a válasz. Ismét a kalyiba hátulsó részébe ment, három ivókupával tért vissza; a gyerekek kezébe nyomott egyet-egyet, a magáét pedig a földre állította. Nagy fakanállal mert a teából, aztán egy apró zacskóból féltenyérnyi lisztet kevert mindegyik csészébe; erre kiskanálnyi vajdarabot tett, s megvárta, míg szétolvad, aranyos karikákat rajzolva a folyadék tetejére. Akkor aztán megkeverte, és intett a fiúknak, hogy nekiláthatnak a reggelinek.

A két gyerek a sütemény után nyúlt, és majszolni kezdte. Az öreg kiverte a pipáját, majd szürcsölni kezdte teáját. Aztán, csak úgy mellékesen, odavetette:

– Hát most elújságolhatod, ki érkezik Szenge apóhoz! Tudom, úgyis nagyon fúrja az oldaladat!

Galzannak még a füle is kipirult az izgalomtól.

– Hát énekmondó! Énekmondó jön, apó!

Az öreg fölkapta a kanakt, amellyel éppen a csészéjében kevergetett.

– Énekmondó? Valóban? Nem is tudom, mióta nem járt efféle szerzet a faluban...

– Én nem emlékszem rá, hogy valaha is hallottam volna – felelte a kisfiú szerfölött büszkén, hogy a jó hírrel sikerült az öreg érdeklődését fölkeltenie. – Édesapám is azt mondta, hogy mostanában ritkán kerülnek erre vándor dalnokok... A testvérek a kolostorokban nem nagyon szívelik őket...

Az öreg eltűnődve meredt a tűzbe, s nagyot fohászkodott.

– Pedig fiatalkoromban hetedhét országból eljöttek ide az énekmondók, messzi földön nem akadt olyan, akit én ne hallottam volna. Ha meg már nagyon rájuk járt a rúd, elbújtattuk őket. A láma testvéreknek akkortájt is igencsak könnyen eljárt a kezük. Előfordult, hogy némelyik kóbor regös nem úszta meg néhány korbácsütés nélkül, ha egy-egy kolostori faluban nyakon csípték...

Galzan elérkezettnek látta az időt, hogy feltegye a legizgalmasabb kérdést.

– Apó... eljöhet Csőre is az előadásra? Az öreg töprengett, aztán

bólintott.

– Hát persze... magam is elmegyek. Miért ne mennék? – Aztán búsan hozzátette: – Hej, csak ne a vejeim laknának a házamban, tudom, nálam szállt volna meg az az énekmondó!

Szenge apó házát már zsúfolásig töltötték a falubeliek, amikor a vándordalnok megérkezett. Óriásira nőtt, torzonborz férfiú volt, s mi tagadás, Csőre kissé meg is ijedt tőle. Hosszú, ősz haja oroszlánsörényként lobogott fedetlen fején, ferdére taposott sarkú, rongyos csizmája hosszú gyalogutakról tanúskodott.

Az egymásba nyíló alsó három szobában – ezeket ajtó helyett piszkos függöny választotta csak el egymástól – ott szorongott a falu apraja-nagyja, mindenki, aki nem volt épp magatehetetlen, ágyban fekvő beteg. A falak állati trágya szagát gőzölögték a vendégekre, különben kellemes meleg volt, és már jó ideje kézről kézre jártak a pálinkáscsészék. A férfiak arca kipirosodott; hangos kiáltások röpködtek a levegőben, sűrű kacagással, harsogó nevetéssel keveredve.

Csőre az asszonyok és a többi gyerek közt egészen hátul kapott csak helyet, szinte a falnál. Eleinte attól félt, nem fogja látni az énekmondót, de aztán megnyugodott, amikor Galzan odasúgta neki, hogy a jövevény azon az emelvényen énekel majd, amelyik ott magaslik a középső szobában.

Ahogy az oroszlánsörényű vándor belépett az első szobába, mindháromban elcsitult a moraj. A házigazda, aki az ajtófélfának támaszkodva várta a vendéget, kiegyenesedett, és udvariasan eléje lépett. Meghajolt, a fal melletti ládához nyúlt, s fölvett róla valamit.

– Figyelj! – súgta Csórének a jól értesült Galzan. – Most adja oda a khadagot!

Csőre meresztette a szemét, de a nagy tömegben alig látott valamit. Valamiféle kék színű ruhadarab csillant meg a házigazda kezében, amikor az énekmondó felé hajlongott. Az olajlámpák lángja fellobogott, ahogy az érkező mögött becsukták az ajtót.

– Mi az a khadag? – kérdezte Csőre kíváncsian.

– Hát nem tudod? – álmélkodott Galzan. – Hosszú selyemkendő... reá vannak hímezve vagy bele vannak szőve a szerencse jelei. Mindenféle ábrák meg rajzok. Csak ezen szabad ajándékot adni. Puszta kézzel nem illik, és úgy nem is hoz szerencsét.

– Ezen vajon mit ajándékoznak?

– Nem látod? Dohányszelencét. Azt hiszem, igazi nefritkőből. Szenge apónak sok drágasága van. Azt mondják, gazdag ember volt...

Az énekmondó meghajolt; két tenyerét Szenge apó felé tartotta, és átvette a khadagot az ajándékkal együtt. Aztán kaftánja öblébe

mélyesztette a kezét, s mire újra előhúzta, már a tubákosszelence helyett vékony könyv volt benne. Mélyen meghajolt a hallgatóság felé is, majd föllépett a párnákból és takarókból rakott emelvényre. Kényelmesen helyet foglalt, aztán behunyta a szemét, mintha imádkozna. A szobákban ekkor olyan csönd támadt, hogy a harmadik helyiségben égő tűz pattogása szinte sértette Csőre fülét.

– Nincs hangszere – súgta Galzan, amikor az énekmondó az ölébe tette a könyvet, és lapozni kezdett benne.

– Micsodája?

– Hangszere. Édesapámtól tudom, hogy volt itt egyszer egy regös, az hegedűn játszott. Énekelt, és zenélt is hozzá...

– Ennek miért nincs?

– Nem tudom... Talán nem tud muzsikálni, talán elkobozták hangszerét a lámák. De csitt csak, mindjárt kezdi!

Az énekmondó mozdulatlanná dermedt; még egyszer végignézett hallgatóságán, aztán mély, természetellenes hangon kántálni kezdett. Csőre érezte, hogy ez még nem nevezhető éneklésnek, de már egyszerű beszédnek sem.

– Köszöntelek benneteket, emberek! Üdvözöllek a hegyek védőszellemének és annak a gyönyörű Brugmónak a nevében, aki Keszár vitéz felesége lett. Mert a mai napon Keszárról, a nagy tibeti hősről dalolok nektek. Hallgassátok hát figyelmesen!

Réges-régen, sok-sok évszázaddal ezelőtt esett meg ez a dolog. Hogy, hogy nem, az emberiséget az idő tájt szörnyű balsors sújtotta: szellemek és démonok uralkodtak a földön; sanyargatták a szegényeket, felfalták állataikat, sőt gyermekeiket is. Nyáron aszály égette a termést, télen Kancsendzönga istenének vad viharai tomboltak a mezőkön: elsodorták a karámok tetejét, vékony jeget fújtak a hó felszínére. S amikor végre Tavasz istennője megszabadította a világot a jeges téltől, mostohatestvérei, a járványok száguldottak végig rettentő kacajjal a tibeti tartományokon. Hullott ember és állat, paraszt és szerzetes. Nem volt senki, aki megkönyörült volna a gyászba süllyedt emberi világon!

S ami a járványokból megmaradt, elpusztították a hólavinák és kőgörgetegek. A gleccseroroszlánok tomboltak feneketlen haragjukban; ordításuk nyomán pusztasággá vált Amdo és vidéke. Úgy látszott, a démonok halálra ítélték Tibetet, pusztulásra dolgos és jámbor népét!

Az istenek azonban, akiknek Tibet népe áldozatul adta szívét, akiknek oltárai sohasem álltak üresen, akiknek képmásai és szobrai előtt sohasem aludtak ki az áldozati tüzek, nem oszlott semmivé az illatos füstölők parazsa, nos, hát az istenek nem nyugodtak bele, hogy Tibet a démonok tartományává legyen.

Különösen Changsz-pa Dkarpót, a fehér istent nyugtalanította Tibet sorsa. Mindenekelőtt a Gling nemzetség jövője aggasztotta, amelyet különösképpen sújtott a démonok haragja.

A Gling nemzetség megpróbált küzdeni a rontás ellen: illatos ágakat égetett az istenek szobra előtt, jámbor volt és alázatos, mindenfelé kőhalmokat állított a hegyek, mezők, vizek szellemeinek. Mégis, úgy rémlett, hiába minden. Gling nemzetségét halálra ítélték a bosszúszomjas démonok!

Changsz-pa Dkarpónak, aki az égi világot kormányozta, négy kedves fia volt. Az istenfiak az églakók mindennapi életét élték; versenyeken mérték össze tudásukat a tündérekkel, s nemegyszer még a démonokat is megfutamították. Mégis, amikor apjuk végső szorultságában hozzájuk fordult, hogy ereszkedjenek le a földi emberek világába, és irtsák ki a sanyargató kísérteteket, inukba szállt a bátorság. Húzódoztak, tanakodtak, és csak nem akaródzott teljesíteniük apjuk kérését.

Changsz-pa Dkarpo szörnyű haragra gerjedt, amikor értesült fiai habozásáról. Megparancsolta, hogy akármelyikük is, de siessen az emberek segítségére, mert különben mind a négyüket lehajítja az égből.

Az istenfiak elszomorodtak, de mit volt mit tenni, teljesíteniük kellett apjuk kívánságát. Sorsot vetettek hát, hogy melyikük ereszkedjék le Amdo vidékére, s melyikük szálljon szembe az ártó démonokkal. A sors Dongrubra esett.

A Gling nemzetség vezetője ebben az időben Khrotung volt; egy gonosz öregember, aki talán még a démonoknál is jobban gyötörte a népe fiait. Sanyargatta őket minden módon; elvette vagyonukat, levágta állataikat. Egyszer aztán ez a Khrotung furcsa madarat pillantott meg sátra tetején: csak a teste volt madártest, a feje emberi fej volt. Gyorsan íjához kapott hát, és kilőtte rá vesszejét. Szerencsére azonban nem találta el a madarat, aki nem volt más, mint maga Dongrub isten. Mielőtt véglegesen leszállt volna a földi világba, madár képében végigrepülte a tibeti vidékeket, hogy saját szemével is meggyőződjék az emberek szenvedéseiről.

Hogy miért lőtt rá Khrotung a madárra? Héj-haj, tudta ő jól, hogy miért! Tudta, hogy Dongrub nemcsak a démonokat irtja majd ki, nemcsak a szellemeket taszítja vissza a homályos erdők nyirkos mélységeibe, hanem őt is megfosztja hatalmától. Márpedig akkor inkább a démonok, mint az istenfi!

Nem sokkal ezután csodák történtek Amdo földjén. Egy, már nem éppen fiatal asszony, akit Gagzának hívtak, egy napon, jakfejés közben istenfiút pillantott meg, amint éppen leereszkedik az égből. A jel láttán Gagza megérezte, hogy isteni gyermeknek lesz a szülőanyja, aki megváltja majd Tibet sorsát.

A ravasz Khrotung neszét vette azonban a dolognak, és elhatározta, hogy akármiképpen is, de megöli az anyát és születendő gyermekét. Az isteni sarj mégis világra jött, és hiába fenekedéit reá Khrotung tűzzel-vassal, nem fogott rajta sem gyilok, sem varázslat. Sőt, születése után nem sokkal már roppant erejű vadjakokat ejtett el, sőt megölte Khrotung legkedvesebb, áldozatnak szánt jószágát is. Khrotung ekkor belátta, hogy tehetetlen a fiú rettenetes hatalmával szemben.

A nép, Gling nemzetsége ekkor még nem sejtette, hogy a kisfiú képében fehér isten fia él köztük. Nem sejtette egészen addig, amíg meg nem nősült. Elmeséljem az istenfi házasságának a történetét is? Nos, nem bánom. Ha nem vagytok még álmosak, halljátok...

Három szép leány érkezett egyszer arra a vidékre, ahol az istenfi rongyos ruhájú kisfiú alakjában éldegélt idős édesanyjával. Volt arrafelé egy széles folyó, amelyen egyetlen híd vezetett csak keresztül. Ott várt a kisfiú a híd végében, és figyelte, nem jön-e démon vagy kísértet, s nem akar-e átlopakodni a túlsó partra.

Sem démon, sem szellem nem tévedt arra ezen a napon, hanem jött három szép leány; egy közeli királynak, Rgyalpónak három szép gyermeke. A fiúcska útjukat szegte, hiába kérték szépen, engedje át őket a túlsó partra, megmakacsolta magát, és azt felelte, hogy nem és nem! Ezért hát a leányok kénytelen-kelletlen belegázoltak a vízbe, s talpukkal a gázlót kitapogatva nagy üggyel-bajjal evickéltek a túlsó part felé.

Amint ott botladoztak, éppen a folyó közepén, a kisfiú, Pangcsung, varázserejével szilajul felkorbácsolta a vizet. Akkora hullámokat támasztott, hogy a leányok attól tartottak, ott lelik halálukat a víz fenekén.

A kisfiú csak állít a hídon, és nem hatotta meg a leányok rémült sikoltozása. Amikor azonban már szerfölött kétségbeestek, rájuk kiáltott: ha vakmelyikük a felesége lesz, lecsöndesíti a hullámokat.

S a legidősebb királyleány, a gyönyörű Brugmo végső szorultságukban ígéretet tett, hogy a taknyosorrú Pangcsunghoz megy feleségül, ha nem fojtja őket a vízbe!

Ez a története hát, hogy miképpen vette feleségül az éretlen kölyök, Pangcsung a világszép királyleányt, Brugmót!

Telt-múlt az idő. Pangcsung fölcseperedett, s rövidesen derék vitéz vált belőle. Ekkor már Keszárnak hívták, s hozzákezdett, hogy végrehajtsa feladatát: kiirtsa a démonokat.

Élt abban az időben, éppen Gling nemzetségének szomszédságában, egy tizenkét fejű sárkány: Kjabpa Lagring. Keszár éktelen haragra gerjedt, amikor a Gling-beliek hozzá, siettek, és könnyek közt elpanaszolták a szörnyeteg rémtetteit. Elhatározta, hogy első igazi hőstette a rettenetes fenevad megölése lesz.

Ez azonban nem ígérkezett könnyű feladatnak. Az ostoba sárkány már korábban elrabolta Keszár másik feleségét, Jebzát, s foglyul tartotta palotájában. Tudnotok kell, hogy a sárkány lelkei, amelyekben az ereje lakik, mindenféle élőlényekben és tárgyakban rejlenek, nehogy bármi ellenség föllelhesse és elpusztíthassa őket. Ha valaki megöli a lelkeit, odavész velük maga a tizenkét fejű is!

Nos, Keszár elrabolt felesége, Jebza, mindent megtudott a gonosz féregtől, amit csak akart: a sárkány lelkei egy tengerben, egy fában, és egy vad jakban vannak elrejtve. Nosza! Most már aztán Keszárnak nem kellett mást csinálnia, mint sorra kiirtani a lelkeket.

Úgy is történt minden, ahogy Keszár eltervezte. Megölte a lelkeket, s velük pusztult a tizenkét fejű sárkány is. Gling népe megszabadult a szenvedésektől. Keszár azonban nem pihenhetett: új feladatok várták, új sárkányok ellen kellett harcba indulnia... Hogy kik ellen? Ezt majd holnap mesélem el... Később jár már az idő. Álmos vagyok, és látom, közületek is jó néhányat elnyomott már a buzgóság. Holnap újra összejövünk, ha az istenek is úgy akarják, és folytatom Keszár vitéz történetét. Most pedig jó éjszakát mindnyájatoknak!

A holdfény most is úgy ragyogott, mint az elmúlt héten a puszta fölött. A falusiak közül sokan még ott maradtak Szenge apó házában, és folytatták az evést-ivást. Az énekmondó azonban Csoreékkel tartott. Elvezették addig a kalyibáig, amelyet a falu bírája éjszakai nyughelyül jelölt ki számára. Ott lépegetett az apó mellett, a két kisfiú pedig áhítatos csöndben mögöttük.

– Hát bizony, bejártam már az egész országot – morogta az énekmondó. – És tulajdon két szememmel láttam, hogy mindenfelé nagy a szegénység. Nemcsak a testvérek gyomra telhetetlen, hanem a nemesuraké is. Ha meg kinyitod a szádat, máris korbács vág a hátadra.

És még jó, ha ennyivel beérik. Egyik-másik kolostorban olyan könnyen szúrják ki a szemed vagy metszik le a nyelvedet, ahogy te kenyeret szelsz magadnak! Engem meg különösképpen nem állhatnak. Úgy tartják, az énekmondó nem Buddha embere. Vélik ők. Pedig én nem csinálok semmi rosszat. Nem veszem el senkitől a kevéske búzáját... Mégis üldöznek, s engem hibáztatnak minden zendülésért...

– Nagy a nyomorúság mindenfelé, hallottam én is – válaszolt az apó, amikor az elé a ház elé értek, ahol a vándordalnok majd nyugovóra tér –, növekszik az elkeseredés... De azért csak vigyázz a bőrödre! Kár lenne érted... Ritka énekmondónak szól ilyen szépen a hangja, mint a tiéd!

A jövevény hálásan elmosolyodott, aztán búcsút intett, és eltűnt a kerítés mögött.

A két gyerek szótlanul bandukolt az öreg mögött, majd amikor Gakan is elköszönt, Csőre a vénemberhez simult, és így suttogott:

– Tudod-e, nagyapó, mi szeretnék lenni?

– Ugyan már... S mikor?

– Hát csak úgy... ha megnövök.

Az öreg már-már rászólt a fiúra, hogy neki aztán igazán nincs módja a választásra, de aztán gondolt egyet, és megsimogatta Csőre fejét.

– Hadd halljam! – mondta kíváncsiságot tettetve. – Csak nem?

– De bizony – felelte a kisfiú komolyan. – És akármire esküszöm, apó, hogy sohasem lesz belőlem dalai láma. Nem és nem! Nem leszek más, csak énekmondó!

RABLÓK KÖZT

Egy késő tavaszi reggelen, amikor már nyitva lehetett hagyni az ajtót éjszakára, s nem telt meg hideggel a szoba, az öreg két tarisznyát tett az asztalra, és a faládákból kisebb-nagyobb zacskókat kezdett rakosgatni beléjük. Csőre szótlanul figyelte a takaró alól, és szívét jeges kéz szorította össze. Eljött hát a nap! Annyira várta, mint amennyire félt is tőle.

Ma meglátja Melongot, vagy...

Az öreg észrevette, hogy a gyerek kipislog a takaró alól, és igyekezett vidám képet vágni, bár jól látszott, milyen mély árnyékokat rajzol homlokára és szeme alá az aggodalom.

– Lehet, hogy ma megszabadulsz tőlem, fiam – mondta vidáman, de belül majd megszakadt a szíve. Most érezte csak igazán, mennyire megszerette a kisfiút. Mióta egyedül maradt – mert hiszen mit kezdjen goromba vejeivel és kapzsi leányaival? –, nem akadt senki, aki rányitotta volna az ajtót. S ha Csőre elmegy, már a szomszéd gyerek se jön át többé...

Mélyet sóhajtott, aztán tréfásan védencére kacsintott.

– Sebaj! Ha dalai láma leszel, még én is sokra vihetem! Akár khampót is csinálhatsz belőlem. Igaz, hogy nem vagyok szerzetes testvér, de a kedvemért egyszer igazán kivételt tehetsz.

A kisfiú kimászott a takaró alól, és rábámult rongyos öltözékére.

Éppen ideje – gondolta –, hogy kerítsek magamnak egy új kaftánt. S a csizmám sem húzza ki az utat Lhászáig.

Az öreg befejezte a csomagolást, aztán szemügyre vette az előtte tébláboló kisfiút.

– Annyi szent igaz, aki meglát, nem is tudja elképzelni, hogy benned született újjá Őszentsége. Nézd csak a csizmádat. Kilóg belőle az ujjad.

– Majd Melong... – kezdte a kisfiú, és elvörösödött, hogy az apó kitalálta gondolatait.

– Melong, Melong – zsörtölődött az öreg. – Örül majd, ha rásüt Buddha napja. Honnan szerezne neked útravalót, ruhát és csizmát? No, nézd csak, ott a ládán!

Csőre odapillantott, és csak ámult-bámult meglepetésében: a kopott, rozoga bútordarab tetején vadonatúj kaftán, egy pár csizma, sőt még egy selyemsapka is hevert. Ilyen még odahaza sem volt neki, Khangpában...

– Jaj, apóka... de gyönyörű! – buktak ki száján a szavak, és odaugrott, hogy megsimogassa őket. – Igazán az enyémek?

– Hát kié másé? – morogta az öreg zavartan. – Galzané bizonyosan nem, hiszen az ő anyjától... khm... kaptam ajándékba.

A kisfiú azonban nem hitte, hogy Galzan anyja csak úgy egyszerűen odaajándékozta ezeket az öregnek. Élt a gyanúperrel, hogy az apónak jó sok pénzébe kerültek a csodálatos holmik.

– Mit adtál érte? – firtatta elkomolyodva. Az öreg fölemelte az ujját.

– Hogy mersz faggatni, bikfic?! – fortyant föl, s amikor látta, hogy a kisfiú megszeppen, csöndesebben folytatta: – Kaptam, igenis kaptam. .. Ezt-azt ugyan adnom is kellett érte, de azzal ne törődj. Ajándék lónak ne nézd a fogát. Vedd föl, no!

Csőre ledobálta ócska ruháját, és szinte szempillantás alatt bújt bele az újba.

Az öreg szándékosan nem figyelt oda, és csak akkor fordult oda, amikor a kisfiú szólította:

– Ide nézz, apóka!

A vénember tüzetesen végigmustrálta a gyereket, majd elismerően rámosolygott.

– Mintha reád öntötték volna... így ni! Most már aztán találkozhatnak veled. Senki se hinné, hogy az a rabszolgakölyök vagy, akit a maseli testvérek keresnek. Ha ugyan keresnek még egyáltalán!

A sziklák tövében bokor sem rezdült; szinte állni látszott a levegő. Valahol a közelben őz vagy antilop nyafogott; talán eltévesztette az utat, vagy beleragadt a zsombékok közt megbúvó iszapos kopolákba. Az öreg és a kisfiú a bokrok mögött hasalt, s onnan figyelték a remetebarlangok felé vezető utat. A déli nap erős sugarai megtörtek a levegőbe vesző magas sziklafalon, ahol varjak fészkeltek, s dühös károgásuk összekeveredett a vergődő őz vagy antilop nyöszörgésével.

Az öreg ösztönösen puskája után nyúlt, aztán rosszkedvűen visszaejtette a kezét.

– Őz lesz az... – morogta, és a mögöttük elterülő bozótoszsombékos mező felé mutatott. – Most, hogy kiáradnak a vizek, gyakran beleveszekednek a zsombékok közé. Ha lőhetnék, este már ehetnem a finom őzpecsenyét!

A kisfiú sajnálni kezdte az öreget. Estére már ő sem lesz mellette, és ráadásul az őz is kicsúszik a markából.

– No, majd visszafelé! – motyogta az öreg. – Hazafelé menet elkapom... Hej, de fog örülni Galzan a friss húsnak!...

A kisfiú még jobban elszontyolodott, és igyekezett elnyomni feltámadó féltékenységét. Igen, igen, ma estétől már csak Galzan marad az öregnek. Kit kínáljon hát meg friss őzpecsenyével, ha nem őt?... A vén paraszt pedig arra gondolt, hogy bárcsak visszamenne vele a gyerek. Micsoda lakomát csaphatnának az őzből!

Valahol a távolban furcsa hang kondult; mintha mély kolompot

zendített volna meg egy nyájőrző pásztor. Az öregember kissé fölemelkedett, aztán visszakushadt a fűbe.

– Jönnek – suttogta. – Maradj veszteg!

A kisfiú összehúzta magát, és a remetebarlangok előtt kanyargó ösvényt fürkészte. Egyelőre csak az útról felszálló meleg levegő vonaglott a szeme előtt, mintha csak tábortűz fölött melegítették volna vacsorájukkal együtt fáradt vándorok. A nap egyre erősebben szórta nyilait a földre, s a reggel apró víztócsái lassan elpárologtak.

Összefutott a nyál a szájában, amikor megpillantotta a szikla mögül előtűnő szerzetesinasokat. Lassan jöttek, egymás mögött; hátuk meggörnyedt a kondér súlya alatt. Két hosszú rúdon függött az eledelt szállító üst, fülébe szíjat fűztek, azt erősítették a rudakra, hogy valamiképpen fel ne billenjen a göröngyös hegyi úton, még akkor sem, ha valamelyik tehervivő elveszítené az egyensúlyát.

A piros palástú, sárga süveget viselő szerzetesnövendékek hangosan röhincsélve közeledtek; láthatóan Úgy et sem vetettek a megszentelt kőrakásokra, amelyek csúcsán kézzel festett imazászlók csüngtek a szellőtlen levegőben. Azok, akik a kondért cipelték, mélyen meggörnyedtek, de az étel súlya csöppet gém akadályozta őket, hogy részt vegyenek a hangos mulatságban. Hátra-hátrafordultak; ilyenkor nagyot zöttyent és jobbra-balra lengett a kondér.

Megkönnyebbülve eresztették földre terhüket, amikor a remetebarlangok sorának körülbelül a közepére értek. De még itt sem hagyták abba a nevetgélést; mintha csak a magányba és némaságba sülylyedt remetéket akarták volna bosszantani.

– Hű, de nyomta már a hátam! – kiáltotta egy fiatal, vidám hang, és a kisfiú szinte a növendék derekának a ropogását is hallani vélte, amint kiegyenesedett.

– No, siessünk! Essünk túl rajta minél előbb! így több időnk marad a... – de hogy mire, azt a kisfiú nem hallotta, mert az előbbi hangot elnyomta az általános kacagás.

Heten vagy nyolcan lehettek a lámanövendékek, ahogy Csőre a bokrok ágai közül meg tudta számlálni őket. Lehetséges azonban, hogy tévedett, hiszen úgy bozsogtak a kolostorból szabadult legénykék, mint legyek a mézes lepényen.

Az egyik növendék egy nagyobb edényt tett a kondér mellé, akkorát, mint egy jókora vödör. A kisfiú messziről úgy látta, hogy ezüstből van: csillogott-villogott rajta a napfény, mint telenként a befagyott tócsák jegén. Egy másik növendék óriási merőkanállal telemerte, aztán két piros palástú megfogta, és a sziklába vágott első barlanghoz cipelték, míg a többiek leheveredtek a kondér köré, és most már halkabb beszélgetésbe merültek.

Az ételosztó növendékek egyike csizmás lábával belerúgott a

faajtóba, amely olyat kondult, mint faltörő kostól a várkapu. Szinte ugyanabban a szempillantásban kitárult a kémlelőablak, s egy alig látható kéz kitolt egy tálacskát a külső világba. A szerzetesek mertek bele az ezüstvödörből, majd a vizeskancsó következett.

A bokor aljából nehezen lehetett látni a korsót, amelyet másik két növendék cipelt az ételt vivők mögött. A víz csobogása azonban egészen közelről hallatszott; Csőre még kisebbre húzta össze magát, nehogy fölfedezzék.

Az étel- és italosztók sorra járták a cellákat, és végre éppen az elé érkeztek, amelybe Melongot költöztette az apó. Az egyik legényke megrugdosta az ajtót, mire a kémlelőablak kinyílott, s egy kéz kitolta a tálacskát.

Csőre meresztette a szemét, hogy jobban lásson, aztán majdnem felkiáltott döbbenetében és iszonyatában: a kéz, amely kidugta a tálat a nyíláson, nem Melong keze volt! Öreg, sovány és rettenetesen piszkos kéz; ujjain a körmök hosszúra és horgasra nőttek, mint ragadozó madarak karmai.

Az öreg a kisfiúhoz kúszott, és gyorsan a szájára tette a kezét. A fiú bólintott, majd megrázta a fejét. Apó elvette tenyerét, mert megértette, hogy Csőre nem fog sikítani.

– Csak nyugalom – suttogta tanácstalanul, és bátorítóan veregette a kisfiú vállát. – Majd mindjárt kiderül minden!

A növendékek meg sem álltak Agvang cellájánál. Egyikük ugyan belerúgott az ajtóba, de amikor néhány szempillantás elteltével sem moccant a kémlelőablak, szó nélkül továbbcammogtak. Csak ahogy a következő ajtó elé tették a tálat, szólalt meg egyikük nemtörődöm hangon:

– Ezt is magához vette Buddha... Én ugyan ki nem hozom, akármivel is fenyegetnek... Félek tőlük. Te nem?

A kérdezett megvonta a vállát.

– Másféle halottaktól nem félnék. Csakhogy ezek különösen rondák. Még álmomban is előjönnek és rám vicsorognak. Brr!

A kisfiú könnyei akkor már a bokor alatti homokot áztatták. Melong! Mi történt Melonggal? És mi lehet Agvanggal? Talán meghalt? Melong is odaveszhetett, hiszen az lehetetlen, hogy az a kéz az övé legyen!

Ekkor beledöbbent egy gondolat. Megvan! Hogy erre nem gondolt! Eltévesztették a barlangot. Bizonyára rosszul számolták meg, hogy melyik Melongé és melyik Agvangé!

Megvidámodva szólt oda az öregnek, de azonnal az arcára fagyott a mosoly. Apóka szeméből áradt a kétségbeesés.

– Nincs itt semmi tévedés – suttogta az öreg –, ebbe a barlangba zártam Melongot, abba pedig Agvangot! Bizonyára fölfedezték és foglyul ejtették őket a szerzetesek.

Csőre nagyot nyelt, és tiszta szívből kívánta, hogy bárcsak így lenne. Ha elfogták is, csak nem eshet baja, amíg ő elő nem kerül. Hiszen Melong nem ér semmit őnélküle! Aztán észbe kapott. Hátha éppenséggel azért gyötrik a szerzetest, hogy kivallassák, mit tud az ő hollétéről.

A növendékek befejezték az ételosztást, s letették az ezüstedényt a kondér mellé. Maguk is leheveredtek, és már igencsak alacsonyan járt a nap az égen, mire befejezték csevegésüket. Akkor aztán egykettőre eltakarodtak. Bizonyára várta őket az esti ájtatosság, és tudták, hogy tanítóiknak gyorsan jár a keze.

Csőre és az öreg keze-lába alaposan elzsibbadt, mire a növendékek eltűntek. Óvatosan vártak még egy darabig, hogy nem tér-e valamelyikük vissza valami itt felejtett vagy elveszített apróságért, de semmi sem zavarta a lassan alkonyatba hajló délután csendjét.

Az öreg lassan föltápászkodott, s bár intett Csórénak, hogy maradjon csöndben fekve, a kisfiú most az egyszer nem engedelmeskedett. Ott szaporázta lépteit az öreg mögött, és meg sem állíthatta volna sem verés, sem szidás. Tudnia kell, hogy mi történt Melonggal!

Az öreg összehúzta a szemét, és végigszámlálta a barlangokat. Igen. Itt a tizennegyedik bakói, a bokrok közül kiemelkedő ferde törzsű fával éppen szemben. Az, ahonnan a görbe karmú kéz nyúlt elő. Megborzongott, és hátralesett, hogy a kisfiú ott van-e mögötte. Ismét bátortalan mozdulatot tett, hogy visszaküldje a bokrok alá, de tudta, hogy úgysem sikerül neki, bármennyire is erőltetné a dolgot. Érezte, hogy valamiképpen fel kellene készítenie a kisfiút a szörnyű látványra, ami vélhetőleg eléje tárul majd. S akkor egyszer csak meghallotta Csőre rekedt hangját:

– Apó! A lakat... nézd!

Az odatekintett, és szinte megfordult előtte a világ. Az ajtón nem a régi, jól ismert lakatja lógott, hanem egy új, ismeretlen.

– Feltörték – morogta hirtelen megkönnyebbüléssel.

Aztán szinte letaglózta a lelkifurdalás. Ó az oka! Nem ide kellett volna hoznia a menekülőket! Ha otthon, a házában rejtegeti őket, talán mégsem forogtak volna ekkora veszélyben. De hát késő bánat eb gondolat. Csüggedten odalépett az ajtóhoz, gondosan megvizsgálta a lakat helyét, aztán olyasmit tett, amitől ő maga is megrémült: nagyot rúgott a remete ajtajába.

A kémlelőnyílás szinte ugyanabban a pillanatban kitárult, s a ráncos, piszkos, madárkámra kéz megjelent a lyukban. Könyörögve nyújtotta feléjük az ujjait, mint a kolduló szerzetesek, akik adományért esedeznek. Talán azt remélte a szerencsétlen, hogy a lámanövendékek neki szánják a maradékot?

– Melong – suttogta be a gyerek a kéz mellett az ablakon. – Én vagyok itt, Csőre. Szólj, Melong, válaszolj! – és minden bátorságát összeszedve megsimogatta a feléje nyúló kezet. A kéz megremegett, összegörbült, s amilyen gyorsan megjelent, olyan sebesen vissza is húzódott. A kémlelőablak becsapódott sértődötten: a remete visszautasította a kéretlen gyöngédséget.

Az öreg a másik barlanghoz lépett, és annak is megrugdosta az ajtaját. A kongó hang többször is elhalt a levegőben, az ablakocska azonban zárva maradt, mint korábban.

– Ez sem a te lakatod, apóka – súgta Csőre, és megbabonázva meredt az ajtóra.

Az öreg nem válaszolt, hátrébb lépkedett, és a bokrok alján heverő kövek közül kiválasztott egy nagy darab hosszúkását. Meglóbálta a levegőben, és visszatért vele az ajtóhoz. Aztán nem törődve vele, hogy a lámák meghallják-e vagy sem, verni kezdte a lakatot.

A kisfiú mellette állt, amíg a lakat le nem hullott. Az öreg akkor még egyszer belerúgott az ajtóba, s az most már nyikorogva kitárult. A kiáramló förtelmes bűz szinte mellbe vágta a gyereket.

Apó nagyot fohászkodott, és Csóréhoz fordult.

– Menj innen, kisfiam... Ez aztán igazán nem a te szemednek való látvány.

Csórénak most egyáltalán nem esett nehezére, hogy szót fogadjon. A bokrokhoz ballagott, és a barlangoknak hátat fordítva letelepedett a fűbe. Leszakított egy hosszú szálat, szájába vette és rágcsálni kezdte. Ha valaki látja, azt hihette volna, hogy unatkozó pásztorgyerek, aki közelben legelésző nyáját őrzi hajnal óta.

Csak akkor fordult vissza, amikor az öreg léptei már mellette neszeztek. Fölkapta fejét, és tekintete találkozott az öregével.

Apó komoran összeráncolta a homlokát, és leült melléje.

– Nem Agvang... Valaki más!

– Mit tegyünk? – kérdezte a kisfiú.

Az öreg odébb rúgott néhány kavicsot a csizmája hegyével, aztán nehézkesen föltérdelt, és a barlangok felé intett.

– Végigjárom mindegyiket. Hátha áttették őket egy másikba – aztán elhallgatott, mert maga is valószínűtlennek tartotta ötletét. Az önmagát élve eltemettetésre ítélt remetének nem szabad kimozdulnia barlangjából, különben kárba vész egész addigi fáradsága. Ha átlépi a küszöböt, annyi, mintha megszegte volna fogadalmát.

A kisfiú továbbra is ülve maradt, és még akkor is ott gunnyasztott, amikor pártfogója újra visszatért hozzá. Nem kis idő telhetett el, amióta az öreg magára hagyta, közben a nap lebukni készült a hegyek mögé. A föltámadó estéli szellő megborzongatta a

gyereket.

– Egyikben sincs – mondta halkan az öreg, és a vörös napkorongot vizsgálgatta, mintha ez lenne legfontosabb teendője a világon. – Mihez fogunk, Csőre?

A kisfiú már várta a kérdést. Hiszen mióta apó magára hagyta, igazán volt ideje gondolkodni a jövőn.

– Azt hiszem, mégiscsak együtt esszük meg a sültet, ha az őz még nem szabadult ki a mocsárból…

Az öreg behunyta a szemét, és elmosolyodott. Teljesül hát szívének titkos vágya? Talán övé marad a kisfiú mindörökre?

– Majd megpróbáljuk tisztázni a dolgot – morogta, miközben lehúzta a csizmáját, hogy kirázzon belőle néhány apró kavicsot. – Egyáltalán nem bizonyos, hogy bajuk történt. Sőt, biztos vagyok benne, hogy nem. Azt mondtad, hogy Amnye rinpócse küldte Melongot? Ne félj, Amnye keze messzire elér, és nem hagyja bajban az embereit. Emlékszem, egyszer…

Idáig jutott, amikor egy ismeretlen ember bukkant föl a bozótban. Piszkos prémbekecset hordott, színevesztett téli füles sapkát, kezében villás támasztékú puskát tartott, s a csövét egyenesen az öreg mellének szegezte.

– Csak nem keresel valamit, apó?

A kisfiú meglepődött, hogy az ismeretlen ember is apónak szólítja az öreget, akárcsak ő, s önkéntelenül is gyors mozdulatot tett a kezével. Az ismeretlen hátraugrott, gyorsan Csóréra fordította a fegyver csövét, és fenyegetően rákiáltott:

– Vigyázz, öcskös, meg ne moccanj! Nehogy elsüljön a flinta a kezemben!

Csőre rémületében mozdulatlanná dermedt, akárcsak az öreg. A férfi közelebb lépett hozzájuk, s egyre rájuk célzott a mordályával. Gyorsan megkerülte őket, az öreg mögé lépett, s lecsatolta apró bőrszíját, amelyen tokba dugott kése függött.

– így ni – morogta aztán. – Másik késed nincs?

– Nincs – dörmögte az öreg mogorván.

– Honnan való vagy?

Az öreg megmondta a falu nevét.

A fegyveres elgondolkozott.

– Az valahol itt van a közelben, ugye? Kicsoda a gyerek, az unokád?

Az öreg nem válaszolt mindjárt. Úgy rémlett, hogy valamin töri a fejét.

Aztán rövid tétovázás után odavetette:

– Nem az unokám. Nincs nekem senkim. Egyedül élek. És olyan szegény vagyok, akár a templom egere.

– Akkor kicsoda ez a kölyök?

– Falumbeli árva gyerek – felelte az öreg –, meghalt ennek mindenkije. Csak úgy él magában. Néha-néha velem jön, hogy együtt őrizzük az állatokat.

– Az előbb azt mondtad, hogy szegény vagy.

– Én az is. Az állatok, a jakok meg a dzomók nem az enyémek. Én csak legeltetem őket. Vannak a faluban, akik felfogadnak egy-egy magamfajta öregembert, hogy vigyázzunk a jószágukra. A gyerek meg segít nekem...

A fegyveres közben körüljárta a kisfiút, alaposan végigmérte, majd két ujjával megcsippentette a kaftánját.

– No, nézzék csak, egészen új... Mutasd csak a sapkád! Gondolhattam volna, selyem ez is. A legfinomabb kínai selyem. Ide a csizmád, kölyök!

Csőre engedelmesen előrenyújtotta a lábát. A férfi végigsimította a csizma oldalát, aztán elégedetten elmosolyodott.

– No csak, no csak... A falu árvája? Ejnye, ejnye, apó...! Miért akarod becsapni a magamfajta egyszerű, tudatlan embert? He? Szegény öreg vagy, de ezüstveretes kés csüng az oldaladon. A kölyök meg a falu árvája, csak éppen a legfinomabb selyembe van öltöztetve, amilyet sokgombos, dúsgazdag mandarinok hordanak a messzi Kínában. .. Bolondnak nézel te engem, öreg. Ez nem jó dolog, héj-haj, nagyon nem jó!

Aztán akkorát ordított, hogy a kisfiú rémülten rázkódott össze:

– Felállni! Menjetek ki a bokrok elé, és ott veszteg maradjatok... Ha megmozdultok, azonnal lövök!

Aztán kisétált az öreg és a gyerek után a tisztásra, úgy fordult, hogy rajtuk tarthassa a szemét, és az egyik lelakatolt ajtóhoz lépett; ezt három vagy négy barlangbejárat választotta csak el attól, amelybe az öreg Melongot bújtatta. Megrugdosta, és félhangosan beszólt rajta:

– Hé! Kijöhetsz már. Tiszta a levegő.

Az ajtó kivágódott, és magas, bundabekecses, hunyorgó legény tántorgott elő. Kezét a szeme elé szorította, és szinte meggörnyedt a rátörő fénytől, pedig a nap már félig lebukott a csúcsok mögött.

– Hej, hogy az a... – és csúnyán elkáromkodta magát. – Mióta kushadok már ebben az odúban! Már azt hittem, itt kell töltenem az éjszakát is. Jó, hogy a hullát kivittük belőle...

– Mi történt veled? Már nem is tudtuk elképzelni... Azt hittük, nem tudod kinyitni az ajtót.

A jól megtermett legény elvette kezét a szeme elől, de még mindig hunyorogva a másikra pislogott.

– Alighogy elmentek a lámanövendékek, jött egy öreg és egy gyerek. .. Itt ette a fene őket egészen mostanáig. Az ördög tudja, mit akartak. De hogy nem a kolostoriak közül valók voltak, arra

mérget vehetsz. Valakit kerestek... Még az én ajtómat is megrugdosták, s már attól féltem, hogy rám nyitják... – aztán egyszer csak döbbenten felkiáltott: – Ni csak, micsoda meglepetés! Hát nem itt vannak a kíváncsiskodók? Elkaptad őket?

– Úgy bizony – bólintott a másik. – S azt hiszem, nem is rossz zsákmány. .. Nézd csak a kölyök ruháját!

A magas legény Csóréhoz ballagott, s véreres szemével még mindig hunyorogva, alaposan megszemlélte csizmáját, köntösét.

– Nem tévedsz, testvér, nem tévedsz. Bizonyára valami gazdag család pereputtya. Fizetni fognak értük, vagy darabokban kapják vissza őket. Éppen jól jön egy kis pénzmag, mert amit a növendékek hordoznak maguknál, még egy lyukas kínai rézpénzt sem ér. Előbb még azt hittem, hogy legalább a vödrük színezüstből van...

– És?

– Még az ezüstözést is sajnálták róla a disznók. Bekenték valamivel, hogy csillogjon. Mondom, nem ér az egy lyukas kínai rézpénzt!

A kisfiú azon vette észre magát, hogy sajnálja a szép, nagy ezüstedényt, amelyről lám, kiderült, hogy bármennyire is szépen csillog, nem ér semmit, mert hisz' nem ezüst.

– Vigye el az ördög, és ha nem, akkor Sindzse, a poklok ura! Hiába vesztegettük el az egész napot...

– Te panaszkodol? – ripakodott rá a másik sértődötten. – Legalább nem voltál benn ebben a lyukban! Inkább felakasztatnám magam, semhogy idezárjanak...

– Csak vigyázz – intette a puskás nevetve, és kivillantotta feketés fogait –, mert az még bekövetkezhet!

– Kapóra jön, hogy nyakon csípted őket. Kik vagytok, he?

– Szegény emberek – morogta ismét az öreg.

A kisfiú térde reszketett a rémülettől, amikor a hórihorgas legény újra odalépett hozzájuk.

– Mi a manó?! Nem így festenek azok, mint te meg ez a kölyök. A szegény ember az olyan, mint én meg a társam. Mi vagyunk csak igazán nincstelenek! És elvesszük a gazdagoktól, amit csak lehet. Az olyanoktól, mint te és a hasonszőrűek... Fizethetnek majd értetek is váltságdíjat...

– Nincs nekünk senkink a világon...

– Majd lesznek. Ne nyugtalankodj, vénember, majd eszedbe jut a rokonaid neve. Az is, hogy hol laknak... Igaz-e? Sose félj, kicsikarjuk belőletek...

Apó csak ránézett, de nem szólt.

– Aztán ha mégse gombolják le a pénzt – folytatta a legény –, báránybendőbe csavart csomagocskákat kap majd az

atyafiságotok... Lesz ám majd meglepetés, ha kibontják. Hahaha! Tudjátok-e, mi lesz a küldeményben? Egy öregember orra és egy kölyök füle... Aztán ha még erre sem fizetnek...!

Az öreg tudta, hogy hiába beszél, de azért igyekezett meggyőzni a legényt: tévúton jár.

– Én vettem a gyereknek ezt a ruhát... Nincs ennek senkije a világon...

– Ugyan, ugyan – vigyorgott gúnyosan a puskás. – Ha szegény vagy, miből telik kínai selyemre? He? Elég a hazudozásból, öreg! Indulás, előre! De vigyázz, ha mondom! Ajánlom: meg ne próbáljatok szökni! Ha valamelyikőtöknek nyoma vész útközben, a másikat a tulajdon két kezemmel ölöm meg. Megértettétek?

Sem a fiú, sem az öreg nem válaszolt. Szótlanul elindultak arra, amerre a fegyveresek mutatták.

A hold már magasra emelkedett az égen, s ők még mindig az ösvényeket taposták a hegyek oldalában. Metsző, hűvös éjszakai szél borzolta a fák tetejét, s a kisfiú borzongani kezdett vékonyka selyemkabátja alatt. Az öreg elgondolkozva baktatott mellette, és időről időre bátorító pillantást vetett feléje. A fegyveresek is hallgatva lépegettek, különösen az, amelyik foglyul ejtette őket. A fiatalabb ugyan néha-néha szólt hozzá néhány szót, a másik azonban tüstént leintette. Hallgatva vonultak a hegyi ösvényen; fáradt, éhes csapat.

A hold már az ég közepén ballagott, s valahonnan messziről farkas vagy kivert kutya tutulását hozta a szél. A kisfiú összerázkódott, és szorosabbra húzta magán köpenyét.

A hórihorgas legény tétovázva megállt, és végignézett az előtte tekergő ösvényen.

– Bizonyos, hogy ez az? – kérdezte.

Társa előrefürkészett, aztán hátratolta a fején bőrsapkáját.

– Még nem értünk az elágazásig. És különben is, ha majd hallod a bagolyhuhogást...

Ebben a szempillantásban, egészen közekői, szinte a fejük fölül bagolyhuhogás hasított az éjszakába. A kisfiú felismerte a nagy fülesbagoly hangját, hiszen eleget ijesztgették vele egymást a gyerekek Khangpában.

A magas legény hátára rántotta az öregtől elvett tarisznyát, két tenyeréből tölcsért formált a szája előtt, és olyan élethűen utánozta a baglyot, hogy Csórénak beleborsódzott a háta. Háromszor szólt a füles madár, majd újra háromszor.

Az előttük álló széles törzsű fák mögül akkor egy ember bukkant elő, s puskája csövét rájuk irányítva egyre közelebb surrant.

– Te vagy az, Demba? – szólalt meg halkan. A hosszú legény üdvözlő mozdulatot tett.

– Mi vagyunk, hát.

– Mi az ördög történt veled? Csak nem kaptak el a piros kaftános kutyák?

– Majd elmondok mindent – felelte a legény.

Az őrálló puskás ekkor vette észre az öreget és a kisfiút. Füttyentett meglepetésében, és feléjük intett.

– Vendégeket hoztatok? Hol kaptátok el őket?

– Hát a barlangoknál... Majd később mindenről beszámolok. Most eressz! Alig állok a lábamon a fáradtságtól. Szinte az egész napomat egy bűzlő hulla barlangjában töltöttem. Megmondhattam volna előre, hogy nincs az egésznek semmi értelme. Csak egy hülye találhat ki olyat, hogy a lámanövendékek, ezek a kis csirkefogók, ezüstedényt cipelnek magukkal! Ezüsttál remetéknek! Fuj! Ha nem erezném még mindig az orromban a hullaszagot, hangosan röhögnék!...

– Nono! – figyelmeztette az őr, és óvatosan szétkémlelt. – Még a végén meghallja valaki!

– Ha meghallja, hát meghallja – békétlenkedett a legény, de azért halkabbra fogta zúgolódását. – Álló napon át ott kushadtam abban a sírkamrában! Tudjátok, miből van az az óriási vödör? Cinből, drága barátaim. S az egész, úgy, ahogy van, nem ér semmit.

– De hát azt mondták, úgy csillog, mint egy ezüsthegyi

– Mert bekenték valamivel... Talán ezüstporral. Van annyi eszük a láma testvéreknek, hogy ezekre a kis hülye tanulókra nem bízzák rá a kincseiket. Fuj! És ráadásul fél napig ott tereferéltek az ajtóm előtt. S amikor elkotródtak, előbújt ez a vénség meg a kölyök, és ők ültek oda a helyükbe. Már-már azt latolgattam, hogy előrontok, és elvágom a torkukat. Amikor ez megjött, és lefülelte őket, már előhúztam tokjából a késem!

Csőre megborzongott.

Eközben egyszer csak véget ért az ösvény, és nagy, lapos erdei tisztás tárult a szemük elé. A föléje boruló fák alatt tábortűz égett; az aprócska máglya mellett legalább tíz-tizenöt szedett-vedett öltözékű férfi üldögélt, és halkan beszélgetett.

Valamennyien felkapták a fejüket, amikor a jövevények kiléptek a bokrok árnyékából, és a duruzsoló társalgás is abbamaradt. Minden arc a jövevények fele fordult. A tűz mellől széles pofacsontú, mongolképű férfi emelkedett fel, cs csípőre tett kézzel mustrálgatni kezdte az érkezőket.

– Na végre! – dörmögte aztán, amikor megbizonyosodott róla, hogy kik a jövevények. – Már attól tartottam, hajtóvadászatot kell indítanom, hogy elkaphassalak benneteket... Hol az ezüst?

A magas fiatalember kiköpött.

– Ezüst? Nincs azon az átkozott csöbrön fikarcnyi ezüst sem... Ott

lapultam egy bűzös barlangban... De erről később. Adjatok enni!

A mongolképű akkor egyetlen ugrással a legény mellett termett, megragadta a csuklóját, s gyors, cseles fogással a földre rántotta, aztán a hátára ült. A legény felordított fájdalmában.

– Jaj! Szállj le rólam! Megőrültél, Rincsen?!

– Már régóta rajtad tartom a szemem! – förmedt rá a mongolképű, és egyre csak tiporta a legény kezét. – Azt hiszed, lóvá tehetsz? Tulajdon szememmel láttam, hogy az inasok legalább tízkilós ezüstedényben viszik a remetéik levesét... Legalább tízkilós az a tál, ha nem tizenöt! Ha nem árulod el, hogy hová dugtad, széttaposom a kezed!

A legény felüvöltött, mint a sakál, amikor a rablóvezér újra rántott egyet rajta, hogy szinte hallani lehetett a megfeszült ízületek ropogását.

– Esküszöm, Rincsen, igazat beszélek! Ott fulladoztam abban a rohadt barlangban. Oda tették az orrom elé azt a leveses vödröt. Cinből van az, nem ezüstből! Talán ezüstport kentek rá, hogy szebben csillogjon. Jöjjön el Sindzse értem a poklok világából, ha nem mondok igazat!

Rincsen lassan elengedte a legény karját, és felállt a hátáról.

– Jaj neked, ha be akarsz csapni!... Buddha irgalmazzon, ha mégis elrejtetted a kincset. Te mit láttál? – ripakodott a másikra, aki még mindig a kisfiú és az öreg mellett állt.

– Nem cipelnek magukkal értékes holmit a lámanövendékek! – bizonygatta az sietve. – Buddha a tanúm, hogy igazat beszélek. Semmiféle ezüst nincs velük... Miért is lenne? A remetéknek?

Rincsen undorodva ellökte magától a nyakigláb legényt, és elmosolyodott hideg, kemény mosollyal.

– Eredj és egyél! Talán valóban nem ültetsz fel. Ajánlom, hogy ne is próbálj, mert legközelebb nem a kezed, hanem a nyakad kerül a lábam alá... És ki tudja, hogy akkor türtőztetni tudom-e a haragomat?

A magas legény leroskadt a tábortűz mellé, és szótlanul falni kezdte az ételt, amelyet társai eléje tettek. Időről időre gonosz pillantást vetett Rincsenre, de nem felelt semmit.

Rincsen végre figyelemre méltatta a kisfiút és az öreget is.

– Ti kik vagytok?

– Én fogtam el őket – jelentette a puskás. – Ott ólálkodtak a barlangok körül. Mintha kerestek volna valakit... Talán épp...

– Kuss! – torkolta le Rincsen, és az öreghez fordult. – Ki vagy hát?

– Falusi vénember – morogta apó –, dzomókat őriztem a fiúval együtt...

– Úgy – bólintott Kincsen. – És mit kerestetek a barlangoknál?

– Ennek akartam megmutatni – válaszolt közönyösen az öreg –, ennek a fiúnak itt, hogy vannak emberek, akik egész életükre élve eltemettetik magukat. Még sohasem látott ilyet…

– Már értem – vigyorgott csúfondárosan Kincsen. – Puszta, merő kíváncsiságból… Hé!

A legényt annyira megijesztette a rivalgás, hogy félrenyelt, és heves köhögési roham kapta el. Aztán nagy nehezen magához tért, és kelletlenül belehajította a nagyjából lerágott csontot a tűzbe.

– Mi kell?

– Amikor bent voltál a barlangban, hallottad, hogy ezek miről beszélnek?

– Mindenféle ostobaságról… – felelte a legény megvetően. Őzsültről, amelyet majd a faluban zabálnak meg, és ismeretien emberekről is vartyogtak. A neveket már elfelejtettem!

– Hülyéi – sziszegte a mongolképű, lerítt róla: kicsi híja, hogy ismét nem veti rá magát. – Hát te soha semmit nem tudsz megjegyezni?!

A legény sértődötten vállat vont, és újabb bárányborda ról harapdálta le a húst.

– Nem kerestek valakit? – tudakolta Kincsen valamivel szelídebben.

– Dehogynem – válaszolt a legény. – Végigrugdosták az ajtókat, legalábbis az öreg. A kölyök, az nem jött közel… Az öreg pedig csak két nevet ismételgetett. De már nem emlékszem rájuk… nem én!

Rincsennek felragyogott a szeme.

– Tehát két nevet? Jól van, nagyon jól. Ismét az öregember felé fordult.

– Hm. Szegény emberek vagytok, azt állítod? Vagy még nem is mondtad? Mindenki ezt hajtogatja. Te is, igaz-e? És hogy csak véletlenül jártatok arra? Merő kíváncsiságból rugdostad végig az ajtókat, és minden ok nélkül ismételgettél két nevet? Ugye?

Az öreg lehajtotta a fejét, és hallgatott.

Ekkor a másik fegyveres, aki elfogta őket, Kincsen füléhez hajolt.

– Nézd csak a kisfiú ruháját! A legdrágább selyem!

Kincsen úgy lökte mellbe a buzgólkodót, hogy az majd hanyatt esett.

– Kuss, barom! Kioktatsz engem?! Azt hiszed, vak vagyok, trágya ment a szemembe, hogy nem veszem észre? Hogy mersz belekotyogni az én dolgomba? Ajánlom: fogd be a szádat!

A puskás dühösen levágta a mordályát egy fa alá, és leroskadt a tűz mellé. A kisfiút és az öreget már nem őrizte senki.

A haramiavezér közvetlenül eléjük lépett, csípőre tett kézzel meghajolt, szakálla szinte összeért a vén parasztéval.

– Nagy a ribillió odalenn, nem igaz? Azt mondják, hogy a

szerzetes testvérek bozsognak, mint a hangyák... Kicsúszott a markukból valaki, aki nagyon fontos nekik. Nem tudjátok, miről van szó?

Az öreg együgyű arcot vágott, és szempillája se rezzent, úgy nézett Kincsen szemébe.

– Nem értem, miről beszélsz – felelte. – Mi nem tartozunk a testvérekhez. Nekünk csak a földesúr parancsol.

Kincsen zavartalanul folytatta:

– Ekkora lármát nem csapnak két közönséges szökött rabszolga miatt. Ámbár lehet, hogy nem is ketten voltak. És talán nem is rabszolgák, he? A papok szerteszét futkosnak a völgyekben, mintha megvesztek volna. Mindenfelé lovascsapatok járnak, átkutatják a szurdokokat, a hágókon őrséget hagynak, még a gleccserek közé is fölmerészkednek. S csupán azért, mert két rabszolga megszökött Lapcsiból?... Ekkora hűhó két rabszolgáért? Ez képtelenség! Te erről nem hallottál semmit?

Az öreg elfintorította az orrát.

– Nem szívesen hallgat oda az ember, ha ilyesmiről beszélnek. Azt rebesgetik: nem közönséges rabszolgák a szökevények, hanem gyilkosok. Megölték a lapcsi khampót. Úgy látszik, ezért üldözik életrehalálra őket.

Kincsen csodálkozva eltátotta a száját.

– Mit nem beszélsz? Valóban ez a hír járja a falutokban? Ejnye, no. Azt nem árulták el a testvérek, hogy miképpen tudott két hitvány rabszolga az őrült khampo közelébe férkőzni, aki már évek óta bezárkózik szobájába, őrizet alatt él, és senkit nem enged magához, csak azt, akiben feltétlenül megbízik? Hm, ti ezt elhiszitek? Ugyan már, csak a szerzetesek terjesztik ezt az ostobaságot. Bizonyos vagyok benne, hogy nem közönséges rabszolgák a szökevények, hanem nagykutyák! A fejük sok-sok aranyat ér! Nem gondolod, öreg?

Apóka széttárta a karját, mint aki nem gondol semmire, és nem is tud elképzelni semmit.

Rincsen töprengve sétálgatott le-fel a kisfiú és az öreg előtt.

– Szóval ti kerestetek valakiket. Két embert. És a lámák is keresnek valakiket, ők is két embert. Nem találsz ebben valami gyanúsat, apó?

– Mit találnék?

– És a lámák nem találják őket. Sem a szabadban, sem a falvakban. Pedig minden faluban akadnak jócskán, akik szeretik a pénzt, és egykét aranyért szíves örömest feladnák az idegeneket. Ha ott bujkálnának a menekülők, már nyakon csípték volna őket. Mit gondolsz, apó, hol lehet elbújtatni két embert, hogy senki se találja meg őket, és még etetni is más etesse, mi?

Az öreg csak szótlanul megcsóválta a fejét.

– Nincs a világon jobb rejtekhely, mint egy remetebarlang – folytatta Rincsen vigyorogva. – Bizony ám! A lámák zabáltatják őket, és sejtelmük sincs róla, ki lapul az ajtók mögött. Nagyon jól kieszelted, öreg!

– Én ugyan nem eszeltem ki semmit! Nem tudok semmiről... Én meg a gyerek...

– Várj csak öreg, várj! – vágott közbe Rincsen, és újra csak elvigyorodott. – Nincs csúnyább dolog, mint amikor egy ősz szakállú, tiszteletre méltó apó úgy hazudik, akár a vízfolyás. Hogyan vegyenek akkor példát rólad ezek itt? A fiatalok?

Harsány röhögés nyugtázta Rincsen szavait. Még a hórihorgas legénynek is fülig szaladt a szája, pedig igazin volt miért orrolnia Rincsenre.

– Nem igaz, cimborák?

– Jól beszélsz, Rincsen – dicsérték vezérüket a martalócok. Rincsen örült a színjátéknak, és a sikerben fürödve élvezettel folytatta:

– Képzeld csak, öreg, a minap arra jártunk, a remetebarlangok környékén. Hallottuk hírét annak a nagy fényes csöbörnek, amelyikről most kiderült (ha ugyan ennek a csirkefogónak hinni lehet), hogy nem is igazi ezüst. Elhatároztuk hát, belebújtatunk valakit egy üres lyukba, hogy közelről kileshesse azokat a jótékonykodó kis szerzeteseket. Hát, amint közelebb érünk, hangokat hallunk... S ez nagyon meglepett minket! Gondold csak el: a remeték örökös némaságot fogadtak. Ezek meg egymást szólongatták, úgy bizony, két szomszédos fülke lakói csevegtek. Sejted-e, apó, mire vélhettük a dolgot? Hát arra, hogy valakik megelőztek bennünket, és ők akarják megkaparintani az ezüstvödröt. .. Óvatosan a közelükbe lopóztunk, és hopp! kihúztuk őket a vackukból... Hát bizony, öreg, nagyon nem úgy festettek, mint a remeték! És képzeld, mindkettőnek ott a vállán Maitréja jele, ami, ugye, annyit jelent, hogy kolostori rabszolgák... No, gondoltam, ebből sem lesz sok pénz, hacsak vissza nem szolgáltatjuk őket a kolostornak. .. De én tisztességes ember vagyok, apóka, és bizony a lámáknak nem segítek, de nem ám! Még pénzért sem. Inkább elbocsátom őket, menjenek Buddha hírével, hátha ezt a jó cselekedetemet a javamra írják még valaha odafenn az égben...

– Szabadon engedted őket? – szólta el magát az öreg vigyázatlanul.

– Eszem ágában sincs! – ordított fel Kincsen olyan szilaj ön, hogy az öreg ijedten hátralépett. – Nem egyszerű rabszolgák ezek, hanem nagykutyák! S ti hozzájuk tartoztok. Ha élni akartok, néhány zsák

aranypénz az ára! Mutassátok meg nekik őket!

A tűz mellett heverészők akkor felálltak, és széthajtották a mögöttük zöldellő bokrok ágait. A cserjék mögött ott feküdt összekötözött kézzel-lábbal Melong és Agvang.

A PIROSSÜVEGES SZERZETESEK

A hajnal első sugarai áttörték a foglyok fölé boruló lombkoronát, s pirosra festették a fatörzseket. A. puskás őr feje le-lesunnyadt ültében, hogy aztán ijedten újra felkapja, amikor álla már szinte a mellére esett az álmosságtól. Az ágak közt szendergő madarak pittyegtek, s tavalyi száraz levelek, barna kéregdarabok hullottak alá fészkelődésük nyomán.

Csőre és társai egész éjszaka le sem hunyták a szemüket. S mivel a kisfiút és az öreget is összekötözték, s odafektették a másik kettő mellé, halkan beszélgethettek is; rab tartóik nem törődtek vele. Agvang a könyökére támaszkodott, és este óta ki tudja már hányadszőr mondta gyötrő önváddal:

– Én voltam az oka. Én szóltam Melongnak, mert már nem bírtam a hallgatást. Úgy éreztem, ha nem beszélhetek valakivel, megőrülök. S épp akkor jöttek. Pedig hány napig kibírtam... Sejthettem volna, hogy rossz vége lesz!

A többiek hallgattak. Korábban már többször is megnyugtatták Agvangot; igyekeztek levenni róla a felelősség és a lelkifurdalás nyomasztó terhét. Később aztán már belefáradtak, és hagyták, hadd mondja a magáét.

– Élőbb csak magammal beszélgettem – folytatta Agvang –, aztán arra gondoltam, hogy talán meghallja Melong, ha átkiabálok... Kinyitottam a kémlelőablakot, pedig nem láthattam be a bokrok közé. És akkor kiabáltam, pedig tudtam, hogy nem lenne szabad!

A kisfiú az öreget nézte, aki morcosán bámult maga elé.

– Nem szökhetnénk meg valahogyan? Az öregember savanyúan elmosolyodott.

– Hamar elfognának bennünket. Ha nem ők, akkor a lámák... Két tűz közt vagyunk.

– De te, apó, legalább te eredj! – mondta Melong, és ő is a két könyökére támaszkodott. – Talán valahogyan, ha mással nem, a fogainkkal ki tudnánk bogozni a kötelékeidet.

Apó azonban nemet intett.

– Miért mennék? – kérdezte, és szemernyi félelem sem volt a hangjában. – Hova sietnék? Úgysem vár odahaza senki. A vejeim még örülnek is, hogy elevett a fene valahová. Miattam aztán igazán nem kell aggódnotok. Inkább magatokkal törődjetek!

– Öreg vagy már te, apó, az ilyen kalamajkához – mondta Agvang is, aki lassan abbahagyta önmardosását. – Majd mi kikecmergünk valahogy, ne félj...

– Nem is miattad maradok, ha tudni akarod – felelte ingerülten az öreg. – Ha nem óbégatsz, mint egy vénasszony, nem lett volna

semmi baj!

– Jól van már, elég a szemrehányásokból – morogta Melong, és behunyta a szemét. – Valamit ki kell találnunk... Bajba kevertünk, meg is kell mentenünk...

Az öreg azonban nem hagyta annyiban a dolgot.

– Énvégettem csak ne aggódjatok! – dohogta. – Én a faluhoz tartozom, és semmiféle kolostor nem merészeli rám tenni a kezét. Az én vállamra nem sütöttek bélyeget... Senkitől nem kapnak értem váltságdíjat, egy megveszekedett fityinget sem, arra mérget vehettek. Kénytelenek lesznek elengedni. Mi mást tehetnének?

Melong és Agvang hallgattak. Tudták, hogy az öreg még akkor is maradna, ha sikerülne megszabadulnia a kötelékeitől. Csőre nélkül nem menne egy tapodtat sem.

– Ha közel juthatnék az őrhöz, megpróbálnám elvenni a kését, talán kilophatnám a tokjából...

– Mire odáig vergődnél, fellármázná az egész erdőt – felelte az öreg, és gúnyosan Agvangra nézett. – Mit gondolsz, én min gondolkodtam egész idő alatt? S ha nem ókumuláltam ki semmit, te talán. .. – nem fejezte be; úgy látszik, megbánta szigorú szavait, mert enyhébben folytatta: – Egyelőre nem tehetünk semmit. Nem tudunk megszabadulni a kötelektől. De még ha ez sikerülne is, órák kellenének, amíg egyáltalán gyalogolni tudnánk. Úgy érzem, mintha fatuskók lennének jó öreg lábam helyén... Meg kell várnunk, amíg maguk szabadítanak meg a kötelektől. Talán útközben adódik valami. Sok minden adódhat. És nemcsak Lhászáig hosszú az út!

Az őr ekkor egy eddigieknél is jóval nagyobb bóbiskolás után felriadt, s amikor meglátta a fatörzseken végigkúszó vörös sugarakat, talpra állt, fejébe nyomta leesett Sapkáját, és elégedetten végigpislantott az alvókon. Nyugodtan a szája mellé emelte két tenyerét, és akkorát bődült, amekkorát csak bírt:

– Ébredjetek, hé! Hasatokra süt a nap!

Nagy nyögések, morgások, káromkodások közepette ébredezett a tábor. A mongolképű is előbukkant valahonnan, és első útja Melongékhoz vezetett. Szó nélkül végigvizsgálta kötelékeiket, aztán elismerően bólintott.

– Szeretem, ha a foglyok nyugodtan töltik az éjszakát. Ugye tudjátok, hogy nem érdemes próbálkoznotok? Aki megszökik, és megtalálom, saját késemmel vágom le a fülét. Márpedig én mindenkire ráakadok, arra mérget vehettek! Héj... Demba, Loszol és Blobzang... Gyertek csak ide! A többiek készítsék el a reggelit! Utána nyomban fölkerekedünk...

Három férfi, köztük a tegnapi megtermett legény, odaballagott Rincsenhez, és leguggoltak vele szemben a fűre. Puskájukat

gondosan maguk mellé fektették.

Kincsen gondterhelten végignézett rajtuk, és most eltűnt arcáról a szokott fenyegető mosoly.

– Figyeljetek ide! – mondta, és látszott, hogy sokat töprengett magában az éjszaka során. – Hogy a kezünkbe kerültek, az egy dolog... De hogyan kapunk aranyat értük? Ez egy másik dolog.

A többiek nem szóltak, várták, amíg befejezi.

– Hallgatnak. Megoldhatnám ugyan a nyelvüket, de nem akarom, hogy nagy ordítozás legyen. Még a végén idecsődítünk valakit... Bizonyosra veszem, hogy együvé tartoznak.

– Én is – morogta békülékenyen a legény.

– Akkor hát ki kell fürkésznünk, hogy kiket keresnek a láma testvérek. .. Megértettétek? Azután: elmentek az öreg falujába, és megtudakoljátok kifélék-mifélék, az öreghez tartozik-e a gyerek és a többit. Mindent tudakoljatok meg. Világos? Mert...

– És azután? – vágott közbe a hórihorgas legény felbátorodva. Kincsen azonban olyan pillantást vetett rá, hogy torkán akadt a további kotnyeleskedés.

– Majd akkor megmondom, hogy mit csináljatok.

– És ha az öreg meg a gyerek valóban falusiak, és ha senki nem ad értük egy ócska rézpetákot sem? – szólt egy másik férfi, akit a mongolképű Blobzangnak szólított. Kincsen kiköpött a fűre.

– Akkor elmehetnek... Mit kezdjek velük? Öljem meg őket csak azért, mert az utamba akadtak? Gondolkodás nélkül darabokra aprítom őket, ha hasznot remélhetek belőle, de értelmetlenül nem vérengzek. A mongol Rincsenre ne mondhassa senki, hogy gyilkos!

– És ti? – kérdezte a legény. – Addig itt maradtok? Kincsen megrázta a fejét.

– Nem tetszik nekem ez a hely. Túl sok a fa... Jobban érzem magam a sziklák közt, ahonnan akármeddig ellátok. Fölkapaszkodunk a hágóhoz, ahol a kőrakás van, két lófejjel a tetején... Odamegyünk, és ott is maradunk!

– Hogyan kérdezzük ki a lámákat? – ráncolta a homlokát a legény aggodalmasan. – Menjünk valamelyik kolostorhoz?

– A ti dolgotok – mordult rájuk Kincsen, és felállt, jelezvén, hogy a maga részéről befejezte a beszélgetést. – Ha kapni akartok az aranyakból, megtaláljátok a módját. Ha a foglyainkat keresik, egyezkedni akarok velük. Hozzatok közülük egyet a hágóra, és én akkor majd megmondom, hogy mennyit kérek értük. Na, eredjetek!

A három ember némi morgás kíséretében feltápászkodott, és rövidesen útnak is indult. A kisfiú még sokáig hallotta, amint lépteik alatt csak úgy recseg-ropog az erdő aljnövényzete.

A táborban maradtak befejezték az evést, majd Kincsen intésére vakmennyien felálltak, hogy folytassák útjukat. A foglyoknak nem

lehetett panaszuk a reggelire; ugyanazt és ugyanannyit kaptak, mint a többiek. Látszott, hogy ilyenkor tavasszal nem szenved szükséget Kincsen rablócsapata. Van elég dzomó meg jak a legelőkön, s nyárigazdák észre sem igen veszik, ha egy-egy kisborjú eltünedezik a csordából.

Még étkezés előtt eloldották Melongék kötelékét, s csak jóval később kerekedtek föl, de bizony még akkor is nagyon nehezükre esett a járás. A kisfiú úgyszólván csak botladozva sántikált; mintha ezer meg ezer tűt szúrtak volna mindkét lábába. Támolyogva vonszolták magukat, jócskán csökkentve őrzőik kamat. S hiába káromkodott Kincsen, csak botorkáltak, mint a nemrég világra jött gidák.

Az öreg, amikor úgy látta, hogy senki sem figyel rájuk, titkon odasúgta Melongnak:

– Csak lassan, nagyon lassan... Mint a tegnap született jakborjú!

Melong aprót bólintott. Tüstént átlátta az öreg szándékát. Bizonyos, hogy a következő éjszakán már jóval lazábbra veszik a köteleiket, hiszen így alig jutnak előbbre miattuk. Ez már egy kis reménysugár.

Egész napon át meneteltek, szinte megállás nélkül. Rincsen csak a déli órákban adott pihenőt, hogy teát főzhessenek és haraphassanak valamit. Az éjszakát egy erdő óriás fái alatt töltötték, s ekkor valóban már nem verték olyan szoros gúzsra őket. Szökniük azonban legalább annyira lehetetlen volt, mint előző éjjel, hiszen három puskás rabló őrködött körülöttük; ezek felváltva bóbiskoltak, s nem fordult elő, hogy egyszerre mindhármukat elnyomta volna a buzgóság.

Harmadnap délelőtt fölértek a hágó tetejére. Valamennyiük tüdeje szinte pattanásig feszült; a ritka levegőben nagyon nehezükre esett a mozgás. A csapat többségét fejfájás kínozta, mások pedig arra panaszkodtak, hogy rosszul látnak.

Rincsen, mintha nem is hallotta volna emberei zúgolódását, hol elöl bukkant fel, hol hátul, s ha kellett, szidással vagy ígérgetésekkel igyekezett erőt önteni beléjük.

Egyszer aztán megszakadt az utat két oldalról szegélyező sziklafal, és óriási, hófehér csúcsok köszöntek rájuk. Sapkájuk körül felhőpamacsok gomolyogtak, és a kisfiú úgy érezte, hogy ha kinyújtaná a kezét, beléjük meríthetné az ujjait. Ahogy kiértek a sziklafalak közül, hirtelen rájuk tört a szél is. Kemény, teke emlékeztető hideggel árasztotta el a hágót, s szemöldökükre ráfagyott az izzadság.

Rincsen maga is hangosan lihegve forgolódott, és valahova a világos zöld derengés felé mutatott.

– Oda! Innen már lefelé ereszkedünk... Ez a hágó teteje! Még

néhány lépés, és túl vagyunk rajta!

A kisfiú szeme ekkor már káprázott, elsötétült előtte a világ; arra tért magához, hogy megint ugyanolyan magas sziklafalak közt kóválygo, mint amilyenek árnyán korábban fölfelé kapaszkodtak. S egyszer csak léptei is könnyebben estek, ahogy lefelé vitt az útjuk. Egy szélmentes helyen megállapodtak.

Rincsen megtorpant, és hangos szóval, hogy mindenki értse, felmutatott a fölöttük magasodó sziklaszirt tetejére:

– Nézzétek! Ott a két lófej!

S valóban, fönn, a szédítően meredek orom tetején halomba rakott sziklákból oltár emelkedett. Tetején póznára tűzve levágott lófej fürkészte tompán fénylő szemével a hegyi világot.

Az áldozóköveken keselyűk tollászkodtak, de hozzá sem nyúltak a fejekhez.

A kisfiú nem értette, hogy miért nem marcangolják szét a ragadozó madarak a kirakott prédát, s mivel éppen Agvang állott mellette, halkan odasúgta:

– Agvang... miért nem bántják a keselyűk a lófejeket? Agvang szemében babonás félelem tükröződött, amikor visszasúgta:

– A pirossapkások! A pirossapkások oltárai...

Csőre még mindig nem értette a dolgot. Hiszen köztudott, hogy a keselyű nyomban kivájja zsákmánya szemét. Khangpában látta elégszer, amint a dögevők lecsaptak az elhullott jószágra.

– Nem igazi lófejek – morogta mögöttük az öreg –, nincs már rajtuk hús, csak bőr... Nincs azokon egy falásnyi hús sem. Ki tudja, hány éve, hogy ott függenek!

– És a szemek?

– Átlátszó kőből csiszolták őket...

Kincsen fölemelte a kezét, és parancsot adott, hogy főzzenek teát. Valamennyiük fölhevült teste borzongott még a hágó hidegétől, és a betegség megelőzésére legjobb ilyenkor a forró tea.

A foglyok is tenyerükbe fogták a csészéjüket, s úgy melengették meggémberedett ujjaikat. A kisfiú egyre csak a fenyegető, merev szemű lófejeket figyelte: mellettük hallgatag őrszemekként gubbasztottak a keselyűk.

– ... Kik azok a pirossapkások? – faggatta Agyangot, mert még mindig furdalta oldalát a kíváncsiság.

Agvang azonban komor képpel elhárította magától a választ:

– Beszélni sem merek róluk. És igazából nem is tudok semmit... Öt kérdezd!

És Melongra mutatott.

A szerzetes tűnődve nézte a lófejeket.

– Csak annyit hallottam, hogy még lehetnek néhányan, de látni soha nem láttam őket, pedig az elmúlt években sokfelé

megfordultam. .. mindenfelé beszélik, hogy még élnek valahol az erdők mélyén vagy a szirtek közt. De az is lehet, csak úgy mondják, hogy ezt a kőrakást a pirossüvegesek építették. Talán csak mese az egész.

Az öreg kilöttyentette az utolsó cseppeket a csészéjéből, és komoran megcsóválta a fejét.

– Ilyenek vagytok ti, fiatalok. Mindenre csak azt mondjátok, hogy mese. Pedig előbb meg kellene győződnötök az igazságról. Volt a falunkban egy ember... – s apó már nekikezdett volna egy hosszabb történetnek, amikor a fejük fölött megdördült az ég, mintha kora nyári zápor érte volna utol őket. A kisfiú elcsodálkozott. Hiszen a két sziklafal közül látható égszelet ragyogóan kék! Ekkor harsogó morajlással óriási szikladarabok zúdultak le mögöttük; ide-oda csapódtak a bércfalakon, darabokra zúzódtak, és törmelékeik ropogva, záporoztak a földre. S mintha csak sivatagi szélbe keveredtek volna; mindenkit beburkolt az égre szálló, felkavart por.

A döbbent és rémült rablók fegyvereikhez kaptak, majd elterültek a földön, és igyekeztek a sziklafalakhoz lapulni, hogy ott leljenek védelmet a legördülő kődarabok elől.

A szerzetes és az öregember az első pillanatok rémülete után a kisfiút keresték.

– Csőre! – ordította Melong. – Hol vagy, kisfiam?!

Aztán a mellette elrohanok elsodorták, majd ledöntették a lábáról. Négykézláb vergődött a kőfalhoz, hogy nyílásaiban leljen menedéket, s az egyre zuhogó kőtömbök fölötte pattogjanak tova. Karját a feje köré fonta, és töprengett, hogy mi is történhetett. Talán megindult a hegy, és tüzet lövell fortyogó gyomrából?

Amikor abbamaradt a szirtomlás, kikémlelt a karja alól. Körülötte kőtörmelékkel borított alakok hevertek mindenfelé, némelyikük hátára akkora szikladarab gördült, mint egy jakbika. Itt-ott vérfoltok és tépett ruhadarabok tarkították a porréteg egyhangú szürkeségét.

Egyszer csak meghallotta Csőre hangját, a hulló kövek csattogásán keresztül.

– Melong! Ide hozzánk, Melong!

A szerzetes arrafelé fordult, s örömmel fedezte fel a kisfiút; az öreggel és Agvanggal együtt egy kiugró sziklaperem alatt gubbasztott. A kiszögellés megakadályozta, hogy rájuk hulljanak a kövek, s óriási, szilárd ereszként megőrizte őket a kőzáportól.

Melong óvatosan az orom felé lesett, és amikor úgy látta, hogy most éppen nem hullik kő, hatalmas szökkenésekkel a védő karima alatt termett. Nem vette észre, hogy ugyanebben a pillanatban lövések dördültek, és golyók verik fel mögötte a port. Lihegve

bukott a többiek közé, és levegőt kapkodva kérdezte:

– Hegyomlás?

Az öreg fancsali képet vágott, és nemet intett.

– Alighanem nagyobb a baj...

Melong nem értette a szavakat, csak a fejcsóválását látta. Kinyitotta a száját, hogy tovább kérdezősködjék, amikor az ismét meginduló kőgörgeteg zuhogásába most már tisztán hallhatóan puskalövések vegyültek.

Agvang babonás rémülettel meredt az égnek arra a vékony csíkjára, amelyet a fölöttük húzódó sziklafedél alól látni lehetett. Aztán iszonyodva felvonított, vinnyogó, vékony hangon:

– Én tudtam... Jaj, én megmondtam. Csak a pirossapkások lehetnek!

..Melong kilesett a perem alól. A szoros elejét és hátulját akkor már sziklatömbök torlaszolták el. A rablók közül csak néhányan élték túl a támadást, s azok is ott kucorogtak a sziklatömbök közt, kőfülkék, hasadékok védelmében.

Ebben a pillanatban fenn, a bérctetőn, közvetlenül a két lófej mellett, hosszú, torzonborz, ősz szakállú férfi jelent meg, kezében puskával. Lekémlelt a mélységbe, és azonnal észrevette a tömbök mögött kucorgó csirkefogókat.

Puskáját a vállához kapta, gondosan célzott, és lőtt. A sziklaélek mögött valaki felkiáltott és hangos jajveszékelésbe kezdett. A kisfiú rémülten simult Melonghoz, és nem értette, hogy valójában mi is történik. A szakállas férfi akkor újra töltött, és ismét csak lelőtt a szakadékba. A korábbinál is fájdalmasabb üvöltés jelezte, hogy most sem tévesztett célt.

Aztán a kisfiú úgy érezte, hogy megfejthetetlen és fenyegető álmot lát. A sziklaszirtek csúcsán újabb szakállas, őszbe csavarodott hajú férfiak jelentek meg, és puskájukat a tömbök mögött bujkálókra irányították.

– Hé! Ne lőjetek! – kiáltotta feléjük alulról egy hang. – Mit akartok tőlünk? Mi nem bántottunk benneteket... Kik vagytok?

Az első puskás férfi intésére a torzonborzok leeresztették fegyverüket, és figyelték, amint vezetőjük egészen a szirtek szélére lép.

– A mongol Rincsen köztetek van?! – dübörgött alá rekedt hangja.

Rövid ideig nem válaszolt senki, majd a kisfiú hallotta, amint a mongolképű halkan szól valamit megmaradt embereinek, aztán felhangzott válasza:

– Mi dolgod vele?

Az ősz hajú a mordályára támaszkodott, és végigjártatta szúrós pillantását a szoros fenekén. Csőre esküdni mert volna rá, hogy

rajtuk is végigfuttatta tekintetét, ahogy a sziklaperemhez húzódva reszkettek az életükért.

– Ha nem válaszoltok egyenesen, meghaltok valamennyien. Jól látlak benneteket. Te, akinek piros bojt van a sapkáján! Kedves az életed? Még egyszer kérdem: köztetek van-e a mongol Rincsen?

A sziklatömbök mögött összesúgtak, de senki nem válaszolt. Az ősz hajú ekkor villámgyorsan vállához emelte puskáját és elsütötte. Velőtrázó ordítás reszkettette meg a szurdokot.

– Megöltem! – zúgta fentről a hang. – Egymás után jöttök, sorban. Még egyszer kérdezem hát: köztetek van-e a mongol Rincsen?

– Itt van Rincsen! – rivallt valaki alulról. – Mit akartok tőle?

– Még öten vagytok a sziklák közt – mondta a puskás férfi az ég kupolája alatt –, és négyen a párkány védelmében... Mindenkit leterítek, ha nem szól maga a mongol Rincsen!

Melong magához szorította Csórét, és megbabonázva meredt a szirttetőre. A rablóvezér fölemelkedett, és eldobta a puskáját.

– Én vagyok Rincsen... Miért vadászol rám? Én nem bántottalak!...

– Lépj előre hármat, hogy jobban szemügyre vehesselek! – követelte a férfi az orom csúcsán. – A kezemben vagy, Rincsen. Nem menekülhetsz előlem!

A haramia engedelmesen előrelépkedett, és fölszegte fejét. -Itt az arcom. Bizonyára összetévesztesz vakkivel... Én nem , tudom, ki vagy.

– Jól látlak, Rincsen. Valóban te vagy az... Most is olyan ocsmány az ábrázatod, mint sok évvel ezelőtt, amikor.

Szavait azonban nem fejezhette be, mert a mongol villámgyors mozdulattal a sziklák mögé ugrott, és ebben a pillanatban valamelyik cimborája az ősz hajúra lőtt. A férfi megtántorodott, és elejtette puskáját. A fegyver keményen koppant, előbb lassan lecsúszott a szikla szélére, majd óriási ívben aláhullott a szurdokba. Závárzatánál csapódott egy szirt éléhez, és kettétörött.

A kisfiú Melong ruhájába rejtette az arcát, amikor megszólaltak a lövések. S mire újra kíváncsian kikandikált, a sziklák mögött már minden nesz elült, odafönn a bércen is, csak a keselyűk lebegtek a végtelen kékségben.

A foglyok már-már azt hitték, hogy őróluk mindenki megfeledkezett, amikor a bérctetőn ismét felbukkant a szakállas arc.

– Élsz-e még, Kincsen?! – csendült a kiáltása. – Vagy Sindzse magához ragadta a lelked?

A sziklatömbök közül fojtott nyögéssel kélt a válasz.

– Légy átkozott, ismeretlen! Átlőtted a vállam... Még most sem

tudom, ki vagy. Valaki visszaélt a nevemmel. Én soha nem láttalak...

– Ne áltass, Kincsen. Azt hiszed, összetévesztelek mással? Nos, akkor gyere föl ide a csúcsra... Állj az áldozati halom mellé. A lófejek sohasem hazudnak. Ha ők is azt mondják, hogy nem te vagy az, akit keresek: szabadon eresztelek. Él-e még ott lenn valaki?

– Senki – mordult fel a mongol. – Mindenkit megöltetek!

– Hát akkor rajta. Kússz fel ide a tetőre!

Kincsen nehézkesen feltápászkodott; tenyerét vérző vállára szorította. Megpróbált fölfelé mászni a bokaficamító görgeteg mentén, de mindegyre visszacsúszott.

– Erre nem lehet... Fáj a vállam is. Nem érted, hogy nem bírok, te sátán?! – harsant fel végre tomboló keserűséggel, amikor újra meg újra visszazuhant a szurdok aljára.

– Annyi időd van csak, amíg a napot el nem takarja a következő felhő. Látod-e azt ott? Amint beborul, lepuffantalak!

Kincsen zavaros szemmel pillantott körül, majd ismét nekiszaladt a görgetegnek. Ott, ahol a kőzuhatag a legmagasabbra tornyosult, valamivel könnyebb volt a mászás, hiszen a nagyobb tömbök szinte lépcsőül szolgáltak. Kétségbeesetten zihálva kapaszkodott egyre följebb , és följebb. Sebesült karját is használta, mindkét kézzel megkapaszkodott a dudorokba, és amikor egyszer szétnézett, rémült kiáltást hallatott.

A napot már majdnem elérte a felhő széle, amikor, szinte karnyújtásnyira a szurdok peremétől, megpihent. A szakállas letérdelt a sziklatető szélére, és feléje nyújtotta a kezét. Rincsen belekapaszkodott, és kínosan nyögve felhúzódzkodott hozzá.

Ott aztán úgy terült el, mintha letaglózták volna. A szakállasok körülállták – lehettek vagy tízen-tizenöten –, s lehajtott fejjel nézték a sebesültet, amint behunyt szemmel levegő után kapkodott. Mikor végre kifújta magát, fölpillantott, és kutatva meredt a szakállasokra.

Vezetőjük melléje térdelt, és halkan, szinte gyengéden kérdezte:

– Még most sem ismersz meg, Rincsen?

A rablóvezér fürkészve bámult az arcába, és nemet intett. Zihálva szedte a levegőt, és az oldalára fordult, hogy szemügyre vegye a többieket is.

A szakállas melléje ült, és zengő, mély hangján beszélni kezdett. A szurdok falai felerősítették szavait, hogy a párkány alatt álldogálók is hallhatták.

– Emlékszel Dkarpó falujára? Rincsen behunyta a szemét, s bólintott.

– Jártam arra.

– Attól nem messze hatalmas vadon terül el. Vagy tíz éve

történhetett, hogy idegenek vonultak át rajta, és beköltöztek a mélyén rejtőző barlangba, fiatalok és öregek, akik megelégelték az emberi bűnöket; csak szeretetre és nyugalomra vágytak. Nem lámák voltak, legalábbis nem olyanok, mint akik most a kolostorokban élnek. Abba a rengetegbe egy ősi rend követői vették be magukat: elődeik valaha piros süveget viseltek. Ám a barlanglakók nem hatalomra törekedtek, mint a hajdani pirossüvegesek, hanem távol a világtól kívántak szemlélődni. Azokon a kimondhatatlan titkokon óhajtottak elmélkedni, melyeket meg nem fejt a józan emberi értelem. Hallod, Rincsen?

A sebesült lehunyta a szemét, jelezve, hogy feszülten figyel.

– Ezek a különös emberek ősi titkok tudói voltak, varázslómesterek, életre tudták kelteni a halottakat, az élőket pedig tetszhalottá bűvölték. Ekkor azonban már csak békére és nyugalomra vágytak, az erdő csöndjére s a madarak dalára. Szelíd emberek lettek a mágusokból, Rincsen... Egyszer aztán megjelent előttük egy férfi, egy ismeretlen, s ajánlkozott, hogy a tanítványuk és szolgájuk is lesz. Merthogy a pirossüvegesek nem szívesen jártak az emberek közé, hiszen mindenki csak csodatételekért zaklatta őket, vagy éppen titkaikra volt kíváncsi. Nem tűrték őket a sárgasapkás szerzetesek sem: azok a hatalmukat féltették tőlük. Ezért aztán örültek a tanítványnak; ő majd ki-kimerészkedik a környező falvakba, s tejet hoz nekik, meg tojást, friss árpalisztből sütött campát... Bíztak az ajánlkozóban, aki jóravaló embernek mutatkozott, s még kincseiket is megmutatták neki: aranyból készült démonszobrocskáikat, amelyeknek szemgödrébe gyémántokat illesztettek régi-régi mesterek. Azt hitték, hogy a tanítványuk is úgy megveti a világi hívságokat, mint ők, s a próbaidő elteltével már nem is néztek a körmére; maguk közé fogadták testvérükül... A szakállas élénkebben folytatta:

– Történt egyszer, egy tavasszal, hogy a járvány démon rábukkant a szent emberek búvóhelyére, és iszonyú nyavalyával sújtotta valamennyiüket. Ott fetrengtek a barlangban és a barlang előtt, szörnyű görcsök kínozták őket; szájukból hányadék szennyezte a földet, szemükből könny csörgött. Néhányan már bele is pusztultak a kórságba. Csodák csodájára egyedül a tanítvány nem betegedett meg. Úgy tett ő is, mintha fájlalná a hasát, de nem volt annak semmi baja. Igaz-e, Kincsen?

A mongol egyre csak zihált, de nem válaszolt egyetlen szót sem.

– Aztán, amikor a varázslók már elvesztették eszméletüket, és mellükből kiszállt a lélek, a tanítvány előhúzta hosszú kését, és feltápászkodott a megszentelt földről, amely neki is nyughelyét és menekvést nyújtott. Aztán sorba odalépett a világtól elvonult szent emberek mellé, kését a szívükbe döfte, és levágta a fejüket... A

levágott fejeket egy szakadékba dobta, hogy a testekre ne ismerjen senki, majd az aranyból öntött démonszobrocskákkal elmenekült. Máig se tudna gazságáról senki, ha egyetlenegy remete nem menekült volna meg a mészárlásból.

– Az lehetetlen – hebegte Kincsen. – Nem menekült meg senki...

– Honnan tudod?! – csapott le reá a szakállas, és a szeme baljóslatúan fölizzott. A mongol rádöbbent, hogy elárulta magát, és reménytelen, sötét arccal dörmögte:

– A dkarpói parasztok azt rebesgetik, hogy ott vesztek! A szakállas gúnyosan megcsóválta a fejét.

– Egyvalaki megmenekült. Egy fiatal testvér, aki aznap nem evett a liszttel kevert tejből, amelyet te hoztál a faluból, mongol Kincsen. Mert te voltál az a szolga, aki megmérgezte a varázslókati

– Hazugság! – hörögte a rablóvezér, és megpróbált a talpára állni. Nem öltem meg senkit, és nem emlékszem reád!

– Igaz, akkor még nem volt szakállam... Nekem, egyedül, a varázslók közt. Ezért úgy hívtak, hogy...

– Rgyamed! – tört ki Rincsenből. A szakállas szomorúan bólintott.

– Bizony, bizony, az vagyok... Akkor még tejfelesszájú legényke, ma pedig vénember. Azon a napon hollófekete hajam kifehéredett, s azóta szakállat növesztettem. Ott görnyedtem a barlang mélyén egy haldokló társam mellett; borogatást raktam tüzelő homlokára, és éppen ki akartam futni, hogy friss forrásvizet hozzak, amikor megpillantottalak; jóságos nevelőim nyakát vágtad át késeddel. Eltakartam a szemem, és észrevétlen visszalopóztam a barlangba. Irtózatosan megrettentem. Tudtam, bejössz, és ott is megcsonkítasz minden tetemet vagy lelkeszállottat. Odaosontam hát a bejárathoz, és kilestem azt a pillanatot, amikor annyira elfoglalt véres munkád, hogy nem néztél a barlang felé. Akkor bevetettem magam a fák közé, és rohantam, ahogy a lábam bírta. Aztán a vadon széli cserjésben összeestem, borzalmas kórság tört rám, Kincsen. Szegény, vándor pásztorok találtak rám, és gyógyítottak ki a bajomból. Mindenem remegett, mintha csak a tüzes hegyek démonai költöztek volna belém. Lázálmomban egyre csak azt a barlangot láttam, és téged, amint ott térdelsz a testvérek mellett, és késed megvillan a mellük és a nyakuk fölött... S egy ilyen iszonyatos, álomverte éjszakán megfogadtam, hogy addig ne adjon Buddha és Padmaszambhava varázslómester nyugalmat, amíg szívedbe nem mártom a késem, és le nem metszem átkozott fejed!

– Nem! – üvöltött fel Kincsen, és torka elé kapta a kezét.

– Hányszor jártam a sarkadban, Kincsen, de hányszor! Néha mármár a markomba kaparintottalak, de végül mindig egérutat nyertél, mintha csak a gonosz hatalmak keltek volna védelmedre.

Közben újra csak rátaláltam régi hitünk követőke, és attól kezdve együtt vadásztunk reád… Kincsen, végre a kezembe kerültél!

Kincsen fájós, vérző vállára szorította a kezét, és rémületében vadul hánykolódott. Hiába igyekezett azonban talpra állni, egyikmásik szakállas mindig meglendítette a lábát és visszalökte.

Melong magához szorította a gyereket, és tenyerével eltakarta a szemét.

– Ne nézz oda, Csőre! – suttogta, amikor a szakállas varázsló, akit valaha Rgyamednek hívtak, foglya fölé hajolt.

A kisfiú engedelmesen Melong palástjába bújt, és csak akkor rezzent meg, amikor a mongol minden eddiginél riasztóbb ordítása csapott a fülébe:

– Jaj, ne! Bocsáss meg, Rgyamed! Ne!

Majd még egy sikoltás, és Kincsen hangja gurgulázó hörgésbe fúlt. Aztán csend, mély, riasztó csend borult a szurdokra.

Csőre már mozdult, hogy kibontakozzék a szerzetes kaftánjából, amikor az oromról diadalittas szózat hangzott fel, végigzúgott a sziklafalak közt, és elsuhant a fehér sapkás hegycsúcsok felé.

– Hála legyen néked, Padmaszambhava, rendünk alapítója! Hála legyen néked, nagy királyunk, rgyalpónk, Szrong-bcan szgam-po, aki az új hitet az ország hitévé tetted. Hála legyen néked, Landarma király, amiért meg akartad törni a sárgasüvegesek uralmát, hogy visszaállítsad őseink hitét, amelytől Congkapa megfosztott bennünket. Az átkozott Congkapa, aki arra kényszerítette őseinket, hogy hagyjanak fel a varázslatokkal, alapítsanak hatalmas kolostorokat, és a vörös helyett sárga süveget viseljenek. Hála legyen néked, Kala isten, te nagy, amiért élni engedted fiaidat sziklák rejtekén, őserdők mélyén! Ősi áldozattal, emberfejjel köszöntelek, lófejű, szörnyű isten, Tamgrin! És neked is, szerelem istennője! Fogadjátok ennek az árulónak és gyilkosnak a fejét! Legyetek hozzám kegyesek, istenek!

Amikor a kisfiú kiszabadította a fejét Melong palástjából, már semmi borzalmasat nem látott. A szakállasok a sziklatető szélén sorakoztak, karjukat égnek emelték, és csak álltak mozdulatlanul, mintha földbe gyökerezett volna a lábuk. Kincsen ott hevert előttük, és Csőre tudta, hogy a rablóvezér halott már. Nem érzett azonban félelmet. Ám amikor véletlenül a tófejekre tévedt a tekintete, hangosan felsikoltott, és ismét csak Melong palástjába rejtette az arcát. A lófejek mintha mosolyogtak volna merev, sárga kristályszemükkel. S mellettük harmadik fej nézett a szurdok alján megbúvókra homályos, tompa tekintettel, s mintha fenyegetés rejtőzött volna pillantásában.

A mongol még holtában is rémületet keltett.

A szakállasok némán imádkoztak égre emelt karral; szakállukat

meg- megborzolta a hűvös szél, palástjuk széle táncba kezdett a szurdokban megbúvók feje fölött. Úgy álltak ott, mintha sohasem akarnának megmozdulni,

Melong és az öreg sem moccant, és a kisfiú sem mert elszakadni a szerzetestől. Agvang azonban lassan föleszmélt, és odasúgta Melongnak:

– Hé! Ébredj! Ne várjunk tovább! Most kéne óvatosan elosonnunk ...

– Mit vartyogsz?! – riadt fel a szerzetes.

– Hát mit tegyünk? Ezek, meglehet, reggelig is ott rostokolnak... Talán észre sem vesznek bennünket. Gyerünk...

– Tapodtat se! – suttogta az öreg indulatosan. – Ha menekülünk, végünk. Talán megfeledkeznek rólunk... Ha nem...

– Mi aztán igazán ártatlanok vagyunk – morogta Agvang.

– Épp azért maradj veszteg – felelte az öreg józanul –, ha nem akarsz Rincsen sorsára jutni. Inkább azon törd a fejed, hogyan magyarázod meg nekik, hogy nem tartozol te magad is a rablók közé.

– Valahol itt kell lennie a kötélnek...

– Azzal nem sokra mész...

Nem folytathatta, mert a szakállasok ekkor leeresztették a kezüket, és vezérük feléjük fordult a szurdok peremén. .

– Hé, ti ott! – kiáltotta, és lemutatott rájuk. – Gyertek elő, hadd lássalak benneteket!

– Majd ha bolond leszek! – dünnyögte Agvang. – Hogy sorra lelőjetek minket?!

– Pedig nincs más mód, Agvang – mondta Melong nyugodtan, és megfogta a kisfiú kezét. – Ha akarnak, így is megölnek mindannyiunkat. Akár fegyverrel, akár kövekkel.

– Én akkor is itt maradok – makacskodott Agvang.

Melong nem szólt semmit, csak megszorította Csőre kezét, és maga után húzta. Kilépett a párkány védő biztonságából, s néhány lépéssel a szoros közepére ért, oda, ahol az elesett rablók feküdtek. Hallotta, hogy az öreg mögöttük csoszog, s Agvang kényszeredett léptei is ott neszeztek valamelyest hátrébb.

– Nézzetek föl, mireánk! – zendült felülről a parancs. Valamennyien a nap felé fordították arcukat; hagyták, hadd cirógassa fényével lehunyt szemhéjukat, izgalomtól és fáradtságtól cserepes ajkukat. Álltak mozdulatlanul, és sem Melong, sem az öreg, sem Csőre nem szorongott már; talán csak Agvang nyugtalankodott még mindig.

– Nem ismerlek benneteket – szólt le a szakállas –, és tudom, hogy nem tartoztok a rablók közé. De mindent láttatok. Ezért választhattok...

Hosszas csend ereszkedett a szurdokra, csak a halk visszhang ismételgette az utolsó szavakat még jó ideig:

– Választhattok, választhattok, választhattok... Ekkor Melong kinyitotta a szemét, és felkiáltott:

– Mi között választhatunk, Rgyamed?!

A szakállas megrándult, amikor meghallotta régi nevét.

– Ne szólíts így, ember! – intett le fölényesen. – Már Rgyacsannak, Szakállasnak hívnak... Hogy mi között választhattok? Hát köztünk és a halál közötti

Melong keményen és feltűnés nélkül oldalba lökte Agvangot, amikor észrevette, hogy meggondolatlan lépésre készül. Agvang előbb úgy tett, mintha vissza akarna menekülni a párkány alá, aztán meg elszánt képpel mélyet fohászkodott. Talán sértő szavakkal akart a szakállasokra támadni? A szerzetes erélyes figyelmeztetésére azonban végül nem követett el semmiféle ostobaságot.

– De hiszen nem ismersz bennünket! – felelte Melong a szakállasnak, és maga sem tudta, hogy miért húzza az időt.

– Ti azonban már tudjátok, ki vagyok én, s ezért a halál szívesen fogadna!

– S a másik lehetőség?

– Közénk álltok. Megesküsztök Padmaszambhavára, hogy elhagyjátok a bűnös világot, és elmélkedésnek szentelitek életeteket. És megtanuljátok a varázslás tudományát!

– Cseberből vederbe! – morogta Agvang. – Cseppet sem bizalomgerjesztőbbek, mint a rablók... S ahogy Kincsen fejét levágta...!

– El kell fogadnunk az ajánlatukat, különben halomra lőnek bennünket – dörmögte az öreg, és intett Melongnak, hogy egyezzék bele mindenbe, amit csak követelnek tőlük.

– Nem sok választásunk van, Rgyacsan – nézett föl ismét a sziklára Melong. – Nem szándékoztunk ugyan közétek állni, de még mindig jobb, mint a halál!

A szakállas váratlanul elnevette magát.

– Tetszik az őszinteséged! Hogy hívnak, fiam?

– Melongnak.

– Szép neved van. S tiszta is vagy, mint a tükör, amiről a neved kaptad?

Melong meghajtotta a fejét.

– Igyekeztem kevés csalódást okozni az embereknek... és az isteneknek is.

– Jól van. Menjetek hát végig a sziklák közt, amerre az ösvény vezet. Ha jól látom, a lehullott tömbök nem torlaszolták el egészen az utat... Másszatok át rajtuk, és haladjatok előre. Mire a nap

elhagyja a sziklaszirtek csúcsát, keskeny csapás bukkan föl előttetek, a jobb kezetek felől. Másszatok fel rajta a hegytetőre. Induljatok!

Csőre megszívta az orrát, amely majd elcsöppent a hűvös széltől, s mire kinyitotta a szemét, a bércen már nem állt senki. Csak a két lófej és Kincsen szeme fürkészte őket, mintha csak búcsúzóul utolsó figyelmeztetést intenének.

– Jó lenne tudni, mit üzennek – sóhajtott fel a szerzetes, amikor végignézett az eléjük tornyosuló kőgörgetegen. Még mindig a kisfiú kezét fogta, az pedig a karjába kapaszkodott.

– Hát akkor, előre! – nógatta őket komoran az öreg, és a sziklatömbök felé mutatott. – Talán át tudunk csúszni köztük...

Agvang azonban újra csak megmakacsolta magát.

– Megőrültetek? A biztos halálba megyünk! Ti hisztek ennek a szakállasnak?! Én hallottam, amit hallottam. Régen a varázslók vagy a pirossüvegesek embert is áldoztak démonaiknak és Padmaszambhavának... Ezek lemészárolnak bennünket is!

– Akkor sincs más választásunk, mint hogy engedelmeskedjünk válaszolt határozottan Melong, és megindult az öreg nyomában. – Ha itt maradunk, leterítenek valamennyiünket!

– Óh, hogy Sindzse vigyen el minden rablót és pirossüvegest! Mikor hajthatom már egyszer végre nyugodtan álomra a fejem?

A SZAKADÉK SZÉLÉN

Késő délutánba hajlott a nap, amikor végre megpillantották a sziklatetőre vezető ösvényt. Csőre már alig állt a lábán, és a többiek is belefáradtak a szüntelen kapaszkodásba. Tudták azonban, hogy felülről éles szemek figyelik őket, s a legkisebb gyanús mozdulatra dörögni kezdenek a fegyverek. Pihenni sem mertek, pedig már igencsak rájuk fért volna.

A keskeny csapás mélyén fonnyadt bogyójú kökénybokrok kapaszkodtak a hegyoldalba, alattuk húsos szirmú, sárga virágok kínálták bibéjüket az elégedetten döngicsélő méneknek. A cserjék ágain kicsi, csíkos, bóbitás fejű madarak csiviteltek, s gyanakodva röppentek a magasba, amikor a kis csapat rátért a felfelé kanyargó útra.

A kisfiú Melong karjába csimpaszkodott, és hagyta, hogy a.szerzetes húzza maga után. Egyedül talán fel sem tudott volna hágni az inkább leereszkedésre, mint felmászásra való meredek kaptatón. Közvetlenül a bokrok mellett áldozati halmocska emelkedett, s a mohos kövek közül imákkal telerótt, megsárgult, esőverte lapocskák kacérkodtak a papírlapok sarkát meg-meglebbentő széllel. Úgy tetszett, hogy semmi sem zavarhatja meg a szelíd délután békéjét.

A csúcsra vivő csapás rövidebbnek bizonyult, mint gondolták. Mégis, nem csekély fáradságukba került, amíg fölküzdötték magukat a tetőre. Amikor aztán fölértek, lerogytak a fűre, és még arra sem maradt erejük, hogy körülnézzenek. Behunyt szemmel feküdtek a széljárta fennsíkon, mint akik örökre ideköltöztek a viharok és kőomlás birodalmába.

A varázslók nem messzire tőlük, egy vihar csavarta fa törzse mellett üldögéltek, fejüket lehajtották, szájuk mozgott, miközben felsőtestük előre-hátra dülöngélt, mintha csak egyensúlyukat vesztették volna. Szemük a zöld fűre meredt, de nem láttak semmit; sem a fűszálak oldalán legördülő édes cseppeket, sem a nedűt kóstolgató hangyákat.

A kisfiú úgy érezte, hogy elszállt a félelme, és sajnálni kezdte őket.

Esetten gubbasztottak a sebesült törzsű fa alatt, akár a nyomorult koldusok, akik nemcsak alamizsnát kéregetnek, hanem a szemük világát is elveszítették.

A három felnőtt is magához tért ekkorra, és megütközéssel figyelte a varázslók furcsa szertartását.

Hangjuk nem hallatszott, csak törzsük himbálódzott előre-hátra. Egyszerre aztán váratlanul vége szakadt a különös imádságnak.

Egyikük halk kiáltást hallatott, mire a többiek abbahagyták réveteg hajlongásukat, és lelkűk visszatért a földi világba. Vezetőjük észrevette a kis csapatot, s lassan, fáradt mozdulatokkal feltápászkodott, majd odacammogott hozzájuk. Hosszú, fekete köpenye a bokáját verte, füle eltűnt loboncos haja alatt, s a kisfiút valami óriási, éjszakai madárra emlékeztette, amely inkább sajnálatot, mint félelmet kelt.

Agvang azonban, úgy látszik, egészen másképpen látta a dolgot. Óvatosan egy szirthát mellé húzódott, s kezét mintegy véletlenül egy nagy darab kőre tette, amely ott hevert karnyújtásnyira tőle. Ha kell, leüti ezt a hosszú hajú varázslómestert, s utána beugrik a szakadékba. De olcsón nem adja az életét, annyi szent!

A torzonborz azonban nem mutatott támadó szándékot. Udvariasan meghajolt, amikor közvetlenül melléjük ért, és két sarkára támaszkodva odaguggolt hozzájuk.

– Rgyacsan vagyok – mutatkozott be kellemes, mély, dörmögő hangon. – így ismer a falvak népe...

– Mintha már láttalak volna – jegyezte meg apó, ahogy figyelmesebben végignézett rajta.

– Lehetséges. Melyik faluból való vagy? Apó megmondta.

Rgyacsan elgondolkodott.

– A kolostoroknak még a környékét is elkerüljük. A sárgasapkás testvérek hamar gyanút fognak. Lecsapnának reánk. A falvakba azonban bejárunk, noha nem szívesen koldulunk; de néha, télvíz idején, bizony mégiscsak rákényszerülünk. Koplalunk sokat, nagyon sokat. Ez ad nekünk erőt ahhoz, hogy legyőzzük önmagunkat és a világot. Ez segít hozzá a mindenség lényegének a felismeréséhez.

– Én már láttalak – szólalt meg újra az öreg. – Csak nem tudtam, hogy ki vagy.

– Senki sem sejti, hogy kik vagyunk, mindenki azt hiszi, hogy szökött rabszolgák vagy kolduló szerzetesek. Pedig mi a tudatlanság szökött rabszolgái vagyunk, és a tudás forrásához menekülünk...

– Mit akartok hát tőlünk? – kérdezte Melong reménykedve, hátha Rgyacsan megváltoztatta szándékát, amíg ők az ösvényt keresték a szoros alján. – Nem jószántunkból kerültünk a rablók közé. Foglyul ejtettek erőszakkal, hogy váltságdíjat csikarjanak ki értünk, pedig mi még szegényebbek vagyunk a haramiáknál is. Semmink sincs. Csak akkor kaphattak volna értünk valamit, ha visszaszolgáltatnak a kolostornak... Nektek mit érünk? Még annyit sem, mint nekik l

A hosszú hajú megrázta a fejét.

– Tőlünk nem kell tartanotok. Mi nem ismerjük azt a szót, hogy rabszolga. Minket nem érdekel a bélyeg a válladon... Padmaszambhava előtt nem volt szegény és gazdag. S ti is

gazdagok lesztek, ha megtanuljátok a varázslat tudományát!

– Padmaszambhava azonban arra is oktatott, hogy nem lehet a kölest fölfelé cibálni; vagy felnő magasra magától, vagy kurta szárú marad. Az embert sem lehet erőszakkal arra kényszeríteni, hogy olyat tegyen, ami lelke ellenére van...

– Te ismered Padmaszambhava tanait? – kapta fel a fejét Rgyacsan. Melong bólintott.

– Ismerem.

– Hol hallottál róla?

– India földjén.

A szakállas arca felragyogott.

– Te jártál a szent országban?

Melong remélte, ha okosan viselkedik, talán sikerül megszabadulniuk.

– Ott tanultam egy kolostorban.

A szakállasnak újra elkomorult az ábrázata.

– Szerzetes vagy? Melong elmosolyodott.

– Az voltam, igaz... de hosszú évek óta az országot járom, és én is a lelkem békéjét keresem, mint te...

– Megszöktél? Melong vállat vont.

– Én nem így mondanám. Aki nem tartozott sehová, az meg sem szökhet sehonnan...

– Túl sima a beszéded, szerzetes!

– Pedig az igazság van a szavaimban. Gyerekfejjel kerültem a sárgasapkások közé. Nem volt se apám, se anyám. Amikor fölcseperedtem, Indiába küldtek, hazatértem után pedig fontos feladattal bíztak meg Lhászában. Azóta eltelt néhány év, és én keresztül-kasul jártam Tibetet.

– Nem mégy vissza közéjük? Melong megrázta a fejét.

– Örökre nem. Csak arra köt a szavam, hogy végrehajtsam a feladatomat.

– Amit a sárgasapkásoknak ígértél, nem kötelez semmire. Ha akarod, feloldalak a szavad alól!

– Az alól csak én oldhatom fel magamat. Én azonban teljesíteni akarom, amire kértek. Ha nem tenném, mennyivel lennék különb a rablóknál, azoknál ott, a szakadék fenekén?! Aki nem tartja meg az embereknek adott ígéretét, az a Buddhának adottat sem tartja meg!

– Ez a beszéd valóban nemes, büszke leiekre vall. Ha ilyen vagy, csakugyan sok megaláztatásban lenne részed a sárgasapkások közt. Nos... mitévő legyek veletek? Elengedhetnélek benneteket, ha nem láttatok volna mindent, s nem tudnátok, hogy ki vagyok. Ha a sárgasapkások tudomást szereznek arról, hogy hol bujkálunk, tüstént hajtóvadászatot indítanak ellenünk – s a feszülten figyelő szakállasokra mutatott. – Ezek pedig nem akarnak mást, csak békét.

A világ és a lelkűk békéjét. Nem kockáztathatom meg, hogy sárgasapkás megbízóid halomra öljék őket. ők szelídek már, nem úgy, mint Padmaszambhava idején. Ezért nem engedhetlek szabadon...

Melong keserűen elmosolyodott.

– Nem adlak a lámák kezére, ne félj. Magam sem tartozom többé közéjük! – s leeresztette válláról a kaftánját, majd körbefordult, hogy minden pirossüveges jól láthassa Maitréja jelét.

A szakállas kétkedőn nézett rá.

– És a többiek? Itt van az öreg. Ő fel is ismert. Mi lesz, ha legközelebb meglát a falujában, engem vagy bárkit közülünk?! Vagy itt ez a másik ember. Mernéd-e szavatolni, hogy nem árul el minket?

– És ha magatok közé kényszerítesz? Állandó nyugtalanság lenne az életetek, hogy mikor szökik meg valaki közülünk.

Rgyacsan elmosolyodott.

– Megvan annak a módja, hogy Padmaszambhava beköltözzék a szívetekbe... Elhiszed-e, láma?

Melong bólintott.

– Ezért hát úgy határoztam, hogy magunk közé fogadunk benneteket. A gyereket is. Bár ez sok nehézséget okozhat még nekünk... Hidd el, a ti boldogságotokért is teszem!

Melong belátta, hogy vesztett. S arra gondolt, hogy talán maga sem tenne másképpen. Mit jelenthet egy láma ígérete a varázslómestereknek?

Csőre nem szólt semmit, s az öreg is némán bámult maga elé. Agvang azonban nem tudta türtőztetni magát, s akkorát ordított, hogy a többiek összerándultak, mintha bogár csípte volna meg őket.

– Hát én nem állok közétek!... Nekem feleségem és gyerekem van! Előbb eladnak rabszolgának, s szenvedek, mint egy barom; s most, amikor kiszabadulnék végre, rablók kelepcéjébe esem, onnan meg varázslókéba. Nekem ebből elég! Akkor már inkább öljetek meg! Az legalább véget vet az egésznek!

Melong csillapítóan tette kezét Agvangéra.

– Csak csöndesen... Korai még a halálról beszélni...

– No igen... neked! Mindig is sejtettem, hogy vaj van a fejeden! Hiszen szerzetes vagy... Csak nekem van itt veszítenivalóm, csak nekem!... – ezzel felkapta a követ, és a feje fölé emelte. – De legalább előreküldelek Sindzse birodalmába!

S arca eltorzult az erőfeszítéstől, hogy a szakállas fejére sújtson.

Rgyacsan meg sem mozdult, csak Agvang szemét kereste. Amikor aztán összeakadt a tekintetük, halkan duruzsolni kezdett, mintha teavíz forrna a kalyiba tűzhelyén.

– Nehéz a kő, nagyon nehéz. Nehezebb, mint a hegy, amely hósipkát visel... Már meggörnyedsz alatta, még emeled, de már lehúzza a karodat, olyan súlyos...

A kisfiú hüledezve látta, hogy Agvang homlokát kiveri a víz, szeme kidülled, arca eltorzul az erőlködéstől.

– Annyira nehéz, hogy már nem tudod emelni... Most leejted! Agvang kétségbeesetten felordított, a kő kicsúszott ujjai közül, és a háta mögé zuhant.

– Ráteszed a kezed, hogy megnézd, nem törött-e el... Hiszen most látod csak, hogy vizeskancsó!

Agvang oldalra fordult, és megtapintotta a kődarab göbörcös tetejét.

– Kedves kis kancsóm, csak nem törtelek össze? – majd megsimította a homlokát. – Csak tudnám, hogy miért emeltelek föl egyáltalán?!

– Most pedig odaragad a kezed a vízhordó edényhez, és addig el sem bírod venni, amíg fel nem oldalak a parancs alól! Értetted?

Hát nem ideragadt a kezem? – kacagott szánalmasan Agvang. – Nem is tudom elvenni róla. Hát nem mókás, Csőre?

A kisfiúnak könnyek folytak a szeméből, de moccanni sem mert a rémülettől. Hátha a szakállas őt is elvarázsolja?!

– Azt kérdezted, nem aggódom-e amiatt, hogy megszöktök? – fordult Melonghoz a szakállas. – Nézz rá! Ha úgy akarom, tíz évig sem kel fel a korsaja mellől. Inkább itt hal meg étlen-szomjan, de el nem mozdul mellőle!

– Úgy véled, rajtam is fog a varázslatod? Rgyacsan fölényesen elmosolyodott.

– Nem akarlak megszégyeníteni... -Talán félsz?

Rgyacsan hangosan fölnevetett.

– Tőled? Melyik a kedvenc állatod, szerzetes?

– Mondjuk: a nyúl – felelte Melong.

– Hát akkor mostantól kezdve nyúl vagy! Ugrándozz egy kicsit, kedves nyulacska!

A kisfiú rémülten látta, hogy Melongnak eltorzul az arca, négykézlábra ereszkedik, furcsa szökdécseléssel elindul körbe-körbe, ínyét felhúzza, s ajkai közül torz szótöredékek bukkannak ki.

– Makk-makk-makk...

A varázsló önérzetesen magyarázta Csórénak:

– Ha felébresztem, nem fog emlékezni semmire. Mondd el majd neki, hogy mit csinált... Neked bizonyára elhiszi!

A kisfiú rettenetesen szégyellte, hogy a szakállas csúffá teszi Melongot. Legszívesebben ő is követ ragadott volna, hogy a fejéhez vágja. Tudta azonban, hogy reménytelenül tehetetlen; az ő keze is hozzátapadna a kőhöz, mint Agvangé.

Ekkor azonban váratlan dolog történt. Melong megtorpant ugrabugrálás közben, Rgyacsan felé fordult, és szájából sziszegve törtek elő a szavak:

– Madár vagy, Rgyacsan... óriási madár. Te vagy a Garuda, a madarak uralkodója. Repülj, Rgyacsan, repülj!

A hosszú hajú szeme kifordult; csak a fehérje világított, mint éjszaka a nagy kalapú gombák. Tétován lábujjhegyre emelkedett, szétterjesztette két karját, mintha szárnyak lennének, s lassú futással megindult a szakadék felé. Csőre a szája elé kapta a kezét, és már-már maga előtt látta a varázsló zuhanó testét, amikor a hosszú hajúak közül valaki hangosat kiáltott. Rgyacsan azonban Úgy et sem vetett társaira, csak csapkodott a karjával, és boldog mosollyal a szakadék pereme felé tartott. Viharvert lebernyege lobogott a szélben, hosszú haja vállát verte.

Az öreg izgatottan harapdálta az öklét, Agvang pedig még mindig "korsajával" volt elfoglalva.

Melong fölegyenesedett, kinyújtotta a karját, és szinte indulattal csattant a hangja:

– Repülni szeretnél, de nem engedlek, Garuda! Hálóba estél, s abból nincs menekvés! – Aztán, valamivel halkabban, még hozzátette: – Szabadulj, ha tudsz!

A hosszú hajú varázslót talán csak egy-két lépésnyi választhatta el a szakadéktól. Melong szavára azonban nyomban megtorpant, karját sem lebegtette többé, hanem olyan mozdulatokat tett, mint a hálóba került küszködő madár: képzelt karmaival tépte a nem létező köteléket, s egyre csak azon igyekezett, hogy levesse magát az ásító mélységbe.

Melong komoran, minden elégedettség nélkül nézte művét. Homlokán verejték gyöngyözött, lába remegett a szökdécselés okozta megerőltetéstől. A pirossüvegesek még mindig a fűben ültek meredten és mozdulatlanul; egy sem mert felpattanni, hogy vezetőjük segítségére siessen.

A kisfiú megszánta ugyan a varázslót, de elégtételt is érzett. Mégiscsak Melong ereje a nagyobb, Melongé, akit szülein kívül a legjobban szeret! Az ő Melongja nem hagyja magát csúffá tenni!

A varázslómester még mindig ott tépte képzeletbeli hálóját a meredek szélén, amikor végre a hosszú hajúak közül fölemelkedett egy nagy bajuszú, fekete szemű öreg férfi, és Melonghoz lépett. Ugyanúgy lemeztelenítette a vállát, mint az imént Melong. A szerzetes pillantása végigfutott vékony, forradásokkal teli karján, aztán megakadt a lapockáján: ott sötétlett rajta Maitréja jele. A hajdani rabszolga a fogoly madárként vergődő vezérükre mutatott:

– Ereszd el, láma! Bocsásd szabadon hatalmad hálójába hullt lelkét! A szerzetes nem szólt semmit, csak letörölte a verejtéket a

homlokáról.

– Ne küldd a szakadékba! – folytatta a másik, és a szerzetes finom füle megérezte hangjában a könyörgést. – Szavamat adom, hogy elmehettek. ..

Melong biccentett, és lehajtotta a fejét. Még egyszer végigsimított homlokán, és halkan odavetette a varázslómesternek:

– Szállj vissza a fészkedre, Garuda!

A mester megfordult, és Melong utasításának engedelmeskedve visszaugrált hozzájuk, majd a szerzetes intésére leroskadt a földre. Aztán végignyújtózott a füvön, és lehunyta a szemét.

Melong a vén paraszthoz fordult.

– A nap rövidesen lebukik a hegyek mögött. Itt töltjük az éjszakát, apói

Az öreg kedvetlenül elhúzta a száját.

– Jobb szomszédságot is el tudnék képzelni itt, a szakadék szélén. Melong az apó karjára tette a kezét.

– Nem lesz semmi bajunk, meglásd... Ne félj, apó. Nem rablók és nem gyilkosok ők...

Ebben a pillanatban Rgyacsan fölébredt. Tétován körülnézett; szeme zavarosan forgott. Először a nyugodtan üldögélő Melongra pillantott, majd társaira és a Maitréjával megbélyegzett öregre, aki még mindig közte és a mélység közt állt, és aggódó tekintettel fürkészte révetegen ocsúdó vezérüket.

A kisfiú előkapta ruhája öbléből kéztörlő kendőjét, és megtörölte vele a varázslómester gyöngyöző homlokát. Rgyacsan bágyadt mosollyal köszönte meg a kedvességet, s úgy tetszett, mindent megértett. Melong felé fordította a fejét, aztán nagy erőfeszítéssel felült.

– Legyőztél, Melong. Nemcsak olyan tiszta vagy, mint a névadód, a tükör, hanem vakító is, mint ő, ha visszaveri a napsugarakat... Szégyellem magam.

Melong derűsen ingatta a fejét.

– Nem én győztelek le, Rgyacsan. Hisz mindkettőnkbe Padmaszambhava ereje költözött. Talán a mester lelke ítélt köztünk. És most, kérlek... szabadítsd meg a barátomat!

Agvang még mindig kába mosollyal fogta a követ. Rgyacsan elhúzta nyitott tenyerét a férfi arca előtt, aki abban a szempillantásban magához tért. Eleresztette a követ, és vonásai ismét eltorzultak a haragtól.

– Öljetek meg, vagy engedjétek, hogy visszatérjek a falumba! Rgyacsan készségesen bólintott.

– Értem, barátom. Éjszakázzatok velünk, aztán szabadon távozhattok. .. Mehetsz, ahová akarsz.

Agvang eltátotta a száját, és előbb Melongra, majd a kisfiúra

bámult. Megfázta a fejét, mintha álomból ébredne.

– Én meg azt hittem, hogy...

– Sose higgy a látszatnak! – morogta az öreg, és óvatosan odébb tette Agvang keze Úgy éből a követ. – Holnap reggel indulunk, ki merre lát!

A telihold hideg, kékesfehér fénnyel világította be a sziklatetőt. A viharverte csenevész fák kemény, fekete árnyékokat vetettek, s ezek a szeszélyes ábrázolatok néha-néha mintha megelevenedtek volna, szinte önálló életre keltek.

Ide-oda táncoltak, megpihentek a füvek csúcsán, majd föllibbentek a törzseken. Ott rezegtek az alvók fölött, majd meglebbentették nem létező szárnyaikat, s egy-egy felhő árnyékával összeolvadva eltűntek a gizgazok, cserjék homályos tövén. A hűvösen fúvó esti szél a hold feljövetelekor elpihent, mintha csak holdisten intésére hagyta volna abba egyhangú dalát.

A fennsík üde levegőjében a nagy levelű erősfű mámorítóan illatozott, s az éjszakai madarak halkan pittyegtek a lombok közt; a levelek, kacsok zöld színe a közeli nyár eljövetelét hirdette.

A kisfiúnak nem jött álom a szemére. Nyugtalanul fészkelődött puhának nem mondható fekhelyén; ezt az öreg paraszt vetette számára fűből és tavalyi szénacsomókból. A varázslók felől suttogás szűrődött feléje. Figyelt, hátha meghallja, miről folyhat odaát a szó, de a pirossapkások távoli beszédéből csak szótöredékek, érthetetlen zsongás ért el a füléig.

Agvang békésen hortyogott, s az öreg és Melong is mozdulatlanul feküdtek, mintha aludnának. Csőre azon tűnődött, hogy holnap folytatják az utat Lhásza felé. Ha nem jön közbe újabb akadály, hamarosan oda is érkeznek. Összerázkódott a gondolatra, hogy egész további életét kolostorokban kell töltenie, elszakadva a hegyektől, a rétektől és talán Melongtól is. És itt van apó! Apó visszamegy a falujába, és talán soha nem látja többé. Miért éppen őbelé kellett egy lámának újjászületnie?

Éberen forgolódott, és amikor rájött, hogy egyik oldalán sem tud elaludni, óvatosan feltápászkodott. Hogy föl ne keltsen valakit, köpenyét a vállára terítve, lábujjhegyen ellopakodott a meredek sziklafal pereméig.

A szakadék túlsó karimáját is ezüstösre festette a sugárzás, és odaát is göcsörtös törzsű fák álltak őrséget; árnyékaik szintén fittyet hánytak a természeti törvényeknek, úgyszólván önálló életet éltek. A kisfiú eltöprengett: minden, amit nappali fényben megszoktunk, rejtelmessé változik ilyen holdas éjszakákon, s olyan világ tárul a szemünk elé, amilyen csak álmunkban dereng.

Ekkor halk pisszenést hallott. Kissé meghökkent, amikor oldalt pillantott, s észrevette, hogy valaki ott ül a szakadék szélén, lábát a

mélységbe lógatva. Meresztette a szemét, és felismerte Rgyacsant. Néhány tétova lépéssel melléje somfordált.

A varázsló fölemelt karral köszöntötte a kisfiút, és elmosolyodott.

– Holdistennek jó kedve van – mondta. – Te sem tudsz aludni? A kisfiú szótlanul megcsóválta a fejét.

A pirossüvegesek vezére helyet mutatott maga mellett:

– Ülj le! Hogyan is hívnak?

– Csőre.

– Ülj le, Csőre!

A gyerek szorosan Rgyacsan mellé ült, és ő is lelógatta lábát a szakadékba. Valahol alattuk forrás vagy patak csobogott; egészen jól hallotta, ahogy a föld mélyéből kiáramló apró hullámok a forrás vagy patakágy sziklafalához csapódnak.

– Te is Lhászába készülsz? – kérdezte a kisfiút a varázslómester.

– Oda. Én Mclonggal vagyok.

– Te vagy hát a fekdat?

– Micsoda vagyok?

– Melong említette, hogy valamilyen feladata van, s azt mindenáron végre kell hajtank. Tehát téged akar elvinni Lhászába!

A kisfiú maga sem tudta, miért, de bizalmat érzett a torzonborz varázslómester iránt. Pedig hát irtóznia kellett volna tőle, hiszen megölte a mongol Rincsent, és saját kezével vágta le a fejét. Ámbár hiszen igazságot kellett szolgáltatnia könyörtelenül lemészárolt tanítómestereiért.

– Igen – vallotta be titkát –, nekem Lhászába kell mennem. Melongot onnan küldték értem, mert énbennem született újjá Őszentsége, a meghalt dalai láma!

A pirossüveges meglepetten pillantott Csóréra.

– Tehát téged szemeltek ki utódjául?

– Melong azt mondta, hogy bizonyosan engem fognak választani. .. A varázsló nem felelt; a kisfiú kisvártatva így folytatta:

– Eljöttem a falumból. Pedig jó volt ott. De hát így is, úgy is kolostorba kellett volna mennem. Én ugyan nem kívánkoztam sem Lhászába, sem máshova.

– Hátakkor?

– Melong azt mondta, hogy nem lehet elbújni, hisz' előbb-utóbb csak rám találnak... Meg aztán Lhászában mégis jobb lesz nekem. Te tudod, hogy mi a dolga egy dalai lámának?

Rgyacsan talányosán elfintorodott.

– Sokat kell tanulnia...

A gyerek türelmetlenül intett.

– Jó, jó, ezt már tudom. S azonkívül?

– Azonkívül? Alaposan kioktatják, hogyan viselkedjék, mik a

teendői.

– S mik a teendői?

– Neki kell döntenie, hogy miniszterei miképpen intézzék az ország ügyeit.

– És vajon éntőlem mit kívánnak?

A varázsló rátekintett a kisfiúra, és azt mérlegelte, nem tesz-e kárt a lelkében, ha szemébe vágja az igazságot. Aztán vállat vont, és halkan, közönyös hangon sorolni kezdte:

– Hát, először is... meg kell öletned mindenkit, aki a sárgasapkások ellensége. Bennünket is. Engemet is. Katonákat kell küldened a hegyek és az erdők közé, ahol még élnek pirossapkások, és valamennyiünket ki kell irtatnod a föld színéről.

– Ez lehetetlen! – suttogta Csőre ijedten. – Miért bántanálak benneteket? Hiszen ti jók vagytok és igazságosak. Hiszen te magad mondtad, hogy szelídek vagytok, nem akartok mást, csak a világ és a lelketek békéjét...

– Csakhogy akkor már te nem Csőre leszel, hanem a dalai láma. És Őszentsége másképpen gondolkodik, mint egy kisfiú!

– De hisz' akkor más embert akarnak faragni belőlem! Miért gyilkoltatnék ártatlanokat? Miért változnék meg annyira?

– Mert akkor majd védelmezned kell a kolostorok hatalmát szolgaik és rabszolgáik fölött. Mert akkor neked is érdeked, hogy mind több és több rabszolga vállára süssék a billogokat... Úgy bizony. És vigyáznod kell arra, hogy Tibet bezárkózzék hegyei és kolostorainak falai mögé. És hogy senki idegen be ne tehesse a lábát az országba. Hát ez mind Őszentsége dolga!

– Én nem dalai láma szeretnék lenni – szólalt meg sokára, sírós hangon a kisfiú.

– Nem? Hát mi?

– Énekmondó...

– Micsoda?

– Énekmondó.

– Miért éppen énekmondó?

– Mert az mindenhova örömöt visz. Ahová csak betoppan, mosolyognak az emberek. Előveszik legjobb ruhájukat, és úgy öltöznek, mintha csak ünnepnap volna. Előszedik legjobb ételeiket meg a padlásra dugott pálinkát, és elviszik abba a házba, ahol a vándordalnok énekel. És senki sem beszél bajról, bánatról, elbitangolt jakokról, vérengző farkasokról, mindenkinek meleg a szíve...

– Milyen?

– Teli szeretettel. Én tudom, mert már hallottam énekmondót...

– És miről énekelt?

– Keszár vitézről, az istenek fiáról. Te még sosem hallottad?

Rgyacsan szomorúan megcsóválta a fejét. Csőre lelkendezve suttogta:

– Keszár vitéz leereszkedett a földre, és képzeld, ember lett belőle.

Nem akart többé isten lenni. Azt mondta az isteneknek: ha már egyszer leküldték a földre, akkor ember is akar maradni. És tudod, amilyen bátor hős volt, megölte a sárkányokat és minden ellenségét. De még akkor sem ment vissza az égbe, mert sajnálta az embereket, segíteni akart nekik...

– Az embereken nem lehet segíteni – vágott közbe komoran a varázsló. – Amit az istenek és Buddha elrendeztek, azon te nem változtathatsz. Ez a világ rendje, ebből nincs szabadulás... Az ember tehetetlen!

– Nem igaz! – válaszolt hevesen a kisfiú, aztán a varázsló füléhez hajolt. – Tudod-e, mit mondott Melong?

– No, ugyan mit?

– Hogy az ember hatalmasabb az isteneknél is! Ha az istenekben lenne egy kis belátás (így mondta), ők imádkoznának az emberek előtt, és nem fordítva...

A varázsló elmosolyodott.

– És te elhitted ezt neki? -Élén.

A torzonborz bujdosó magához szorította a kisfiút, és halkan fölnevetett.

– Maradj csak mindig Melong mellett... És higgyél neki. Ő nem ámít téged.

– Hát valóban szabadon bocsátasz minket?

– Eredjetek utatokra – biccentett a varázsló. – Mi is visszatérünk a rengetegbe. Azt azonban meg kell ígérnetek, hogy nem beszéltek rólunk senkinek. A holttesteket majd megtalálják, és fölismerik bennük a rablókat. Mireánk nem gyanakszik senki, hiszen a láma testvérek is régóta üldözik őket... Te pedig, ha csakugyan dalai láma leszel egyszer, ne hagyd bántani az ártatlanokat. Adj parancsot, hogy ne háborgassa senki a vadon mélyén megbúvó varázslómestereket... Mi már csak a múltnak élünk. S talán egyszer, ha majd Buddha megalázza a kolostorokat és a kegyetlen nagyurakat, kijövünk az erdőből...

A kisfiú megcsóválta a fejét.

– Tudom, hogy sohasem lesz dalai láma belőlem... Ereznem kellene, ha valaki valóban újjászületett volna bennem!

Az óriási, vörös napkorong már fenn ragyogott az égen, amikor mindannyian útra készülődtek. A varázslómesterek vállukra vették villás ágú puskáikat, és elbúcsúztak Melongéktól.

Rgyacsan is fölkapta fegyverét, s valahová a hajnalszínezte távolba mutatott.

– Arrafelé vannak a kalyibáink. Most, hogy bosszút álltam mestereimért, nyugodt szívvel térhetünk haza. Nem lesz szükségünk többé puskára, hacsak azért nem, hogy az erdők vadjait leterítsük.

Agvang még mindig nem tudta elfelejteni tegnapi rémületét, aggodalmas képpel méregette a varázslómestert. Látszott rajta, szívesen mondana valamit, de nemi tudja, hogy ki merje-e bökni. Végül is megemberelte magát, és halkan megszólította:

– Arra mentek, amerre Dumco tava van?

– Arra – bólintott a varázslómester. – Legalábbis egy darabig – tette hozzá aztán óvatosan.

Agvang nagyot nyelt.

– Arra igyekszem én is. A tó partján van egy falu: ott lettem rabszolga. Most visszamegyek az asszonyért és a gyerekért. Aztán neki az erdőnek!

A varázslómester megérintette a karját.

– Ha akarsz, velünk tarthatsz. Agvangnak felragyogott az arca.

– Köszönöm.

Aztán Melonghoz fordult, és könnyek fátyolozták a szemét.

– Köszönöm neked is, Melong... Hálás vagyok mindenért. És bocsásd meg, ha terhedre voltam, nélküled nem szabadulhattam volna. Ég veled, Csőre! Ha nagy láma leszel, ne feledkezz meg rólam. A Dumco partján tudni fogják, hol keresd Agvangot...

Ezzel magához szorította a kisfiút, és orrát az arcához dörzsölte.

– Buddha áldjon, Agvang! – suttogta Csőre, és könnyet morzsolt szét a szemében.

– Buddha áldjon téged is, apó – mondta a volt rabszolga, és megszorította az öreg kezét –, sokasítsa meg a dzomóidat, és adjon békés, boldog öregséget!

A két felnőtt és a gyerek mozdulatlanul állt, amíg a varázslómesterek és Agvang el nem tűntek a messzeségben.

A nap már magasán fenn jatt az égen, és vörös palástját is sárgára cserélte, amikor megpihentek egy széles folyóra hasonlító, hosszúkás tó partján. Szemlátomást jócskán eltávolodtak már a hegyektől; hófödte csúcsaik messziről fehérlettek.

Az ösvény a tó partjára kanyarodott, és az ütött-kopott, vályogból vert révészház mellett szétterült, tisztássá terebélyesedett. Amikor a fövényre tették a lábukat, félszemű, rongyos kaftánú, vénecske férfi csoszogott eléjük, és tisztelettel kinyújtotta a nyelvét.

– Mit óhajtotok tőlem, nagyurak? – kérdezte nyafogó hangon, majd többször, gyors egymásutánban újra kinyújtotta a nyelvét.

Melong megyeregette a vállát.

– Egyszerű vándorok vagyunk, révész. Szeretnénk átkelni a tavon. A félszemű készségesen meghajolt.

– Miért ne vinnélek? – Aztán ravaszkásan hunyorított, és eltűnt a nyafogás a hangjából: – A hágón keltetek át? S megvagytok jó egészségben?

A szerzetes halvány mosollyal bólintott.

– Mert egy halálra ijedt utazó ment erre az imént – folytatta az öreg –, s azzal rémítgetett, hogy tegnap leszállt az égből Tamgrin, a lófejű isten, és szörnyű bosszút állt a rablókon... Még most is ott fekszenek a holttestek a szorosban. Nem láttátok őket?

Melongék kiismerhetetlen arccal hallgattak. A révész ismét rájuk hunyorított, háta kiegyenesedett, s már egyáltalán nem látszott öregnek.

– Azt rebesgette, hogy Tamgrin rájuk döntötte a hegyet! Héj-haj! Megmondtam én mindig, hogy nem lesz jó vége a dolognak. Még az öregapám sem hallott róla, hogy ennyi időnek kelljen eltelnie...

– Miről beszélsz?! – kérdezte értetlenül a szerzetes.

– Ha bajba kerül az ország, az istenek beavatkoznak az emberek dolgába – bólogatott a félszemű mogorván, és a tavat szegélyező nádas felé mutatott: – Ott a dereglye...! Máskülönben meg szentül hiszem, hogy ha sokáig üresen marad Őszentsége trónja, nagy baj köszönt az országra. Meglásd! Jönnek a járványok, az éhínségek, és jaj lesz nekünk! Hány éve is már, hogy Őszentsége lelke eltávozott közülünk? Talán öt vagy hat? S azóta Amnye rinpócse, hogy áldassék a neve, ott pöffeszkedik a trónon, láma meg sehol. Hát ebből lesz majd a baj l Azt mondják, mert az utasok sok mindent beszélnek, hogy a pirossüvegesek már gyülekeznek az erdők mélyén, és azon vannak, hogy közülük valót ültessenek a Ihászai trónra. Ti nem hallottátok?

A szerzetes titokzatosan felvonta szemöldökét. A félszemű arcáról felismerés, őszinte tisztelet sugárzott, ismét hunyorított, és bizalommal folytatta:

– Mert lehet, hogy Tamgrin döntötte rájuk a hegyet, de az utazótól tudom, hogy némelyiküknek golyó ütötte át a homlokát. Arról pedig még az öregapám sem hallott, hogy az istenek puskával lövöldöznének. Különösen Tamgrin, hiszen el se tudja rántani a ravaszt a lólábával... Én mondom, nagy galiba lesz ebből. S most, hogy Amnye rinpócse a végét járja...

– Mit mondasz, ember?! – tört ki a kiáltás a szerzetesből.

– Hogy mit? Hát te hol éltél eddig? Errefelé mindenki tudja, hogy Amnye rinpócse rövidesen elpatkol. Még néhány nap, és a keresők elindulhatnak, hogy valamelyik szerencsefiában fölleljék az ő újjászületett lelkét is.

Melong elsápadt, verejték öntötte el a homlokát, és izgatottan toporgott.

– Sürgősen át kell jutnunk, révész!

– Értem, értem... Abban nem lesz hiba – felelte a félszemű, és ismét lemutatott a tóparti nádasra. -A dereglye készen áll... Gyertek!

Melong megragadta Csőre kezét, és húzta volna maga után, a kisfiú azonban nem hagyta. A szerzetes türelmetlenül visszafordult, hogy rákiáltson, amikor ő is észrevette apót. Az öreg ott ült a tó partjára vezető ösvény mellett, és szórakozottan rágcsált egy fűszálat. Puskája most is olyan hanyagul, ferdén lógott a vállán, mint amikor először pillantották meg a borókás szélén.

Melong arcán felhő suhant át, aztán elengedte a gyerek kezét, és visszaballagott apóhoz. Az öreg paraszt nem szólt semmit, csak lassan, nehézkesen feltápászkodott, és valahová messzire nézett, a tavon túlra, hol az Istenek Földje, Lhásza terült el a messzeségben.

– Hát búcsúzunk, barátom? – szólította meg gyöngéden Melong.

Az öreg ránézett, majd Csóréra, és szomorkásán elmosolyodott.

– Az én utam itt véget ért – dörmögte csöndesen –, de azért tielőttetek van még jócskán. Nem valószínű, hogy üldözőitek még itt is a sarkatokban volnának, de azért nem árt vigyáznotok... Sok gyanús alak jár-kel a Ihászai úton is.

Csőre megfogta az Öreg kezét, és melegen megsimogatta.

– Nem tartasz velünk, apó?

Az öreg sajnálkozva megrázta a fejét.

– Szétválnak az útjaink, kisfiam. Olyan az élet, mint a kígyó. Te még a fején állsz, és akárhogy is meresztgeted a szemed, nem látod a farkát, ahova én jutottam. Előttem pedig már nincs semmi, csak ha hátranézek, irdatlan messzeségben a-kígyó teste: elfolyt életem. Nincs már neked énreám szükséged, Csőre.

– Nagyon hiányzol majd nekem, apó – mondta a kisfiú.

– Itt van melletted Melong. Ő majd gondodat viseli... Látod, nekem a dzomóimra kell vigyáznom, lehet, hogy már el is bitangoltak. A vejeim meg tönkreteszik a házamat, ha nem nézek a körmükre. Sok dolgom van még otthon, Csőre.

– Eljövök még hozzád – ígérte a kisfiú, és sírva az öregre borult –, eljövök...

– Vigyázz magadra, kisfiam – motyogta a vénember, és meghatottan simogatta a gyerek hátát –, és látogass meg akkor is, ha te leszel a dalai láma...

– Érzem, hogy nem leszek, de akárhogyan is, én visszajövök hozzád – zokogta a kisfiú, és abban a pillanatban halálos bizonyossággal tudta, hogy soha nem lesz belőle dalai láma. Semmi más nem lesz, csak énekmondó!

Melong is megölelte az apót, homlokát az öreg melléhez érintve.

– Buddha áldjon jóságodért, derekasságodért! Remélem, még találkozunk!

S a kisfiú ott kuporgott a lófejjel díszített orrú fadereglye karimáján, egészen addig, ameddig apó alakja el nem tűnt a nádas mögött. Akkor aztán leborult a himbálódzó csónak fenekére, és csak zokogott-zokogott keservesen.

A tó közepén tarthattak, amikor egyszer csak erőszakos hullámok csobbantak a csónak oldala mellett, és valahonnan a havas sipkájú hegycsúcsok felől erős széllökések csaptak a habokra.

– Még csak ez hiányzott! – morogta a révész, és keményebben megmarkolta az evező nyelét. – Tamgrin alászáll az égből, és rablókra vadászik, a vihar istene meg utána... Nincs ínyemre nekem ez az egész.

Azt mondják, azért sújt minket annyira a nyomorúság, mert őszentsége, amíg élt, elzárta Tibetet a külországok elől. Most meg némelyek ki akarják nyitni a határokat. A minap újságolta valaki, hogy kék szemű, fehér képű, szőke idegenek jöttek onnan messziről... Honnan is, na? Hát nem elfelejtettem...

– Indiából? – kérdezte halkan Melong.

– Onnan bizony – derült fel a révész, és hosszú evezőhúzásokkal úgy irányította a járművét, hogy föl ne borítsák a széllökések. – Az a hír járja, hogy igencsak sokan jöttek onnan, egy ismeretlen, messzi király katonái. És azt is mondják, hogy ha Amnye rinpócse meghal, az új láma, aki ki tudja, ki lesz, nem engedelmeskedik majd annyira a kolostori uraknak, mint a régi tette. És azzal ijesztgetnek, hogy kinyílnak a határok, s a szörnyű, idegen istenek betörnek ősi földünkre. Még rágondolni is rossz! Hát én úgy vélekszem, hogy ezért haragudtak meg ránk az istenek! Felbőszült Tamgrin is meg Viharisten is, hogy már nem elég jók ők nekünk, újak után áhítozunk. Pedig áhítozik az ördög, elég nekem, ami van. Még tőlük is túlontúl sokat retteg az ember gyereke, nem igaz?

A hullámok egyre magasabbra csaptak mellettük, s a kisfiú ijedten kapaszkodott a dereglye alacsony oldalfalába. Melong töprengve bámult maga elé. Sejtette, hogy az elmúlt évek alatt nagy változások estek Lhászában. De ha így van, miért nem értesítette Amnye rinpócse? Miért hagyta, hogy annyi ideig kóboroljon egy délibáb után? Talán nem talált reá?

Csak arra riadt fel, amikor az otromba vízi alkalmatosság a nádasba siklott, majd alja a fövénybe ütődött, és a révész kisegítette őket a partra. Amikor Melong zavartan morogta, hogy ha majd legközelebb erre járnak, meghálálja az átszállítást, a félszemű férfiú nagyvonalúan legyintett.

– Szót sem érdemel... Én tartozom tinéktek köszönettel; sok gondot okoztak nekem is Kincsének. Buddha áldjon, csak eredjetek! dönnyögte, miközben visszamászott csónakjába. – Még sokat mehettek napnyugtáig! Siessetek csak, ha sürgős a dolgotok.

Lhászáig még hosszú az út!

VÉGE AZ ÚTNAK?

A pirkadat első fényei megcsillantak már a Potala palotájának aranytetőin, amikor a kisfiú és Melong a város szélére érkeztek. Melong csizmája még mindig nedves volt a Kiji vizétől, amelyen csak az imént hozta át őket egy révész. A folyó partján fölvert fekete sátrakban messziről érkezett nomádok pihentek. Ezek most valamennyien kicsődültek a partra, hogy elmondják Őszentsége, a még trónra sem lépett dalai láma tiszteletére a hajnali imát, megforgassák imahengereiket, meglengessék imazászlóikat a lágyan fúvó szélben. A kolostorok felől kagylókürtök búgása hallatszott; hajnali istentiszteletre hívta a szerzeteseket.

Csőre csodálkozástól tátott szájjal bámulta a nagyvárost. Nem látta még Lhászát, el sem tudta képzelni, hogy ennyi ember élhet együtt. Hogyhogy lépten-nyomon egymásnak nem ütköznek?! A folyó partján végig, ameddig csak a szeme ellátott, kétkerekű kordé kordé hátán, mellettük csordaszám heverő dzomók és jakok, köztük asszonyok csiviteltek izgatottan, és gyerekek futkároztak, vagy nagyobbacska legények ballagtak méltósággal, hátukon rúdra akasztott vizesvödrökkel. S mindenütt kiáltozás, nyüzsgés, tülekedés!

Melong meg-megállapodott, hogy apródonként megszokja a zajt, és el ne kábítsa a nagyvárosi lárma. Évek óta nem látta Lhászát, s a vidéki csöndhöz szokott fülét ugyanolyan váratlanul érte most a zsivaj, mint a kisfiúét. Végigfuttatta tekintetét a folyó szegélyén, aztán déli irányba intett.

– Arra! Átmegyünk a mészárosok utcáján!

Csőre hagyta, hogy Melong megfogja a kezét, és terelje, amerre akarja. Lesütötte a szemét, hogy a járókelők ne vegyék tolakodásnak kíváncsi bámészkodását, pillantása azonban ide-oda járt; itta a sok ismeretlen látnivalót, az udvarokban póznákra akasztva szárított jakbőröket, idő- és esőfehérített állati koponyákat, lefűrészelt szarvakat. Az utca homokjában fekete vagy sötétvörös vérfoltok virítottak, tegnapi vagy korábbi jakhalál nyomai.

A kisou megszimatolta a rothadó vér kellemetlen szagát, és elfintorította az orrát, majd elébe tartotta a kendőjét, amikor észrevette, hogy a járókelők is így tesznek. Igyekezett lépést tartani Melonggal, aki Úgy et sem vetve a rengeteg érdekes látnivalóra, leszegett fejjel lépkedett. Mégsem állhatta meg azonban, hogy meg ne zavarja hangtalan sietését, s ki ne elégítse egyre jobban feszegető kíváncsiságát.

– Itt csak mészárosok laknak? – kérdezte lihegve, és úgy

kapkodta a lábát, hogy szinte futott a szerzetes oldalán.

Melong a kisfiú kérdésére kizökkent borús gondolataiból, és lassította lépteit. Körülpillantott a véres utcában, aztán maga is elálmélkodott, mintha először látná.

– Bizony – felelte, és magához húzta a lihegő kisfiút –, itt húzzák meg magukat a város szélén... Nem telepedhetnek le odabenn, csak errefelé. Valaha régen, még messzebb, a folyón túl tanyáztak, az erdők alján. Tudod, Buddha tiltotta az álktok megölését, a mészárosok pedig levágják őket, tehát megszegik az ő parancsát. Ebből pedig az következik, hogy nem botránkoztathatják meg közellétükkel azokat, akik Buddha igéje szerint élnek.

A kisfiú eltűnődött, és látszott, hogy továbbra is fúrja valami az oldalát.

– Sehogyan sem értem – bökte ki végül. – A mészárosok nemcsak saját maguknak vágják le a lábas jószágot, mint ahogy édesapám sem magának vágta, hanem az egész falunak!

– Ez igaz. De azért mégiscsak megszegik Buddha parancsát.

– No és a szerzetesek? Ők nem esznek ebből a húsból, amit a mészárosok mérnek ki?

Melong felhúzta a vállát.

– Dehogynem. Miért ne ennének?

– Hiszen tilos!

– Enni nem tilos... csak ölni!

A kisfiú huncutul elmosolyodott.

– Ejnye, de ravaszak a testvérek. Ők maguk nem ölnek, de másoknak megengedik, így aztán ők nem is vetkeznek, és Buddha sem bünteti meg őket. Csak a mészárosok jutnak a poklokra...

– Ők sem jutnak. – Nem?

– Nem hát. A testvérek imádkoznak értük, hogy megszabadítsák őket a büntetéstől. Ennek fejében pedig húst kapnak. Ha egy mészáros levág egy jakot, akkor az állat egyik combja a kolostoré. A szerzetesek könyörögnek a mészáros lelke üdvösségéért, és a bűn nem bűn többé. Érted?

Csőre megcsóválta a fejét, és nem szólt semmit. Hagyta, hogy Melong ismét gyorsítsa lépteit, és vezesse végtelen hosszúnak rémlő sikátorokon át ismeretlen céljuk felé.

A lárma megerősödött, amikor Melong és a kisfiú elérték Pema házát. Ezen a környéken még több járókelő jött-ment; piros palástú, kopasz szerzetesek csoportjai szaporán igyekeztek a mészárosok fertálya felé, a fekete sátrakból kirajzó nomádok pedig zavart arckifejezéssel ólálkodtak a belvárosban, és orrukat piszkálva ácsorogtak egy-egy utcasarkon, hogy megpróbáljanak tájékozódni a kusza nagyváros útvesztőjében.

Melong megkocogtatta Pema ablakát. A kifeszített hártya

fakeretén tompán koppantak az ütések, és bentről halk mocorgás támadt. Lépések csosszantak, és valaki harsányan krákogva kitárta az ajtót.

– Ki az? – kérdezte egy álomittas hang, és a hajnali napfény simogatta kopasz fej csak úgy világított az ajtónyílásban.

– Ki az? – ismételte meg a kérdést, és látszott rajta, nem ismeri meg korai látogatóját. – A palotából küldtek?

Melong hagyta, hadd térjen magához egykori házigazdája, majd amikor az többször is megdörzsölte a szemét, közelebb lépett hozzá.

– Nem ismersz meg, Pema? Melong vagyok.

A templomszolga szeme kerekre tágult, és tátott szájjal csodálkozott. Megragadta az ajtófélfát, hogy el ne essék, aztán hitetlenül suttogta:

– Melong?! De hisz az lehetetlen!

– Márpedig én vagyok itt... Miért volna lehetetlen?

– Annyi év után – morogta Pema. – Régóta azt beszélik, hogy meghaltál.

– Márpedig élek. És hoztam is valakit...

Pema most pillantott csak a kisfiúra. Arca elfehéredett, térdre vetette magát, és tisztelettudóan kinyújtotta a nyelvét.

– Őszentsége...

– Csak lesz, Pema – intette Melong a maga számára is furcsa módon kedvetlenül. – Bemehetünk?

– Fáradjatok be szerény hajlékomba, gyertek csak – készségeskedett a templomszolga –, a feleségem és a gyerekek épp Sigacében vannak. Legalább senki nem lesz a terhetekre. Azonnal főzök friss teát, és hozom a campát.

Körülülték az asztalt. Melongnak eszébe jutott: ugyanígy kuporgott itt néhány éve is, csak akkor a kisfiú még nem volt sehol. Miután megitta az első kortyokat, Pemához fordult.

– Be kell jutnom a Potalába, méghozzá sürgősen. Pema lesütötte a szemét, és nem válaszolt.

– Hallottam, hogy amióta elmentem, sok minden megváltozott a palotában.

– Hát igen – morogta kelletlenül Pema –, sok minden...

– Nekem feltétlenül beszélnem kell Amnye rinpócséval, még a mai napon. Mielőbb.

– A rinpócse nagyon beteg... Azt mondják, hatalmasabb emberek is vannak már a palotában, mint Amnye.

– Engem ő küldött, és én neki tartozom beszámolni küldetésemről. S ehhez a te közbenjárásodat kérem. Tudom, hogy hívás nélkül nehéz oda bejutni. Csak te segíthetsz.

Pema kiitta a teáját, és felállt.

– Rendben van, Melong rinpócse. Megyek, ahogy parancsoltad. Mindent megteszek, hogy találkozhass Amnye rinpócséval…

Nehezen teltek a várakozás órái. A kisfiú a sarokban ült, és úgy tett, mintha aludna. Néha, rövidebb-hosszabb időre valóban elbóbiskolt, s ilyenkor fölrémlettek előtte a Lhászáig megtett hosszú út jelenetei. Aztán felriadt, többnyire arra, hogy Melong ideges ujjai dobolnak a hártyapapíron, mint a szomorú, nyár végi eső.

Késő délutánba hajlott már az idő, amikor Pema visszaérkezett. Lihegve dőlt a falnak, lerítt róla, hogy szinte futva tette meg az utat a palotától idáig.

– Amint besötétedik – zihálta –, Amnye rinpócse… fogad. Azt üzeni… nagyon örül a vissza… térésednek, bár… már nem hitte, hogy…

– Sokszor magam sem hittem – felelte Melong, és Csőre eddig nem hallott keserű zöngét érzett barátja beszédében. Mintha Melong tudna valami szomorút, amit ő még nem sejt. Talán csak nem azt, hogy mégsem lesz dalai láma belőle?! Vigasztalja meg, hogy ő ezt éppenséggel nem is tartja olyan nagy bajnak? Legalább visszatérhet isten hírével a szüleihez! Hisz' Melongnak is jut hely az ő falujukban. Talán itt a Potalában el tudják intézni, hogy ne kelljen neki kolostorba menni, és énekmondó lehessen. És talán még el is szerzik egy énekmondóhoz tanulónak. Ha olyan hatalmas úr az az Amnye rinpócse, megteheti, hogy segít rajta!

Amikor a napot már eltakarták a környező hegyek, Pema bezárta vendégei mögött a házikó ajtaját. Úgy haladtak libasorban, egymás mögött, mint régen, néhány évvel ezelőtt, amikor a fiatal szerzetes csodatételre indult. Mennyi minden megváltozott azóta, jóságos istenek! Hova foszlott a halottélesztő Melong szerzetesnek, a Tükörnek, félelmetes híre? Most ismeretlen, fáradt tekintetű ifjú ballagott egy kisfiú kezét fogva a templomszolga után az egyre erősödő sötétségben, őszentsége, a dalai láma székhelye felé. Legalábbis ezt láthatta volna az érdeklődő, ha bárki is felfigyelt volna rájuk.

Melong tétovázás nélkül lépkedett a régről ismerős belső udvaron, a mécsesek megvilágította halvány, alagútszerű folyosókon át a halkan mormoló szerzetesek közt. A kapuőrök rezdületlen arccal nyitottak utat, amikor Pema apró jelvényfélét mutatott föl nekik.

A kisfiú bódulatban ment mellette, mintha a túlvilágon járna, mintha valami ódon rege színhelye elevenednék meg a szeme előtt. A falimécsesek kóbor szellemek és kísértetek alakját varázsolták a falra; a faragott istenségek és démonok fenyegetőn vicsorogtak rájuk. Erősen szorította Melong kezét, és el nem engedte volna a világ minden kincséért sem.

Miután a legutolsó ajtó is kitárult előttük, Pema úgy eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. A pirosra festett ajtó előtt kopasz fejű szerzetes állt, rápillantott a jelvényre, bólintott, majd kitárta a szárnyakat. Melong arca szürkére fakult, és mélyet sóhajtott: teljesítette hát küldetését!

A szoba sötét sarkában, mécsesektől halványan megvilágított ágyon Amnye rinpócse feküdt; szemét behunyta, viaszsárga bőre szinte rászáradt lefogyott, hústalan arcára.

Pillája nyugtalanul rebbent, amikor meghallotta az ajtó halk nyikorgását, és nagy erőfeszítéssel kinyitotta a szemét. Előbb úgy rémlett, nem is tudja, hol van, aztán fény csillant fakó tekintetében, amikor észrevette Melongot és a kisfiút. A szerzetes hallotta, hogy az ajtó becsukódik mögöttük. Egyedül maradt hát Tibet leghatalmasabb férfiával, a helytartóval, Őszentsége főminiszterével, Aranyé rinpócséval!

A beteg öregember nyögve felkönyökölt, s hátát nekidöntötte egy óriási, hímzett párnának. Bátorítóan elmosolyodott, aztán az ágy előtt sorakozó aprócska zsámolyok felé intett.

– Ülj le, Melong... és te is, kisfiam... Pema hozta a hírt, hogy megérkeztetek. Mielőtt kilehelem a lelkem, Buddha még egy utolsó jó hírrel megörvendeztet... Visszajöttél hát épen, egészségben?

Hangjában annyi álmélkodás csengett, hogy Melong némi büszkeséggel felelte:

– Nem volt könnyű utam, rinpócse, de teljesítettem a feladatot. Minden úgy történt, ahogy kívántad. Megtaláltam a gyermeket, akiben újjászületett Őszentsége lelke. Csórénak hívják... Itt van, rinpócse!

Amnye rámosolygott a kisfiúra is futó, udvarias mosollyal.

– Tudtam, hogy benned megbízhatok, fiam... Ám megvallom, remélni sem mertem, hogy ilyen derekasan helytállsz, hiszen sejtettem, milyen veszélyek fenyegetnek... De talán jobb lenne négyszemközt beszélnünk... Nem gondolod?

Melong elámult. Amnye rinpócse nem parancsol, hanem kér?! Mi történhetett a Potalában, amíg ő a végtelen utakat járta?

– Nem tudom, rinpócse – felelte habozva. – A gyermek előtt nincs titkom...

– Legyen akaratod szerint, Melong – bólintott Amnye. – Akkor hát folytassuk... Nincs sok időm, kedves fiam... No nem azért – emelte föl az ujját-, mintha fontos államügyek elszólítanának, hanem mert rövidesen meg kell jelennem Sindzse,' a halottak ura előtt, aki megméri tetteimet... Énnekem végem, Melong!

A kisfiú félni kezdett, és megszorította a szerzetes kezét.

– Már csak néhány napom van hátra. Ezért is örülök érkezésednek, fiam... Adósod vagyok, és mielőtt örökre lehunyom a

szemem, még rendezni akarom a tartozásomat...

– Amit tettem, magában rejti jutalmát. Én köszönöm, hogy szolgálatodra lehettem, rinpócse. Örülök, hogy én vezethetem színed elé a dalai lámát... Amnye aggodalmasan pillantott Melongra, és sietve közbevágott:

– Éppen ezt szeretném tisztázni veled, fiam, éppen ezt... Nos, nem tudom, mégis nem lett volna-e jobb, ha négyszemközt tárgyaljuk meg... de most már mindegy. El kell neked mondanom valamit, Melong, valami fontosat. Amit akkor, négy évvel ezelőtt nem árulhattam el neked. Add csak ide azt a csészét! Hadd igyam ki az erőlevest. Jobb ez minden gyógyszernél. Nekem elhiheted, hiszen magam is tanultam az orvoslást, és most látom csak, hogy mennyit ér a tudományom...

Melong szolgálatkészen teljesítette Amnye kérését. A beteg leplezetlen gyönyörűséggel hörpintett az edényből.

"Miért kerülgeti az őszinte szót, mint macska a forró kását? – kérdezte magában a szerzetes. – Csak nem azért, mert a nagy hatalmú főminiszternek nehezére esik az egyenes beszéd?! Csak nem fél tőlem Amnye rinpócse?"

Amnye-hosszasan szöszmögött a levesével, majd kelletlenül visszanyújtotta a kiürült csészét Melongnak.

– Hát akkor halljad! Emlékszel-e, Melong rinpócse, arra a régi napra, amikor legutóbb itt jártál a Potalában?

– Minden pillanatára, uram.

– Bevallom, akkor nem az én szívem szerint való szavakat mondtam neked, hanem azokat, amelyekkel a Titkos Tanács bízott meg... A Tanács határozatát közöltem veled, noha magam nem szavaztam meg...

Melong feszülten figyelt. Amnye ekkadt.

– Nos hát – folytatta aztán, erőt véve magán –, a Tanácsnak tudomására jutott, hogy őszentsége megürült trónusára a világi főurak olyan lámát akarnak felültetni, akit ők maguk választanának ki... Azt is tudtuk, hogy még köztünk, a Tanácsban is van hívük, megvesztegetett emberük, aki értesíti őket legtitkosabb döntéseinkről. Ha tehát közös határozattal elindítunk valakit, hogy megkeresse Őszentsége újjászületését, ez a megbízottunk, sejtettük, valószínűleg csak célhoz ér, visszatérte már egyáltalán nem várható. Igaz?

Melong nem egészen értette, hogy mire akar Amnye kilyukadni, ezért inkább hallgatott. — Gyanítottuk, hogy akit útra bocsátunk, szakadatlan életveszélynek tesszük ki. S nemcsak őt, hanem a gyermeket is, illetve azt a kis testet, amelyben őszentsége lelke ismét meglátta a napvilágot. Bizonyosra vehettük: ha nyíltan küldünk el valakit azért a gyermekért, felsülünk...

– Ez nem egészen világos – nyugtalankodott Melong –, hiszen... Amnye azonban leintette.

– Mindjárt felfogod... Kémeink nekünk is vannak: tudomásunkra jutott, hogy a keleti főurak már ki is választottak egy nemesi családból származó kisfiút, akit a trónra akartak juttatni... Feltételeztük hát, hogy kopóik vagy ők maguk az általunk kijelölt küldött nyomába erednek, követik egészen addig, amíg meg nem találja Őszentsége újjászületését, annak az útmutatónak az alapján, amelyet tőlünk kapott...

– De hiszen minden így is történt – mormolta komoran a szerzetes.

– Be kell látnod, hogy ebben a rendkívül kényes helyzetben a Tanácsnak cselhez kellett folyamodnia. Megtisztelő szerepet osztott ki reád, kedves Melong fiam.

– Szerepet? – kérdezte rosszat sejtve a szerzetes.

– Kitűnő szerepet, amit csak a legmegfelelőbb személy játszhatott el... Figyelemmel kísértem előrehaladásodat, tudtam, hogy kiváló, tudós szerzetes lettél, és bizonyságot szereztem a Tan és az egyház iránti hűségedről is. Kolostori elöljáród csupa jót mondott rólad... Ezért is hívattalak Lhászába... Emlékezz csak vissza: megérkeztél, és máról holnapra te lettél a város leghíresebb embere. A halottélesztő ! Ez is a Tanács szándéka szerint történt, rinpócse. Azt akarták, hogy a főurak felfigyeljenek reád.

– Engem azzal áltattak: azért, hogy mindenki higgyen nekem, ha megtalálom Őszentsége újjászületését...

– Nos, igen, természetesen... Ezt kellett mondanunk, hogy még te se foghass gyanút.

– Hogyan?

– Érdekünkben állt, hogy őszintén, gátlások nélkül alakítsad a szerepedet. Ezért aztán a derék főurak kupaktanácsát, elsősorban Kalönt, a volt főminisztert, sikerült is elnémítanunk ezzel a csalafintasággal.

– Nem értem, még mindig nem értem – zihált Melong.

– Pedig egyszerű. A főurak, kiváló nemeseink, szentül hitték, hogy te vagy a mi kijelölt keresőnk, s te fogod megtalálni a dalai lámát; következésképpen téged kell követniük, és ezért roppant egyszerű lesz a dolguk...

Melong arca halálsápadtra fakult, s béna nyelvvel csak ennyit hebegett:

– Tehát merő fortélyból...? Amnye reszelősen fölnevetett.

– A, jó öreg Kalön! És a kövér Semba. Bedőltek egy régi-régi cselnek... Képzelem, milyen képet vághattak, amikor rájöttek, hogy lóvá tettük őket...

– De hát mi az igazság?! – kiáltott fel Melong, és nem érezte,

hogy a kisfiú rémülten rángatja a kezét. – Mi az igazság?!

– Ejnye, no! – savanyodott el Amnye majomarca. – Hát még mindig nem érted? Mi már régen megtaláltuk az új dalai lámát, és amikor téged elküldtünk, Őszentsége újjászületése már úton volt Lhásza felé! Kalönék meg teutánad eredtek, ahogy vadászkutyák űzik a vadat. Te voltál a csalétek, Melong rinpócse!

Melong elszédült, megfordult körülötte a világ. Hányinger kerülgette, undor és felháborodás fortyogott benne, és legszívesebben sarkon fordult volna, hogy kirohanjon a szobából, ki a Potalából, ki Lhászából, s talán még a világból is. Szólni nem tudott, legalábbis semmi értelmeset, csak szélütötten motyogta:

– Akkor hát... akkor...

Amnye újra mosolyra fintorította az arcát.

– Képzelheted, Melong rinpócse, mennyit nevettünk rajtuk... Négy évüket fecsérelték arra, hogy a nyomodban szimatoljanak, ezalatt pedig Őszentsége háborítatlanul gyarapodott a tudományokban és mindenben, ami csak kell... Ők meg ott loholtak a sarkadban!

Melong előtt fölrémlett a végeláthatatlan út, az elmúlt évek alatt megtett tengernyi mérföld, a rengeteg szenvedés, megaláztatás, éhezés és rabszolgaság. S önfeláldozó, hűséges szolgálata mind-mind ezért a koholmányért. Ábrándja most a semmibe foszlott egyetlen pillanat alatt, mint a templomi füstölők füstje, ha az ajtón belibben a friss, tavaszi szél.

– Magam is elfecséreltem néhány évemet! – válaszolta mogorván, talán túlságosan is keményen.

– No és? – kérdezte szemöldökét felhúzva Amnye rinpócse. – Te az egyház szolgája vagy. A te dolgod az, hogy engedelmesen végrehajtsad, amit elöljáróid parancsolnak! Nyugodj meg, sokkal nagyobb szolgálatot tettél egyházunknak, mint ha egy kolostorban üldögéltél volna az elmúlt négy év során...

Amnye rinpócse azonban szíve mélyén nem vehette ennyire könnyedén a dolgot, és nyilván többet is megérzett Melong háborgásából, mint amennyit a szerzetes gondolt, mert igyekezett, amilyen gyorsan csak lehetett, másra terelni a szót.

– Semmivel sem végeztél haszontalanabb munkát, mintha te találtad volna meg Őszentségét, és te hoztad volna Lhászába. A te dolgod legalább olyan fontos volt, mint azoké, akik Őszentsége igazi újjászületését őrizték. Rajtad állt tervünk sikere...

– De mégsem én találtam meg!

– Kit érdekel az ma már, hogy ki találta meg Őszentségét, és ki hozta Lhászába? A lényeg, hogy itt van, és te is hazatértél, Melong fiam...

– Nem rajtam múlt...

– Hogy érted, fiam?

– És én mindig abban reménykedtem, hogy ott vagytok a közelemben!!! Amikor azt ígérted, hogy a tibeti állam minden erejével a hátam mögött áll, azt hittem: az igazságot mondod. Még rabszolgasorban, vállamon Maitréja bélyegével is bíztam benne, hogy majd megjelenik valaki, és kiszabadít. .. A tibeti állam ereje... Nevetséges !

Amnye megrándult, amikor a “nevetséges" szót meghallotta, arcán felindulás látszott, de aztán némi habozás után úgy döntött, hogy nem ingerii rendreutasítással a fiatalembert.

– Önbizalmat kellett ébresztenem benned – felelte fanyar mosolylyal –, így legalább bátran cselekedtél minden helyzetben...

– Tudod-e, hányszor, de hányszor meghalhattam volna? Eh!

– Bizonyára méltó újjászületésben részesített volna Buddha – jelentette ki Amnye kenetteljesen.

Melong lelkében, mint az óriási üstben az utcai szegények levese, ott kavargóit a bánat, a csalódás, a szégyen és a düh. Még hogy Amnye fontosnak tartotta az ő küldetését?! Ugyan már! Egyszerűen tűzre szánt szalmabábnak tekintették. Értéktelen, vacak pojácának, akinek az élete nem ér egy hajítófát. A Tanács őt egyszerűen halálra ítélte... -Mikor érkezett őszentsége a Potalába? – kérdezte mogorván.

– Röviddel az után, hogy te elindultál.

– Miért nem üzentetek, hogy térjek vissza?

– Mert amíg te ezt a fiúcskát kerested, addig minekünk Kalön és társai nyugtot hagytak – mondta Amnye őszintén.

– De miért válnék üdvére az egyháznak és a Tanácsnak, ha .én valahol a rabszolgák közt sínylődnék, vagy éppen... vagy éppen megöltek volna?

– Most már erre csakugyan semmi szükség. Éppen időben érkeztél vissza. Néhány napon belül nyilvánosságra hozzuk, hogy megtaláltuk Őszentségét... És ne hidd, hogy nem kerestettelek. Hónapokkal ezelőtt meghozták már a rossz hírt... Ejnye, talán mégiscsak jobb lett volna, ha négyszemközt beszélünk...

Melongon ekkor a szégyen mindent felülmúló erejű hulláma söpört át. Csőrei Szegény Csőre! ő itt csak tulajdon sérelmeit hánytorgatja, elvesztegetett éveit kesergi, s eszébe sem jut, hogy eközben a kisfiú mit érez!... Ő szakította ki környezetéből, ő ígérte meg neki a dalai láma trónját, ő a felelős mindenért... Szegény, kicsi Csőre! Magához ölelte a gyereket. Ki fogja kárpótolni mindazért, amit elszenvedett és elveszített?

Amnye rinpócse akkor a sápadtan kucorgó kisfiúhoz fordult.

– Kisfiam, ha felnősz, megérted majd, magasabb érdekekért kellett áltatnunk benneteket... Meglásd, kárpótolunk minden

szenvedésedért. Egyébiránt mindenképpen jobb, hogy nem maradtál otthon...

– Jobb?! Miért? – kérdezte rosszat sejtve Melong, és érezte, hogy gombóc szorítja a torkát.

– Ha jól emlékszem, Khangpának hívták a faludat... Ugye? Csórénak nem jött ki hang a száján, csak bólintásra futotta az erejéből.

– Nos hát, Buddha magához vette a szüléidet, és az egész falut, fiacskám. Most már bizonyára magasabb rendű újjászületésben élnek, mint eddig Khangpában... Rászakadt a hegy a falura, gyermekem. Még most is rajta fekszik az egész völgyön. Egy lélek sem menekült meg belőle!

Csőre hagyta, hadd csorogjanak végig a könnyek az arcán. Most nem bújt Melonghoz; egyenes derékkal ült, és le nem vette volna a tekintetét a főpapról.

– Halni készülök, Melong rinpócse – mondta ezután még komorabban Amnye. – Talán még megérem, hogy Őszentsége a trónra lép. Ez lenne számomra a beteljesülés... Tudom, már mozgolódnak némelyek, hogy elfoglalják a helyemet... Bizonyára kijelölték már az új helytartót is. Mióta ágyhoz vagyok kötve, elszállt a hatalmam, mint a füst. De azért annyi még maradt, hogy megjutalmazzam azokat, akik hűségesek hozzám és Buddhához. Halljam, mit kívánsz magadnak és az ő számára, Melong rinpócse... Ha megszívleled a javaslatomat, nem bánod meg. Te tanult ember vagy, sokat tudsz a világról, talán túl sokat is. Válassz ki hát magadnak egy kolostort, amelyiket akarod, s én megteszlek khampójává. Főláma leszel, Melong rinpócse! Szövegeztesd meg a kinevezési okiratot (innen a harmadik szoba), s én tüstént aláírom.. Te leszel a legfiatalabb khampo egész Tibetben! Vagy ha ez nincs ínyedre, a Potalában is maradhatsz. Igaz, hogy nem leszel akkora úr, mint ha khampóként egy kolostor élén állnál, de ha ügyes leszel, itt is sokra viheted. Még miniszter is lehet belőled. Nos, időnk rövid, válassz, Melong rinpócse!

Mintha haraggal vegyes undor csillant volna meg Melong szemében, amikor Csóréra mutatott.

– És neki... neki mit szántál?

– A kisfiúról is gondoskodom... Itt marad a Potalában. A legkiválóbb szerzetesek oktatják majd, és Őszentsége közvetlen környezetéhez fog tartozni. Talán még tanácsadó is lehet belőle. Majd keresünk neki valami egészen kiváló elődöt... Azt mondjuk, hogy valamelyik nemrég elhalt khampo vagy híres remete újjászületése. Gyerekjáték. Mindenki el fogja hinni... Nos, megfelel mindkettőtöknek?

A kisfiú nem válaszolt; egyre csak potyogtak a könnyei. Melong

akkor felállt, és meghajolt Amnye előtt.

– Jóságod megtisztelő, Amnye rinpócse... Hálás vagyok neked kétszeresen is. Megmentettél gyermekkoromban, fölneveltettél, taníttattál. .. Ám én is feláldoztam négy évemet érted...

– A Tanért! – emelte fel az ujját Amnye. – Elsősorban a Tanért és az egyházért!

Melong nem vett tudomást Amnye figyelmeztetéséről.

– .. .ezért kérek tőled egy kegyet... Egyetlenegyet.

– Ki vele! – vetette oda Amnye mogorván.

– Kérlek, adj engedélyt, hogy visszatérhessek Indiába... Abba a kolostorba, ahol a gyermekkoromat töltöttem. S engedd, hogy magammal vihessem a fiút is.

Amnye értetlenül nézte a szerzetest.

– Eldobod, amit ajánlok? A fiú nevében is? Te nem tudod, hogy mit beszélsz, Melong rinpócse!

– Jóvoltodból, uram – felelte Melong, és nem igyekezett, hogy tisztelettudóra váltsa hangját –, négy éve járom Tibet útjait, s egyebet sem látok, mint azt, hogy az emberek élete merő gyötrelem. Halál tizedeli a népet. Nemcsak természeti csapások szedik áldozataikat, hanem a betegségek démonai, a ragályos járványok is. És nincs senki, aki segítene a szenvedőkön... Az imádság ehhez túl kevés. Orvos kellene, aki ki tudja vágni a keléseket, aki ismeri a füvek, fák és a tűszúrások titkát is. Indiában az angolok...

Amnye ridegen félbeszakította:

– Erről szót se többet! Eredj, ha akarsz. Elismerem, hogy adósod vagyok, és halálom előtt szeretném kiegyenlíteni a tartozásomat. Felforgató eszméidről azonban hallani sem akarok! Egyről ne feledkezz meg, Melong rinpócse! Tibet csak addig marad fenn, amíg idegenek át nem lépik a határait! Ezt így rendelték az istenek! Ha te az idegenek tudására áhítozol, a te dolgod. Sindzse majd ítél fölötted és a gyermek fölött is. Menjetek hát, de tudni sem kívánok semmiről... Fogalmaztasd meg az engedélyt, és én aláírom, de tüstént, még ma, mert holnap talán már késő lesz: meghalok vagy meggondolom magam. Hiszen talán éppen te leszel az, aki behurcolja az idegenek piszkos tanait az országba, mint valami ragályt... Csalódtam benned, Melong rinpócse, de azért megteszem, amire kérsz! Most pedig hagyjatok magamra, pihenni szeretnék!

S visszaroskadt párnái közé.

Melong és a kisfiú meghajoltak, és csendesen lépkedve elhagyták a szobát.

Néhány mécségésnyi idő múlva Melong, Csőre és Pema már az utcán voltak, a Potala számlálhatatlan lépcsősora előtt. Melong palástjának öblében ott lapult Amnye rinpócse engedélye, talán az

utolsó, amelyet életében aláírt.

Szabad immár az út Indiába!

A kisfiúnak fogalma sem volt róla, milyen is az az idegen ország. Mit tehetett volna az utazás ellen? Szívesebben élt volna itthon, még most is, bár Khangpát és a szüleit örökre eltemette a hegy. Nem maradt azonban senkije, csak Melong, és a szerzetes azt akarta, hogy menjenek.

Melong megérezte a kisfiú szomorúságát. Még szorosabban szorította magához, és vigasztaló hangon beszélni kezdett *hozzá.:*

– Amikor először indultam idegenbe, nekem is majd megszakadt a szívem. Aztán beletörődtem. Majd megszokod te is azt az életet. Elvégre nem is akartál igazából dalai láma lenni. Vagy mégis?

Csőre megrázta a fejét.

– Hát akkor meg? Indiában is megtanulhatsz írni, olvasni... Jobb, ha ott oktatnak a tudományokra, mint itthon, a tibeti kolostorokban. ..

– Én énekmondó akarok lenni! – jelentette ki a kisfiú.

– Ha énekmondó, hát énekmondó – egyezett bele a szerzetes. – Az is lehetsz éppenséggel. Tudom, mennyire megfogta a szíved az az előadás apó falujában. Csak hát az énekmondók tudása múlandó, máskülönben, ha meghalnak, hacsak át nem adják tudásukat valakinek, velük hal az ének is.

– Én megtanulom tőlük – fogadkozott a kisfiú.

– Akkor még mindig csak te tudod... Én arra gondoltam, hogy az énekeket föl kellene írni papírra. Följegyezni sorról sorra, ahogy az öreg énekmondók dalolják őket: Keszár vitéz hőstetteit és a többi történetet is. Hadd olvassa mindenki. Hadd okuljanak belőlük az emberek, akkor is, ha éppen nincs a közelben énekmondó. Hiszen apó falvába is jó, ha minden ötödik évben elvetődik egy. És a hosszú téli estéken nincs jobb, mint behúzódni a sarokba, és olvasni... Éhhez azonban könyv kell! Meg kell tanulnod írni és olvasni, Csőre, hogy följegyezhesd a régi-régi regéket és mondákat. Különben egyszer majd mindenki elfelejti őket.

A kisfiú reménytelenül legyintett.

– Mi haszna, ha felírjuk őket? Hiszen mifelénk az emberek nem tudnak olvasni!

– Hát akkor meg kell tanítani őket! Mindenkit meg kell tanítani írni-olvasni! Tanítók kellenek Tibetnek, nem szerzetesek!

– Csitt, Melong! – rémült meg Pema a szerzetes hangos szavai hallatán. – Lhászában a falnak is füle van! S Amnye rinpócse menlevelét könnyen vissza is vehetik tőled!

Melong elhallgatott, és csendben bandukoltak tovább az éjszakába süllyedt város utcáin. A magasban óriási telehold világított, az udvarok kerítései mögül halk mormolás, kacagás

foszlányai szűrődtek ki: a kora nyári idő meghozta a Ihászaiak beszélgető kedvét.

Épp befordulni készültek Pema házának utcájába, amikor a házsarok mögül két árnyék toppant eléjük: egy testes, kövér és egy magas, vékony. Melong azonnal felismerte őket: Kalön és Semba!

A szerzetes Csőre elé lépett, hogy fedezze, Pema pedig óvatosan a házfalak árnyékába húzódott, kihúzta övéből görbe kését, hogy szükség esetén az idegenekre vesse magát.

A hosszabbik árnyék, Kalön, nyugalmasan simogatta lecsüngő bajuszát, hold világította szomorkás szemében ezúttal nem csillant fenyegetés. Karját felemelte, békés üdvözlő mozdulattal.

– Jó estét, Melong! Ne félj, nem rossz szándékból vártunk reád! Búcsúzunk tőled, Melong rinpócse!

A szerzetes gyanakodva szemlélte őket, és nem válaszolt. A nagy bajuszú akkor leengedte a kezét, és a falhoz dőlt.

– Nyugodj meg végre, Melong! A bújócska véget ért. Már nincs miért fenekednünk egymásra. Néhány napon belül új lámát ültetnek a trónusra, te meg a kisfiú, amint hallom, Indiába távoztok...

Melong megdöbbent. Honnan tudja mindezt Kalön?! Hiszen jószerével még meg sem száradt a tus Amnye rinpócse aláírásán. Kalön élvezte a szerzetes zavarát, és elégedetten fölkacagott.

– Látod, Melong rinpócse, nincs előttünk titok a Potalában. Ne aggódj, nem üldözünk már benneteket. Úgy hírlik, őfelsége új kormányában ismét miniszter leszek, talán főminiszter is. Semba pedig újra khampo lesz... A mi ügyünk ezzel lezárult.

– Akkor hát mit kívántok tőlem? – kérdezte valóban kíváncsian Melong.

– Egyszer beszélgettünk vakmiről, szerzetes, Masel kolostorában.

Nem tudom, emlékszel-e rá. Hogy ki kell nyitnunk az ablakokat, és be kell engednünk Tibetbe a világ friss levegőjét... Én még mindig ezt szeretném, Melong. A szerzetes vállat vont.

– Mint főminiszter megteheted. Mi közöm nekem ehhez?

– Megbízható emberekre van szükségem. Olyanokra, akik eligazodnak a külországok dolgaiban. Számíthatsz a támogatásomra, Melong. Indiában pénzre lesz szükséged. Annyit kapsz, amennyit akarsz.

– S mit kell tennem érte?

– Ha hívlak, hazajössz, és tudásodat a tibeti nemesség szolgálatába állítod. Amikor eljön az ideje, és letaszítom trónjáról a lámát... nos, akkor szükségem lesz reád. Eredményesen képviselheted érdekeinket a világ színe előtt...

Melong elgondolkodott. Vakmit, valami nagyon fontosat nem értett. Úgy érezte, titok lappang Kalön viselkedése mögött.

– Végül is te vereséget szenvedtél, Amnye rinpócse pedig diadalt aratott ellenetek... A nemesek és a lámák vetélkedéséből, mint mindig, a lámák kerültek ki győztesen. Nem az lesz a dalai láma, akit te választottál, hanem akit Amnye szemelt ki magának. Tehát ő bizonyult erősebbnek... Miből gondolod, hogy valaha is győzni tudsz ellenük?

Kalön elkomorodott.

– Őszinte leszek hozzád, Melong rinpócse. Nagyon őszinte. Te sok mindent nem tudhatsz arról, hogyan alakultak a dolgok a Potalában az elmúlt évek során. Nos, emlékezhetsz, nem sok hiányzott, hogy a hatalmamba kerítselek... Szerencsédre mégsem csaptam le reád, ugyanis épp akkor kiszivárgott a Titkos Tanácsból, hogy te csak csalétek vagy, és az igazi lámát a palotában rejtegetik. Ezután még egy darabig üldöztelek, hadd örvendezzék a vén Amnye abbéli hiedelmében, hogy az orromnál fogva vezethet. Közben azonban már annak a készületein munkálkodtam, hogy az új jelölt egyszer csak szép csöndesen visszaadja lelkét Buddhának, és ismét testet cseréljen: akkor aztán a ravasz rinpócse kezdhetett volna mindent elölről... Már-már sikerült is eltenni láb alól azt a pocakost, aki ennek a kis lurkónak a nyomába sem érhet, hanem hát...

– Mi bírt jobb belátásra, Kalön? – sürgette Melong, amikor a bajuszos talányos képpel elhallgatott. A hajdani főminiszter hatásos szünet után így folytatta:

– Nos, igen. Fölkeresett Amnye embere, és közölte, hogy a rinpócse magához kéret a Potalába. S Amnye akkor olyan értesüléseiről tudósított, amelyek meghátrálásra késztettek...

– Téged? – hitetlenkedett Melong. Kalön bólintott.

– Igen, Melong, engem. Amnye rinpócse kétségbeejtő híreket kapott, és ezeknek igazságához nem férhet kétség. Azt jelentették, hogy Kína földjén lázadás tört ki, és elkergették a kínai császárt. Hogy a csürhe mindenfelé elégedetlenkedik, az urakra támad, elveszi és úgy bitorolja a vagyonukat meg a földjüket, mintha bizony őt illetné. És nemcsak Kínában lázadódnak, hanem Mongolországban is. Égnek a kolostorok és a nemesek házai! A paraszt és a pásztor ott is földet és jószágot követel, nem akar többé a kolostor és a nemesek birtokain dolgozni. .. És amikor mindez tudomásomra jutott, egyetértettem Amnyével: fel kell hagynunk viszálykodásunkkal! Az egyháznak és a nemességnek össze kell fognia, mert különben vakmennyiünket elsöpörnek a zendülők... Nem szabad, hogy szétforgácsoljuk erőinket az egymás elleni küzdelemben. Majd ha ismét lerázhatatlanul a parasztok és a rabszolgák nyakán tartjuk már a lábunkat, és biztosak lehetünk benne, hogy a mi hatalmunk nem rendül meg, mint azoké ott,

Kínában és Mongolországban, akkor megint vetekedhetünk, melyikünk választottja legyen a dalai láma! Ezért hát Melong rinpócse, Amnye és jómagam szövetséget kötöttünk.

Melong kesernyésen elmosolyodott.

– Értem, Kalön. S azt óhajtjátok, hogy álljak a ti oldaktokra a parasztok és a pásztorok ellen...

– Annál is inkább, mert már itt is fertőz a ragály. Kelet-Tibetben a felkelők megrohanták a kolostori raktárakat, és szétosztották a gabonát. Azt óbégatták, hogy a szerzetesek csak híznak, amíg ők éhen vesznek. Egetverő gazság! S ki tudja, hogy még mire nem vetemednek?! Most rajtunk nemsokára a sor! Ha velünk tartasz, Melong rinpócse, még sokra viheted. Miénk a jövő! Nemcsak a parasztokat rendszabályozzuk meg, hanem a lámákat is!

Melong újra megfogta a kisfiú kezét.

– Ne számíts rám, Kalön! Ha átléptem a határt, levetem a szerzetesi köntöst. Én is tudom, mire van szüksége Tibetnek... És szintén szövetségeseket keresek, csakhogy én nem a kolostorokban és nem is a gazdagok házaiban... Ez a nyomorult nép nemcsak testi javakban lát hiányt, hanem szellemiekben is. Tibetnek orvosok és tanítók kellenek. Fényre van szüksége, Kalön, a tudás világosságára! Hogy valóban kiállhasson a világ elé!

– Te is zendülő vagy, Melong rinpócse?! Megzavarta lelked néhány forrófejű rebellis, az alja nép bujtogatója?! A felforgatók bérence vagy?!

Melong szomorúan megingatta a fejét.

– Sajnos, nem vagyok forradalmár, Kalön. Én már nem tudok kibújni a bőrömből, de hiszek benne: lesznek, akik visszatérnek, hogy megteremtsék az új Tibetet...

Csőre érezte, hogy Melong megszorítja a markát.

Kalön akkor kiköpött, és ellökte magát a faltól.

– Csalódtam benned, Melong... Különbnek hittelek. Hát akkor eredj csak a parasztjaid közé... A mi útjaink örökre elválnak. És ha újra találkozunk, nem lesz benne köszönet!

Amikor egy késő nyári reggelen felzúgtak a kagylókürtök a Potaladombon és Tibet minden kolostorában, hirdetve, hogy új dalai láma ült Tibet trónusára, egy piros palástú szerzetes és egy selyemkaftános kisfiú lépte át a tibeti-indiai határt.

A kisfiú a szerzetes kezét fogta, amint végigballagtak az első indiai falu utcáján. S csupán az útkanyarban feléjük bandukoló, fatörzseket szállító elefántok trombitálását hallották, fülükben nem visszhangzott a kagylókürtök riogása.

UTÓSZÓ

Kevés olyan titokzatos országa volt a világnak egészen a közelmúltig, mint Tibet, az “Istenek Földje". Hihetetlenebbnél hihetetlenebb mendemondák keringtek tok szerte a világon, s a tévhiedelmeket elsősorban az táplálta, hogy a tibeti állam roppant nehezen közelíthető meg: a Himalája sok ezer méter magas hegyei közt fekszik.

A tibetiek maguk is megtettek mindent, hogy a kíváncsi idegeneket távol tartsák hazájuktól. Fegyveres határőr-alakulatok őrizték a hegyóriások hágóit, és halállal fenyegettek mindenkit, aki megpróbált behatolni a szent főváros, Lhászába. Akinek ez csodával határos módon mégis sikerült, ragyogó szavakkal ecsetelte a főváros kolostorainak szépségét, az állam- és egyházfő palotájának, a Potalának fenségességét, a szerzetesek buzgóságát, a templomok aranybálványainak csillogását.

Tibet nagyon sokáig jól őrizte titkait, bár a titkoknak az a sorsuk, hogy előbb-utóbb felfedjék őket. Tibet titkainak feltárásában nagy szerep jutott a székely-magyar Körösi Csorna Sándornak, aki a magyar őshazát kereste ugyan, mégis a tibeti tudományok egyik első európai kutatója lett.

Ő készített első ízben európaiak számára tibeti nyelvtant és tibetiangol szótárt, ő végzett elsőnek alapvető kutatásokat a tibeti irodalom, történelem, vallástörténet terén.

Tibetet a világ tetejének is nevezik, hiszen a tibeti fennsík a világ egyik legmagasabban lakott területe. Az ott élő emberek eredetéről meglehetősen keveset tudunk: vannak köztük alacsony, karikalábú, ferde szemű tibetiek: ezek valószínűleg északról, Mongólia felől vándoroltak a világ tetejére, de vannak magas, keskeny arcú, nagy orrú népcsoportok is, akik feltehetően Irán felől érkeztek.

A furcsa, más nyelvekhez alig hasonlítható nyelven beszélő tibetiek már a VII. században erős királyságot alkottak a tibeti fennsíkon. Ez idő tájt keletkezett a tibeti kas is, amely a mai napig fennmaradt. A régi Tibet egyik legkiemelkedőbb fejedelme *Trispng Decen* volt, akinek
uralkodása alatt a tibeti királysághoz mérhető nagyhatalom kettő volt csak Ázsiában: Kína és Harun al-Rasid arab birodalma.
Ebben az időben (VTŰ. sz.) veszi kezdetét a buddhizmus hódítása Tibetben.

A buddhista vallás megalapítója Gautama Sziddhártha indiai herceg volt (i. e. VI. sz.), aki az e világi élet elutasítását és a mindenbe való beletörődés tanát hirdette. A róla elnevezett vallás később hittérítők tevékenysége nyomán gyökeret vert Tibetben is. A

tibeti királyok megismerkedtek a buddhizmussal, s miután úgy látták, hogy megfelel a céljaiknak, Tibet államvallásává tették.

Hogy miért felelt meg a tibeti királyoknak és nemeseknek a buddhizmus?

Azért, mert azt hirdette, hogy mindenkinek bele kell törődnie e világi sorsába, és arra kell törekednie, hogy a túlvilágon nyerje el jutalmát vagy büntetését. A szegényeknek sem szabad hát küzdeniük szegénységük ellen, hiszen a túlvilágon vagy a következő újjászületésükben elnyerik méltó jutalmukat szenvedéseikért.

A buddhizmus igen fontos tanítása volt a lélekvándorlás tana. E szerint a tanítás szerint az ember lelke hálák után elhagyja a testét, és újabb testben születik újjá. S hogy milyen lesz ez az új test? Ez attól függ, hogy előző életében jót vagy rosszat cselekedett-e. Aki sok jócselekedettel tüntette ki magát, az talán újra ember lesz, aki pedig sok rosszat tett, esetleg állatban vagy más tisztátalan lényben születik újjá. A legjobb azonban az, ha az ember nem tesz semmit, csak elmélkedik, tűnődik a világ dolgain: ez az út vezet az állandó újjászületések okozta körforgásból való kiszabaduláshoz, a nirvánába.

A tibeti királyság évszázadai alatt a buddhizmus vagy más néven lámaizmus egyre inkább megerősödött. Az új vallás szerzetesei – tibeti nyelven: lámák-egyre nagyobb hatalomra tettek szert, egyre nagyobb kolostorokat építettek, nagy földbirtokokat mondhattak a magukénak, s az egyszerű pásztorok és földművesek óriási tömegei már nem a királyhoz hű földesurak földjein dolgoztak, hanem a kolostorokén. A királyok hatalma fokozatosan gyengült, a buddhista-lámaista egyházé egyre erősödött.

A XVI. század közepén az egyik leghatalmasabb kolostor vezetője szövetséget kötött a szomszédos mongolok kánjával, Altan kánnal, aki új címet ajándékozott *Spdnam Gyacónak,* a kolostor- és rendfőnöknek.

Ez a cím a *dalai láma* címe volt. A *dalai* szó mongolul tengert jelent, a. dalai láma pedig olyan lámát, akinek tengernyi a hatalma. Száz évvel' később aztán az V. dalai láma maga lépett trónra, és olyan államformát hozott létre, amelyben az állam- és az egyházfő ugyanazon személy volt. Ezt az államformát idegen szóval *teokratikus államformának* nevezik.

A dalai lámák kiválasztása sajátos szertartások keretében ment végbe. A lélekvándorlás tana szerint ugyanis, a dalai láma halála után feltétlenül emberben születik újjá, méghozzá olyan csecsemőben, aki a láma halála után néhány nappal látja meg a napvilágot. (E néhány nap alatt az elhunyt láma lelke a holttest körül bolyong.) A szerzetesek feladata, hogy az újszülöttet, a jövendő dalai lámát megtalálja.

A jövendő dalai láma ilyenféleképpeni kiválasztása egybeesett a tibeti nemesek érdekeivel is. Mivel a dalai lámák újjászületéseit (idegen szóval *inkarnációit)* általában szegény családokban "találták meg", egyik nemesi család sem használhatta fel a lámát saját érdekében, hiszen nem volt rokoni kapcsolatban vele.

Amikor a dalai láma elérkezett élete végéhez, a fővárosban, Lhászában (tibetiül Iha: isten, sza: föld; Lhásza: Istenek földje) izgatott tanácskozásba kezdtek az országot vezető főlámák. Szerzetesek csoportjait küldték szerte a hatalmas országban, hogy tudakozódjanak olyan kisgyerekek után, akik a láma halálával nagyjából megegyező időben születtek.

Természetes, hogy a lámacsoportok majd mindegyike talált egy-két jelöltet, akiket aztán Lhászában gondos vizsgálatnak vetettek alá. Megvizsgálták szellemi képességeiket: milyen könnyen tudnak megjegyezni vallásos szövegeket, milyen határozottak, fogékonyak-e új ismeretek iránt stb. S ha a lehetséges jelöltek körét már egészen leszűkítették, hozzáláthattak, hogy ünnepélyes külsőségek között "megtalálják" az új dalai lámát.

A láma megtalálása "csodás jelek" segítségével történt. Volt például egy tó Lhásza környékén, amelyben a belepillantó szerzetesek előtt tibeti betűk tűntek fel, s e betűk annak a tartománynak a nevét jelezték, amelyben a jövendő lámát keresni kell. Nagy jelentősége volt az álmoknak is: egyik-másik előkelő szerzetes "megálmodta" például azt a házat, amelyben a kisfiú élt. Végül is e csodás jelek elvezettek a dalai láma újjászületéséhez.

A kiválasztott jelölt természetesen ország-világ szeme láttára be is bizonyította, hogy nem érdemtelenre esett a választás. Kedvenc próba volt ugyanis, hogy az elhalt láma használati eszközei közül néhányat (szemüveg, rózsafüzér, tubákosszelence) összekevertek más, közönséges halandók tárgyaival, és ezeket megmutatták a jelöltnek. "Természetesen" a kisfiú gondolkodás nélkül ki tudta választani a meghalt dalai láma tárgyait (amelyeket előbb nyilván megmutattak már neki), ezzel is bizonyítva, hogy ő a dalai láma igazi újjászületése, hiszen "felismerte" előző életének használati tárgyait.

Amikor az új dalai lámát kiválasztották, még kiskorú volt, ezért nem is ülhetett azonnal a trónra. Amíg fel nem nőtt, és le nem tette a megfelelő vizsgákat, s amíg szerzetessé nem szentelték, helyettes uralkodó (idegen szóval *régens)* intézte az ország Úgy eit, az ő munkáját pedig régenstanács ellenőrizte.

A tanács a leghatalmasabb kolostorok vezetőiből és nagy hatalmú nemesurakból állt.

Az új dalai lámát igyekeztek úgy nevelni – és erre származásánál fogva meg is volt a lehetőség –, hogy ne egyik vagy másik kolostor,

egyik vagy másik nagybirtokos család, hanem az egész tibeti állam érdekeit képviselje. Azokat a kisfiúkat pedig, akiket szintén jelöltek a dalai láma hivatalára, de végül is nem nyerték azt el, magasabb egyházi méltóságok betöltésére képezték ki.

A dalai láma kiválasztása végeredményben kompromisszum volt az egyes uralkodó csoportok – egyháziak és világiak – közt, természetes tehát, hogy a láma újjászületésének megtalálása heves küzdelemben ment végbe. Valamennyi csoport olyan jelöltet szeretett volna állítani, akit a kezében tartva és a háta mögé bújva átvehette volna az irányítást a tibeti állam felett.

Könyvünk is ilyen eseményt dolgoz fel.

Tibet hosszú évszázadokon át kínai fennhatóság alatt állt, bár voltak olyan időszakok, amikor a tibetiek kerültek felüké, és még a kínai fővárost is elfoglalták.

Az 191 l-es kínai polgári forradalom következtében megszűnt a kínai uralom Tibetben. Ámde ekkor – nem úgy, mint a szomszédos Mongóliában – a tibeti állam nem lépett ki a történelem és a világ színpadára, hanem továbbra is az elzárkózás politikáját követte. Tette ezt azért, mivel a tibeti uralkodóosztályok – egyházi és világi földbirtokosok – egyaránt attól féltek, hogy ha új, világias eszmék betörnek a világ tetejére, ez megingatja évszázadok óta tartó uralmukat.

A Kínai Népköztársaság megalakulása óta Tibet Kína tartománya. A dalai láma (a tizennegyedik: Tendzin Gyaco) évtizedek óta Indiában él, s a lámaista vallás egykori diadalát már csak sziklákba vésett hatalmas feliratok hirdetik: *Óm mani padme hum!* Lótuszvirág ékessége, könyörgünk tehozzád!

Lőrincz L. László

Tartalom

A GLECCSEROROSZLÁN
A TITKOS TANÁCS
JEL A TÓ PARTJÁN
A TALÁLKOZÁS
KHANGPA, A TITOKZATOS FALU
MAITRÉJA BUDDHA PECSÉTJE
RABSZOLGAÉLET
A SZÖKÉS
CSÖNDES ESTE A FALUBAN
ÉLVE ELTEMETVE
RABLÓK KÖZT
A PIROSSÜVEGES SZERZETESEK
A SZAKADÉK SZÉLÉN
VÉGE AZ ÚTNAK?
UTÓSZÓ